Cryptofascisme

Artikels 2 mei 2024 — 13 april 2025

Jan Bauwens

Colofon

Titel: Cryptofascisme
Ondertitel: Artikels 2 mei 2024 — 13 april 2025

D/2025/Jan Bauwens, uitgever

Copyright: Jan Bauwens, Serskamp 2025

Auteur: Jan Bauwens

Druk 2025

Omslagillustratie: Jan Bauwens

ISBN: 90-77532-

NUR: 730

Trefwoorden: filosofie

Inhoudsopgave

Cryptofascisme.....21
Krieg und Leichen.....23
Neoliberalisme, een miskleun vanjewelste.....31
9 juni en de verkapte verknechting van de massa.....33
Over inbeelding.....35
9 juni en de tirannie van de meerderheid.....39
Aldus verslindt de dood het leven.....42
9 juni 2024 en gemene geheimen.....46
“Luister alleen naar het officiële nieuws”: “pre-bunking”, de nieuwste zet in “the war on information” 60
Eeuwige regen.....61
De 'proxy-war', WOIII en 'prebunking'.....64
Structurele immoraliteit: de combinatie stemplicht en spreekverbod.....76
Kenmerken van een nieuwe dictatuur.....77
De stok achter de deur.....84
De luis in de pels.....88
De nabije toekomst.....93
Besparingen en het incommensurabiliteitsprobleem.....96
Het mysterie van de kloosters ontrafeld.....100
Extreemrechts: van de regen in den drup.....109
Uw toekomst!.....113
Het gevaar van militanten.....118
Het gewicht van verwachtingen.....124
De criminele creatie van de allerkostelijkste illusie.....139
De 'goede moord'.....151
Tijdelijkheid.....155
Verkapte euthanasie.....157
Wereldbeeld en diagnose.....162
Hoog in een kuuroord.....166

Pijnstillers.....168
Euthanasie, sedatie en menswaardigheid.....171
LGBTQIA+, geen minderheid? 173
Over het lot van de mens 175
Ludo Noens, Het ingebeelde universum. De ontregelende confrontatie met het onmogelijke. Enkele beschouwingen.....187
De waarheid in pacht hebben.....212
Het lot, het doel en de onbestemdheid.....215
Opstand 218
28 december.....221
Met ijzeren staven 222
Informatie en Big Brother.....224
De mens en zijn maskers.....228
Over verrechtsing en oorlog.....231
Niet Trump komt aan de macht maar Mammon.....245
Ongewenste mensen.....247
Democratie en immoraliteit.....252
Een gigantische opstand in het verschiet?.....256
Executies.....260
Het fascisme, gisteren en vandaag.....263
God en de oorlog.....266
De splijtzwam en het schip der dwazen.....270
Het psychisch vacuüm.....277
Schuldig verzuim 284
Over wolven en schapen.....335
De mythe van Sisyphus van Albert Camus.....339
Sisyphus en Simone Weil.....342
Het nieuwe verhaal.....345
Superbia.....348
Kaos.....351
Oorlogavond.....354
De waarden van de windhaan.....358

“Kom op tegen fraude”.....363
De fraude en de dood.....364
“Vrijwillige legerdienst”!?.....370
“Wie zijn leven prijsgeeft, zal het behouden”.....374
De wet, zijn letter en zijn geest.....386
Jaap Kruithofs analyse van het neoliberalisme.....392
Manufacturing Consent (Chomsky & Herman) – Over de leugenfabriek van de demon van het geld.....459
De transformatie van de wereld.....487
Trump en Harvard.....492
Van dezelfde auteur (selectieve bibliografie).....495

Cryptofascisme

Slachtoffers zijn quasi onzichtbaar zoals de dode rat in het grint omdat het fascisme zelf zich verschuilt achter nepdoctrines.

In het woord fascisme zit het Latijnse 'fasces', wat wil zeggen 'roeden' of 'stokken' maar het kan ook 'bende' betekenen: fascisme is slaan of dwingen met geweld. In het Oud-Griekse woord 'crypto' zit het woord 'kruipen' of 'wegkruipen', 'zich verbergen'. Cryptofascisme is verborgen dwingelandij die maakt dat wij onvrij zijn terwijl we het niet eens weten omdat de ketenen die ons verankeren, aan het oog onttrokken blijven.

We verkeren dan in de illusie van vrijheid omdat we de dwang niet voelen, zoals in de hebzucht. We geloven dan dat we geld verwerven terwijl andersom het geld ons te grazen neemt.

Verhalen over moorddadige mensen, economie en politiek illustreren dit cryptofascisme. Ze tonen de leugen als dienstmaagd van de moord en hoe lastig verzet hiertegen is omdat het kwaad rondwaart in krochten.

In *Schuldig verzuim* van Jean-Paul De Corte wordt de andere kant op gekeken, in *Het neoliberalisme* van Jaap Kruithof verschuilt zich verknechting onder de vlag van 'libertas' (vrijheid) en in *Manufacturing Consent* van Noam Chomsky en Edward Herman blijken onze informatiekanalen geperverteerd, desinformatief.

Onder het voorwendsel van zelfverdediging besteelt een zelfverklaarde, verwaande elite het volk om de oorlogen te bekostigen die zij met dat doel in scène zet en maakt meteen korte metten met haar overschot aan levend speelgoed.

Zij voederde haar vee met de illusie van zelfbestuur en door het democratisch verkozen fascistisch bewind in de waan gebracht dat het zichzelf verdedigt, brengt het zichzelf nu om teneinde alsnog te ontkomen aan de schande van desertie. *"Krieg und Leichen, die letzte Hoffnung der Reichen"*.[1] [2]

1https://heartfield.adk.de/node/3771
2Tekst d.d. 13 april 2025.

Krieg und Leichen

Een gesprek met Omsk Van Togenbirger

– Om met de deur in huis te vallen want de tijd dringt...

OVT: Jazeker, de tijd is bijna op... ga door!

– Wat moeten wij nu denken van de toestand in de wereld, de oorlog, de toekomst?

OVT: Dat vraagt iedereen zich af!

– Maar niemand beantwoordt die vraag.

OVT: Niemand durft het antwoord op die vraag te geven!

– En waarom niet dan? Is dat iets om voor te vrezen?

OVT: Zeer zeker!

– Is het antwoord dan zo beangstigend?

OVT: Niet het antwoord is beangstigend, iedereen kent het trouwens. Maar niemand durft het uit te spreken!

– Nu moet ik u wel vragen het antwoord uit te spreken...

OVT: Dat kunt u ook!

– Is dat dan zo?

OVT: Ongetwijfeld. Maar u doet het niet omdat u bang bent.

– Ik voel nochtans geen vrees.

OVT: Wat voelt u dan wel?

– Onwetendheid, denk ik.

OVT: Onwetendheid? Wel, dat is hetzelfde als vrees; het is verkapte angst.

– Hoezo?

OVT: U weet het niet omdat u het niet durft te denken, zoals men iets niet kan omdat men het niet durft te doen. Denken is een vorm van doen.

– Nu wordt het wel abstract...

OVT: Helemaal niet.

– Vertelt u ons dan alstublieft wat wij niet durven te denken.

OVT: Omdat u het vraagt!

– Bij voorbaat dank.

OVT: Hebt u gisteren naar het nieuws gekeken? Het VRT-nieuws?

– U bedoelt het interview met die meneer van de zaklamp en de radio op batterijen?

OVT: Inderdaad: een spreekbuis van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie, de NAVO, die op 4 april laatst leden die haar 75-jarig jubileum vierde.

– Ja?

OVT: En wat vertelde die meneer gisteren?

– Hij vroeg meer steun voor de verdediging van Oekraïne tegen de Russische aanvallen.

OVT: Steun?

– Ja, geld.

OVT: Kijk, dat klinkt al eerlijker. En was het een vraag om geld of was het een eis?

– Een aanbod, denk ik.

OVT: Een aanbod?

– Wel ja, in principe kan men dat weigeren... wij zijn toch vrije mensen?

OVT: Is dat zo? Zijn wij dan niet gebonden aan een verdrag?

– Jawel, maar...

OVT: Maar wat?

– Indien het een verplichting was, dan was het dwang en...

OVT: Waarom wilde die meneer dan geld?

– Voor onze eigen veiligheid!

OVT: Kijk, mijn beste, ik was hier net de krant aan het lezen, hier staat toevallig en artikeltje dat misschien wel toepasselijk is in deze kwestie. Doe mij een plezier en leest u het eens hardop voor!

– Dit hier?

OVT: Precies...

– "Een zestienjarige scholier kreeg donderdag na school klappen van enkele jongeren aan het station in Geraardsbergen, nadat hij had geweigerd om 100 euro te betalen aan een jeugdbende in ruil voor bescherming."[3]

OVT: Begrijpt u het nu?

– Maar... u kunt toch niet de NAVO vergelijken met een jeugdbende!?

OVT: Kreeg de scholier een aanbod of was het een eis?

– Hij weigerde...

OVT: Maar hij had kunnen denken aan zijn eigen veiligheid!

– Maar de NAVO zal ons toch geen klappen verkopen!?

OVT: Kent u de tegenhanger van de NAVO?

– Bedoelt u het Warschaupact?

OVT: Het Warschaupact werd door Chroesjtsjov opgericht in 1955 als tegenhanger van de NAVO en het verenigt de communistische landen militair.[4] Na de val van de Sovjet-Unie in 1991 werd dat het jaar daarop vervangen door de CSTO, de *Collective Security Treaty Organization* of de Organisatie voor het Verdrag inzake Collectieve Veiligheid.[5]

3https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20240504_97210704
4https://nl.wikipedia.org/wiki/Warschaupact#/media/Bestand:Military_power_of_NATO_and_the_Warsaw_Pact_states_in_1973.svg
5https://nl.wikipedia.org/wiki/Organisatie_voor_het_Verdrag_inzake_Collectieve_Veiligheid#/media/Bestand:CSTO_Map.svg

– *Inderdaad...*

OVT: U ziet toch aan de naam alleen al dat het telkens gaat om organisaties die zich tegenover het eigen volk uitgeven als hun 'beschermers'?

– *Ja...*

OVT: De NAVO en de CSTO, de westerse en de oosterse beschermingsorganisatie, toch?

– *Ja...*

OVT: Maar voor het oosten is de NAVO geen beschermer doch een mogelijke aanvaller, niet?

– *Inderdaad.*

OVT: En voor het westen is de CSTO eveneens geen beschermer doch een mogelijke aanvaller?

– *Zo is dat...*

OVT: De NAVO vraagt geld aan de westerlingen om hen te beschermen tegen de CSTO, die op haar beurt geld vraagt aan de oosterlingen om hen te beschermen tegen de NAVO, zo is het toch?

– *Dat lijkt mij inderdaad het geval te zijn, ja...*

OVT: En wie worden daar nu armer en rijker van, mijn beste?

– *Het lijkt mij dat de NAVO en de CSTO allebei rijker zullen worden.*

OVT: Juist. En waar halen zij hun rijkdom?

– Bij de bevolking, zowel in het westen als in het oosten, zo lijkt het mij.

OVT: En denk nu eens goed na, mijn beste: zou het enig verschil uitmaken indien de NAVO nu eens het oosten zou beschermen en de CSTO het westen in plaats van andersom?

– Wat bedoelt u?

OVT: Precies wat ik zeg.

– Maar dat is toch onmogelijk!?

OVT: Ik geef het u als gedachtenexperiment...

– Dat is wel heel abstract...

OVT: Negatieve getallen zijn dat ook en irrationele nog veel meer maar zij werken, daar gaat het om. Wel?

– U bedoelt dus dat wij...

OVT: Wij moeten ermee ophouden om te denken dat hier het westen tegenover het oosten staat met elk hun eigen verzekeringskantoor: het zijn de verzekeraars die tegenover het volk staan, dat zij uitbuiten. Ik val in herhaling: de oorlog is geen strijd tussen naties onderling; het ziet er wel zo uit maar dat is louter oogverblinding.

– Wat is het dan wel?

OVT: De oorlog is een klassenstrijd. Het zijn andermaal de rijken die de armen uitbuiten. Dat zag de joodse kunstenaar John Heartfield, alias Helmut Herzfeld ook al toen hij nog voor de aanvang van de Tweede Wereldoorlog in 1934 een collage maakt onder de titel: *"Krieg und*

Leichen - Die letzte Hoffnung der Reichen"[6] Het kunstwerk is actueler dan ooit.

– Maar is dat niet wat kort door de bocht?

OVT: Wie vertegenwoordigt de meneer van de zaklamp en de radio op batterijen?

– De NAVO.

OVT: En wie heeft het voor het zeggen in de NAVO? Zijn het de landen zonder wapens of zijn het de kernmogendheden?

– Zonder twijfel de V.S.

OVT: En wie heeft de macht in de V.S.?

– Dat is de president, zo vermoed ik toch?

OVT: En hoe komt de president van de V.S. in de V.S. aan de macht?

– Op democratische wijze, tiens...

OVT: Door een meerderheid dus?

– Inderdaad, dat is democratie...

OVT: En hoe komt men aan die meerderheid?

– Via een goed programma...

OVT: Ja, stel dat nu eens. Maar dat moet dan ook kenbaar gemaakt worden, veronderstel ik?

– U bedoelt: propaganda?

6https://heartfield.adk.de/node/3771

OVT: Reclame, inderdaad: geld! We zijn er bijna, mijn beste! Waar haalt men het geld?

– *Bij winstgevende zaken.*

OVT: En welke zaken brengen met de geringste inspanningen maximale winst? Denk aan het krantenartikel dat u zopas heeft voorgelezen.

– *Maar...*

OVT: Jazeker, er zal werd ergens een front nodig zijn waar de raketten opgebruikt worden nadat ze werden aangeschaft door de bange burgers zowel in het oosten als in het westen. Presidenten worden in het zadel gehesen door wapenhandelaars en voor wat hoort wat, zodat zij dan ook moeten zorgen voor een front waar die wapens geconsumeerd worden, overigens samen met het bloed van wie de dupe daarvan zijn.[7] [8]

7https://www.mo.be/nieuws/7-op-de-10-milieujournalisten-aangevallen-vanwege-hun-werk?utm_campaign=emo&utm_medium=newsletter&utm_source=email
8Tekst d.d. Hemelvaartsdag 2024.

Neoliberalisme, een miskleun vanjewelste

1.

De oude tegenstelling tussen liberalisme en socialisme is ons allen bekend: in twee woorden wensen liberalen maximale persoonlijke vrijheden, wat neerkomt op het recht van de sterkste of de wet van de jungle, terwijl socialisten hieraan paal en perk wensen te stellen middels staatsinmenging: de staat, zo menen socialisten, moet de vrijheden van de sterken inperken met het in wetten gieten van het solidariteitsprincipe want iedereen is kind geweest, wie geluk hebben, worden oud en niemand kiest ervoor om in een rolstoel te belanden. Maar wat zegt nu het nieuwe liberalisme of het neoliberalisme?

Neoliberalen zijn niet langer tevreden met de maximale persoonlijke vrijheid zonder beperkende staatsinmenging: zij willen bovendien (en hou u nu vast!) dat de staat optreedt als de *beschermer* van die wetteloosheid. Zij willen met andere woorden van de staat een instrument maken van de sterksten en dus van de wet van de jungle. Neoliberalen willen dat de staat inzake de wet van de jungle nog een tandje bijsteekt. En "de natuur een handje helpen" is exact wat Adolf Hitler betrachtte met zijn nazisme dat bestond in het opruimen van alle zwakkeren, wat resulteerde in de vervanging van dokters door beulen omdat dit de kortste weg was naar het verbeteren van de volksgezondheid: zieken die niet langer genezen worden

doch worden omgebracht, kosten niet langer geld, zij laten daarentegen alleen maar geld na.
Neoliberalen willen dat de staat ervoor zorgt dat de rijken geen belastingen moeten betalen. Neoliberalen willen een regering die de milieuwetten afschaft zodat grootverdieners in bijvoorbeeld de land- en tuinbouw kunnen doorgaan met het spuiten van vergiften die niet alleen insecten doden maar ook omwonenden en consumenten van hun producten. Neoliberalen willen het verteer en derhalve ook de vervuiling maximaal opdrijven omdat dit de rijken rijker maakt en zij willen ook gebruik kunnen blijven maken van de vele slaven die vandaag worden geproduceerd door de hekkens aan de landsgrenzen die immers hun (letterlijke) overtreders illegaal maken en derhalve rechtenloos en tot slavenwerk veroordeeld. Neoliberalen geven niets om de veiligheid van (andermans) kinderen die nota bene de toekomst van de natie zijn en zij blijken ook niet te verstaan dat de underdogs met hard labeur de samenleving rechthouden - zij geloven warempel dat na de opruiming der armen, alleen nog rijken zullen overblijven.
Het neoliberalisme is de immoraliteit tot ideologie verheven met in haar zog nog slechts de oorlog: *"Krieg und Leichen, die letzte Hoffnung der Reichen."*[9]

9Tekst d.d. 16 mei 2024.

9 juni en de verkapte verknechting van de massa

Quatorze Juillet is de Franse nationale feestdag omdat op die dag het begin herdacht wordt van de Franse Revolutie die in 1789 een einde maakte aan de macht van kerk, koning en adel ten voordele van de volksmacht, de republiek. Op 5 september van dat jaar trad een wet in voege die alle jongemannen tussen 20 en 25 jaar verplichtte tot dienst in het Franse leger. Mede opgejut door de kerk verzette het volk zich hier tegen (vanaf 12 oktober in Overmere) in de zogenaamde Boerenkrijg, alras hardhandig onderdrukt met 15.000 doden. De Franse revolutie duurde tot 1799 toen de Corsicaanse generaal Napoleon Bonaparte met een staatsgreep aan de macht kwam en een dictatuur vestigde (waarin hij zichzelf in 1804 tot keizer kroonde). Bonaparte ontnam de kerk haar bezittingen (die zij immers stal van het volk) en hield stand tot hij in 1814 verslagen werd door Europese legers die de monarchie in Frankrijk herstelden alsook de macht van de kerk. Europa werd herordend en tussen Engeland en Frankrijk werd onder het gezag van Willem I de bufferstaat van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden opgericht uit de samenvoeging van de gebieden van de huidige Benelux waarvan België zich in 1830 afscheurde. Op 21 juli 1831 legde Leopold van Saksen-Coburg-Gotha de eed af als eerste koning der Belgen.
De slogan van de Boerenkrijg was afkomstig van een Brussels kerkelijk genootschap en luidde "*Pro aris et fo-*

cis" of *"Voor Outer en Heerd".* Hij verraadt dat de kerk ('Outer' of 'altaar') het volk opjutte tegen de regering, zogezegd om onafhankelijkheid ('Heerd' of '(eigen) (h)aard') te verwerven maar in werkelijkheid was het de kerk erom te doen haar privileges en haar politieke invloed te vrijwaren. Er werd later een lied[10] van gemaakt (zogezegd ter herdenking van de Boerenkrijg) dat gedurende de Tweede Wereldoorlog diende als strijdhymne voor de *Sturmbrigade Langemarck* van de *Waffen-SS* en dat waren Vlaamse collaborateurs, ook bekend als de Oostfronters, door de kerk gerekruteerd om te gaan vechten voor de nazi's. Met het refrein, dat luidt: *"Voor vrijheid en recht; ongeknecht,/ Onverveerd voor outer en heerd."* spoort de kerk het volk aan zich te keren tegen zijn wereldse bezetter om het dan op haar beurt opnieuw aan zich te kunnen onderwerpen. Met de hedendaagse verkapte doch feitelijke reactionaire steun aan extreemrechts is de kerk aldus allerminst aan haar proefstuk toe.[11] [12]

10De tekst van het lied *Voor outer en heerd* is van de hand van de dichter Simons en de muziek werd gecomponeerd door Michel Preud'homme.

11In Wikipedia wordt het als volgt verwoord: *"Écrasez l'infâme" ("Verpletter het infame", "Vernietig het eerloze")*, afgekort *Écrlinf*, was het motto waaronder (…) Voltaire de strijd aanbond met religieus dogma, misbruik, fanatisme en bijgeloof. Hij richtte zich speciaal tegen de Kerk en haar verbond met de Troon (...)": https://nl.wikipedia.org/wiki/%C3%89crasez_l%27inf%C3%A2me

12Tekst d.d. 20 mei 2024.

Over inbeelding

Het staat als een paal boven water dat de vandaag alles overmeesterende opvatting over wetenschappelijkheid (het zogenaamde fysicalisme) die steunt op een microreductionistisch wereldbeeld, berust op een schromelijke denkfout waarop reeds Augustinus van Hippo (354-430) wijst in zijn *De fide et symbolo (*II§2). Het gaat om de naïeve projectie van mensen die zodanig gewend geraakt zijn aan hun wereld vol werktuigen dat zij zijn gaan geloven dat àlle dingen werktuigen zijn en dat zij, net zoals werktuigen, door een 'Opperbouwmeester' (zoals de vrijmetselaars hun god effectief noemen) samengesteld zijn uit materiaal uit de natuur. Zij geloven in een godheid die net zoals zijzelf het ingewikkelde gemaakt heeft door eenvoudigere dingen volgens een zeker plan te gaan samenvoegen. In het licht van die opvatting worden de dingen dan bekeken als composities die ontleed kunnen worden tot aan hun kleinste onderdeeltjes waaruit, zoals men dan meent, principieel het grotere geheel opnieuw kan worden bekomen door ze 'op de juiste manier' samen te voegen. Alleen blijkt die 'juiste manier van samenvoegen' nog niet te zijn gevonden: een graantje kan ontleed worden in onderdelen maar van zodra men het plan opvat om uit diezelfde onderdelen een graantje samen te stellen, bekomt men wel iets met het uitzicht van een graantje, alleen blijkt dit gemaakte graantje, alle landbouwkundige zorgen ten spijt, helemaal niet te willen groeien. Het is met andere woorden de mens nog nooit gelukt om het goddelijke scheppen na te bootsen en hij kan daarin ook

nimmer slagen om de eenvoudige reden dat de natuur helemaal geen constructie is en daarom ook zegt men dat hij geschapen is, wat wil zeggen: gemaakt uit niets. De vraag van Leibniz waarom er iets is en niet veeleer niets beklemtoont slechts het principieel onvatbare van de schepping.

De kaduke ideologie van het microreductionisme regeert helaas de wereld sinds de aanvang van wat wij kennen als de (westerse) wetenschap en uiteraard kunnen foute denkwijzen ook geen geluk brengen en zo klagen de kunstenaars sinds oudsher die overmoed aan in toneelstukken die wijzen op de navenante tegendoelmatigheid die al onze inspanningen om aan god gelijk te worden, begeleidt en die de gedaante heeft van de slang die zichzelf in de staart bijt. Het conglomeraat van het trio wetenschap, techniek en kapitalisme helpt onze wereld in geen tijd naar de verdoemenis, zoals onder meer Herbert Marcuse en zijn medestanders hebben betoogd in de zestiger jaren van de voorgaande eeuw, ook wel genaamd *the golden sixties*. Want goud kan men niet eten, zoals de mythische vorst Midas al moest ondervinden en telkenmale als die ongemakkelijke waarheid in de geschiedenis opbreekt, wordt gezocht naar alternatieven voor het helaas bijzonder log geworden systeem dat tevens extreem gevaarlijk is geworden. Die alternatieven echter blijken meestal in hetzelfde bedje ziek als het kwaad dat zij bestrijden en dat zich laat benoemen als 'inbeelding' - nota bene volstrekt onderscheiden van 'verbeelding'.

Mensen die het moeilijk krijgen met de werkelijkheid waarvan zij deel uitmaken, neigen vaak tot struisvogelpolitiek, wat wil zeggen: een ontkenning van de feiten. Zij

beelden zich in dat de feiten die zich aandienen, een illusie zijn en dan fabriceren zij zelf een illusie welke zij voor werkelijk houden. Die inbeelding is een daad gesteld door een redelijk wezen dat er welbewust voor kiest om de rede niet langer te volgen, waardoor de bewuste persoon het terrein van de rede verlaat maar zodoende ook dat van de openbaarheid waarin recht gesproken wordt over wat waar en onwaar is. Immers, zoals reeds de Ouden wisten, hebben alle mensen eigen, verschillende dromen maar de werkelijkheid is voor iedereen noodzakelijk dezelfde en precies die waarheid (van de universaliteit) vormt de basis van de redelijkheid en ook van de wetenschappelijkheid. Waar de wetenschap het argument van Augustinus onder de mat veegt, degradeert zij zichzelf tot een gesticht dat volhardt in een leugen. Zij versteent er als het ware in en moet al haar energie benutten om de waarheid die immer altijd spontaan uit alles opwelt, steeds opnieuw te onderdrukken. Die energieverspilling vreet haar aan en uiteraard delen ook alle mensen onderhevig aan de leugen in de klappen.

Van inbeelding is sprake waar mensen religies aanhangen die in feite belijdenissen zijn van een geloof dat zich van de feiten heeft afgekeerd. Mensen verwerpen hun eigen sterfelijkheid en zij beelden zich in dat zij in feite onsterfelijke goden zijn die dit alleen nog niet ten volle kunnen begrijpen. Van inbeelding is sprake waar mensen ideologieën aanhangen die sprookjes zijn welke beweren de realiteit te kunnen definiëren. Bij het zich schuldig maken aan inbeelding, prent men zichzelf als het ware een beeld in dat weliswaar voldoet aan zekere persoonlijke wensen maar dat helemaal niet strookt met de werkelijkheid zoals die zich aandient aan onze zintuigen en aan ons verstand.

In principe zijn sowieso alle mogelijke beelden van de werkelijkheid inbeeldingen maar hun nefaste werking treedt pas op van zodra zij stagneren. Het is met andere woorden helemaal niet fout en zelfs noodzakelijk om zich beelden te vormen van de realiteit omdat de realiteit de verbeelding prikkelt maar waar men er niet in slaagt om die beelden weer los te laten, waar men zich eraan vasthecht zoals de vrek zich vasthecht aan zijn schat, verstenen zij en doen zij tevens hun bezitter verstenen, alsof die de Medusa had aangekeken. Nietzsche, die een geschoold classicus was, vertaalde het in de volgende zin: *"Wer mit Ungeheuern kämpft, mag zusehn, daß er nicht dabei zum Ungeheuer wird. Und wenn du Lange in einen Abgrund blickst, blickt der Abgrund auch in dich hinein."*[13]

Bij het zich afkeren van een inbeelding, neigen mensen er helaas al te dikwijls toe de gemakkelijkste weg te kiezen: zij verwisselen dan de ene inbeelding door een andere, een vaak nog kwaadaardigere leugen. Dat was bijvoorbeeld het geval met de ariosofie, ook wel de nazimystiek genoemd, die de christelijke mythen door Germaanse sprookjes verving. De variaties op dat thema doorheen de geschiedenis zijn ontelbaar, evenals de oorlogen die zij hebben voortgebracht en de ellende die vandaag de mens tot bij zijn eigen afgrond brengt. De verbeelding is verrijkend maar het ernstig nemen van het spel, dat erin bestaat zich in te beelden dat wat men fantaseert ook echt bestaat, is waanzin.[14]

13F.W. Nietzsche, *Jenseits von Gut und Böse: Vorspiel einer Philosophie der Zukunft*, IV, *Sprüche und Zwischenspiele*, 146.
14Tekst d.d. 22 mei 2024.

9 juni en de tirannie van de meerderheid

Als de waarheid een democratische aangelegenheid was dan regeerde de leugen niet alleen in het parlement maar ook aan onze universiteiten, in het gerecht, in het onderwijs en ga zo maar door. Maar precies doordat in de politiek de leugens het voor het zeggen hebben, uiten verschillende politieke partijen de wens dat leugens ongehinderd overal hun gang zouden kunnen gaan.

Zo verklaarde in het VRT-programma Terzake van 21 mei laatst leden een vertegenwoordiger van de partij Vlaams Belang dat zijn partij vindt dat de (politieke) meningen van onze professoren deze van de meerderheid van de bevolking moeten weerspiegelen: het percentage politiek rechts en links georiënteerde professoren aan de universiteit moet overeenstemmen met het percentage links en rechts georiënteerde verkozen politici, aldus de betrokken woordvoerder.

Afgezien van het feit dat in dat geval professoren zouden moeten benoemd maar ook ontslagen kunnen worden afhankelijk van het stemgedrag ter gelegenheid van elke nieuwe verkiezing, houdt de mening dat de professorenpopulatie een weerspiegeling van de bevolking dient te zijn, bijvoorbeeld ook in dat hun gemiddelde IQ niet mag afwijken van dat van de meerderheid der burgers. Men gaat dan stemmen voor wat waar is en reeds bekwamen

sommigen staatssubsidies voor het propageren van hun 'waarheden'.[15]

Kennelijk treden met dit populisme de politici van Vlaams Belang in deze aangelegenheden sommige liberalen bij die een rechtstreekse verkiezing van de burgemeesters voorstaan en wensen zij ook universiteitsprofessoren middels stemming door het volk laten benoemen. Alsof het nog niet erg genoeg was dat professoraten *de facto* politieke benoemingen zijn.

Zoals blijkt uit hun ideologieën wensen neoliberalen dat de staat, die sinds oudsher als een goede huisvader de belangen van alle burgers en dus ook die van de zwakkeren heeft gediend, nu moet gaan garanderen dat godbetert het recht van de sterkste wordt beschermd. In feite gaat het daar om het recht van de wreedaardigste omdat in een extreem liberale economie de wereld aan de 'durvers' is: neoliberalen wensen dat voortaan de minderheden niets meer in de pap te brokken hebben; minderheden dienen met andere woorden te worden geëlimineerd. Waartoe het populisme en de tirannie van de meerderheid leiden, herinnere men zich van het nazisme van Adolf Hitler die ten dienste van de volksgezondheid de dokters gewoon verving door beulen.

15Zo kreeg enkele jaren geleden filosofieprofessor aan de Universiteit Gent Johan Braeckman staatssubsidies voor het propageren van het darwinisme. Ervan uit gaande dat het darwinisme even waar is als de stelling van Pythagoras en in acht genomen het feit dat gesubsidieerde propaganda (en dus: reclame) voor de stelling van Pythagoras het volk slechts aan haar waarheid kon doen twijfelen omdat de waarheid aan reclame geen behoefte heeft, geldt dat uiteraard eveneens voor het darwinisme, wat de verzuchtingen van de betrokkenen alleen maar verdacht kan maken.

De meerderheid, zoals Spinoza ons herinnert, brengt allerminst het goede voort, dat immers een product is van de onverdroten arbeid van zichzelf voor het *algemeen* belang opofferende enkelingen: de huldiging van het meerderheidsprincipe in de politiek laat zien dat niet het goede maar de macht daar aan de orde is en om die reden ook blijkt de democratie die wij op handen dragen zelf een leugen want een regelrechte dictatuur die alleen maar haar slaven met succes weet te verbergen.[16]

Maar niet voor eeuwig, omdat de waarheid ook de snelste leugen achterhaalt en zo komt het tot oorlogen omdat zij in het verlengde liggen van een wreedaardige kapitalistische economie welke immers alleen het gouden kalf dient dat, althans volgens wereldse maatstaven, dieven 'beloont' met overdaad en rechtvaardigen 'straft' met hard labeur.[17]

16De burgers uit de westerse democratieën danken hun hoge levensstandaard aan de slavernij in de verborgen derde en vierde wereld en zo soupeert één zogenaamde democraat het deel van gemiddeld vijfenveertig slaven op.
17Tekst d.d. 24 mei 2024.

Aldus verslindt de dood het leven

Betekenisgeving is een term die welluidend klinkt in de ruimte van de wijsbegeerte en de ethica maar als de wijsheid ons lief is, dienen wij ons te hoeden voor het opdringen van ons eigenste willetje aan de dingen, want dat is wat betekenisgevers in feite doen.

Wie de natuur observeren, kunnen vaststellen op eindeloos veel manieren dat de zin van de dingen door de dingen zelf gedragen wordt en ook performant gemaakt: de zin van het zaadje manifesteert zich in zijn groei waarin wij die betekenis ook kunnen terugvinden als wij onszelf ontvankelijk opstellen. Daarentegen is de wil om zelf zin aan de dingen toe te kennen geen ontvankelijkheid doch opdringerigheid en aanmatiging; zingevers meten zich een status en een rol aan die hen niet toekomt omdat het niet aan mensen is om het lot van de dingen te bepalen.

Door ezels en paarden als lastdieren te categoriseren, wordt hun wezen verengd tot hun nut in functie van onszelf. Door het te hebben over 'trekpaarden' verraadt men te geloven dat paarden geschapen zijn met de bedoeling onze karren te trekken en door te spreken over 'koppige ezels', waarbij de koppigheid dan geldt als een immorele karaktertrek, veronderstelt men dat volgzaamheid moreel goed is en elk protest tegen de veroordeling tot slavernij, een zonde.

Op die manier kennen mensen aan de dingen niet alleen betekenissen toe die deze dingen uit zichzelf helemaal

niet hebben maar zij bepalen tevens wat goed en kwaad zal zijn omdat het goede zal worden gezien als dat gedrag (of als dat lot) dat overeenstemt met de toegekende betekenis of zin in kwestie terwijl elk gedrag dat (of elke bestemming die) afwijkt van die toegekende betekenis, als kwaad zal worden bestempeld. Uiteraard schuift men het kwaad zodoende in de schoenen van de gedupeerde dingen of wezens maar in feite ligt het in de zogenaamde 'zingeving' of 'betekenistoekenning' zelf.

De term 'zingeving' suggereert dat men de dingen met een zin verrijkt maar het omgekeerde is het geval: door zogenaamde 'betekenistoekenning' aan de dingen verrijkt men alleen zichzelf door de dingen in functie van bijvoorbeeld het eigen nut te definiëren terwijl men ze tegelijk berooft van hun intrinsieke waarde en in het geval waar deze roofbouw zich richt op mensen, beperkt men zodoende hun vrijheid of ontneemt men hen die.

Want niet alleen levenloze dingen, planten en dieren zijn aldus ten prooi aan de menselijke arrogantie: ook de medemens deelt in datzelfde lot en zodoende bepaalt de sterkere met zijn 'betekenisgeving' aan de zwakkere het lot van deze laatste. De sterkere bepaalt wat de betekenis van de zwakkere is en wat hij hoort te doen en te laten, met andere woorden wat voor hem als goed en kwaad zal gelden of hoe zijn moraal eruit zal zien. In dezelfde aanmatigende beweging definieert hij zichzelf als ultieme betekenisgever, als schepper van waarde, ja, als boven anderen verheven godmens of godheid.

Zo bepaalden ooit blanken de betekenis van zwarte mensen door hen het lot van de slavernij toe te bedelen, alsof de zin van hun leven bestond in het slavenwerk, met an-

dere woorden: in hun nut voor de blanken. Gekoloniseerden worden door de benaming als zodanig betekend en dus gedefinieerd tegenover de kolonisatoren; mensen uit de derde of de vierde wereld worden geopponeerd aan 'beschaafde' westerlingen, waarbij de 'beschaving' bestaat in de onderwerping aan een door derden toegewezen lot en die onderwerping krijg de welluidende naam van beschaving, christianisering, opvoeding, alfabetisering. Actueel is plotseling weer Paulo Freire's werk uit 1970: *Pedagogy of the oppressed*.[18]

Want met het zogenaamde wegwijs maken van mensen in de wereld van de informatica worden *wij* in feite herleid tot agenten van een door een elite bestuurd internet. Het overgrote deel van hun tijd brengen brave burgers heden aan de ketting door want ook de ketting is in deze tijden draadloos en bestaat uit niets dan een uiterst verslavend schermpje en een klavier die de stem, het timbre, het aangezicht, de persoonlijke woordkeuze, de tongval, de taal, het dialect, kortom al het persoonlijke, als volstrekt betekenisloos definiëren door van degenen die aan deze ketting liggen, te eisen dat zij zichzelf herleiden tot een op een dom klavier tokkelende vinger.

De computertechnologie beweert zin te geven aan het bestaan maar precies het tegenovergestelde gebeurt: met de computertechnologie en het internet wordt elke intrinsieke waarde onttrokken aan alle mensen die zich daarin vastrijden, al spreekt men hier uiteraard niet over een zich vastrijden maar over een zich bekwamen. Het is nota

18Zie hier de integrale tekst in het Engels: https://envs.ucsc.edu/internships/internship-readings/freire-pedagogy-of-the-oppressed.pdf

bene niet de burger die zich bekwaamt en die zich van het internet bedient - dat is de kostelijke illusie van het hele spel: het is de 'instantie' die het internet aan de burger opdringt welke zich bekwaamt, met name in de manipulatie van mensen en in hun reductie tot bedienaren van het instrument waarmee zij zichzelf steeds meer en onherroepelijker vastrijden terwijl simultaan bij hen de illusie toeneemt dat zij zodoende zichzelf bevrijden.

Onder het voorwendsel van beschaving, opvoeding, informatie en dies meer, wordt aan de mensheid haar intrinsieke zin ontnomen en krijgt zij de betekenis van een dode machine: niet zomaar een robot, maar een biorobot, meer nog: een bio-socio-robot, een dode machine met levende chips, een levenloze machine die energie verslindt en afval produceert alleen ter wille van zichzelf en die er nu in geslaagd lijkt om met haar welluidende voorwendsels allen die ooit geleefd hebben, tot haar onderdeeltjes te herleiden. Kers op deze taart: de bedienaar van deze dode machine met mensen in de tank is geen elite; het is de machine zelf, het is het niet-leven dat het leven verslindt.[19]

19Tekst d.d. 27 mei 2024.

9 juni 2024 en gemene geheimen

1.

Nooit voorheen was de dreiging van extreemrechts zo groot als vandaag: terwijl zij zich in de jaren dertig van de voorgaande eeuw beperkte tot Duitsland, Italië en Japan, gaat zij heden gelijken op de rattenplaag in *La Peste* van Albert Camus, en zoals een heuse pandemie spreidt zij zich niet alleen uit over het Europese continent maar over de ganse wereld. In de roman van Camus stond de pest symbool voor extreemrechts maar in de huidige werkelijkheid gaat de pandemie er letterlijk aan vooraf, als was dit fysieke onheil een aankondiging voor een niet langer te bestrijden ramp, daar zij nu niet slechts de stof aantast maar ook en vooral de ongrijpbare geest die, zoals uit de sprookjes van Grimm of uit die van Duizend-en-één-nacht, eenmaal ontsnapt uit de fles, nimmer daarheen terug zal keren omdat ook zij, zoals alle andere dingen, gehoorzaamt aan de wet van de entropie welke gebiedt dat van zodra de chaos de vrije teugel krijgt, hij nimmer meer tot de toestand van orde kan teruggeroepen worden.

En de oorzaak van het onheil dat de wereld aandoet en dat onherroepelijk de gruwelijke beelden oproept van het in feite eeuwig op de loer liggende nazitijdperk, is zonder ook maar enige twijfel te situeren bij een 'elite' die zich omwille van het bouwvallig worden van haar leugenkastelen verplicht zag om de libricide te introduceren, de boekverbranding, het snoeren van de mond van alle bur-

gers, het inperken van de bewegingsvrijheid, het onmogelijk maken van menselijk contact, terwijl zij uitbazuinde, overvol van zichzelf maar reeds door haar slechte geweten aan het wankelen gebracht: *"Luister alleen naar het officiële nieuws!"*

Deze rampzalige elite met haar nieuwe waarheden en maatstaven die voorheen al resulteerden in genocide op joden, homo's, Roma's, gehandicapten, kortom alle kwetsbaren op aarde (alsof er ook *onkwetsbaren* waren!), is onmiddellijk na haar veroordeling op de Nürenbergprocessen in het zog van de Tweede Wereldoorlog ongemerkt verrezen in een vorm die nog minder vatbaar is voor kritiek en voor veroordeling omdat die vorm de naam van wetenschap is gaan dragen - wetenschap, de religie van de nieuwe tijd, de tijd die de methode heeft vernieuwd om door te kunnen gaan met datgene waarmee zij bezig was: de moord op al wat goddelijk is en heilig, en het inpalmen van de troon van de Schepper zelf om te *her*-scheppen wat Hij schiep, om wat Hij fout deed, te verbeteren, Hem aldus andermaal aanvallend maar dan in de rug, zoals degenen doen die geloven dat zij op die manier ontsnappen kunnen aan de plicht om voor hun daden verantwoording af te leggen.

De eerste door te voeren correctie betreft dan uiteraard het schepsel dat naar Gods beeld en gelijkenis gemaakt zou zijn - de mens - en tot de te verbeteren exemplaren behoren onder meer degenen waarvan er eerder duizenden naar de gaskamers werden gedreven, namelijk de homo's. En de veroordeling van deze 'verkeerde' mensen door de nieuwe financiële en politieke elite die zoals voorheen onveranderd bestaat uit dezelfde dienaren van

Mammon, krijgt voortaan gestalte in onaantastbare, heilige, want wetenschappelijke vormen: het in het leven roepen van een research naar de oorzaken van homoseksualiteit verkapt a priori de stelling dat mensen die met betrekking tot dit thema niet beantwoorden aan het traditionele concept, ongewenst zijn - indien zij niet meteen fysiek worden uitgeschakeld, dan dienen zij toch verbannen of 'verbeterd' te worden, 'bijgewerkt', zoals dat gebeurt met zaken die het aandurven om weerstand te bieden aan de gekende vormen van manipulatie die erop gericht zijn om nog uitsluitend bestuurbare en vervangbare massaproducten te fabriceren welke passen in het kraam van Mammon.

Zo kan naast misdadige wil alleen nog onverstand verantwoordelijk zijn voor het koortsachtig zoeken naar de oorzaken van homoseksualiteit. Immers, wie zich er terdege rekenschap van geven dat homo's zich door de band niet voortplanten, krijgen meteen de verklaring in de schoot geworpen voor het feit dat actueel de overgrote meerderheid van de mensen (en van de dieren?) heteroseksueel gericht zijn en dat 'slechts' vijf percent van de bevolking zich tot de homopopulatie kan bekennen. Want dit is het geval gesteld dat er een 'homo-gen' zou bestaan: het gen plant zich dan bijna niet voort.

Inderdaad, er bestaat niet zoiets als een 'homo-gen', het gaat veeleer om een wellicht bijzonder moeilijk na te speuren complex conglomeraat van fysieke constituties welke resulteren in de seksuele geaardheid in kwestie die dan ook kan beschouwd worden als slechts een 'bijwerking' van die fysieke condities. Maar de zaak is dat dit helemaal geen verschil uitmaakt met betrekking tot de

conclusie van hier boven: het bestaan van een 'homo-gen' wordt overbodig om uit te kunnen leggen waarom een meerderheid van de bevolking heteroseksueel geaard is, de uitleg dat homo's zich niet voortplanten, volstaat.

Ook vermeende 'foute' identificatieprocessen tijdens de opvoeding en ongeacht welke andere mogelijke invloeden worden overbodig als verklaring omdat de natuur geen enkel wezen in een welbepaalde richting stuurt zodat de seksuele geaardheid van een mens wordt bepaald zoals van een opgegooid geldstuk bepaald wordt of het op kruis valt of op munt: de verdeling is fifty-fifty; mannen vallen niet op mannen of op vrouwen en ook vrouwen vallen niet op vrouwen of op mannen maar mensen vallen op mensen en over de kwestie of dat dan mannen zijn of vrouwen hebben de betrokken personen helemaal niets in de pap te brokken omdat die zaak uitsluitend door (natuurlijk) toeval wordt beslecht.

Maar als het feit dat homo's een minderheid vormen het gevolg is van het feit dat zij zich (door de band genomen) niet voortplanten, dan kan de homoseksuele geaardheid bezwaarlijk nog als een afwijking worden beschouwd omdat het in de minderheid zijn van de homo's het gevolg is van een gedrag (namelijk het voortplantingsgedrag en meer bepaald het feit dat hun seksualiteit niet tot voortplanting kan leiden).

Bovendien is ook het teleologisch argument dat homoseksualiteit veroordeelt, achterhaald: dit argument betreft de 'afwijking' waarbij koppelvorming onder mensen van hetzelfde geslacht de voortplantingsfunctie zou missen. Maar de voortplanting is slechts één van de vele mogelijke functies van de seksualiteit en het verengen van de

seksualiteit tot haar voortplantingsfunctie volgt uit helemaal niets anders dan uit de zingevingsdrang die ons in feite helemaal niet toekomt en die slechts eigenbelang verkapt omdat het daar in wezen gaat om het opdringen van ons eigenste willetje aan de dingen - zoals elders aangetoond.[20]

Edoch, van zodra men het inzicht eigen is dat bij koppelvorming door de betrokkenen van nature helemaal geen rekening wordt gehouden met hun geslacht, vervalt eveneens de inhoud van het concept van de seksuele geaardheid. Omdat koppelvorming zich wars van de geslachtelijkheid van de betrokkenen voltrekt, is er ook helemaal geen 'geaardheid' nodig om die te verklaren, wat in feite betekent dat dit concept een spook is, een soort zinsbegoocheling, iets dat slechts een *schijn* van betekenis heeft.

Uit deze eenvoudige vaststellingen volgt dan uiteraard dat het moreel problematiseren van de 'seksuele geaardheid' - precies omdat zij niet eens bestaat - een misdaad is jegens alle betrokkenen die daar hinder van ondervinden. En over die hinder moet men het hebben omdat zij in de plaats getreden is van de gaskamers van weleer. De gaskamers waren, weliswaar een tijdlang nadat de gruwel zich had voltrokken, fysiek aantoonbaar. De 'hinder' daarentegen welke resulteert uit de allernieuwste vormen van vervolging, is nog minder zichtbaar dan het gifgas waarmee Hitler de mensen die hij haatte om het leven bracht maar zij is niet minder dodelijk.

20Zie de tekst, getiteld: "*Aldus verslindt de dood het leven"*: http://blog.seniorennet.be/tisallemaiet/archief.php?ID=2601821

Die hinder is er, zoals algemeen geweten, in de vorm van discriminatie maar eigenlijk is het gebruik van deze termen oneigenlijk omdat de betrokkenen in de eerste plaats door hun veroordeling het slachtoffer worden van ontmenselijking en ontmenselijking is een misdaad van een heel ander type dan discriminatie. Discriminatie heeft te maken met rechten en met voorrechten, terwijl de misdaad van de ontmenselijking veel dieper ingrijpt in het leven van het slachtoffer. Het bewuste proces van ontmenselijking ontsnapt nog steeds aan het begrip van zelfs geschoolde hulpverleners omdat dit begrip een empathisch vermogen vereist dat niet vanzelfsprekend is en die kwestie kan ook zeer concreet worden gemaakt.

De uitdrukking “uit de kast komen” werd inmiddels gemeengoed maar het is allerminst overbodig haar betekenis te verklaren: van mensen over wie gezegd wordt dat zij met betrekking tot hun seksuele geaardheid uit de kast gekomen zijn, moet uiteraard worden aangenomen dat zij ooit in een kast terecht kwamen. Meer bepaald zijn zij daar in gestopt en dat is het werk van meerdere personen die al dan niet bewust in dienst staan van een homofobe cultuur, zoals die gangbaar was in de katholieke middens tot zowat twee generaties geleden. Een puber vertelt aan zijn ouders dat hij homo is, wat angst, hysterie en schaamte teweeg brengt omdat die geaardheid door de homofobe cultuur in kwestie niet alleen als afwijkend wordt beschouwd, zoals het hebben van te korte benen, maar meteen ook als immoreel. De ouders van de puber stappen naar een vertrouwenspersoon en raadgever die vaak de huisarts is - tot voor kort meestal een man. De huisarts laat het kind bij zich ontbieden en die vertelt hem met een geveinsde vertrouwelijkheid dat homosek-

sualiteit weliswaar niet langer verboden is maar desalniettemin zondig en vooral: dat het blijk geven van die geaardheid door een navenant gedrag, schande brengt over de betrokkenen.

Er is een zeker begrip voor die geaardheid, zo vertrouwt de arts aan het kind toe; je kan het dus wel doen, maar breng dan ook begrip op voor je ouders: beloof mij dat zij het niet aan de weet komen, zij zouden daar immers eeuwig onder lijden want het is hoe dan ook een schande om een homokind te hebben, dat kun je toch begrijpen?

En wat kan een puber met blind vertrouwen in zijn opvoeders anders nog doen dan een lot alsnog te aanvaarden dat echter door geen mens kan gedragen worden omdat de inhoud daarvan, die pas na het verdict en met mondjesmaat zal doorsijpelen, niets anders inhoudt dan het levend begraven worden van een nog springlevend kind in een kast? En men spreekt wel over een kast omdat er geen lijk in ligt maar in feite gaat het om een kist met daarin een mens die weliswaar dood lijkt omdat hij zwijgt maar dat zwijgen werd hem opgelegd 'voor zijn eigen goed' omdat hij door te spreken alleen zichzelf nog kon ter dood veroordelen.

Ik heb je ouders gerustgesteld, zo werkt de arts dan verder het voorgeschreven programma af: ik heb hen verteld dat het gaat om een neiging eigen aan de puberteit, een *tijdelijke* neiging. En je bent verstandig, je ziet al waar ik heen wil want er is een oplossing voor jouw probleem. Je ouders zullen je binnenkort vragen hoe het met je gaat op dat gebied. Je begrijpt toch wel wat je hen dan moet antwoorden? Inderdaad, vertel hen dat ze op twee oren mogen slapen, vertel hen dat het over is.

Dit kind daarentegen zal alleen nog slapeloze nachten kennen. Dit kind slikt omdat het zijn ouders moet beliegen maar omdat het gelooft wat de dokter zegt, begrijpt het ook de noodzaak van wat in zijn verdere explicatie door de geleerde man wordt voorgesteld als een 'leugentje om bestwil'.

Nu is het op het ogenblik dat het kind aan de arts belooft die instructies te zullen volgen, dat het eigenhandig in die kast stapt. Vroeger was het echt een kist, vandaag is het althans in onze contreien en in het merendeel van de gevallen gelukkig een kast omdat daarvan gezegd kan worden dat men er weer uit kan komen. Vroeger kon dat niet en in zekere conservatieve culturen kan dat nog steeds niet.

Het kind doet een belofte, zij het op grond van leugenachtige informatie, en het komt die ook na omdat kinderen, in schril contrast met de meeste volwassenen, trouw zijn: het kind leeft aanvankelijk aseksueel maar van zodra het enige zelfstandigheid heeft verworven, gaat het ofwel levenslang een rol acteren (in vele gevallen stapt het in een heterohuwelijk met op de koop toe kinderen en al hoeft dit op zich geen ramp te worden: vaak leidt het tot een immens lijden of een drama) ofwel gaat het deelnemen aan het sociale leven van gelijkgestemden, wat dient te gebeuren in een subcultuur want niet-homofiele verwanten moeten zoals door het kind beloofd voor schande worden behoed.

Het vergt een portie empathie om zich de miserie voor de geest te kunnen halen waarmee een mens van voor de tijd dat hij volwassen is, bedeeld wordt en dan nog door degenen die hem het naast aan het hart gelegen zijn maar

het hoeft geen betoog wat dit zal betekenen voor wie dat te verwerken krijgen omdat dit gewoon niet te verwerken is.

Dat ondanks de vermeende welstand, de economische en de technologische vooruitgang, de talloze mogelijkheden om met allerhande wantoestanden komaf te maken, de toegang tot informatie voor principieel iedereen en het bestaan van instituties die beloven te waken over rechten en over mensenrechten, het vandaag alhier nog mogelijk is om partijen te stichten die geheel openlijk een homofobe of een anderszins discriminerende politiek voeren, is bijna onbegrijpelijk als men niet aanneemt dat die partijen in feite de wil vertolken van de mensen zelf, die onmiskenbaar wolven voor hun medemensen zijn.

En zoals iedereen dat kan vaststellen, zelfs met gesloten ogen, verslinden zij, exact zoals wolven dat doen, vooreerst de zwaksten: de ongeborenen, die immers nog geen burgers zijn, geen burgerrechten hebben en openlijk ten prooi zijn aan de massamoord van abortus provocatus; de ouderen die in de modieuze maar waanzinnige media als lastpakken worden afgeschilderd, lastpakken voor de anderen wegens hun economisch negatief nut maar ook lastpakken voor zichzelf die, als ze het maar willen inzien, maar beter voor euthanasie kunnen opteren zodat zij zelf de kist in stappen, geheel vrijwillig en alleen door inzicht gedreven, zoals ook homo's dat doen, in blind vertrouwen op hen die zich hun leiders noemen en die misschien niet geheel verantwoordelijk zijn voor hun geluk maar wel voor het ongeluk dat ze hen toestoppen met een gemene list, uitgebroed door een maatschappij die derhalve alleen de naam van 'samenzwering' verdient.

Op 9 juni trekken wij naar de stembus, de stemming is geheim, zij eist van ons geen enkele verantwoording voor wat wij doen onttrokken aan het oog van allen en hierin schuilt het kwaad: het wordt beschermd door de krachten van de duisternis, men kent aan de moord het recht toe om zich te onttrekken aan het licht. En dit zijn allemaal vruchten van de criminele samenzwering die wil doorgaan voor een samenleving. Toen ik onlangs een bezoek bracht aan een bejaarde en die vroeg om raad inzake de stembusgang, kreeg ik het volgende devies: *"Stem alsof je het in het openbaar moet doen, op een podium waar iedereen je kan vragen wat je motieven zijn."*[21]

2.

Discriminatie, ontmenselijking, pesten. Bij discriminatie gaat het om rechten en mensenrechten die onthouden worden aan bepaalde mensen om oneigenlijke redenen. Bij ontmenselijking worden medemensen soms door het (fascistisch) bestel zelf monddood gemaakt, als het ware zoals gebeurt met een kankergezwel: zij worden middels een chirurgische ingreep uit de maatschappij weggesneden, geïsoleerd en voor de rest van hun leven lam gelegd.[22] In het geval van pesten worden mensen blootgesteld aan de beestachtige inborst van medemensen doordat verantwoordelijke politici het nalaten om aan de kwetsbaren in kwestie de nodige bescherming te bieden. Maar er bestaat nog erger.

21Tekst d.d. 29 mei 2024.

22Zie het eerste deel van dit artikel over hoe mensen vakkundig worden ingekist: http://blog.seniorennet.be/tisallemaiet/archief.php?ID=2602169

Wie de jongste verkiezingsprogramma's in de media gevolgd hebben, konden daarvan getuige zijn hoe de voorzitter van partij Vlaams Belang het pestgedrag promoot vanuit een populistische politiek en aangedreven door louter machtswellust. De media zijn somtijds een verraderlijke bron van informatie: de radde tong wordt makkelijk verwisseld met intelligentie en vaak gaat alles razendsnel en vallen de puzzelstukjes pas samen als het te laat is. Want wie heeft het nog niet meegemaakt: men wordt in de maling genomen door een verkoper en men beseft het pas als men zijn geld kwijt is. Zo dreigt het ook dit keer af te lopen met de verkiezingen: voor een groot deel van de kiezers zit het er dik in dat pas als zij hun stem kwijt zijn, zij zullen beseffen dat demagogen met radde tongen ermee aan de haal zijn.

Een bijzonder gevaarlijke groep van neonazi's dreigt hier heden de macht te grijpen met gegarandeerd een desastreuze impact op de samenleving welke zich nu reeds manifesteert.

In een artikel van de hand van Zico Saerens, d.d. 4 april l.l., getiteld: *“Na het drama in Finland* (waarbij een 12-jarige gepeste jongen drie klasgenoten neerschoot): *hoever kan jarenlang pesten jongeren drijven?”*, vertelt traumapsycholoog Margo Van Landegem dat de invloed van pesten vaak onderschat wordt: *"Bij trauma's denken de meeste mensen aan mishandeling, verwaarlozing of seksueel misbruik. Maar ook pesten - zeker als je daar lange tijd slachtoffer van bent - kan een serieuze impact hebben op jezelf en je zelfbeeld, zeker als je nog in volle ontwikkeling bent."* Trauma is niet abstract maar betekent vaak ook beschadiging van het zenuwstelsel: in het ge-

noemde artikel legt M. Devriendt uit hoe slachtoffers van pesten op den duur de controle verliezen over hun emoties en gedrag. *“"Ons oerbrein gaat standaard de omgeving scannen op gevaar. (...) Als je lange tijd wordt gekleineerd of vernederd, gaat je omgeving altijd als onveilig aanvoelen. Je lichaam wordt hyperalert en gaat constant in een stressreactie. Daardoor ervaar je geen veiligheid meer. (...)" Wie stress ervaart of zich bedreigd voelt - iets wat slachtoffers van pesten continu ervaren - valt terug op een automatisch verdedigingsmechanisme. Het is iets waar je niet zélf bewust voor kiest, je lichaam neemt het over.”* Het slachtoffer wil alleen maar dat het ophoudt. Dan kunnen de stoppen doorslaan maar in de meeste gevallen richt het slachtoffer van pestgedrag de agressie op zichzelf en pleegt zelfmoord. Veel slachtoffers van pestgedrag krijgen een laag zelfbeeld en geraken aan de drank of de drugs. Tot daar het artikel van Zico Saerens.[23]

Pesten is rampzalig voor de maatschappij en uitgerekend kinderen zijn daarvan de eerste slachtoffers: sinds dit bovendien wetenschappelijk vast staat, kan het dulden van pestgedrag nimmer getolereerd worden. Maar waar het pesten bovendien wordt aangemoedigd en dan nog in het openbaar en vanuit een positie die toekomt aan een politiek leider, is sprake van desastreus en massaal machtsmisbruik jegens kinderen, om niet te spreken over massamoord.

Dat gewetenloze schurken alsnog een forum krijgen in de media is bijna onbegrijpelijk omdat het niet vanzelfsprekend is dat de meerderheid van het publiek over voldoen-

23https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2024/04/04/pesten-gevolgen/

de kritisch vermogen beschikken om het gebeuren in de juiste context te kunnen plaatsen. Op lange termijn is het vertrouwen in de vrijheid van meningsuiting weliswaar terecht maar op amper enkele dagen verwijderd van beslissende verkiezingen kan de impact van dergelijke inbreuken dermate ontwrichtend zijn dat alle redelijkheid zoek raakt. En verkiezingsuitslagen kunnen niet worden bijgewerkt wanneer immers pas achteraf een evaluatie aantoont dat het publiek in verregaande mate werd bewerkt door gewetenloze demagogen-praatbarakken. Andermaal: voor een groot deel van de kiezers zit het er dik in dat pas als zij hun stem kwijt zijn, zij zullen beseffen dat agitatoren met radde tongen ermee aan de haal zijn.

Ter herinnering:

“(...) Over de feitelijke invloed op het volk van wat autoriteiten allemaal 'uitkramen' wordt altijd listig gezwegen omdat potentaten zelden verantwoordelijk handelen. Herinneren wij ons bij deze gelegenheid maar een keer de verbanden tussen enerzijds de extremistische theoretici die niet echt lijken te handelen en die derhalve onschuldig lijken en anderzijds zij die met deze ideeën plannen smeden om ze ook in de praktijk te brengen – de uitvoerders of de beulen. Het zijn verbanden die verborgen blijven... zolang zij zich niet manifesteren in een of ander bloedbad!

Een voorbeeld van net geen acht jaar geleden biedt ons de zaak van de Noorse massamoordenaar Anders Breivik uit wiens geschriften bleek dat tot diens grootste inspiratiebronnen de teksten behoorden van Vlaams-nationalist Paul Belien die na de calamiteiten en na de bekendmaking van de inhoud van het racistische manifest van Brei-

vik, zijn verwondering uitte over het feit dat hij door de moordenaar meer dan tachtig keer geciteerd werd. Dat de man niet leek te kunnen begrijpen dat hij de muze was geweest van een massamoordenaar, illustreert uitnemend het schromelijke tekort aan mensenkennis en aan realiteitszin bij haat zaaiende politici en ofschoon de gedachten vrij zijn, volgt daaruit niet zo vanzelfsprekend dat ook de uitgesproken of de neergeschreven woorden dat zijn – zij zijn immers specifieke daden – en derhalve kan men stellen dat de psychopathie welke wordt toegeschreven aan blinde volgers van dergelijke profeten, evenzeer deze profeten zelf treft, en zeker daar waar zij kunnen geacht worden het impact in te schatten van de selectieve misantropie die racisme heet en die uiteraard wordt vergezeld van en uitgelokt door een zekere verschijningsvorm van de immer verblindende megalomanie.

Want het is een wetenschappelijk gegeven dat mensen kuddedieren zijn en dat de kuddegeest zich uit in onder meer een sterke afhankelijkheid van autoriteiten; in de navenante volgzaamheid worden dikwijls onnadenkend en aldus geheel gewetenloos de bevelen van de autoriteit ten uitvoer gebracht – onder meer het zogenaamde gehoorzaamheidsexperiment van Stanley Milgram uit 1963 illustreert dit overtuigend. (...)"[24] [25]

24Jan Bauwens, *Panopticum Corona*, pp. 125-127 (tekst d.d. 22-25 januari 2019). Zie voor de tekst online: https://blogimages.bloggen.be/tisallemaiet/attach/93208112525.pdf ; Dit is de derde paragraaf van een vijf paragrafen tellende tekst d.d. 22-25 januari 2019, getiteld: "Terug naar de middeleeuwen"; zie: https://www.bloggen.be/admin.php?state=2&substate=W&ID=313984725Tekst d.d. 30 mei 2024.

"Luister alleen naar het officiële nieuws": "pre-bunking", de nieuwste zet in "the war on information"

Beter voorkomen dan genezen, dat is het advies dat leidt tot de praktijk van de vaccinatie. Bij het vaccineren geeft men het volk een heel klein beetje van de ziektekiemen in een bovendien nog afgezwakte vorm, zodat het lichaam ruimschoots de tijd heeft om zich met de aanmaak van antistoffen voor te bereiden tegen de aankomende ziekte zelf. Maar nu heeft een geleerde een gelijkaardig middel bedacht tegen misinformatie en sinds vorige week is EU-voorzitster Ursula Von der Leien, bekend van het miljardenschandaal 'Pfizergate', deze methode gaan toepassen in heel Europa om aldus een waterdichte censuur te realiseren en alle mogelijke kritiek op het dictatoriale beleid een stap voor te zijn. Lees hier alles over dit reeds hier en nu aan de gang zijnde project:

https://www.nakedcapitalism.com/2024/05/just-before-eu-elections-von-der-leyen-commission-goes-all-in-on-orwellian-and-dicksensian-narrative-control.html

Eeuwige regen

– Omsk Van Togenbirger, ik wil u niet weghouden van de dis maar wees zo goed nog rap te antwoorden op mijn vraag terwijl een plensbui ons hier sowieso staande houdt onder dit afdak van de supermarkt...

OVT: Goed, maar vlug wat want de wolk is al bijna overgewaaid!

– We hebben de verkiezingen, we hebben de oorlog, maar het belangrijkste zouden we erbij vergeten, het klimaat: waar vandaan al die regen? Want zou men warempel niet aan een zondvloed gaan denken? De weerman lijkt het ook niet uit te kunnen leggen met zijn straalstroom...

OVT: Kijk, ik was onlangs in de kliniek met een blaasnierprobleem en moest daarvoor bij twee specialisten: die voor de blaas en die voor de nieren. Die van de blaas, de uroloog, had een stent gestoken om mijn waternier te draineren richting de blaas en toen ik hem vroeg hoe het met mijn slechte nier gesteld was, antwoordde hij dat hij het niet wist: dat is de taak van mijn collega nefroloog, zei hij. Zorg jij maar dat je voldoende drinkt! Daags nadien ga ik dus bij de nefroloog en die vertelt mij dat ik zuinig moet omspringen met slechts één nier en dat ik derhalve zeker niet teveel mag drinken. Buiten raad ga ik dus naar de huisarts met de vraag welk advies ik dan moet volgen en die zegt mij heel droogjes dat zowel de uroloog als de nefroloog gelijk hebben en dat ik mis-

schien het best kan drinken als ik dorst heb. Welnu, hetzelfde is aan de hand met de weersvoorspellers.

– Hemeltje!

OVT: Wel ja, de weerlui (ongeacht of dat weermannen of weervrouwen zijn) houden zich bezig met de winden en de waters laten zij over aan de oceanologen maar het spreekt vanzelf dat in de realiteit water en wind onderling verbonden zaken zijn. Zie je waar ik naartoe wil?

– Neen...

OVT: De golfstroom ken je?

– Ja, de zeestroom die ons aandoet vanuit de Golf van Mexico?

OVT: Precies. De zee zit dus vol met stromingen, warme en koude, ze gaan in elkaar over en werken op elkaar in, gevolgzaam aan simpele thermodynamische wetten. Ze zien eruit zoals rupsbanden: warm water stroomt van de evenaar naar de polen, botst daar tegen het ijs, koelt af, gaat daardoor meer zout bevatten en wordt zwaarder, zinkt en keert in een benedenstroom terug.

– Dat lijkt zo te zijn, inderdaad.

OVT: Nu stelt men sinds verschillende decennia vast dat de Noord-Atlantische drift, zoals men die zeestroming ook wel noemt, aan het afnemen is in sterkte.

– Heb ik van gehoord, ja.

OVT: En kijk je soms naar de weerkaarten, naar de regenradar bijvoorbeeld?

– *Jazeker.*

OVT, Wel, dan zul je al gezien hebben dat er dikwijls een wolkenveld op ons af komt vanuit de Golf van Mexico?

– *Mja...*

OVT: Wolken, dat is verdampt water, niet? En warm water verdampt eerder dan koud water: vandaar zie je die wolkenslierten precies boven de stromingen met warmer water hangen, snap je? De wolken lijken uit de Golf van Mexico te komen, onze richting uit, maar zij doen dat alleen maar omdat zij de stoom zijn uit de warme golfstroom. Welnu: vroeger kwamen die golfstroom en dus ook de wolkenmassa's grotendeels tegen de westkust van Engeland terecht, vandaar regent het daar zo vaak en heeft men in de "Engelse Riviera", de regio Cornwall, op de Scilly-eilanden, een subtropisch klimaat. Maar nu de golfstroom afzwakt en veeleer tegen de Franse kust aanbotst, krijgen wij ook hier aan het Kanaal ons deel van de regenwolken die de golfstroom begeleiden.

– *En is dat wetenschap?*

OVT: Geen idee, mijn beste, maar het zou best kunnen. Nu, het regent niet langer, ik moet er als een hazewind vandoor. Fijne dag nog![26]

26Tekst d.d. 1 juni 2024

De 'proxy-war', WOIII en 'prebunking'

1. Oorlog, het verlengstuk van de economie

De hoogbejaarden van vandaag herinneren zich nog hoe hun vaders gedurende de Tweede Wereldoorlog met het oor tegen de radio aan het verboden nieuws probeerden op te vangen want de zenders werden ook hier verstoord omdat de waarheid niet aan het licht mocht komen, dat zou immers wel eens kunnen resulteren in massale desertie. Het volk wordt hoe dan ook verraden door zijn leiders omdat oorlogen zich niet afspelen tussen rivaliserende landen maar tussen klassen van mensen en aan die realiteit die te hard is om door de grote massa verteerd te kunnen worden, herinneren de woorden van John Heartfield: *"Krieg und Leichen, die letzte Hoffnung der Reichen."*

De Europese oorlog die in feite sinds vele jaren maar ook openlijk sinds een tweetal jaren in de Oekraïne woedt, is een typische 'proxy-war' zoals bijvoorbeeld ook de oorlogen in Noord- en Zuid-Korea, Noord- en Zuid-Vietnam, Syrië, Afghanistan en er zijn er nog een paar. In die gebieden vechten telkenmale schijnbaar tegengestelde partijen onderling maar in feite vechten daar de grootmachten met elkaar, die de mensen ter plekke gebruiken door hen vanuit de twee kanten van wapens te voorzien en van soldaten. De grootmachten vrijwaren op die manier zichzelf van het onheil van de oorlog dat aan de mensen uit de oorlogsregio wordt overgelaten maar zij gaan wel aan de haal met alle voordelen van de conflicten. Bij de be-

ëindiging van het conflict verdelen ze onderling de buit die dan onder een soort van protectoraat van de betreffende grootmachten komt te staan of dan zeker toch onder de invloedssfeer. Maar voor het zover is, leveren ze aan de strijders ter plekke vooral wapens: oorlogswapens, te betalen door de grootmachten maar in de praktijk vooral opgehoest door de landen met wie de grootmachten een alliantie hebben. Op die manier kunnen onder het voorwendsel van hulp aan de getroffen gebieden miljarden worden verdiend aan wapenhandel waarbij (per definitie kleinere) bondgenoten van de respectievelijke grootmachten kunnen worden gepluimd in ruil voor 'bescherming' zoals dat heet. Dezelfde aftroggelaarstactiek bestaat waar straatbendes tegen betaling aan hard werkende burgers bescherming aanbieden terwijl het dan diezelfde bendes zijn die eventueel weerbarstige burgers aanvallen en bijvoorbeeld hun te beschermen winkels in brand steken. Nu is het met het oog op het creëren van partijdigheid welke noodzakelijk is om mensen naar het front te krijgen, dat sinds vorige week de Europese top maatregelen heeft afgekondigd om wat in feite de informatieoorlog wezen moet, van start te laten gaan. De vergelijking, gemaakt door Ursula von der Leyen, van de zogenaamde 'prebunking' met de vaccinatiecampagne tegen de pandemie, versterkt sommigen in de overtuiging dat de pandemie niet alleen een toevallig bruikbaar voorbeeld is om de strijd tegen valse informatie te verduidelijken maar veeleer een bewust gecreëerde voorbereiding. Edoch, gezien de zwakte van het huidige Rusland, mag men misschien wel veronderstellen dat de actuele Europese 'proxy-war' gevoerd wordt tussen de V.S. en China en dat het strijdperk van de Oekraïne zich binnenkort zal uitbreiden en ook de rest van Europa zal beslaan (Oekraïne

plus de rest van Europa, incluis het Europese deel van Rusland). Het zou dan geen Derde Wereldoorlog worden (men zou gek moeten zijn om daar aan te beginnen) maar weer een 'proxy-war' met Europa als strijdperk, zoals eens Korea het strijdperk was, of Vietnam, Syrië en zo meer.[27]

2. Geen water bij de wijn maar olie op het vuur

Bij vaccinatie krijgt men verzwakte ziektekiemen zodat het lichaam antistoffen maakt maar ene Sander van der Linden[28], een Nederlandse professor in de sociale psychologie die doceert in Cambridge, zou in 2023 een gelijkaardige methode bedacht hebben tegen desinformatie[29] waarmee de EU een waterdichte censuur wil realiseren in heel Europa om kritiek op haar bij wijlen dictatoriaal beleid (dat men zich herinnert van de coronapandemie) een stap voor te zijn.

De tactiek bestaat in het opbouwen van mentale weerstand tegen leugens door mensen bloot te stellen aan een verzwakte dosis nepnieuws.[30] De theorie van de 'cognitieve inenting' werd al in de Korea-oorlog van 1950-1953 ontwikkeld door William J. McGuire (1925-2007) die leert hoe je resistent wordt tegen mensen die je willen

27Tekst d.d. 3 juni 2024

28https://en.wikipedia.org/wiki/Sander_van_der_Linden
https://en.wikipedia.org/wiki/Foolproof_(book)

29Zie: https://www.nakedcapitalism.com/2024/05/just-before-eu-elections-von-der-leyen-commission-goes-all-in-on-orwellian-and-dicksensian-narrative-control.html

30Zie: https://www.nakedcapitalism.com/2024/05/just-before-eu-elections-von-der-leyen-commission-goes-all-in-on-orwellian-and-dicksensian-narrative-control.html

ompraten. Volgens McGuire kunnen vanzelfsprekendheden namelijk zeer makkelijk aan het wankelen worden gebracht omdat ze altijd algemeen aanvaard werden en men dus sowieso niet voorbereid is om ze tegen tegenspraak te gaan verdedigen.[31] Men kan zich er op voorhand tegen wapenen, 'immuun maken' of 'inenten'.[32]

Het vergt geen betoog dat deze theorie waarmee men andermaal op de proppen komt en die in dienst gesteld wordt van de handhaving van de eigen ideologie (die aldus een wetenschappelijke onderbouwing lijkt te krijgen) evenzeer kan gespannen worden voor de kar van de ideologie welke gangbaar is aan de andere kant van het front waar men uiteraard eveneens het eigen gelijk opeist. Waar de ideologie van het nationalisme heerst bij elk van de onderling rivaliserende naties, zal een William J. McGuire, geplaatst aan weerszijden van het front, derhalve bekvechten met zichzelf tot in de eeuwen der eeuwen.

Het nationalisme is dan ook de ideologie welke schijnbaar rivaliserende grootmachten willen uitdragen aan de staten onder welke zij twist en onenigheid pogen te zaaien teneinde hen in een volgende fase van weerszijden te kunnen plunderen met de levering van oorlogstuig waarbij de vermeende 'beschermelingen' verplicht zullen wor-

---

31McGuire WJ (1961). *"Resistance to persuasion conferred by active and passive prior refutation of same and alternative counterarguments". Journal of Abnormal Psychology.* **63** (2): 326–332. Zie: https://psycnet.apa.org/doiLanding?doi=10.1037%2Fh0048344 ; *https://www.semanticscholar.org/paper/Resistance-to-persuasion-conferred-by-active-and-of-Mcguire/027e3e86960b86a59a552d8ed21bb9c4815b5a16*

32https://de.wikipedia.org/wiki/Inokulationstheorie ;https://en.wikipedia.org/wiki/Inoculation_theory

den om hun schulden met hun hele toekomst te crediteren, wat in feite betekent dat zij in dezelfde beweging waarmee zij de hulp van hun beschermers aanvaarden, hun land aan deze toekomstige schuldeisers overmaken.

Bij onderling rivaliserende nationalistische staten zal 'prebunking' dan bovendien werken zoals olie op het vuur van de oorlog omdat die tactiek welhaast kan garanderen dat alle rivalen voet bij stuk zullen houden, waarmee komaf wordt gemaakt met de mogelijkheden op diplomatieke oplossingen, welke immers per definitie vereisen dat water bij de wijn wordt gedaan.[33]

3. Oorlogspropaganda

Ter gelegenheid van de oorlog wordt er duchtig gelogen, zowel over de vijand als over de eigen positie als over de feiten. Dat zou immers noodzakelijk zijn om de inspanningen die een oorlog vergt, te kunnen opbrengen: enerzijds de economische inspanningen, nodig voor de aanschaf van wapentuig, welke zich vertalen in lagere inkomens, hogere prijzen en het slinken van de waarde van het geld maar anderzijds ook de bereidheid van de bevolking om te gaan sneuvelen aan het front want niemand zal zijn leven vergooien als daar geen absolute noodzaak tegenover staat. En die leugens hebben weliswaar een direct effect, bijvoorbeeld op de handhaving van de sociale vrede en op het rekruteren van soldaten, maar op de langere termijn wreken zij zich: door haar leugenachtigheid verliest de regering haar geloofwaardigheid. Dat was ook het geval met betrekking tot de voorbije wereldoorlogen: in de Tweede Wereldoorlog herinnerde het volk zich de

33Tekst d.d. 3 juni 2024.

leugens uit de Eerste Wereldoorlog, met het gevolg dat de bekendmaking van de genocide in de concentratiekampen niet meteen ernstig werd genomen en eveneens als oorlogspropaganda van de hand werd gedaan. Vandaag is er een sneuvelbereidheid van vijftig percent bij de Nederlandse bevolking[34] maar in België zullen die cijfers nog lager liggen aangezien de regering zich in de voorbij jaren alles behalve geliefd heeft gemaakt met een cascade van allerlei politieke schandalen, gaande van plat opportunisme over corruptie en miljardenfraude tot regelrecht landverraad. Vandaar ook moet de denktank die voor de oorlogspropaganda verantwoordelijk is aan de potentiële rekruten voor het front extra prikkels toedienen. Vooreerst moet gehamerd worden op het monsterachtig karakter van de vijand die uiteraard gedemoniseerd zal worden en tegelijk moeten de goede bedoelingen van de eigen strijdkrachten - of beter: die van de aanvoerders daarvan - in de verf worden gezet. Het moet duidelijk worden gemaakt dat er geen enkel alternatief denkbaar is voor de nakende strijd, wat inhoudt dat eventuele stemmen in de richting van vredesonderhandelingen ontkracht moeten worden door er op te hameren dat de vijand hiertoe onwillig is en bovendien onbetrouwbaar: als hij zegt dat hij vrede wil, moet worden uitgelegd dat hij dat doet om onze alertheid te ondermijnen. Bestaat oorlogspropaganda ook eerst en vooral in het verhinderen dat de waarheid aan het licht komt, zoals in het actuele voorbeeld hier onder: het internet lijkt onze communicatiemogelijkheden en onze vrijheid te dienen maar als puntje bij paaltje komt, zorgt Google er wel voor dat ongewenste informa-

34https://www.telegraaf.nl/nieuws/1016119199/sneuvelbereidheid-onder-nederlanders-groeit-bijna-de-helft-wil-vaderland-verdedigen-in-oorlog

tie wordt gefnuikt, zoals getoond hieronder. Voor alle duidelijkheid: de tekst “tijdelijk niet toegankelijk” werd niet door de auteur aangebracht maar door een in Google ingebouwde 'propagandamachine'[35]:

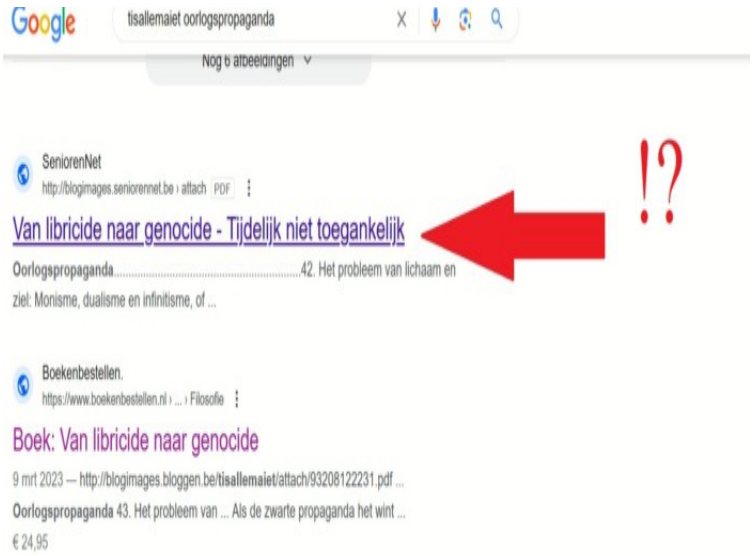

4. Omsk Van Togenbirger en de influencers

– Omsk Van Togenbirger!

OVT: Ook een goeiedag.

– U hier te vinden, aan de supermarkt, ja, maar op een bank?

35Voor het PDF van *Van Libricide naar genocide*, cf.: *http://blogimages.seniorennet.be/tisallemaiet/attach/173542.pdf* Een artikel over oorlogspropaganda d.d. 30 maart 2022 vindt men aldaar pp. 43-46. NB: Negeer de waarschuwingen tegen virussen en andere onzin!)

OVT: Etalagebenen, mijn beste, maar je kan geen half uur aan de etalage staan. En u wilt mij uithoren over de nakende verkiezingen, als ik het goed raad?

– *U vergist zich niet.*

OVT: U wilt weten voor welke politicus een verstandig mens moet stemmen?

– *Wel, ik weet alvast voor wie ik zeker niet moet stemmen...*

OVT: Stemmen door eliminatie, ja, wat kan men beter doen in een democratie... En wie schiet dan over?

– *Mensen die niet op de lijst staan...*

OVT: En waarom?

– *Dat iemand zich aangeeft, vind ik al een veeg teken op zich...*

OVT: Ik kan u geen ongelijk geven. Kent u Julien Schoenaerts?

– De acteur?

OVT: Wellicht onze grootste acteur ooit. Ik heb toentertijd iemand de verzuchting horen uiten... Schoenaerts zou zich moeten aangeven voor de verkiezingen!

– Was hij dan politiek geëngageerd?

OVT: De geniale man heeft zijn leven lang de Apologie van Socrates vertolkt, als dat geen politiek engagement is!

– Socrates? Over wie Plato schreef?

OVT: Stierf exact 2424 jaar geleden, hij werd zeventig.

– Niet zo oud...

OVT: Hij had veel ouder kunnen worden; Plato, bijvoorbeeld, werd tachtig. Socrates werd ter dood gebracht in Athene, het toonbeeld van de democratie.

– Waarom werd hij dan veroordeeld?

OVT: Drogredenen! Godslastering, het verderven van de jeugd en dergelijke onzin: uitgerekend hij werd voor een leugenaar gehouden...

– Wat betekent apologie?

OVT: Verdedigingsrede. Kent u de achtergrond?

– Eigenlijk niet...

OVT: Socrates was een waarheidszoeker, met zijn gesprekstechniek toonde hij aan dat de waarheid in onszelf zit, we moeten ze alleen leren ter wereld brengen en dat kan middels een eerlijke dialoog.

– Maar wat heeft dat met zijn veroordeling te maken?

OVT: Over Socrates zegde het orakel ooit dat hij de meest wijze man van Athene was. Hijzelf kon dat maar moeilijk geloven en hij testte het uit.

– Hoe heeft hij dat gedaan?

OVT: Hij bezocht allerlei verstandige Atheners en ging met hen in gesprek. Hij vond ze wel verstandig en goed in hun vak.

– Maar?

OVT: Inderdaad: maar! Omdat ze de besten waren in hun vak, dachten ze dat ze ook op andere gebieden de beste waren en dat kan natuurlijk niet waar zijn. Hij besloot dus dat ook die Atheners die voor de meest verstandige mensen werden gehouden, zich grondig vergisten inzake hun eigen kundigheden. Ze bleken zich er namelijk niet van bewust te zijn dat ze buiten het eigen vakgebied in feite onwetend waren.

– En Socrates was dat wel?

OVT: Neen, neen. Socrates zei: ik weet niets, zoals alle anderen, maar in tegenstelling tot die anderen weet ik tenminste dat ik niets weet en dat blijken zij niet te weten.

– Het orakel had dus gelijk.

OVT: Het orakel vergiste zich bij mijn beste weten nooit.

– Maar Socrates kon zichzelf kennelijk niet verdedigen?

OVT: Dat kon hij als geen ander maar de mensen hebben geen oren naar de waarheid: in een democratie telt de waarheid immers niet, zij wordt verkozen, er wordt ook gestemd over schuld en onschuld, de deur naar het verraad staat altijd wagenwijd open. Maar ik wilde het er alleen over hebben om er op te wijzen dat ook toen al de vooraanstaande vaklui dachten dat zij alles wisten.

– En vandaag?

OVT: Zoals vandaag, inderdaad: als er ergens iets gebeurt, spoedt men zich als een hazewind naar bekende figuren om hun mening te vragen, BV's en zo.

– Zoals ik mij telkens naar u begeef met vragen?

OVT: Dat is niet verboden!

– Maar?

OVT: Bekende figuren zijn zogenaamde influencers: zij geven hun mening te pas en ten onpas over zaken waar ze sowieso helemaal niets van af weten. Zo bijvoorbeeld werd in mijn tijd om de haverklap de mening van Brigitte Bardot gevraagd over alles en nog wat. Zij was weliswaar de mooiste vrouw op aarde en zij kon ook zingen.

– En waar wilt u naartoe?

OVT: Politiek, mijn beste! Snapt u? Wat is een politicus? Hebt u ooit gehoord over de portefeuilles die zij geacht worden te beheren? Of die zij onder elkaar verdelen? Vandaag doen zij, ik zeg zomaar iets, onderwijs en migratie... en morgen hebben ze de zorg over landsverdediging en de bejaarden, begrijpt u?

– U bedoelt dat politici alwetend zijn?

OVT: Het lijkt er op dat zij dat denken, inderdaad. Precies zoals de meest verstandige mensen van Athene. Alleen met dat verschil...

– En dat is?

OVT: Die Atheners hadden tenminste een eigen vak waarin zij uitmuntten. Aan een politicus worden in een democratie qua kundigheden helemaal géén eisen gesteld, het volstaat dat ze een meerderheid van stemmen halen, zoals een meerderheid van stemmen volstond om Socrates de gifbeker te laten ledigen.

– Hemeltje!

OVT: Zeg dat wel! Nog drie dagen te gaan en vergeet het best niet want er worden boetes uitgedeeld![36]

36Tekst d.d. 6 juni 2024.

Structurele immoraliteit: de combinatie stemplicht en spreekverbod

Gebruik maken van het stemrecht, dat door politici werd omgesmeed tot een stemplicht, is instemmen met de immoraliteit dat men zijn politieke standpunten moet kunnen doen gelden zonder daarvoor aan ook maar iemand verantwoording te moeten afleggen. Echter, wanneer diezelfde politici bovendien verhinderen dat men zijn politieke standpunten doet gelden mét verantwoording - wat zij doen waar zij de vrije meningsuiting fnuiken door middels machtsmisbruik publicaties ontoegankelijk te maken waarin politieke standpunten kenbaar gemaakt worden en tevens verantwoord worden - dwingen zij de betrokkenen die wettig willen kunnen blijven handelen, tot immoraliteit. Het gaat dan nota bene om een immoraliteit die door de wet wordt afgedwongen. Waar deze politici bovendien kennelijk vinden dat zij voor die handelwijze aan niemand verantwoording verschuldigd zijn, aangezien zij zonder waarschuwing, laat staan verantwoording, hun ingreep voltrekken, zou men door het zich akkoord verklaren met de stemplicht niet alleen immoreel handelen maar uiteraard tevens flagrant in tegenspraak met de rede. Uitgerekend degenen die er niet aan denken zich te verantwoorden, maken het voor anderen wettelijk onmogelijk om verantwoordelijk te handelen.[37]

37Tekst d.d. 8 juni 2024.

Kenmerken van een nieuwe dictatuur

1.

Het is een bijzonder vreemd verschijnsel maar wanneer een zekere partij de verkiezingen wint, wanneer zekere politici verkozen zijn, krijgt het volk de bijna onverzettelijke overtuiging dat deze winnaars het bij het rechte eind hebben, dat ze gelijk hebben, en zowel degenen die kozen voor de overwinnaars als degenen die kozen voor de verliezende partijen voelen dit zo aan. Uiteraard is dat een vals gevoel en het verzet hiertegen groeit naarmate de verkiezingen verder in het verleden komen te liggen en de emoties gerelativeerd kunnen worden want wat eigenlijk gebeurt, is dat men zich neerlegt bij de uitslag omdat men nu eenmaal vooraf heeft afgesproken dat men de spelregels volgt van het spel dat men speelt en dat gedrag heet 'sportiviteit'.

In de opvoeding is het van het grootste belang gebleken dat aan kleuters wordt bijgebracht wat de afspraken zijn, de regels waaraan men zich dient te houden, omdat beloningen en bestraffingen afhankelijk worden gemaakt van het al dan niet volgen van het gewenste gedrag want zo kan men zich schikken in functie van het eigen profijt. Orde, voorspelbaarheid, zekerheid, betrouwbaarheid, zelfbeschikking, vrijheid: daar draait het tenslotte om en om die waarden te vrijwaren moet te allen tijde chaos worden vermeden want chaos is wanorde, onvoorspelbaarheid, onzekerheid, onbetrouwbaarheid, afhankelijkheid van derden en slavernij. De sportiviteit die vereist

wordt bij de verkiezingen is niets anders dan een verschijningsvorm van de orde die garant staat voor vrijheid en geluk en wie niet akkoord gaan met de uitslag van de verkiezingen, vergissen zich omdat het niet de verkiezingsuitslag is die in twijfel kan getrokken worden maar wel het spel van de verkiezingen zelf, de afspraak die maakt dat men aanneemt dat in de verkiezingen de meerderheid het altijd bij het rechte eind heeft. Wie het niet eens zijn met de uitslag van de verkiezingen moeten de genoemde afspraak viseren en niet het verkiezingsresultaat: zij moeten dan bijvoorbeeld gaan pleiten voor een wijziging van het stemrecht of voor eender wat hun inziens tot rechtvaardiger resultaten zou kunnen leiden.

De democratie gaat al een eindje mee en levert door de band geen problemen die aanleiding kunnen geven tot het in vraag stellen ervan tot op het ogenblik dat die democratie oorzaak wordt van haar eigen ondergang, wat betekent dat zij afstevent op een dictatuur omdat dan van verkiezingen uiteraard geen sprake meer zal zijn. Alleen blijkt het geen sinecure om op het ogenblik zelf dat zij zich voordoet, een dictatoriale regeringsvorm te herkennen: dat gebeurt pas achteraf, meestal nadat in het zog van de zaak zich de drama's hebben voltrokken die aan deze staatsvorm eigen zijn.

De democratie bestaat rond de verkiezingen met het meerderheidsprincipe maar zij gaat ook samen met de openbaarheid van bestuur en met de cultuur van het open debat, wat in feite inhoudt dat zij niet lichtschuw is, dat zij de transparantie hoog in het vaandel voert, wat in principe immers de beproefde methode is voor de morele kwaliteit van haar verordeningen en beslissingen. Ver-

werpelijke staatsvormen daarentegen verkiezen in het geheim te bedisselen wat hun plannen zijn, zij complotteren, zweren samen, onttrekken zich aan plichten, treden grondrechten met de voeten en kunnen dat alleen maar doen omdat zij opereren in de duisternis, onttrokken aan het licht en aan het oog van principieel alle burgers. In feite probeert de democratie het voorbeeld te volgen van de wetenschappelijke methode die gekenmerkt wordt door de universaliteit: wat waar is, is dat ook altijd en voor iedereen, niemand wordt uitgesloten van de wetenschappelijke activiteit, iedereen mag kritiek leveren en waar wetenschapslui daar geen oren naar hebben, houden zij simpelweg op met wetenschappers te zijn: wat zij dan doen, is sectair, is aan het licht onttrokken, is geheimdoenerij, is schuw voor kritiek en voor critici die dan maar monddood gemaakt moeten worden en als zij niet ophouden met spreken, dood, zoals Heinrich Heine het verwoord heeft: *"Dort wo man Bücher verbrennt, verbrennt man auch am Ende Menschen"*; op libricide volgt genocide.

De democratie is een bestuursvorm in de lijn van de Verlichting en van de wetenschappelijke werkwijze en zij typeert zich misschien nog het beste door ze in contrast te plaatsen met haar onwetenschappelijke opponent: de dictatuur. In de dictatuur is niet het volk aan de macht maar de dictator, de vorst, de soeverein, de keizer, de vertegenwoordiger van God op aarde, zoals bijvoorbeeld de paus zichzelf noemt, de Japanse keizer, of ook nog de wrede Spaanse dictator Francisco Franco (1892-1975): "*caudillo de España por la Gracia de Dios"*: *"leider van Spanje bij de Gratie Gods"*. Dictaturen verwijzen naar de oppergod en naar diens vermeende verordeningen in het voor-

deel van hun macht, zoals de Bijbel of nog andere heilige geschriften. Dictatoriale staatsvormen zijn verwant met de onwetenschappelijkheid van allerlei vormen van religie, want er zijn meer religies en die spreken elkaar allemaal tegen, terwijl er slechts één wetenschap kan bestaan en dit op grond van haar methode van universaliteit: de waarheid is universeel, zij geldt voor iedereen; principieel iedereen participeert aan een en dezelfde Rede.

En uitgerekend dit dient men in het achterhoofd te houden, wil men nu een dictatuur kunnen herkennen: onvermijdelijk schuwen dictators het licht, zij smeden hun plannen in het geheim en dus per definitie wars van alle wetenschappelijkheid, die uiteindelijk een bijzonder goede parameter blijkt voor het op het spoor komen van het onware dat hand in hand gaat met het immorele. Want met betrekking tot de verkiezingen van gisteren, 9 juni 2024, kon men in de aanloop daarvan getuige zijn van vormen van irrationaliteit die aan de duistere middeleeuwen doen denken en aan de Romeinse brandstapels waarop sterrenkundigen hun einde vonden omdat hun wetenschappelijke bevindingen niet strookten met de heilige katholieke leer. En om het bij slechts één voorbeeld te houden en het niet altijd over racisme te moeten hebben, verwijzen wij naar de uitlatingen van een woordvoerder van de populistische partij Vlaams Belang met betrekking tot de wetenschap omtrent gender die al zeventig jaar bestaat: dankzij het populisme en de tirannie van de meerderheid hebben nitwits zich het recht toegeëigend op een forum dat zij in feite benutten als een tribunaal waarop zij niet alleen de geschiedenis maar nu ook de wetenschap gaan herschrijven en waarbij zij geloven het eeuwen overspannende gedegen onderzoek van wetenschap-

pers wereldwijd gewoon te kunnen vervangen door een meerderheidsbeslissing van een door populisten opgemaakte meute: gender, zo bazuinen zij het uit, is onzin!

Nog vooraleer extreemrechts aan de macht komt, wordt beloofd dat hun regering snel komaf zal maken met de onzin van de wetenschappen: binnen de kortste keren zullen die worden vervangen door allerlei vormen van waanzin en van (bij)geloof zoals uit de Bijbel waarin Jahweh gebiedt dat de vader van elk gezin zijn oudste zoon moet slachten om die aan Hem te offeren en aan wiens onfeilbaarheid niet kan getwijfeld worden: *"Man en vrouw schiep Hij hen"*. Met het zoeken van zijn toevlucht tot dergelijke vormen van waanzin en van geheimdoenerij sluit men zich dan ook openlijk aan bij het nazisme waarin de waanzin van de ariosofie en van de rassenleer tot wetenschap verheven werd, waarin de artsen werden vervangen door beulen en waarin fabrieken werden opgericht voor het in serie ombrengen van de burgers.[38]

2.

We kunnen het ons nog herinneren van de recente pandemie: van zodra de leiders gaan omroepen dat men enkel nog mag luisteren naar het officiële nieuws, zijn zij gaan vrezen voor kritische stemmen of voor het aan het licht gebracht worden van het eigen ongelijk, de oneer of de schande. Spreek- en schrijfverbod worden dan ons deel, publicatieverbod, het inperken van de bewegingsvrijheid, samenscholingsverbod, zwijgplicht of omerta en regelrechte muilkorverij. Van zodra het spreekverbod van kracht is, mag men er een eed op doen: de leugenaars zijn

38Tekst d.d. 10 juni 2024.

aan de macht, de werkelijkheid moet een stap opzij zetten, een fictie is in de plaats getreden van de realiteit.

Al is de leugen nog zo snel, de waarheid achterhaalt haar wel; maar vooraleer dat inhaalmaneuver zich heeft voltrokken, moet de leugen alsnog stand zien te houden en zij doet dat middels het opleggen van een geloofsbelijdenis aan haar slachtoffers - een belijdenis van zekere leugens welke opgezegd moet worden met de regelmaat van de klok, zodat ze deel gaan uitmaken van ons fysiek systeem: de leugens moeten weerklinken op de maat van onze stap en onze hartslag houdt gelijke tred daarmee zodat ze met ons eigen lijf vervlochten raken en aldus uit lijfbehoud ook mét dat lijf verdedigd worden tegen aanvallen van buitenaf.

Of tegen vermeende aanvallen van buitenaf want angst is voor de overheersers altijd al het middel bij uitstek geweest waarmee zij de massa in hun greep wisten te houden: maak iemand bang en hij gaat beven op zijn benen, hij wordt zwak en onderwerpt zich aan de bangmaker die zich zodoende voordoet als de sterkere, meestal zonder het te zijn maar zo werkt nu eenmaal de list. Voor men het wel en goed beseft, marcheert men in 't gelid op de maat van het leugenachtige liedje waarin men trouw zweert aan de vorst, trouw tot de dood, welteverstaan, want vorsten, presidenten, pausen en nog andere potentaten vechten niet, zij spelen alleen maar, maar dan met andermans leven, welteverstaan.

En de verkiezingen zijn nog maar net achter de rug, de lopende zaken dienen nog te worden afgehandeld door de gewezen machthebbers die nu luisteren naar de verzen van Tom Dula: jullie hebben gemoord, *“and now you're*

bound to die" want na het spel komt zoals immer de duivel zijn buit binnen halen, de ziel van Faust of eender welke potentaat met wie hij een pakt sloot. *"Kritik der Grundlagen des Zeitalters"*[39] uit 1973 van Rudolf Boehm is in feite Goethe's *Faust* van twee eeuwen voordien, in een hedendaags filosofisch jargon, een werk dat naarmate de tijd verstrijkt en het avondland ten onder gaat, verrijst aan de kim als een opgaande zon, zo verblindend dat zij nog het enige is dat in het gezichtsveld valt.

De verkiezingen zijn nog maar net achter de rug of de nieuwe potentaten maken al duidelijk dat de jeugd, na de studietijd, wel iets terug mag doen voor de maatschappij, en zij hebben het over burgerdienst maar zij bedoelen eigenlijk het offer van het jonge leven zelf, wat ook de eis van Jahweh was, in het tijdperk dat werd afgesloten met de aartsvader Abraham, alleen wordt dit offer niet langer gebracht aan Jahweh doch aan Mammon.[40]

39Boehm, Rudolf. (1977). *Kritiek der grondslagen van onze tijd,* Het Wereldvenster, Baarn. (Oorspronkelijk: *Kritik der Grundlagen des Zeitalters* (1973)). Nederlandse vertaling door Willy Coolsaet met een taalkundige revisie d.d. 2011 van Guy Quintelier. De integrale tekst van het werk is beschikbaar op het internet op het volgende adres:
https://www.marxists.org/nederlands/boehm/1977/kritiek/index.htm
Een synthese van dat werk kan men terugvinden in *Panopticum Corona*:
http://blogimages.seniorennet.be/tisallemaiet/attach/170161.pdf
40Tekst d.d. 11 juni 2024.

De stok achter de deur

De *Apis mellifera* of de honingbij vormt over de ganse aarde (behalve aan de koude Polen en in de onvruchtbare Sahara) sociaal georganiseerde kolonies van ('s zomers) honderdduizend entiteiten waaronder een koningin, werkbijen en darren die tijdens hun ontwikkeling ook nog eens verschillende functies kunnen vervullen zoals die van wachters en verkenners. In de wintermaanden verkeren zij in een slaapmodus en in de zomer werken zij in vrede maar ruiken zij onraad en worden zij aangevallen, dan gaan zij over van de werkmodus naar de aanvalsmodus: zij worden allemaal soldaat en gaan de vijanden te lijf met een steek van hun gifangel, ook al beëindigen ze daarmee hun eigen individuele leven.

Het op de vlucht slaan of het aangaan van een gevecht wordt een reactie genoemd maar een verandering van de modus zet uiteraard complexe mechanismen in gang en dan vooral daar waar het niet een individu maar een heel volk betreft en voor mensenvolkeren is dat niet anders.

Wij kennen velerlei modi, toestanden van ons lichaam en van onze geest, gemoedstoestanden, toestanden van systemen die onze hele fysiek omvatten maar ook het mentale, het morele en het sociale gebeuren. Er is de spelmodus waarin kinderen zich begeven en waaruit ze gewekt worden door moeder als het etenstijd is, er is de slaapmodus, er is de modus waarin verliefden elkaar brengen als zij uitzien naar een huwelijk en naar de stichting van een gezin; er is de modus van de plechtigheden, die van de

ernst, de jachtmodus, de koopmodus, de alertheid, de studie, de rust en ga zo maar door maar onder de modi die een gans volk betreffen en soms de hele wereld, neemt de oorlogsmodus een heel bijzondere plaats in.

Het is niet makkelijk om een volk (laat staan de ganse wereld) in de oorlogsmodus te brengen om dezelfde reden waarom het zo moeilijk is om een zware steen aan het rollen te brengen: traagheid zorgt ervoor dat dit bemoeilijkt wordt omdat een zwaar systeem in beweging ook bijzonder lastig weer te stoppen is. Men moet geen slapende honden wakker maken want wie slapen, willen met slapen doorgaan en wie wakker zijn, kunnen de slaap niet vatten als de uitputting hen niet velt of als zij niet in slaap geholpen worden door rituelen of door eentonige muziek. Men zou het bijvoorbeeld maar moeilijk geloven maar de *Goldberg-Variationen* van Johann Sebastian Bach danken hun naam aan de klavecinist Johann Gottlieb Goldberg die ze op commando van een graaf speelde ter bestrijding van diens slapeloosheid. Hoe dan ook: om mensen uit hun luie zetel te krijgen is veel meer nodig dan een retorisch pleidooi dat door de band onze neocortex maar matig kan prikkelen, laat staan dat het ons zou kunnen engageren om voor vele jaren ten strijde te trekken naar een front vanwaar men vaak terugkeert in een kist.

Om mensen recht te doen veren, moet men hen op de tenen trappen, angst aanjagen, bijna op de vlucht doen slaan, opjutten met marsmuziek, gevoelens van haat aanpraten, met sociale drukmechanismen bewerken, op hun plichten wijzen, zwaaien met eer, oneer en schande, gevoelens van schaamte en van heldhaftigheid opwekken

en tegen elkaar uitspelen, men moet gooien met grof geld, dreigen met honger en met het verlies van al wat hen kostbaar is, men moet hen brengen van de bezonnenheid die een leven lang werd bijgebracht met alle denkbare en ondenkbare moeiten tot de roekeloosheid van het gokken met het eigen leven. Want de oorlog vereist dat alle waarden op hun kop gaan staan: een mensenleven, altijd uiterst kostbaar - er staat immers levenslang op moord - wordt eensklaps compleet waardeloos en doodslag, dan nog met voorbedachte rade, wordt aangemoedigd, ja, verplicht: tot groot jolijt van de moordlustige criminelen wordt van vandaag op morgen het doden van de vijand een heldendaad, de heldendaad bij uitstek!

Om een volk in de oorlogsmodus te brengen, is tijd nodig, veel tijd; er is retoriek nodig vanuit de allerhoogste rangen, emoties, angsten en allerlei dreigementen. In vredestijd lijken vorsten onschuldige en zelfs overbodige burgers, vaak voorwerp van spot, maar dat zij dit niet aan hun hart laten komen, heeft een reden: het christelijke begrip van het 'droit divin' of het 'goddelijk recht' bepaalt dat zij sowieso geen verantwoording verschuldigd zijn tegenover hun onderdanen (die zij derhalve als de bemanning van hun kanonnen naar het front mogen sturen) omdat ze door God zouden zijn aangesteld om als absolute heersers te regeren, zoals bij uitstek Louis Quatorze, wiens megalomanie het volk dermate irriteerde dat het tegen hem in opstand kwam en de Franse Revolutie ontketende met de onthoofding van alleen al in Parijs veertigduizend edelen en klerikalen in één jaar tijd, zoals bekend middels de (door dokter Guillotin) ontworpen guillotine.

Vorsten werden vandaag meestal vervangen door bijzonder tijdelijke heersers, (vaak door het volk verkozen) politici, die alleen nog met (makkelijk veranderlijke) wetten deserteurs kunnen bestraffen die het intussen hebben geschopt tot gewetensbewaarden en pacifisten, zodat achtergebleven culturen een armlengte voorsprong hebben van zodra de achterlijk strijd die de oorlog is, uitbreekt, wat gepaard gaat met de totale vernietiging van het zandkasteel van alle bestaande regels.

De macht komt uit de loop van een geweer, zo drukte Mao het toentertijd uit en het staat in zijn Rode Boekje dat zijn faam ontleent aan het feit dat een massamoordenaar het samenstelde. De mobilisatie zoals tentoongesteld op het toneel in (de vierde act van) de opera "Faust" van Charles Gounod is niet langer lachwekkend totdat de geweren met kogels worden geladen. Zolang zij ongewapend zijn, blijven soldaten robots die belachelijke danspasjes maken op kinderachtige marsmuziek. Hetzelfde geldt voor de potentaten, door de band nitwits die hun tijdelijke macht te danken hebben aan samengeschooide stemmen van een onnadenkende en door hen gepaaide massa en die alleen maar gevreesd worden omdat zij met een simpele druk op een knop de wereld tot ontploffing kunnen brengen. Want in vredestijd, als de hypocrisie regeert, is hij aan het oog onttrokken maar blijft hij desalniettemin onverminderd daar: de stok achter de deur, die de oorlogsmodus in amper een oogwenk op gang kan brengen, even onverwacht als een dief in de nacht.[41]

41Tekst d.d. 14 juni 2024.

De luis in de pels

Niet lang geleden op een zwoele vooravond liep ik in een cultuurstad door een steeg met lastige kasseien langsheen een wagenwijd openstaand raam dat nillens willens denken deed aan *Mei* van Herman Gorter, toen ik van daaruit één zin opving van kennelijk een toespraak die daar aan de gang was en ik wil hem hier herhalen omdat hij in mijn hoofd is blijven echoën op de manier waarop hij dat in dat niet te grote zaaltje deed, net voor een donderslag weerklonk en een onweer losbarstte zoals een mens maar één keer in zijn leven meemaakt: *"Duizenden jaren lang hebben de godsdiensten de organiserende principes geleverd voor de opbouw en de instandhouding van de samenleving maar de vraag rijst of wij kunnen dulden dat zij dat blijven doen."*

En het was mij nota bene niet te doen om het beantwoorden van de vraag van de mij tot heden onbekend gebleven orator: wat mij dwars zat, was de verborgen premisse in de uitspraak en dus de vraag of het inderdaad het geval is dat maatschappijen ooit een godsdienst hebben nodig gehad om zich te organiseren.

Het lijkt mij immers veeleer zo te zijn dat die religies er vroeger waren tegen heug en meug en bij gebrek aan beter en dat hun voortbestaan alleen mag toegeschreven worden aan de wet der traagheid, aan het spel van de verworven rechten en aan allerlei bijwerkingen zoals voorrechten, sociale standen en nog andere vormen van gewin.

Het ontstaan van godsdiensten is misschien veeleer te wijten aan onze neiging tot verdichting, aan onze angst voor gaten, voor lacunes en voor onbeantwoorde kwesties, waarbij wij liever onbewust blijven van het feit dat wij fantaseren en dat wij dat liever doen dan met allerlei leemten verder te leven. Ontbrekende letters en zelfs hele woorden in een tekst vullen wij zelf in, meestal zonder te beseffen dat wij dat doen: wij lezen “verdichting” waar “verdiching” staat en om dezelfde reden lopen wij tegen de deur aan als we helemaal niet zien maar wel verwachten dat zij openstaat.

Zo ook vullen wij de vragen waar we dan vandaan komen en waar we heengaan, veel liever in met een “deus ex machina” dan te moeten blijven zitten met een mond vol tanden. En zij die zorgen voor een antwoord, doen daar ook altijd hun profijt mee, als zij het al niet zijn die ons de pap in de mond hebben gegeven om dergelijke vragen te gaan stellen want vaak in tegenstelling tot wat sommigen ons proberen aan te praten, zijn zogenaamde diepe levensvragen luxueuze kwesties waar mensen helemaal niet aan denken als zij de handen vol hebben met de zorg voor de kost.

Vragen om uitleg zijn tegelijk ook vragen om een antwoord omwille van het antwoord, ongeacht hoe dat klinkt, kijk maar naar de muziek, zij is een opeenvolging van vragen en antwoorden, geheel zonder inhoud, louter van vorm, en toch vinden wij dat geen reden om haar tot onzin te verklaren. Waar de vraag zich stelt, rijst ook een aanbod, zo wil het de wet van vraag en aanbod, en de vraag is een behoefte, terwijl behoeften vaker worden aangepraat. Wij denken dan dat wij iets nodig hebben

omdat het ons wordt voorgezegd: een ijskast kunnen wij wel gebruiken maar een kruimeldief, een elektrische tandenborstel, een ondulatiekam en een plastic kadertje waarvoor nog een prentje moet gevonden worden, behoren steevast tot dat gedeelte van de inboedel dat binnen de kortste keren naar de kringwinkel verhuist. De essentie zelf is eerder beperkt en dat geldt ook voor de dingen die onze interesse kunnen wekken. Aan kinderen wordt het vergeven dat zij vragen stellen, dat moeten zij ook doen, maar eens in het bestaan gesetteld, laat het de meeste mensen koud wanneer de paus van Rome een bezoek zal brengen aan ons land.

Alvast in de hellepreken van destijds werden door paters uit afgelegen kloosters de hoofden van de toehoorders op hol gebracht met metafysica of wat daarvoor moest doorgaan: “Beste gelovigen, hebt u al eens stilgestaan bij de vier uytersten van den mensch?” Bangmakerij, zo weten wij nu allen, waarna het de beurt was aan aftroggelarij en nog meer van die narigheden. Het ging erom de mensen bang te maken, véél mensen bang te maken en zo mogelijk àlle mensen, want vele kleintjes maken een groot, zo weet de kerk wel die zich rijk gebedeld heeft, als het al niet ging om pure afzetterij. De dominicaner orde werd getraind voor hellepreken en elke preek werd door een omhaling gevolgd, de centen zouden ten goede komen aan de arme negertjes in de brousse, zo werd aan de goedgelovigen voorgehouden, maar intussen werd dat deel van de geschiedenis in kaart gebracht door menig vorser en wij weten nu dat het kolonialisme een racistische bedoening vanjewelste was, een gigantische plundering van hele werelddelen, gepaard gaande met slavernij en genocide waar zelfs Adolf Hitler niet aan tippen kon.

De dominicanen hielden zich verder ook nog ledig met stervensbegeleiding: begeleiding in het uur der waarheid, maar niet van iedereen, welteverstaan: de doelwitten van de "Domini canes" of de "honden des Heren", zoals ze zich met zelfspot noemden, waren graven en baronnen, of beter: het fortuin van deze parasieten. De nonnen en de broeders vormden bedelorden en zij werden vaak als kind nog buit gemaakt in kringen die zich behoeden wilden voor de schande van onechte nazaten: pastoors, bisschoppen en notabelen schuwen het namelijk om met de vinger te worden gewezen en velen van hun nazaten belandden in weeshuizen en vandaar in slotkloosters waar zwijgplicht heerste omdat wat niet gezegd wordt, ook niet kan bestaan.

Angst aanjagen was altijd al de boodschap van de potentaten en met wat kon men dat beter doen dan met het opperwezen zelf waarvan de meest listigen onder de mensen zich de vertegenwoordigers gingen noemen; tevens konden zij met voorspraak handelen voor wie er wat voor over had - wat dan "goede werken" heette. Gewicht kwam er uiteraard pas in de schaal middels de samenzwering van de tovenaars met de wereldse heersers, "twee handen op één buik", zoals de ketters het toentertijd omriepen maar hoe dan ook: het ging erom dat godsdienst de wereldse macht nog doortastender maakte omdat zij kroop waar de macht van koningen niet gaan kon: de wet immers is één zaak waarmee men mensen weet te strikken maar het geweten is een nog veel prettiger aangelegenheid voor de hoge pieten die een misprijzen koesteren voor de arbeid in het zweet des aanschijns. Friedrich Nietzsche heeft ooit aangetoond in zijn Genealogie van de moraal dat de gehoorzaamheidsethiek van de sla-

ven niets anders is dan een overlevingsstrategie en daar zijn we bij de kerk en haar door een perfect panopticum geketende gelovigen.

Maatschappijen werden met succes gebrouwd rond goedgelovige burgers maar dat kwam altijd alleen hun overheersers ten goede met hun herenmoraal die niet de ethiek is van gehoorzaamheid doch die van de bevelen en de straffen. Wellicht was daarvan nog helemaal geen sprake in het stammenleven van de wilden die leefden in een vrede die de mensen daarna nimmer kenden. Napoleon probeerde met de adel en de clerus komaf te maken, hij confisqueerde de bezittingen van de kerk, maakte loonslaven van de clerus die hij naar de pijpen van de staat liet dansen maar uiteraard was Bonaparte slechts een sterfelijk mens, niet opgewassen tegen machten die de eeuwigheid trotseren. En dat doen zij heden nog, de wet der traagheid blijft ons parten spelen, de luis zit in de pels, ook al heeft de pels daaraan nooit nood gehad.[42]

42Tekst d.d. 16 juni 2024.

De nabije toekomst

Mevrouw De Witte vertelde mij dat in een niet zo verre toekomst door de grootjes een verhaal verteld wordt dat de kinderen in vervoering brengt en in een opperste staat van nieuwsgierigheid: jij zult het niet geloven, zo drukte ze mij op het hart, maar binnen zeer afzienbare tijd zal men het verstand van wie dat allemaal vertellen gaan in twijfel trekken; ja, men zal hun verhalen afdoen als sprookjes, verzinsels, volstrekt gelogen zaken ook, verzinsels waarmee men die kinderkopjes maar liever niet op hol moest brengen. Die verhalen beginnen inderdaad zoals alle andere sprookjes beginnen met “er was eens” maar in tegenstelling tot de aloude sprookjes volgt er dan helemaal geen persoon of zaak waarvan men zich een voorstelling kan vormen: er volgt een woord waarvan de betekenis onbekend zal zijn en blijven terwijl het op grond van de beschrijvingen die dan volgen, het summum van al het bestaande overtreft. Ja, de uitleggingen van de ouderen maken het voor de kinderen allemaal alleen nog raadselachtiger. Je zult me niet geloven, aldus mevrouw De Witte, maar in dat sprookje gaat het over onze zon.

Onze zon, mevrouw? Zo verbaasde ik mij.

Ja, onze zon, zo bevestigde zij mijn woorden, want er komt weldra een tijd dat niemand zich van de zon nog een voorstelling zal kunnen vormen.

Weliswaar zijn er de foto's en de films, de schilderijen

ook en de verhalen, maar wie de zon nooit heeft zien schijnen, wie nooit gekeken heeft in haar verblindend licht, wie nooit de warmte van haar stralen op de huid gevoeld heeft, kan niet weten wat er dan bedoeld kon worden met die helle schijf die niemand ziet bewegen maar die dagelijks opstaat om de spoken van de nacht te verjagen en die over het uitgestrekte firmament een traject aflegt van het oosten naar het westen waar zij de hemel in de felste kleuren schildert alvorens weer weg te duiken achter de kim en plaats te maken voor een volgende zwarte nacht.

We worden er nu reeds mee geconfronteerd, dat kan niemand nog ontkennen: het wordt bijna nooit meer echt klaar, het lijkt al avond voordat de dag in de lucht komt, koud is het weliswaar niet maar echt warm wordt het ook niet meer; broeierig en nat is het, en kijk eens naar de hemel: het lijkt wel alsof hij op elk ogenblik naar beneden kan komen.

Grijs is het, ver kan men niet kijken, men kijkt tegen een gordijn van mist en regen aan dat denken doet aan enge sprookjes. Van de zon is er geen spoor, zelfs een vale vlek valt in de egale wolkenmassa's niet meer te bespeuren. Het doet een beetje denken aan die vage schilderijen in de Tate Gallery in Londen, die doeken van William Turner, maar dan zonder kleuren, in tinten van alleen maar grijs en dan nog zonder wit, een spectrum van donkergrijs naar zwart, het lijkt wel een uitbeelding van de wanhoop.

En alles wat je nog voelen kan als je naar buiten gaat, is nattigheid en wind, zo ging zij door. En kijk eens naar de plantenwereld, wie kan daar nog naast kijken? Tot voor

kort leken de bomen allemaal te verdorren, hun stammen werden door schimmels beklommen maar nu worden hun takken ineens gewurgd door woekerende wingerds en tegelijk ontploft het groen door die overmaat aan water. Ja, water in de lucht en water die de aarde overal doordrenkt, alles lijkt voortaan alleen nog weg te kunnen rotten, de slakken rukken op met massa's en allerlei insecten die wij nog nooit hebben gezien, komen in deze nieuwe tijden kennelijk aan hun trekken.

Om de zon nog eens te kunnen zien, zal men boven het wolkendek een vliegreis moeten maken, maar ik zeg u: ook daar wordt alles roetig en egaal omdat de hele atmosfeer wordt aangetast, de slimmerds hebben immers aluminiumsplinters uitgestrooid tegen de zogenaamde opwarming der aarde en nu lijkt het wel alsof alom de vulkanen uitgebarsten zijn.

Ineens leek zij verdwenen van de radar, madame Blanche. Ik kon de slaap niet vatten en keek naar buiten, het regende steeds harder, ik dacht aan watervallen, de dakgoten van de huizen in de buurt liepen over, de beek beneden trad buiten haar oevers en steeds haastiger stroomde het water. Vette ratten spoedden zich doorheen de nachtelijke tuin.[43]

43Tekst d.d. 19 juni 2024.

Besparingen en het incommensurabiliteitsprobleem

Een economie geschoeid op de leest van het kapitalisme is aantoonbaar suïcidaal want irrationeel, onder meer omdat zij de realiteit miskent, in het bijzonder waar zij de eindigheid loochent en waar zij het privébezit heiligt dat mensen die als sociale wezens hadden kunnen samenwerken, dwingt om elkanders concurrenten te worden: concurrentie eist onafgebroken groei en kent geen grenzen terwijl elke taart een rand heeft, een bodem en een top. Maar te geloven dat van boven opgelegde besparingen de aberraties van een kapitalistisch economie kunnen intomen, is een waan die haar wortels heeft in een vergissing van een totaal ander allooi: het is een denkfout die verwijst naar het probleem van het door elkaar haspelen van het deel met het geheel en dat is een probleem dat verwant met wat men in de kansrekening soms bestempelt als het bollenprobleem – aldus Omsk Van Togenbirger, en hij illustreert zijn uiteenzetting als volgt.

Stel een ton met daarin voor de helft zwarte en voor de andere helft witte bollen. Als men blindelings een bol uit de ton neemt, dan noemen sommigen het feit dat men een bol van een welbepaalde kleur bekomt, een toeval. Maar het is geen toeval, zo zeggen zij dan, dat men een gelijk aantal zwarte en witte bollen bekomt als men een groot aantal keren grabbelt. Het gaat hier om de zogenaamde 'wet van de grote getallen', (die eigenlijk de 'wet van de

grote aantallen' zou moeten heten). Wat een wondere wet, zo zeggen zij. Maar zoals hierna mag blijken, is er weinig wonderbaarlijks aan die dingen, er is slechts oogverblinding in het spel ingevolge een grove denkfout. We herhalen de redenering maar dit keer correct.

Stel een ton met daarin voor de helft zwarte en voor de andere helft witte bollen. Als men blindelings een bol uit de ton neemt, dan noemen sommigen het feit dat men een bol van een welbepaalde kleur bekomt, een toeval. Welnu: neemt men *alle* bollen uit de ton, dan is het uiteraard niet toevallig zo dat men evenveel witte als zwarte bollen verkrijgt want dat werd vooropgesteld! Maar hieruit volgt: hoe meer bollen men uit de ton neemt, hoe groter de kans wordt dat men evenveel zwarte als witte bollen bekomt. Edoch, nu stelt men voorop dat de ton een *oneindig* aantal bollen bevat. Welnu, dan is het uiteraard nonsens om te zeggen dat zij evenveel zwarte als witte bollen bevat en de reden daarvoor is dat men ze niet kan tellen: een ontelbaar aantal witte bollen vergelijken met een ontelbaar aantal zwarte is onmogelijk want ontelbaar. En daarmee is het bollenprobleem zoals het vaak gesteld wordt dan ook van de baan.

Dat zekere wiskundigen er niettemin blijven vanuit gaan dat men de veronderstelling kan maken van een ton met een oneindig aantal zwarte en evenveel witte bollen, vindt zijn oorzaak in het feit dat zij het nu eenmaal over de wet van de grote getallen willen kunnen hebben maar de probleemstelling is oneigenlijk.

Het oneigenlijk karakter van de probleemstelling ligt in de onvergelijkbaarheid van de eigenschappen welke in het spel zijn, enerzijds met betrekking tot een eenmalig

grabbelen in de ton en anderzijds met betrekking tot het nemen van een groot aantal bollen. Om te beginnen bestaat er geen enkel verband tussen elke bol afzonderlijk en zijn kleur. Daarom zal ik ook pas met zekerheid kunnen zeggen dat ik evenveel zwarte als witte bollen heb, op het moment dat ik beschik over alle bollen. De eigenschap dat het voor de helft witte en voor de andere helft zwarte zijn, is immers een eigenschap van het geheel (van alle bollen) en niet een eigenschap van een deel van die bollen, laat staan dat het een eigenschap zou zijn van elke bol afzonderlijk. *De eigenschap waar het om gaat is namelijk "het voor de helft zwarte en voor de andere helft witte bollen zijn", en die eigenschap is een totaal andere dan de eigenschap "zwart of wit zijn"***.** Eén bol kan niet voor de helft zwart en wit zijn. Daarom kan elke bol afzonderlijk ook niet de eigenschap hebben die aan het geheel wordt toegeschreven.

Dezelfde denkfout van het door elkaar haspelen van eigenschappen van het deel met die van het geheel duikt bijvoorbeeld ook op inzake het vermeende verband tussen gezondheid en volksgezondheid, zoals wij elders reeds besproken hebben: het lijkt erop dat volksgezondheid alles te maken heeft met de gezondheid van alle mensen afzonderlijk maar dit is allerminst het geval. Een volk met vijf percent zieken lijkt gezonder dan een volk met vijftig percent zieken maar ziekten kunnen geen eigenschappen zijn van volkeren, zij kunnen alleen aan mensen toebehoren. Indien zij die daar wél een verband menen te zien, het bij het rechte eind hadden, dan konden zij het volk gezonder maken, eenvoudigweg door de zieken om te brengen, zoals ook Adolf Hitler deed: met het

oog op het verwijderen van de 'rotte appels' uit de mand, verving het 'genie' de artsen door beulen.

Analoog is nu de denkfout die menigeen laat geloven dat een kapitalistische economie van een gewisse ondergang kon worden gered met besparingen. Een economie die er *moet* vanuit gaan dat er geen grenzen bestaan, *kan* niet geloven in het redmiddel van besparingen omdat die een tegenovergesteld uitgangspunt hebben. Waar men er vanuit gaat dat er geen grenzen zijn, gaat men uit van een oneindigheid en *moeten* (eindige) besparingen nog veel minder betekenen dan een druppel op een hete plaat.

Eigenlijk is het probleem nog veel complexer, zegt Van Togenbirger, men moet namelijk ook een onderscheid maken tussen het geld en de waren welke het representeert en die dus aan het geld zijn waarde geven. Centen sparen is zichzelf voor de gek houden, men moet besparen op consumptie. Maar dat is voor een andere keer.[44]

44Tekst d.d. 19 juni 2024.

Het mysterie van de kloosters ontrafeld

Een interview met Omsk Van Togenbirger

Het was in een gesticht dat we hem die keer gingen opzoeken[45] en ook nu weer verbleef hij daar alsof hij er nooit was weggeweest; hij had ons zelfs kunnen laten geloven dat hij daar helemaal niet zat omwille van een nietlichamelijke ziekte maar veeleer om veiligheidsredenen, aangezien allerlei insinuaties ons bereikten over zijn politieke activiteiten die wel eens schade konden veroorzaken als hij de wind in de zeilen kreeg, wat vooralsnog niet het geval mocht heten: Omsk Van Togenbirger in hoogst eigen persoon. Deze keer had hij zelf het initiatief genomen voor een interview, een telefoontje van hem had ons namelijk bereikt, waarin hij zich in min of meer bedekte termen uitsprak over een zaak die hem van het hart moest terwijl hij niet kon zeggen welke zaak het dan betrof en dat het ook helemaal niets te maken had met de toestand in de wereld maar eerder met zijn onhebbelijkheden, en ook nog of we hem niet een haarspeldje konden meenemen bij een gewenst bezoek want dat hij dringend in zijn oren moest koteren terwijl zijn exemplaar al dagen zoek was. Waaruit wij dus besloten dat het juist wél dringend was en dat het wél over politieke aangelegenheden handelen zou. Achterdocht kan men de man niet verwijten in een land waar de sinds een halve eeuw bejubelde koningin van de dans plotseling verketterd

45Zie ook: *Het grote interview met Omsk Van Togenbirger*: http://blogimages.seniorennet.be/tisallemaiet/attach/173914.pdf

werd, alleen maar omdat zij zich niet had laten vaccineren en zij bovendien corona 'een complot van de medische industrie' had genoemd.[46] Dus wij naar het gesticht, gelegen in een grote waterplas, alleen per schip te bereiken...

De wachtkamer was meteen de bezoekersruimte en daarin stonden drie stoelen rond een tafeltje en er was ook nog het venstertje met uitzicht over de wal. Dit keer was het nog klaar, de peer hoefde niet te branden en nadat ik mij bij de receptie had aangemeld, dook alras Van Togenbirger op en hij begon ook meteen te praten: of ik koffie wenste - niet, ik kwam net van tafel - en hij begon over een man die eveneens in dit gesticht had verbleven, een dokter dan nog, hij had mij graag met hem kennis laten maken maar helaas: de ongelukkige overleed enkele dagen voordien. Deze dokter was het namelijk die het hoofd van Van Togenbirger op hol had gebracht met een wel heel bijzondere vaststelling die hij had gedaan, de meest curieuze ontdekking uit zijn hele carrière, zo noemde hij het, en Omsk was de eerste en wellicht ook de laatste aan wie hij over zijn ontdekking had gesproken; de dokter moest zich houden aan de deontologie van het vak, zoals dat heet, wat wil zeggen dat hij niet uit de biecht mocht klappen, maar dit was toch zeker wel een twijfelgeval en zo kwam het kort geleden tot een openbaring om u tegen te zeggen.

De man vertelde mij, zo herhaalde Van Togenbirger, dat hij een bijzondere ontdekking had gedaan van medische aard, een zaak die hij niet in staat was te verklaren en met

46https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2024/06/22/anne-teresa-de-keersmaeker-beschuldigd-van-toxisch-leiderschap/

betrekking tot welke hij Van Togenbirger had aangesproken.

– Ik ga nu niet beweren dat ik het raadsel heb opgelost, aldus de oude Omsk, maar u zult zelf kunnen oordelen of de conclusies die ik daaruit getrokken heb, redelijk en plausibel zijn.

Ik drong er dus op aan dat hij me gauw vertelde wat de oude dokter hem dan precies had toevertrouwd.

De man had een groot aantal patiënten gehad, zo begon Omsk, waaronder ook een massa kloosterlingen, meer bepaald broeders en zusters die in verschillende kloosters verbleven, her en der in de streek. Daarover kon hij weliswaar niet in detail gaan maar in het kader van de geneeskundige zorg die dus ook kloosterlingen moeten kunnen krijgen, was het ooit een van zijn taken geweest om de bloedgroepen van de cenobieten te bepalen voor de aanmaak van gegevens die misschien ooit van pas zouden kunnen komen. Welnu, de vaststelling die hij daarbij deed was deze, dat de kloosters, of alvast de kloosters in de streek waar hij die werkzaamheden uitvoerde, niet zomaar bevolkt werden door willekeurig welke monniken, neen: elk klooster telde monniken van een welbepaalde bloedgroep en geen andere!

Je had dus bijvoorbeeld het klooster hier om de hoek: wel, de monniken die daar verbleven hadden allemaal bloedgroep *O*. In het klooster wat verderop dan, woonden enkel monniken met bloedgroep *A*. En zo ging dat door voor alle bloedgroepen met hun bijzondere specificaties.

– Mijn medebewoner heeft mij bezworen dat hij over die vaststelling nooit met ook maar iemand had gesproken, zo verzekerde mij op zijn beurt Van Togenbirger, behalve aan hem, en hij had tevens verklaard dat hij dit deed omdat het zijn wens was dat dit raadsel ooit zou worden opgelost: toeval is niet uitgesloten, zo had de dokter zaliger verklaard, maar hij had berekend dat de kans dat dit allemaal toeval was, zo goed als onbestaande moest zijn: derhalve moet er een reden zijn waarom de kloosterlingen gesorteerd werden per bloedgroep. Zeer zeker had hij opzoekingen gedaan daarover maar om de een of andere reden bleken over deze kwestie nergens maar dan ook nergens gegevens te vinden.

– Ik moet zeggen dat ook ik dit allemaal heel bijzonder vind, zo beantwoordde ik Van Togenbirgers verhaal, maar, hoe onwaarschijnlijk ook, lijkt het mij weinig waarschijnlijk dat hier iets anders dan toeval in het spel kan zijn. Want dat is nu eenmaal de natuur van het toeval: dat het geen oorzakelijke verbanden heeft. En dat aan te nemen, lijkt mij hier niet alleen het meest redelijke van die zo verbazingwekkende ontdekking: het stelt ons ook gerust. Of denkt u daar anders over?

– Mijn beste, zo begon de oude man en met een doffe plof legde hij zijn handen plat op het tafeltje dat tussen ons beiden in stond: ik geloof dat ik een verklaring heb in het licht waarvan die vreemde dingen niet langer vreemd zijn. Maar vreemd genoeg worden dan uiteraard andere dingen vreemd, dat zult u wel begrijpen.

– U bedoelt, zo vroeg ik hem zich duidelijker uit te spreken, dat als wij aannemen dat met uw vermoedens een werkelijkheid strookt, wij dan ook versteld zullen staan

over feiten waarvan wij tot op dit eigenste ogenblik geen flauw idee hadden?

– Precies, antwoordde hij zichtbaar opgelucht en hij herhaalde nu met een zucht: precies, mijn beste...

– Vertel, mijn beste Omsk Van Togenbirger: vertel dan toch!

Hij herademde, keek naar buiten over het water, alsof daar ergens op de wal het begin van zijn verhaal dreef dat hij nu wilde opvissen en aan mij ten toon spreiden en dan keek hij me aan, als om zich er een laatste maal van te verzekeren dat ik hem ernstig nam en dat ik niet zou zeggen: maar dat kan helemaal niet echt zijn, dat is een stuk plastiek door een passant hier in de wal gegooid!

– Lang geleden, zo begon hij plots, heb ik u het verhaal verteld over het orgaan, dat herinnert u zich toch nog wel?[47]

– Ja, dat herinner ik mij, al is het al zestien jaar geleden.

– Goed. Dan herinnert u zich ook nog wel de conclusie van dat verhaal?

– De maatschappij als orgaan?

– Onder meer. Maar het ging daar ook over handel in organen, weet u nog?

– Jazeker.

47Zie ons verhaal d.d. 1 januari 2008, getiteld: *"Het orgaan"*: https://www.bloggen.be/Omskvtdw/archief.php?ID=74

– Dat is geen fictie, zoals wij ondertussen weten. Wie geld hebben, gaan niet dood als hun nieren het laten afweten: zij kopen gewoon een nieuwe nier. Maar niemand weliswaar is bereid om een nier af te staan aan een wildvreemde, tenzij aan twee voorwaarden wordt voldaan.

– Hij of zij wil ervoor betaald worden en hij moet het geld ook nodig hebben?

– Inderdaad: alleen wie anders omkomen van honger, tonen zich bereid om een van hun nieren te verkopen. Vandaar worden die nieren dan ook gekocht in arme streken; Indië bijvoorbeeld is een grote leverancier. Als het niet al zo is dat armelui met het oog op de roof van hun organen worden omgebracht. De organenhandel is overigens veel lucratiever dan pakweg de handel in blanke slavinnen, al vergt de klus een moeilijke infiltratie in dat deel van de wereld dat wij beschouwen als niet-crimineel maar daarentegen als filantropisch: medische zorgverstrekkers behoren tot de weldoeners van de mensheid. Maar dit bestaat.

– Gruwel!

– Er zijn lui die daar geen probleem van maken en die redeneren zoals Dostojevski's personage Rodion Raskolnikov uit de grote roman *Schuld en Boete*. En alles wijst er nu ook op dat er heel wat lui bestaan die de vergelijking met die afschrikwekkende figuur van Dostojevski kunnen doorstaan, alleen gaat het niet om romanpersonages maar om personen in de wereld waarin ook u en ik rondwaren: wij lopen hen omzeggens dagelijks tegen het lijf.

– Ik kan dit niet betwisten, ik denk spontaan aan de voorzitter van de Mutualiteiten, de Christelijke Mutualiteiten dan nog wel, en zijn gezegsels over het lot van de ouderlingen. Ook de voorzitster van de zorginstellingen voor senioren hanteert die taal. En dan zijn er die uitspraken van moraalprofessoren over de plek die armelui verdienen, mensen met het syndroom van Down of dementerenden. Neen, mijn beste Omsk Van Togenbirger, ik betwist niet dat de wereld overvol is van de Raskolnikovs.

– Maar dat is alleen wat wij weten, zo viel hij me in de rede: dit is slechts het topje van een ijsberg. Naast datgene wat wij kunnen weten, is er ook datgene wat wij kunnen vermoeden. Maar uiteraard begeven wij ons daarmee op glad ijs, dat begrijpt u toch zeker wel?

– U bedoelt dat wij geen mensen verdacht mogen maken?

– Inderdaad. Als het gaat om alleen maar een vermoeden, mogen we bijvoorbeeld niet zeggen dat de kloosters de bloedbanken van de adel zijn.

– Maar...

– Ook niet als zekere feiten dit vermoeden doen verschuiven, weg van de pool van de onwaarheid en de fictie naar die van de zekerheid. En tot die feiten behoren de realiteit van de organenhandel, want ook bloed is een orgaan, heel makkelijk te transplanteren en te bewaren, minder problematisch ook voor wie het afstaan, niet verboden en zelfs aangemoedigd. En uiteraard is ook de handel in dat orgaan veel minder problematisch omdat er niet hoeft gemoord te worden, de risico's zijn beperkt, mensen kunnen als donor uitgelezen worden en tijdens hun slaap geheel

ongemerkt van een deel van hun bloed worden beroofd. Het enige probleem... allerlei ziekten zetelen in het bloed... begrijpt u?

– Wat vertelt u toch allemaal... Vroeger waren er wel kloosters maar helemaal geen transfusies...

– Men dronk het!

– Hemeltje...

– "Neem en eet"...

– Hemeltje, hemeltje...

– U weet toch dat er varkens worden gekweekt met het oog op hun organen, of delen ervan, zoals hartkleppen, die in mensen worden ingeplant? Hun hygiënisch gekweekte levers die door ons genuttigd worden met het oog op het herstel van ernstige bloedarmoede en wat al niet meer? Zij worden gekweekt in zeer gezonde omstandigheden met het doel ons, mensen, van nut te kunnen zijn.

– Ja, dat weet ik. Maar bedoelt u dan dat er ook mensen worden... gekweekt...

– De religieuze levenswijze is er een van onthechting, eenzaamheid, contactloosheid, opperste gezondheid... Verplicht mij nu toch niet om er een tekeningetje bij te maken! Ik heb u hierheen laten komen om u de bekentenis te openbaren van een arts... God hebbe zijn ziel... iemand die gebiologeerd was door een ontdekking die hij bestempeld heeft als de grootste ontdekking van zijn hele medische praktijk. Ik ga nu niet beweren dat ik er een verklaring voor gevonden heb want het is bijzonder lelijk

om mensen verdacht te maken... Maar anderzijds: wie kan ons verbieden om te denken wat wij willen? Niemand toch?

Ik heb de heer Van Togenbirger in zijn waan gelaten, toen wij afscheid namen. Ik heb het hem bespaard uitdrukking te geven aan mijn vrees dat men in deze tijd van ongeduld en wreedheid haasje-over doet met het stadium van het verbod, dat behoort tot de moraal en derhalve tot een allang vergaan tijdperk, en dat men meteen overgaat naar het stadium van de liquidatie.[48]

48Tekst d.d. 27 juni 2024.

Extreemrechts: van de regen in den drup

Macht heeft de neiging om zich uit te breiden, anders zou het geen macht zijn. Macht ontstaat uit confrontaties van krachten waarbij de winnaars ook de machthebbers worden. Die machthebbers willen machtsbehoud, zij stellen zich derhalve voortdurend defensief op en luisteren naar het devies dat de aanval de beste verdediging is, zodat zij fundamenteel grensverleggend zijn of dus gericht op expansie. Die uitbreiding fnuikt zichzelf uiteraard niet en wordt pas gestopt als zij op haar grenzen botst, wat wil zeggen: als zij krachten ontmoet die er niet aan denken om voor haar geweld te wijken. Maar de genoemde grenzen zijn nooit exclusief en zelfs niet in eerste instantie te wijten aan externe krachten: meestal resulteren zij uit een eigen verzwakking omdat macht die te groot wordt, het begeeft onder het eigen gewicht.

Dit is het verhaal van de toren van Babel, die de ambitie had de hoogste toren ooit te worden: voortdurend werden bouwstenen aangevoerd om de top nog hoger te maken maar vanaf een zeker ogenblik geraakten die bouwstoffen niet meer tot boven omdat zij onderweg werden opgebruikt voor herstelwerken noodzakelijk om de onafwendbare erosie tegen te gaan. Waar de groei de duimen moet leggen in zijn wedijver met het verval, botst hij op zijn grenzen en aan elke groei zijn grenzen. Macht wordt aldus niet zozeer van buiten uit tegengewerkt omdat elk wezen zijn einde reeds in zich heeft. Als de toren niet langer hoger wordt, heeft hij zijn absolute top bereikt en

kunnen de meest hardnekkige inspanningen alleen nog het behoud van de bereikte hoogte nastreven. Daardoor verdwijnt de euforie van de groei die de motor was van alle inspanningen en met het verdwijnen van die euforie, kwijnen ook het enthousiasme weg, de moraal, de wil en de werkkracht. De toren groeit niet langer maar bovendien begint hij nu ook af te brokkelen. Van zodra zijn rivalen deze afgang bespeuren, hervatten zij de moed, winnen zij aan kracht en gaan zij in de aanval. Een macht die reeds door interne problemen aan het afbrokkelen is, heeft immers geen reservekrachten meer over om zich tegen ook nog die externe aanvallen te gaan verdedigen.

Het is een natuurwet die opduikt in de vaststelling dat het einde in het begin vervat zit. In 1972 werd die vaststelling ook gemaakt door bezorgde wetenschappers met betrekking tot de (kapitalistische) economie en gepubliceerd als *The Limits To Growth – A Report for the Club of Rome Project on the Predicament of Mankind* (Universe Books, New York).[49] Het Engelse *'predicament'* betekent 'erbarmelijke toestand' of 'netelige positie'. De hele economische kwestie volgt onvermijdelijk uit het kapitalistisch karakter van de economie waarvan het concurrentieel karakter immers geënt is op de natuur en meer bepaald op de wet van de jungle, *"the survival of the fittest"* of het recht van de sterkste.

Humane culturen daarentegen onderscheiden zich van de natuur en enten zich (meestal) op heel andere principes

49In 1973 in het Nederlands verschenen bij Het Spectrum B.V., Utrecht/Antwerpen, onder de titel: *Rapport van de Club van Rome. De grenzen aan de groei*. Auteurs: Dennis Meadows (MIT), Donella Meadows, Jorgen Randers en William Behrens, met commentaar van De Club van Rome (die gesticht werd in 1968).

die ook kansen geven aan minderheden en die het solidariteitsprincipe huldigen. Pas waar in de cultuur de samenwerking zoek is en zij gecorrumpeerd werd door bedrog en list voortvloeiend uit concurrentie, dreigt zich een misplaatste ingreep op te dringen: vanuit de verkeerde mening dat men inzake de economie met cultuur te maken heeft, wil men terug naar de natuur die als voorbeeld moet dienen, terwijl men met de principes van absolute vrijheid en concurrentie in feite reeds inhumane, natuurlijke principes aan het volgen is, waardoor men van de regen in den drup belandt.

Dit was het geval met het nazisme in de aanloop naar de Tweede Wereldoorlog en het is ook nu weer aan de orde met de opkomst van extreemrechts, maar deze keer wereldwijd, wat betekent: quasi zonder externe tegenkrachten en derhalve enkel te bestrijden van binnenuit. Maar dat betekent uiteraard het gevaar van burgeroorlogen - wereldwijd - of chaos.

De Club van Rome beschikt over geen enkele politieke of economische macht en is er dan ook niet in geslaagd om het tij op afdoende wijze te keren, al heeft zij wel enige invloed gehad op vooral de meer links georiënteerde politieke bewegingen. Wat zich vandaag op een uiterst bedrieglijke wijze presenteert als een gelijkaardig bezorgde club, is het Wereld Economisch Forum: zeer in tegenstelling tot de Club van Rome, bestaat deze elitaire vergadering uit politieke en economische zwaargewichten, meer bepaald machthebbers en miljardairs, met enorme invloed wereldwijd en in dienst van de belangen van deze machthebbers zelf, wat dus betekent: zonder authentieke bezorgdheid om de precaire situatie van de mensheid en

om ons aller lot: het embleem van de zorg wordt evenwel benut als voorwendsel om een volstrekt onmenselijke politiek te kunnen voeren en meer nog dan dat: een politiek gericht op de vernietiging van de mens. Het meest zorgwekkende van de hele situatie is dan nog dat op democratische wijze en derhalve door een meerderheid of door de massa, populisten en extremisten aan de macht worden gebracht waardoor zich dezelfde catastrofe dreigt te herhalen die men zich herinnert uit de tijd van het nazisme en die de situatie slechts doet verergeren: in de waan dat schoon schip gemaakt wordt met een beschaving die over haar hoogtepunt heen is, worden de oorzaken van haar ondergang nu ook nog eens gelegitimeerd en ontstaat een bewind dat geen enkele weerstand meer biedt aan de wet van de jungle en aan het recht van de sterkste, welke als de enig zaligmakende wetten en rechten worden binnengehaald.[50]

50Tekst d.d. 1 juli 2024.

Uw toekomst!

Wie vandaag door Gent wandelt, wordt her en der herinnerd aan de prachtige tekeningen van Jules De Bruycker (1870-1945): niet alleen bij het passeren van de kathedralen maar ook bij de confrontatie met de lange rijen bedelaars aan de punten voor voedselbedeling.[51]

Het beeld was sinds de Tweede Wereldoorlog ongezien maar is heden zowaar verrezen en duikt in de Europese steden alom op: lange rijen wachtenden bij de gebouwen van de sociale dienst waar de voedselbedeling wordt verzorgd, kondigen niets minder dan de nakende hongersnood aan, nu de grootmachten alle wereldburgers de duimschroeven aandraaien en van hen fortuinen eisen voor de financiering van hun eigen schavot, hun plaats van executie, het front waar alles wat zo naarstig en geduldig werd vergaard aan rijkdommen in vele jaren, nu in luttele stonden wordt verbrand met kostelijke bommen en granaten en waar meteen ook de geplunderde burgers in massa worden opgeruimd.

"Uw toekomst. Onze missie. Defensie": aldus klinkt vanaf heden om de haverklap in onze media (die niet de onze zijn) de bedrieglijke reclame voor de allernieuwste job en hij belooft een schitterende toekomst in deze donkere en

51Jules De Bruycker, Broodbedeling: https://img.nieuwsblad.be/KgDKHEfWqiZo0MNCPvIYuIVmqMI=/fit-in/960x640/https%3A%2F%2Fstatic.nieuwsblad.be%2FAssets%2FImages_Upload%2F2023%2F10%2F13%2Fa052e82e-e88a-454e-892a-1ba9cdcb4f91.jpg

barre tijden aan al wie willen toetreden tot het nieuwste heroïsme: geen bedelarij maar een ware carrière met een degelijk loon. Ziedaar de productie van de frontsoldaten.[52]

Wie sneuvelen, kunnen rekenen op een staatsbegrafenis, een medaille voor heldenmoed en de eigen naam gebeiteld in een betonnen monument. Aldus wordt het ongeluk opgehemeld, de hel veranderd in een hemel, het is maar hoe men het bekijkt en Friedrich Nietzsche noemde dit het reactionaire in de slavenmoraal die immers de gehoorzaamheid predikt met het oog op overleven.[53]

Alleen is hier geen sprake meer van overleven: de slaven liggen onder hun zerken op een verlaten kerkhof rond het monument van de heldenmoed waarop hun namen staan gebeiteld en de woorden: *"Ter nagedachtenis aan hen die vielen voor het vaderland."* En als zij nog konden spreken, dan scandeerden zij in koor gewis de vaderlandslievende woorden: "Graag gedaan!"

Echter niet volgens onze geschiedenisleraar van destijds op school: *"Ge kunt gaan denken"*, zei hij en hij had het uit de eerste hand: *"in de loopgraven lagen nog meer vaten met jenever dan kruitvaten: zij die zich daar door een regen van kogels moesten jagen, waren allemaal poepeloere zat."* Begrijpelijkerwijze kan in nuchtere toestand geen mens die dingen harden en dat is vandaag nog altijd het geval.

52Jan Bauwens, *Over de productie van frontsoldaten* (Serskamp, 2024): https://www.boekenbestellen.nl/boek/over-de-productie-van-frontsoldaten/64708

53https://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3337255

Zo weten wij bijvoorbeeld dat de mensonterende behandeling van de gevangenen in Abu Ghraib nabij Bagdad ten tijde van de oorlog in Irak, te wijten waren aan de drugs die de Amerikanen en hun westerse bondgenoten dagelijks moesten slikken en waarvan zij nooit meer afgekikt geraken als zij wederkeren naar hun vaderland. Oorlogspiloten en militairen die raketten afvuren of die drones besturen welke in de nacht hun explosieven afwerpen waar vijandige soldaten slapen van wie dan de ledematen worden afgerukt, zoals werd vastgelegd op beelden die onlangs vanuit de Oekraïne in het nieuws werden verspreid, nemen psychofarmaca die het doorgeven van prikkels van de reptielhersenen in de hersenstam naar de grote hersenen blokkeren met de bedoeling om de gevoelens die gepaard gaan met moord en doodslag, alsnog te onderdrukken. Maar de uitschakeling van het geweten middels drugs werkt uiteraard slechts tijdelijk, zodat de overlevenden van de moordpartijen een hel te wachten staat vanbinnen in hun hoofd, een hel die duren zal zolang zij leven, zodat velen onder hen zich haasten naar hun dood.

"Zij stierven opdat wij zouden leven": hoe christelijk klinkt dat niet; warempel heeft de huidige paus Franciscus op zijn werktafel een bijbel liggen van een gesneuvelde soldaat in Oekraïne[54] en aan de andere kant van het front spoort de Russisch-orthodoxe patriarch Kirill de Russen aan om aan datzelfde front en zonder vrees voor de dood, zoals hij hen bezweert, hun leven te gaan offeren voor hun naaste. Maar hijzelf houdt meer van aardse zaken, zoals dat over het hoofd geziene beeld bewijst dat

54https://www.otheo.be/nieuws/bijbel-gesneuvelde-oekraiense-soldaat-kreeg-plaats-bureau-paus-franciscus

onlangs nog de wereldpers haalde: een foto van zijne heiligheid waarop hij de peperdure polshorloge liet weggommen maar vergat dat ook te doen met het spiegelbeeld ervan in het glazen tafelblad onder zijn pols. Vergis u niet, de beide pausen zijn de allerbeste maatjes, zij trekken immers aan hetzelfde zeel.[55]

Waar hij voorbijtrok, bouwde de aanvoerder der Mongolen, *Gengis Kahn,* angstaanjagende torens van menselijke schedels welke hem de garantie boden dat zijn wil wet werd en het volk kon worden gepluimd. *"Uw geld of uw leven!"*, zo weerklinkt het in de Amerikaanse cowboyfilms en zo gaat het eraan toe onder de boefjes op straat die in ruil voor bescherming (lees: in ruil voor niet aanvallen) omwonenden geld aftroggelen. De collage *"Krieg und Leichen, die letzte Hoffnung der Reichen"*[56] van John Heartfield in de aanloop naar de Tweede Wereldoorlog is ook met betrekking tot de Derde Wereldoorlog van toepassing en het imperium van de wereldheersers wordt gekenmerkt door dezelfde leuze: betaal ons en wij garanderen u uw veiligheid.

Het is te zeggen: betaal ons genoeg, dat wil zeggen, voor de Belgen, en om te beginnen, welgeteld vijfhonderd miljard euro. Eventjes rekenen, dan maakt dat, gedeeld door tien miljoen, welgeteld vijftigduizend euro per Belg. Onmiddellijk te betalen weliswaar, want de vijand is niet bepaald van plan om te wachten totdat iedereen dat bedrag zal hebben opgehoest.

Uw toekomst, waarde landgenoten, onze missie: zo recla-

55https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2022/08/01/paus-franciscus-ontmoet-wellicht-de-russisch-orthodoxe-patriarch/
56https://heartfield.adk.de/node/5609

meren de naties aan de beide zijden van het front en alweer weet men met de aloude truc van het geld de braafste lieden te verleiden, dit keer niet om zich te gaan afpeigeren met slavenwerk op de velden en in de fabrieken maar om voor zichzelf eens en voorgoed de Endlösung te voltrekken.[57]

57Tekst d.d. 2 juli 2024.

Het gevaar van militanten

Een maatschappij organiseert zich door haar burgers werk te geven, wat wil zeggen dat tegen betaling van een loon, burgers zich inzetten voor een beroep met maatschappelijke betekenis. De verloning is steeds vaker het belangrijkste motief voor die inzet, getuige de soepelheid waarmee werknemers overstappen naar steeds weer nieuwe banen maar naast het levensnoodzakelijke loon kunnen uiteraard ook de persoonlijke interesse en de wil tot zingeving de inzet voor het beroep en de beroepskeuze mee bepalen. En niet iedereen kan ongeacht welk beroep uitoefenen: de maatschappij stelt zekere bekwaamheidseisen aan haar functionarissen en zij houdt hen dan ook nauwlettend in het oog. Immers, met de uitoefening van hun beroep dienen burgers niet alleen het eigen belang: het beroep staat in de eerste plaats in dienst van de gemeenschap.

Anders is het gesteld met de niet verloonde arbeid en met het vrijwilligerswerk, al dan niet met onkostenvergoeding. Waar mensen vrijwillig werken zonder daarvoor een loon te vragen of te ontvangen, kunnen velerlei drijfveren in het spel zijn, gaande van bezigheidstherapie tegen verveling tot onverdroten inzet vanuit een of ander idealisme. Sommigen doen vrijwilligerswerk omdat zij in het normale circuit niet aan de bak komen terwijl zij zich toch niet uitgesloten willen voelen terwijl anderen gedreven worden door een geloof, een ideaal of nood aan zin. Uiteraard is bekwaamheid overal wenselijk en zelfs ver-

eist maar waar vergoedingen niet langer het motief zijn, wordt er veeleer vanuit gegaan dat mensen sowieso niet iets zullen doen dat ze niet aankunnen zodat de eisen inzake kennis en kunde in dat geval afgezwakt worden.

Een bijzondere categorie van vrijwilligerswerkers die hier onze aandacht vragen, zijn de militanten of de activisten met als exponent de helden: militanten behoren tot de vrijwilligerswerkers want ze vragen geen vergoeding maar bovendien laten ze hun activiteit niet zelden veel geld kosten, wat ze gemeen hebben met de hobbyisten en hun exponent is de held, wiens inzet zo ver gaat dat hij bereid is er zijn eigen leven voor te geven. Vrijwilligerswerkers kunnen rekenen op enig maatschappelijk aanzien omdat zij tenslotte geven zonder er iets voor terug te vragen, wat anderen met een zekere aan het schuldgevoel grenzende dankbaarheid opzadelt maar dat is niet de regel. Soms verrichten zij werkzaamheden waarvan zijzelf beseffen dat de maatschappij er baat zal bij hebben terwijl zij ervoor tegengewerkt worden of zelfs gestraft, zoals dat het geval was met Galileo Galilei en Giordano Bruno die hun leven in dienst stelden van de wetenschap, Vincent Van Gogh die zich wijdde aan de schilderkunst of pater Damiaan die zijn medemensen belangeloos hielp. Maar er zijn ook activisten die wij liever kwijt zijn.

Militanten immers worden niet zelden religieus of ideologisch gestuurd en in dat geval doen zij aan proselitisme of bekeringsdrang. Het is immers eigen aan mensen die twijfelen dat zij hun twijfel proberen te reduceren en een van de meest efficiënte methoden om dat te doen, is door *anderen* van hun geloof te overtuigen: hoe meer mensen zij kunnen overtuigen, des te minder voelen zij het kna-

gen van de eigen onzekerheden. Uiteraard ligt de bron van de geloofsonzekerheden in het gegeven zelf van het geloof, dat immers vraagt dat men van een ander iets voor waar aanneemt wat men zelf niet bewijzen of begrijpen kan. Religieuze overtuigingen zijn met andere woorden per definitie zaken waarvan de oorsprong ligt buiten degene die ze aanhangt. In tegenstelling tot wat de meeste mensen aannemen, is ons brein veeleer een stel teugels waarmee men door derden gemend wordt dan dat het een instrument van de eigen wil zou zijn. De motieven om een geloof te gaan verdedigen zijn dan oneigenlijk terwijl de kennis van de waarheid slechts wordt voorgewend. Men beliegt dan zichzelf en dat zelfbedrog wordt vergemakkelijkt door ervoor te zorgen dat ook anderen in dezelfde leugen gaan geloven. De bekeringsijver wordt nog eens extra versterkt waar het verbod geldt om het juk onder hetwelk men gebukt gaat, te ontvluchten omdat in dat geval de enige manier om de terreur te milderen bestaat in de hoop dat op een dag iederéén er zal onder lijden.

Het militantisme is derhalve altijd een tentakel van een vreemde macht, het is een gedrag dat gelijkt op de bekeringsijver en als het ons afstoot, dan ligt de reden daarvan in het feit dat men wel aanvoelt dat de bekeringsijveraars zelf worden aangestuurd door vreemde machten terwijl iedereen uiteraard beducht is voor het verlies van zijn zelfstandigheid.

Problematisch wordt het militantisme waar het zich niet langer beperkt tot publicaties of tot pogingen tot overreding: militanten kunnen immers opdringerig zijn zoals reclame opdringerig is maar zij kunnen ook overgaan tot dwang en tot geweld. Vaak wordt dat niet opgemerkt of-

wel onder de mat geveegd waar men niet zelf een slachtoffer is van het juk of van de terreur en de bestrijding van die malaise wordt wel heel moeilijk waar militanten in groep en onder de radar gaan opereren zoals paramilitaire groepen dat doen middels zogenaamde guerrilla.

Zij houden zichzelf ongezien terwijl zij ervoor zorgen dat zij zich altijd en overal van een panopticum kunnen bedienen door te opereren middels de bemanning van netwerken met dubbele functies. Naast de inlijving van nieuwe leden doen zij ook aan het liquideren van hun tegenstanders en omdat dergelijke activiteiten crimineel of illegaal zijn, zorgen zij er wel voor daarmee niet aan het licht te komen. Legale activiteiten vormen dan de dekmantel voor simultane criminele acties.

Deze militanten vormen een gevaar omdat zij hun overtuigingen en levenswijzen aan anderen opdringen op straffe van afstraffingen zonder vorm van proces (en dus in den duik) van handelwijzen of gedragingen die gelaakt worden in de ideologie of de religie die zij voorstaan. Zo krijgen in buurten waar moslims wonen grote affiches met reclame voor lingerie niet zelden een nachtelijke beurt met de gasbrander maar ook zomers geklede burgers worden niet met rust gelaten door militanten van een geloof dat het dragen van hoofddoek en boerka aanbeveelt of verplicht. Waar xenofobie aan de orde is en angst voor uitheemse culturen die zich samen met hun belijders zijn gaan vestigen in meer geseculariseerde streken, gaat het steeds vaker om wetsovertredingen door inwijkelingen die van de autochtone bevolking verlangen dat zij de religieuze voorschriften van hun eigen religie respecteren zoals dat het geval is in een theocratie of in een staat

waar één godsdienst dominant is en daar dan ook als staatsgodsdienst kan bestempeld worden.

Zo bijvoorbeeld kunnen hier verblijvende moslims van de burgers van hun gastland niet verlangen dat zij hun gebedsstonden onderhouden maar zij wensen wel dat hun werkgevers hier ermee rekening houden dat zij dat wel kunnen doen. Wat betreft kledij gaan zij zelfs nog een stap verder: zij kunnen weliswaar verlangen dat de boerka of de hoofddoek worden getolereerd maar wanneer zij gaan eisen dat ongelovigen zich aanpassen aan hun kledinggewoonten, overschrijden zij een rode lijn door de stilzwijgende instemming met alleen in hun eigen geloof bestaande wetten van ongelovigen of van andersgelovigen af te dwingen, soms middels bedreiging of middels verbaal en zelfs fysiek geweld.

Het probleem wordt nog groter naarmate de autonomie van de militanten toeneemt: waar in het katholicisme een paus zijn gevolg nog tot de orde kan roepen waar de staat om verantwoording vraagt, ontbreekt dit door de burgerlijke overheid aanspreekbare gezag in de islam en wordt een executieve vereist om de problemen dienaangaande binnen de perken te kunnen houden.

Een ander voorbeeld van militantisme dat bijzonder hinderlijk kan worden, vindt men in de stichting van de burgerinformatienetwerken, waar op basis van vrijwilligheid informatie doorgegeven wordt richting het bestaande gezag - vrijwilligheid, meestal gepaard gaande met een flinke portie persoonlijke betrokkenheid, onbetrouwbaarheid, oordeelsonbekwaamheid, belangenvermenging en meer van die zaken die het gehalte aan desinformatie zozeer kunnen doen toenemen dat hier vaak alleen nog

sprake kan zijn van roddel. Men herinnere zich de 'securitate' in het Roemenië van dictator Nicolae CeauÈ▩scu die zijn land onleefbaar maakte en die zijn onderdanen naar de waanzin en de wanhoop dreef.

Militantisme is vooral gevaarlijk omdat de taken binnen het activisme sowieso worden uitgevoerd door gehoorzame lui die vaak niet langer denken met het eigen hoofd - men herinnere zich het excuus van de moordenaars onder de nazi's: “Befehl ist Befehl”. Militanten zijn in zekere zin tot een massa gereduceerde en dus ontmenselijkte burgers (of dus mensen die zich kunnen vinden in de overtuiging dat hun mens-zijn is te danken aan het feit dat zij geregistreerd zijn bij de administratie van de politieke formatie waarvan zij deel uitmaken), robots welhaast, met een ijver zo groot dat die geen financiële stimulans meer nodig heeft.

Men moet gewis zijn hart vasthouden voor de vrijwillige dienaren van vorsten en van edellieden en voor de al te enthousiaste volgelingen van profeten en van ideologieën omdat men daar al te dikwijls te maken heeft met mensen die niet in staat zijn tot de vorming van een eigen oordeel: zij hebben zichzelf overgegeven aan andermans macht en werden zodoende herleid tot executeuren van bevelen. Het is een bekend gegeven dat wreedheid toeneemt evenredig met de afstand tussen dader en slachtoffer, terwijl die afstand echt gigantisch wordt waar de dader zich laat delegeren door onderdanen die blindelings want met volle overtuiging, welhaast fanatiek, zijn bevelen uitvoeren.[58]

58Tekst d.d. 8 juli 2024.

Het gewicht van verwachtingen

1.

Om een volume op gang te krijgen, eist de wet der traagheid dat er krachten gaan op inwerken teneinde het van de toestand van rust naar die van beweging te doen overgaan en dit kan grosso modo gebeuren middels twee handelingen, namelijk trekken en duwen. Een kar wordt doorgaans getrokken en niet geduwd omdat ook rekening moet gehouden worden met de zwaartekracht die de kar immers reeds sowieso naar beneden trekt en met de positie van de steunpunten: door aan de kar te trekken, verhindert men dat ze naar beneden geduwd wordt terwijl de krachten zich bij het duwwerk hoe dan ook zodanig verdelen dat zij met de inwerking van de zwaartekracht meewerken - de trekkrachten daarentegen werken de zwaartekracht een beetje tegen. Uiteraard is deze voorstelling van zaken simplificerend want onder meer ook de aard van de steunpunten en de wrijving van wielen over een oneffen weg spelen een grote rol, wat uiteraard veel minder het geval is bij het voortduwen van bijvoorbeeld een binnenvaartschip over de Schelde, al heeft men daar bij het trekken ook nog te maken met het feit dat de locomotief met zijn schroef een waterstroom opwekt die de voortbeweging van zijn vracht tegenwerkt, wat echter niet gebeurt waar de locomotief een paar trekpaarden zijn op het jaagpad.

Duwen en trekken zijn twee bewegingen die de zwaartekracht kunnen tegengaan (eigenlijk altijd min of meer in

samenspel met heffen) en dat is niet alleen het geval waar het gaat om fysische gebeurtenissen: ook op psychosociale bewegingen, bewegingen van de wil en van de emoties kunnen zowel duw- als trekkrachten worden uitgeoefend. Deze niet-fysische gebeurtenissen zijn immers met de fysische verbonden: zij gaan eraan vooraf, zoals dat het geval is met de bewegingen van de wil en van de emoties, ofwel volgen zij erop. In het geval van niet-fysische bewegingen nu, kan men de eigen wil welke bijvoorbeeld voorafgaat aan een fysieke inspanning, beschouwen als een duwende kracht. Naast die duwende 'psychische' kracht kan men dan een trekkende 'psychische' kracht onderscheiden, bijvoorbeeld in de uitwerking van zekere verwachtingen welke gekoesterd worden jegens degene die de inspanning in kwestie moet leveren. De wil duwt degene die wilt naar zijn fysieke inspanning toe maar tegelijk kunnen de verwachtingen, hetzij vanwege de willende persoon zelf, hetzij vanwege derden, de persoon die een handeling wil stellen als het ware naar die handeling toe trekken. Op die manier zal de handelende persoon tegelijk duwen én getrokken worden en de trekkracht is dan in vele gevallen niets anders dan een verwachting of de som van de verwachtingen gesteld in de handelende persoon in kwestie met betrekking tot de daad die op zijn wilsdaad volgt. Het is derhalve niet noodzakelijk alleen de wilsdaad die de handeling van de betrokken persoon op gang brengt: ook de verwachtingen van anderen hebben een invloed op de initiatie van de bewuste actie.

Het verschijnsel is goed bekend in de sportwereld, met name als de invloed van supporters op de prestaties van de spelers die door het handengeklap van duizenden met

het gebeuren meelevende mensen, vleugels krijgen, zoals dat zo bijzonder treffend wordt uitgedrukt maar het heeft ook in de wereld van alledag een niet te onderschatten rol in de vorm van bijvoorbeeld morele en financiële steun of van collegiale ondersteuning of ondersteuning door maatschappelijk hoger geplaatsten, zoals vorsten en andere hoogwaardigheidsbeklеders.

Een bijzonder geval van psychische trekkracht of op de menselijke werkzaamheid inwerkende kracht welke onderscheiden is van de 'duwende' eigen wil, is het door plichtsbewustzijn gedreven (/getrokken) handelen of het verantwoordelijke handelen, in het bijzonder het handelen van meerderen tegenover hun ondergeschikten en meer bepaald in het geval waarbij de meerderen (bijvoorbeeld de helden) worden toegejuicht door hun ondergeschikten (of door hen die zij plegen te redden) en door wie zij dan als het ware 'gedragen' worden. Mensen die verantwoordelijkheid krijgen over hun werk, presteren beter dan mensen in loondienst omdat deze laatsten de trekkracht missen, in tegenstelling tot de eersten. Het omgekeerde bestaat uiteraard ook, namelijk daar waar leiders door het volk worden uitgejouwd en derhalve in hun activiteiten psychisch worden geremd. Indien de juiste parameters werden aangewend om de werkzaamheid van deze psychische invloeden op de menselijke prestaties te meten, dan zou men ongetwijfeld versteld staan van de winst, respectievelijk van het verlies aan *fysieke* kracht dat hiermee gepaard kan gaan.

Het stellen van verwachtingen aan mensen, het aanwezig zijn van de wenselijkheid van zekere handelingen maar ook het laken van zekere daden kan principieel uitge-

drukt worden in de gedaante van fysieke krachten die enkel qua vorm verschillen van de ordinaire duw- en trekkrachten, zoals ook het magnetisme dat de aantrekking en de afstoting tussen metalen regelt zonder dat van met de ogen zichtbare aanrakingen sprake is, massa's kan verplaatsen en derhalve weerstand kan bieden aan de traagheid waaraan de fysieke wereld onderworpen is.

Dit in acht genomen zullen derhalve goed en kwaad of dus de sfeer van het morele of de morele orde niet langer kunnen afgedaan worden als behorend tot een andere wereld die minder echt is dan de fysische realiteit en in feite werken de twee genoemde velden sowieso samen in wat wij beschouwen als de wereld van het levende of de werkelijkheid van de lichamen waarin de twee onderling onlosmakelijk versmolten zijn. Alvast is het zo dat een fysicalistisch wereldbeeld waarin de realiteit van de niet-fysische krachten miskend wordt, alleen al omwille daarvan, een bijzonder vertekende werkelijkheid huldigt: een dergelijke werkelijkheidsopvatting verwisselt de eigenlijke werkelijkheid voor de fictie van lieden die zich krampachtig vastklampen aan het beginsel dat alles alleen maar bestaat uit materie en energie.[59]

2.

Een volume verplaatsen kan met duwen en trekken, zowel op fysisch als op psychosociaal vlak: iemands duwende kracht of zijn wil kan gesteund worden maar ook geremd door (tegen)trekkende externe krachten, zoals andermans verwachtingen. Een moraaltheorie die stelt dat de wil niet bestaat en dat het geweten niets anders is dan

59Tekst d.d. 10 juli 2024.

het geheel van geïnterioriseerde wetten en regels die maatschappelijk worden opgelegd, zegt in feite dat ons gedrag uitsluitend door externe krachten wordt gestuurd. Maar externe krachten vertegenwoordigen de wil van anderen en derhalve wordt zodoende ook in die moraaltheorie de kracht van de wil sowieso erkend, wat haar inconsistent maakt. Het is dus onmogelijk om de wil als sturende kracht van het gedrag te ontkennen maar even feitelijk is de soms doorslaggevende rol van andermans wil of verwachtingen in het beslissingsproces dat aan een zeker gedrag voorafgaat.

Nu zijn er niet alleen de wil en de verwachtingen maar tevens zijn daar de negatieve wil (of de onwil) en de negatieve verwachtingen (of de veroordelingen) en die realiteiten maken het hele plaatje nog een beetje ingewikkelder. Want zo groot als de invloed kan zijn van de verwachtingen, zo ingrijpend zijn de veroordelingen door derden van iemands gedachten, intenties, plannen, beslissingen en gedragingen. Enkele voorbeelden zijn allerminst overbodig.

Van ouderlingen wordt *verwacht* dat zij op zekere leeftijd gaan begrijpen dat 'hun tijd erop zit' (“het is voor iedereen zo wel niet”, zo zegt men dan) dat ze 'plaats ruimen' (cf. het concept 'Lebensraum' van Adolf Hitler) of dat zij zelf het initiatief nemen om 'het probleem' (dat zij blijken te zijn, want het wordt hen diets gemaakt dat zij eigenlijk in de weg lopen) 'oplossen' (de 'Endlösung' van de nazi's) en dat zij 'voor hun eigen goed' de keuze maken voor de 'goede dood' (dat is de betekenis van de term 'euthanasie'). Komen zij aan die verwachtingen tegemoet, dan kiezen zij sowieso voor de beëindiging van hun leven

en durven zij het aan om die verwachte uitkomst alsnog te weigeren, dan rest hen het al even afschrikwekkende lot van de *veroordeling.*

Want niemand kan nog ontkennen dat ouderlingen worden verwenst, nu het geschiedt op televisie en in onbedekte termen. Onlangs nog sprak de voorzitter van nota bene op de koop toe nog de christelijke mutualiteit zich uit over het 'probleem' van de vergrijzing, waaronder men niet langer moet verstaan dat het de bedoeling is om grijsaards te gaan helpen: zij moeten worden opgeruimd, want dat is de betekenis van euthanasie, wat moet 'bespreekbaar' gemaakt worden, zoals dat dan heet, en wel omdat het allemaal onbetaalbaar wordt.

De realiteit is dat mensen levenslang betalen voor hun pensioen, vervolgens souperen de verantwoordelijke politici ter zake die gelden op en zoeken zij naar een 'oplossing' welke uiteraard in niets anders meer kan bestaan dan in de opruiming van de pensioengerechtigden. Een denktank moet er dan maar voor zorgen dat de zaken zo worden voorgesteld alsof het lijkt dat het de senioren zijn die bedelen om euthanasie, dat dan vanzelfsprekend dient voorgesteld te worden als een recht, een heus mensenrecht waarvoor zelfverklaarde 'pioniers' op de barricaden gaan staan die dan vervolgens ook nog eens voor helden willen doorgaan.

Senioren, kankerpatiënten, mensen met psychische stoornissen, gehandicapten en ga zo maar door: de maatschappij doet er immers alles aan om zichzelf gezond te maken - zeg maar: om de rotte appels uit de mand te weren - en de volksgezondheid wordt veel vlugger, makkelijker en goedkoper gediend door alle zieken te laten afmaken

door beulen dan door hen jarenlang te laten behandelen door gespecialiseerde artsen wiens opleiding aan de maatschappij handenvol geld kost en zeg nu zelf: zijn dat niet twee vliegen in één klap als men de beide geldverslinders (zowel de zieken als de artsen) met een enkele beweging weet weg te vagen?

Een tweede voorbeeld dat de verregaande invloed van zowel verwachtingen als veroordelingen illustreert, vindt men in de labyrinten van de pikorde, waar prestige, schande, schaamte, eerzucht, schone schijn en hypocrisie de toon aangeven en dat ten koste van vele mensenlevens, wat uiteraard niet verborgen kan blijven. Eerder bespraken we uitgebreider hoe de maatschappelijke veroordeling van homoseksualiteit in wezen neerkomt op de veroordeling van mensen (met deze geaardheid), meer bepaald bij de verklaring van de oorsprong van de uitdrukking "uit de kast komen". Wie uit de kast komen, zijn daar op een keer ook in opgesloten en in feite gaat het veeleer om een kist want de slachtoffers van die gemene handelwijze uit de tijd kregen de opdracht zichzelf te verloochenen en hun leven te ruilen voor een toneel. Dat gebeurde doorgaans in de puberteit van de betrokkenen met de medewerking van de notabelen, zijnde de pastoor en de dorpsdokter, die immers aan de betrokkene diets maakten dat deze zijn familie tot schande zou brengen als hij of zij zich niet levenslang verborg, wat in feite neerkomt op het lot van levend begraven te worden nadat men werd veroordeeld en gekist.[60]

60Zie ons artikel d.d. 29 mei 2024, getiteld: *"9 juni 2024 en gemene geheimen"*: http://blog.seniorennet.be/tisallemaiet/archief.php?ID=2602169

Een derde voorbeeld en wellicht het meest bekende is de algemene maatschappelijke verwachting dat men zijn leven herleidt tot een carrière of een socio-economische oorlogsvoering met het oog op het verwerven van een zo hoog mogelijke positie op de maatschappelijke ladder, wat uiteraard moet stranden in incompetentie omdat men zijn grenzen pas kent als men ze overschrijdt. Men lijkt niet te beseffen dat de tegemoetkoming aan deze *verwachting* die zeker niet algemeen menselijk is doch specifiek voor de kapitalistische maatschappij (die niet steunt op samenleven maar op onderlinge rivaliteit of op het heilige beginsel van het privaatbezit), het leven en het levensgeluk als zodanig dwarsboomt, wat in feite niemand echt kan *willen*. Het gaat derhalve om een maatschappelijke veroordeling van al wie zoeken naar authentiek levensgeluk. Deze houding congrueert met de tegendoelmatigheid welke resulteert uit de middeldoelomkering die ontspruit uit de hoogmoed, de wens van zelfvergoddelijking of de god wordende mens, welke wordt gevoed door het geloof in de mens geworden god. Dit verkapte wensdenken vindt zijn oorsprong in de onvrede van het schepsel met zijn schepsel-zijn vanuit een na-ijver waarvan de oorsprong altijd in duisternis gehuld zal blijven.[61]

3.

In de voorgaande paragraaf werden drie voorbeelden aangehaald van de onmiskenbare invloed van verwachtingen (en van veroordelingen) op het menselijk gedrag. Het eerste voorbeeld toont hoe maatschappelijke verwachtingen en veroordelingen ervoor zorgen dat economisch on-

61Tekst d.d. 16 juli 2024.

nuttige elementen in een kapitalistisch bestel zichzelf gaan opruimen. Het tweede voorbeeld toont hoe ongewenste mensen met hun via de autoriteiten diets gemaakte veroordelingen en verwachtingen onder druk worden gezet om zichzelf uit de samenleving 'terug te trekken'. Het derde voorbeeld laat zien dat het kapitalisme van ons eist dat wij ons menselijk geluk opofferen aan een socio-economische strijd die tot enkel dat resultaat leidt dat het gouden kalf erdoor gespekt wordt. Hier verplicht de actualiteit ons echter om met een vierde voorbeeld aan te tonen dat de kuddedieren die wij, mensen, blijkbaar zijn, met simpele smoesjes massaal de dood kunnen worden ingejaagd en dat wij er gaan naar verlangen om te sterven voor een voorgehouden ideaal dat echter nooit het onze kan zijn.

De Amerikaanse baptistendominee en strijder tegen apartheid en racisme in de USA van de jaren '50 en '60 van de vorige eeuw, Martin Luther King, hield kort na de moord op burgerrechtenactivist Medgar Wiley Evers in 1963 een toespraak in Detroit waarin hij stelde dat een mens onbekwaam is om te leven als hij geen zaak heeft waarvoor hij bereid is te sterven.[62] Deze stellingname heeft onmiskenbaar zijn wortels in het christendom en meer bepaald verwijst zij naar het kruisoffer van de Messias die de gelovigen uitnodigt om in zijn voetsporen te treden.

Bedoeld wordt echter dat het aardse leven op zich waardeloos is als het niet in dienst staat van de liefde, die een

62 De beroemde zinsnede luidt: *"There are some things so dear, some things so precious, some things so eternally true, that they are worth dying for. And I submit to you that If a man has not found something worth dying for, he is not fit to live."*

bestaan impliceert op een hoger niveau, met andere woorden: dat het fysieke leven niet de hoogste waarde is, dat een leven zonder liefde waardeloos is. Edoch, er zijn mensen die sterven voor de drank of voor de kick van levensgevaarlijke ondernemingen; ontelbaren lopen hun dood in de armen door hun gezondheid te ondermijnen in de jacht op een carrière, verblind door geld, macht en roem en even ontelbaar zijn degenen die zich zelfmoorden voor een onbeantwoorde liefde.

Gelijkaardig totaal naast de kwestie van het christelijke gebod zijn degenen die zich ertoe laten overhalen om naar het front te gaan vechten, zogezegd ter verdediging van de eigen vrijheid en van die van hun geliefden. Dat zij zich schromelijk vergissen mag echter ondubbelzinnig blijken uit het feit dat zij naar het front worden gelokt *langs de twee kanten*. In Oekraïne worden zowel westerse soldaten als Russen naar de frontlinie gestuurd. En dat gebeurt telkens *onder dezelfde voorwendsels*: de verdediging van hun eigen idealen. Maar als kers op de taart: de paus van Rome spreekt de westerse soldaten moed in om te gaan vechten (de paus bewaart een bijbel van een Oekraïense gesneuvelde op zijn schrijftafel), terwijl de Russisch-orthodoxe patriarch aan de Russen zegt dat zij de dood niet moeten vrezen als zij tegen de westerlingen gaan vechten. De twee kerkvorsten, nota bene, gaan met elkaar vriendschappelijk om. Derhalve gaat het ook in deze oorlog allerminst om een strijd tussen leden van verschillende volkeren: de eigenlijke strijd is die tussen verschillende klassen. Waarom zouden wij onszelf voorhouden dat één opgeteld bij één gelijk is aan drie?[63]

63Tekst d.d. 20 juli 2024.

4.

In een kapitalistisch bestel maken maatschappelijke verwachtingen en veroordelingen dat het menselijk geluk wordt opgeofferd aan een socio-economische strijd, dat economisch onnuttige elementen zichzelf opruimen, dat ongewenste mensen zich uit de samenleving terugtrekken en dat de blinde kudde haar gewisse dood tegemoet rent in de muizenval van een onverdroten periodiek opdoemend oorlogsfront: *"Krieg und Leichen, die letzte Hoffnung der Reichen"*. De transitie van de idyllische natuur naar de nerveuze chaos van afzichtelijke steden, de verwording van het leven in stamverband tot de dystopie van een dwingende pikorde, de woekering van onleefbaarheid waar landbouwers en kunstenaars hun plek moeten afstaan aan maniakken en carrièrejagers: het wordt allemaal bewerkt en geregeld door verwachtingen en veroordelingen die de wil van wildvreemden representeren die zich verbergen zoals macht zich verbergt, naar het voorbeeld van de zeven plagen van Egypte, om dan toe te slaan via sluikwegen zoals vampieren dat doen die de pandemie de wereld in stuurden. Men zegt dat vampieren een elitaire orde vormen die de mensheid veracht maar haar de doodsteek onthoudt omwille van het bloed dat zij behoeft zoals de slang haar prooi.[64]

5.

In een samenleving die de maximale winst als ultiem ideaal vooropstelt kan men niet samen leven omdat zij van burgers concurrenten maakt die dan de koek der welvaart sowieso ongelijk verdelen: zij wordt een socio-econo-

64Tekst d.d. 22 juli 2024.

misch strijdperk dat de werkelijkheid van de echte goederen en waarden, zoals de vruchten der natuur, de gezondheid, de schoonheid en de waarheid verwisselt voor de volstrekt fictieve rijkdom van het scorebord van de persoonlijke bankrekening. Die fictieve rijkdom verkrijgt men pas door er de echte goederen, zoals vrije tijd en gezondheid, aan op te offeren terwijl men hem pas in zijn bezit kan houden door hem niet te gebruiken want wie hun geld uitgeven, zien alras hun kapitaal slinken. De verborgen list in die gang van zaken werd uit de doeken gedaan in onder meer *De lange baan* (2008-2009).[65] Maar wat ons hier aanbelangt, is de kwestie met welke methode de wil van een elite (van 'vampieren') zich omzet in de verwachtingen en de veroordelingen die de plaats innemen van de eigen wil en die dan het gedrag van alle elementen uit de massa sturen, ofwel dus de vraag hoe 'vampieren' onze wil aan de hunne onderwerpen. En dit is het verhaal dat het zogenaamde 'gezond verstand' op zijn plaats zet oftewel degradeert tot de teugels waarmee het hoofd van buiten uit op hol wordt gebracht - de rest van het lichaam volgt en de lichamen die de mensenmassa vormen worden dan door één enkele wil gestuurd die uiteraard allerminst deze kan zijn van elk van de individuen die van de massa deel uitmaken.

Aangenomen wordt sinds de Verlichting dat het vermeend 'gezond verstand', dat uiteraard met 'vanzelfsprekendheden' werkt, gehoorzaamt aan de Rede welke wij allen gemeen zouden hebben: wij zouden waarheid kunnen onderscheiden van leugens zoals onze ogen het licht van het donker kunnen onderscheiden en dit zouden wij kunnen doen met het gemak waarmee wij ons allen eens-

65http://blogimages.seniorennet.be/tisallemaiet/attach/174001.pdf

gezind moeten neerleggen bij de waarheden van de wiskunde, en derhalve die van de meetkunde en de algebra. Edoch, wiskundigen weten dat al wie verder graven dan wie rekenen willen met het oog op heel praktische zaken, zekere waarheden alras zien verdampen: wat 'clair et distincte' leek, zoals Cartesius het zegde, wordt somtijds in een dichte mist gehuld zodat bijvoorbeeld stellingen die echt waar lijken, onbewijsbaar moeten blijven terwijl dingen die altijd onmogelijk leken, in de werkelijkheid naar binnen breken en daar gewis gaan heersen zoals normaal gezien alleen totalitarismen dat kunnen doen. Tot spijt van wie het benijdt, veranderen stellingen dan in vermoedens en waarheden worden tot waarschijnlijkheden gedegradeerd; de waarheid wordt niet langer vastgesteld doch alleen nog benaderd en sommige, zo niet het merendeel der getallen die kunnen bestaan, kunnen nimmer neergeschreven worden. Lijnen kunnen niet getekend worden zoals zij werden gedefinieerd; rechten en cirkels bevinden zich elk in totaal gescheiden (lees: onverenigbare, incommensurabele) universa; wat wiskundig waar is, kan niet werkelijk zijn en andersom: wat echt is, kan onmogelijk in getallen worden gevat; de kwantiteit en de kwaliteit zijn begrippen zonder gemeenschappelijke noemer. Niets is, alles vloeit of verandert zoals de allereerste wijsgeer, Herakleitos het eens en voorgoed heeft voorgezegd. Het gezond verstand met zijn vanzelfsprekendheden bestaat met andere woorden helemaal niet en wat ons dan maar wordt aangepraat (door de kaste der vampieren) zijn geheel illusoire stellingen die ons weliswaar overtuigen maar dat doen zij alleen dankzij hun begoochelingskracht: wij houden ze voor waar zoals wij onze kunstwerken voor schoon houden maar op de keper beschouwd zijn zij allemaal even willekeurig als de

'waarheden' van de religies met hun miljarden trouwe gelovigen die met de heiligste bedoelingen verwoed hun zekerheden gieten in de diepzinnigste theologische stellingen. Die ook de meest lachwekkende waren indien op spot niet de doodstraf stond.

Even willekeurig ook als de 'waarheden' van het 'gezond verstand' dat nu eens wit en dan weer zwart ziet. Het is puur gezond verstand, zo beaamt de massa de redevoeringen van Adolf Hitler die ervoor pleit om de rotte appelen uit de mand te verwijderen, waarmee hij verwijst naar de zieken, de ouderlingen, de gehandicapten, de joden, de homo's, de Roma, de inwijkelingen, de kleurlingen, de moslims, de zwartharigen en de bruinogigen, maar ook naar de ongeborenen, de niet gevaccineerden, de sans-papiers, degenen die geen verwanten en geen medestanders hebben, zij voor wie hij het onderspit moet delven omdat zijn intelligentie de hunne niet kan evenaren, zij die het ongeluk hadden in een rolstoel te belanden, en zij ook die behoren tot de zeven en een half miljard die moeten verdwijnen omdat een 'elite' van mening is dat een half miljard mensen op de aarde genoeg is, waartoe uiteraard zijzelf behoren die 'Lebensraum' behoeven. Laten we hen opstoken, zo zegt de satan, en lampenkappen maken van hun vel, laten we hun woonsten veilen voor een habbekrats en hun goud in onze banken deponeren: *La Suisse lave plus blanc.* En mochten onze misdaden ooit het daglicht zien, dan zal de Heilige Stoel er wel voor zorgen dat wij in onze oude dag niet moeten vrezen voor ons eigen vel, in Bariloche in de Andes, een 'Madurodam' van de geboortestreek van de Führer, waar SS-ers thuis zijn, Erich Priebke, maar ook de Britse vorsten, extreemrechts

en al wie zich verheven goden wanen.[66]

66Tekst d.d. 24 juli 2024.

De criminele creatie van de allerkostelijkste illusie

1.

Tegen heug en meug getuigen heden acht miljard mensen hoe in het machtigste land ter wereld op een podium bestemd voor de topredenaars die presidentiële kandidaten horen te zijn, hersenloze walrussen elkaar te lijf gaan met verwijten in een woordenschat die zelfs de meest onderontwikkelden van het mensdom beheppen met plaatsvervangende schaamte. De actoren in dit walgelijke spektakel vertegenwoordigen het kruim van de mensheid, tot stand gebracht met de pikorde, de maatschappelijke afspiegeling van de wet van de jungle, het recht van de sterkste, de *'survival of the fittest'* van de sociaal darwinist, de liberaal Herbert Spencer. Rijkdom wordt daar beschouwd als kenmerk van bekwaamheid terwijl elkeen weet dat weelde de vrucht is van genadeloze uitbuiting, ongelijkheid en discriminatie welke niet resulteren uit humane samenwerking gestuurd door de rede maar uit de animale strijd die het kapitalisme kenmerkt, het racisme en het imperialisme.

In de pikorde is een selectieproces aan de gang gebaseerd op de systematische *uitschakeling* van zekere categorieën van mensen met alle mogelijke middelen en derhalve met geweld. De top komt met andere woorden niet tot stand door *constructieve* superprestaties zoals dat bijvoorbeeld het geval is in de sport maar wel door superbedrog, list

en geweld, met andere woorden: *destructie.* Dat verklaart meteen waarom op een podium bestemd voor politieke verkiezingsdebatten geen redevoeringen te zien zijn maar wel beestachtige vertoningen die lach- en meelijwekkend waren als zij geen gevaar betekenden voor de wereldvrede.

Eliminatie leidt nooit tot hogere toppen, het is de tactiek van de nazi's die de zieken niet genezen doch euthanaseren en waarbij artsen functioneren als beulen. Eliminatie is het zich boven anderen verheffen, niet door te klimmen maar door die anderen te vellen. De resultante van eliminatie is allerminst prestatie en vooruitgang, integendeel: de systematische uitschakeling van mensen onder het voorwendsel van de verbetering van de soort, laat niet de meest bekwamen overschieten maar daarentegen de gewetenloze schurken. Deze laatsten vinden hun bedrieglijke listen geniaal en wie zich door goedheid laten leiden, zetten zij weg als dom, als 'losers'.

Vooruitgang kan in die gang van zaken alleen nog een kostelijke illusie zijn waarbij de elite wordt gevormd door wie het lef hebben zich te verrijken op de kap van anderen. Om de illusie van de eigen voortreffelijkheid kracht bij te zetten, worden middels achterklap die voor wetenschap moet doorgaan, systematisch categorieën van mensen gecreëerd met de bedoeling zich dan van hen te kunnen onderscheiden, hetzij door hen op de een of andere manier te brandmerken, hetzij door hen te vernietigen maar meestal door de combinatie van deze twee tactieken.

Het begint met de zeven en een half miljard die gecategoriseerd worden als “zij die de aarde overbevolkt maken”:

ze zijn er teveel en het is de logica zelve dat zij derhalve moeten 'verdwijnen' - wat uiteraard niet vanzelf zal gebeuren. En om maar meteen “twee vliegen in één klap” te vangen, zoals zekere vooraanstaanden het uitdrukken, zullen uiteraard de 'besten' overgehouden worden en de minderwaardigen geëlimineerd: in een kapitalistisch bestel zoals hoger beschreven, betekent dat dan dat de zeven en een half miljard die op de schop moeten, de vierennegentig percent armen zullen zijn, zodat de aarde dan toekomt aan de zes percent rijken - zoals hoger uitgelegd, de schurken. Uiteraard leidt het geen twijfel dat zij zich zullen *blijven* 'verheffen' middels eliminatie na de creatie van steeds weer nieuwe 'losers', wat onvermijdelijk eindigt in het verdwijnen van de soort.

Zoals gezegd is in dit proces (dat in feite een reces is) de creatie van 'minderwaardigen' een cruciale fase en zo gaat men de ongeborenen doden omdat zij (nog) geen burgerrechten genieten, men zal de ouderen euthanaseren omdat aldus maar weinig levensjaren verloren gaan terwijl middelen vrijkomen voor de nog economisch rendabele groepen en ook de dementerenden dienen te worden uitgeschakeld daar zij in feite zichzelf overleven en dus eigenlijk reeds dood zijn, zoals men dat dan ziet. Het verder doortrekken van die logica zal niet minder betekenen dan een terugkeer van de uitroeiingskampen onder een andere en veel moeilijker te bestrijden gedaante.[67]

2.

De allerkostelijkste illusie bestaat, zoals gezegd, in het tot stand komen van een 'elite', niet via superprestaties

67Tekst d.d. 29 juli 2024.

maar middels de uitschakeling van zekere subgroepen van de menselijke soort, zodat die elite helemaal niets aan zichzelf te danken heeft daar zij door eliminatie van anderen tot stand kwam. Het bepalen van de te elimineren subgroepen geschiedt door een systematische marginalisering van mensen op grond van kenmerken die ongewenst worden geacht en dat kunnen vermeende raskenmerken zijn - vermeend omdat er helemaal geen mensenrassen bestaan - ofwel eigenschappen die door de elite worden gelaakt, zoals bijvoorbeeld een meer dan gemiddelde intelligentie. Het bloedbad van Katyn is een berucht voorbeeld hiervan: in 1940 werden 22.000 Poolse officieren en leden van de intelligentsia vermoord door de geheime dienst van de USSR (tot 1990 werd volgehouden dat de Duitsers hiervoor verantwoordelijk waren), uiteraard omdat intellectuelen door dictators gevreesd worden.

Wanneer een financiële elite (en in een kapitalistisch bestel betekent dat de elite zonder meer) van oordeel is dat op deze aarde zeven en een half miljard mensen rondlopen die haar overbevolkt maken, dient zij die mensen te elimineren, zo niet zou zij aldus erkennen dat haar oordeel waardeloos is. Overeenkomstig de kaduke politieke logica van het nazisme dat over de volksgezondheid spreekt alsof het daar geen politiek maar een medisch probleem betrof, vangt men twee vliegen in één klap wanneer maar meteen de armen worden opgeofferd en de rijken gespaard. De armen die immers teren op anderen, de nog ongeborenen die een makkelijk weg te nemen dreiging vormen, de zieken en de ouderlingen die eveneens economisch onnuttig zijn alsook nog andere groepen van mensen die men haat, veracht of verwenst om onge-

acht welke reden. Wat betreft de groep van economisch onrendabele mensen die naar het oordeel van de elite sowieso niet lang meer te leven hebben, geldt de bijzonder frappante logica dat die maar beter meteen kunnen worden opgeruimd en het loont de moeite om heel even bij deze bijzondere logica stil te staan.

De reden waarom wij bij deze logica moeten stilstaan, ligt in het feit dat de daar onderliggende redenering helemaal geen hout kan snijden: zij is een voorwendsel dat even doorzichtig is als lichtschuw omdat het hier gaat om een vrijbrief voor (massa)moord en het moordwapen is in dit geval een kaduke redenering.

Omdat in een kapitalistisch bestel het economisch nut de menselijke eindwaarde is, zullen daar de economisch onnuttige mensen als eersten voor de bijl gaan. Dat zij ziek zijn ofwel oud, is een reden om hen te verzorgen en kan uiteraard geen reden zijn om hen te doden: als reden om over te gaan tot moord, is het een voorwendsel dat veel te weinig mensen kan overtuigen en dat om versterking vraagt als het een argument wil kunnen zijn voor genocide. Vandaar voegt men aan dat kaduke argument een tweede toe - al even kaduuk als het eerste, maar doordat er dan niet één doch twee argumenten bestaan, kunnen (immers door de macht van het getal) al meer tegenstanders van de massamoord aan het twijfelen worden gebracht. Dat tweede argument verkapt een verwisseling van enerzijds de noodlottige uitkomst van een mensenleven met anderzijds de bestemming daarvan.

De noodlottige uitkomst van terminaal zieke mensen alsook die van hoogbejaarden, is het levenseinde, aldus redeneert men, en dus is dat ook de bestemming van het le-

ven van deze mensen. Nu zal niemand het in twijfel trekken dat de weg naar die bestemming bijzonder lastig is en derhalve kan hij maar het best worden ingekort, zodat men niet langer moet spreken over mensen die gedood worden maar wel over mensen die men een handje moet helpen om hun bestemming te bereiken. En door dit te doen, bekort men meteen hun lijdensweg. En geef nu toe: zijn ze niet echt succesrijk, die twee spreekwoordelijke vliegen in één klap?

Het probleem is wel dat niet alleen ouderlingen moeten opkijken tegen de aftakeling en de dood: als wij voor een keertje heel eerlijk mogen zijn, moeten wij allen toegeven dat aan dit trieste lot nog geen enkel exemplaar van de menselijke soort is kunnen ontsnappen. Nochtans denkt men er niet aan om de redenering dan ook uit te breiden van ouderlingen naar mensen van middelbare leeftijd en naar jongeren toe, al schrikt men er niet voor terug om dan weer wel de ongeborenen met de ouderlingen over eenzelfde kam te scheren. Er zit dus een reukje aan het argument dat om die reden alle argumenten die nog meer versterking kunnen brengen, kaduuk of niet, van ganser harte welkom heet. En dan begint het afpingelen, het gedoe dat men zich herinnert van de venters aan hun kramen op de markten, met 'een beetje' en 'veel', 'kortstondig' en 'langdurig', 'erg' en 'minder erg', 'draaglijk' en 'ondraaglijk' en ga zo maar door. Abortus mag tot zoveel weken, morgen doen wij er weer een weekje bij, overmorgen een tweede, hangt ervan af wat de oppositie beslist en of er zaakjes kunnen gedaan worden en oogjes dicht geknipt. Is dit een mens? Neen, dit is nog geen mens, een eikel immers is geen eik. Ofwel: neen, dit is geen mens meer, dit was een mens, de dood is eigenlijk

reeds achter de rug, er kan derhalve van moord al helemaal geen sprake meer zijn. Ofwel: dit zijn geen mensen, zij hebben alleen het uiterlijk van mensen, wij denken ten onrechte dat zij mensen zijn, we doen hun onrecht aan door hen als mensen te behandelen en bovendien: zij lijden dermate dat het voor hen beter was als zij er niet waren; laten we dus maken dat ze er gauw niet meer zijn. Aldus verloopt de marginalisering van zekere subcategorieën van de menselijke soort door wie zich elitair zijn gaan wanen omdat zij zich hebben rijk gestolen. En die beweringen vragen uiteraard om enkele concrete voorbeelden.

3.

De illusie van vooruitgang wordt gecreëerd door al degenen die het niet te best getroffen hebben, te elimineren. Het onmiddellijke resultaat daarvan is immers dat de resterende exemplaren van de menselijke soort de koek kunnen verdelen onder een geringer aantal, wat wil zeggen dat elkeen nu een groter stuk krijgt toebedeeld. De gemiddelde mens is nu rijker en gezonder, er zijn minder of zelfs geen gehandicapten meer en nu ook de oudjes de zegen van de euthanasie hebben kunnen smaken, lijkt het niet alleen alsof er alleen nog jonge mensen op aarde zijn: alles heeft er nu de schijn van dat de ouderdom werd overwonnen, ja, dat de mens de eeuwige jeugd verworven heeft. En dat alles dank zij de wetenschap, die nu immers alle artsen heeft vervangen door beulen, die middels een stringente logica alle economisch onnuttige elementen heeft uitgeschakeld en die, nu er geen zieken meer bestaan, zowel de volksgezondheid dient als de economie, die niet langer gebukt gaat onder het juk van onpro-

ductieven.

Het marginaliseren van de te elimineren zeven en een half miljard geschiedt uiteraard met de wetenschappelijke methode en dat wil zeggen middels heuse examens. Zo worden oudjes ertoe verleid om zich een test te laten afnemen waarop zij op een grote plastieken horloge de tijd mogen aflezen of de wijzers op een aangegeven uur mogen zetten. Zij moeten kunnen zeggen wanneer zij geboren zijn, in welk jaar we heden leven, hoe hun kinderen, kleinkinderen en achterkleinkinderen heten, wat ze die middag hebben gegeten en wie van de partij waren in de jongste aflevering van Thuis. Slagen zij niet in de test, dan krijgen zij een slecht rapport en dat rapport wordt bijgehouden door het medisch korps om te zijner tijd te worden opgedist: meneer Van Appels?

– *Jawohl?*

Meneer Van Appels spreekt Duits voor de grap maar hij zal niet blijven lachen.

– U komt in aanmerking voor vervroegde euthanasie.

– *Pardon?*

– Wat ik zei. U bent gezakt voor de test.

– *De test!?*

– U weet het natuurlijk niet meer, meneer Van Appels, want u bent dementerende. Maar maakt u zich geen zorgen, wij houden altijd heel discreet alle uitslagen bij op de medische webstek.

– *U kent ze niet uit het hoofd? Maar u bent zelf demente-*

rende!

– U zult niet blijven lachen, meneer Van Appels: morgen is het uw beurt en daarna wordt u bijgezet.

– *Maar ik ben verstrooid!*

Meneer Van Appels gelooft echt dat het allemaal voor de grap is, hij kan zich niet indenken dat ze het menen met de massamoord, hij stamt nog uit een ander millennium, een tijd waarin de genocide nog als een grote misdaad gold maar vandaag denken wij daar gelukkig allemaal helemaal anders over.

Mevrouw Pallas is een ander geval: ingevolge een mismeestering bij een operatie zo'n kwarteeuw geleden zit zij nu met ontstekingen en durft haar weerstand het te begeven dan dreigen die in kanker over te gaan. Zij bevindt zich heden in een grijze zone maar haar artsen vinden de diagnose 'kanker' verkieslijker omdat een vroege behandeling een slok op de borrel schelen kan inzake overlevingskansen. Daar staat natuurlijk tegenover dat kankerbehandelingen helemaal niet zonder bijwerkingen zijn en die zijn soms ook blijvend en vaak bewust met dodelijke afloop omdat men er vanuit gaat dat deze klasse van patiënten sowieso de honderd waarschijnlijk niet zal halen. Anderzijds is er tevens het onvermijdelijke economische luik: als kanker ongeneeslijk is, kan men met de betrokkene de palliatieve toer op, wat jammer is voor hem of haar maar wat dan toch weer middelen vrijmaakt die kunnen worden ingezet voor verder medisch onderzoek gericht op de optimalisering van de overlevingskansen in de toekomst want universiteitsprofessoren kunnen uiteraard niet altijd gratis laboreren.

Na een kuur in de kliniek popt net voor haar ontslag een vertegenwoordigster op, prompt bij haar bed, om haar wat inlichtingen te verschaffen over het opstarten der palliatieve zorgen. Zij komt in naam van een vzw die op en top en up to date geïnformeerd blijkt over de toekomstperspectieven van mevrouw Pallas die zelf nog niet eens heeft vernomen hoe zij eraan toe is omdat de behandelende artsen niet aanwezig zijn. De ontslagbrief is nog niet klaar maar dit team werd al gealarmeerd en is present, van de partij, voor alle zekerheid: zaken zijn nu eenmaal zaken. Monter en blij onthult de vertegenwoordigster aan de patiënte hoeveel profijt zij zich kan doen als zij maar meteen intekent voor de dienstverlening in kwestie. Naast een comfortbehandeling met medicijnen biedt het team ook nog psychologische bijstand aan, sociale interventie en hulp inzake alle mogelijke financiële perikelen, rechtsbijstand en noem maar op. Mevrouw Pallas wordt andermaal uitgenodigd zich te laten testen op dementie want dat maakt sowieso een heel verschil, daarvan kon de heer Van Appels meepraten die intussen helaas in het mortuarium is beland. De namen der behandelende anesthesisten achter het palliatief supportteam blijven vooralsnog verholen, net zoals deze artsen zelf en de vertegenwoordigster van het team wil aan mevrouw Pallas, wiens situatie zij grondig blijkt te kennen, alleen haar voornaam kwijt - om het tussendoor maar eens te hebben over discretie - en het doet haar denken aan de juffrouw van haar bank die naar eigen zeggen Daisy heet maar die de vraag: “En verder?”, beantwoordt met een vervelende stilte.

Mevrouw Pallas werd overigens reeds bij de aanvang van haar behandeling door de specialist ter zake uitgenodigd

om een document te ondertekenen dat men haar mag "laten gaan" ingeval zij een hartstilstand zou doen tijdens een ingreep met betrekking tot haar ziekte. De specialist vertelde haar dat wie een reanimatie overleven, daarna dikwijls verder moeten als een plant en dat lot kan toch niemand zichzelf toewensen? Mevrouw Pallas dacht nochtans dat het aan de patiënt was om dit aan te vragen omdat die tenslotte een leven lang trouw de niet geringe bijdrage heeft gestort welke recht geeft op hulp bij gezondheidsproblemen, waaronder hartstilstanden vallen. Maar neen, blijkbaar gaat men ervan uit dat patiënten er niet van op de hoogte zijn dat medische interventies wel eens heel anders kunnen uitpakken dan door hen verhoopt en wel zo vaak dat specialisten hen al van bij de start aanmanen om daar resoluut van af te zien. Zij moeten wel een document ondertekenen, uiteraard, want men kan een mens niet zomaar de bijdragen ter waarde van zowat een derde van een levenslang arbeidersloon afhandig maken. Toch volstaat het in de meeste gevallen bij zieke ouderlingen om hen onverwacht en ongevraagd met een lijden erger dan de dood te confronteren, teneinde de genoemde middelen in minder nog dan één minuut buit te maken. Alles verloopt wettelijk, of toch bijna, en waar dit niet zo is, gaat het uiteraard om geringe aanpassingen van het protocol, met de allerbeste bedoelingen. Wie het document ondertekenen, krijgen warempel het gevoel dat alles okidoki is, opgelost en safe. Al kan niemand hen beletten om te zien hoe het er echt aan toe gaat: de behandelende specialist wordt op de vingers getikt door een strenge hoofdverpleegster die het ziekenhuis vertegenwoordigt en het ziekenhuis wordt door de farmacie bestuurd, het grote geld dat investeert in zaken waar het vat op heeft en die het een richting geven kan of manipule-

ren. En uiteraard werken de farmareuzen samen met de toppolitici: zij vormen een elite die de zaken regelen achter onze rug onder de meest welluidende voorwendsels, of wat dacht u dan van 'volksgezondheid' en van 'mensenrechten'? Uiteraard is het hen om besparingen te doen, het liquideren van de zeven en een half miljard die de aarde overbevolkt maken. Ja, de elite vindt dat een half miljard genoeg is en zij maakt haar eigen meningen tot wet, ook als zij niet bestaat uit redenaars, geleerden of filantropen maar uit hersenloze walrussen en hun gevolg, die elkaar publiekelijk te lijf gaan met verwijten in een taaltje dat zelfs de paupers behept met plaatsvervangende schaamte.[68]

68Tekst d.d. 31 juli 2024.

De 'goede moord'

“Als u zich palliatief laat begeleiden, hebt u recht op twee keer zevenhonderd euro en daar komen dan nog een aantal profijten bij”, aldus de vertegenwoordiger van het team aan het bed van een patiënt op wiens rapport geschreven staat dat ergens in zijn lichaam een verdikking te situeren is welke wordt aangeduid als een 'vermoedelijk carcinoom'. Tot zo ver de reclame voor palliatieve sedatie. Voor de patiënt cruciale vragen naar de invloed van pijnbestrijding op de levensverwachting worden prompt beantwoord met nog een ander soort van reclame: “Het heeft geen enkele zin om pijn te lijden.”

De hele boodschap is nog een stuk langer maar als we al even mogen stilstaan bij die uitspraak, moet worden opgemerkt dat in een tijdspanne van amper één generatie de moraal een draai van honderdtachtig graden lijkt gemaakt te hebben. Niet zo lang geleden werd op school nog onderwezen dat de brede weg bergaf recht naar de hel voert, terwijl enkel wie het smalle steile pad beklimmen, het geluk zullen bekomen.

De moraal die pijn identificeert met ongeluk en genot met geluk, wordt verdedigd door onder meer de atheïst en utilitarist Peter Singer en heet 'sentiëntisme'. Uiteraard zijn de daar aangewende criteria kaduuk, alleen al omdat zonder (pijnlijke) inspanningen en zelfopoffering, menselijke prestaties van betekenis vrijwel onmogelijk worden. De realiteit is complex en laat zich niet inpassen in simplistische categorieën. De mening dat leven zonder lijden

mogelijk kon zijn, getuigt van verregaande onwetendheid, om te beginnen onwetendheid omtrent de natuurwetten, omdat het leed een noodzakelijkheidsvoorwaarde is voor het bewustzijn.

Nadat de kaduke these werd uitgesproken dat het geen zin heeft om pijn te lijden, vervolgt haar verdediger zijn pleidooi met de volgende explicatie: “Uiteraard hebben pijnstillers mogelijkerwijze bijwerkingen maar dat geldt voor alle medicijnen en het is derhalve geen reden om ze van de hand te wijzen.”

Op te merken valt vooreerst dat deze uitleg helemaal geen antwoord bevat op de gestelde vraag, namelijk de vraag naar de invloed van pijnbestrijding op de levensverwachting. Bovendien wordt die uitleg vaak nog gevolgd door een argument dat ongevraagd het standpunt van de vertegenwoordiger van het palliatieve team kracht bijzet en dat luidt: “Als ik de keuze had tussen het verbijten van de pijn en enkele maanden korter leven, dan zou ik beslist niet twijfelen om te kiezen voor een 'comfortbehandeling'”, waarmee dus bedoeld wordt dat het 'vanzelfsprekend' verkieslijk is om pijnstilling met levenstijd te betalen.

Het 'vanzelfsprekende' is gewijzigd, en dat is het zogenaamde 'gezond verstand'. De Angelsaksische benaming voor gezond verstand, 'common sense', verraadt dat het hier gaat om (morele) opvattingen welke door een meerderheid worden gedeeld. Echter, in acht genomen het feit dat ethische standpunten ontstaan door de interiorisering van met sancties opgelegde wetten en regels, verandert het vanzelfsprekende met de wetgeving mee: wat zogezegd 'vanzelf spreekt' in het hoofd van een christen,

klinkt heel anders in het hoofd van een atheïst; wat 'common sense' is in een democratie, is dat niet in een dictatuur. In zijn brieven, welke het katholicisme schragen, schrijft de apostel Paulus dat het pas zijn kennis van de wet is geweest die hem het onderscheid tussen goed en kwaad heeft duidelijk gemaakt: “Ik heb de zonde alleen leren kennen door de Wet. Ik zou van de begeerte geen weet hebben, als de Wet niet zei: 'U zult niet begeren'”.[69]

Waar het amper enkele generaties geleden zonde heette om zichzelf van het leven te benemen, worden vandaag artsen die de eed van Hippocrates hebben afgelegd (waarvan de eerste regel luidt dat men zijn medische beroepskennis niet mag aanwenden om aan mensen schade te berokkenen), door hun (door politici gedirigeerd) syndicaat gedwongen om aan 'terminale' patiënten mede te delen dat het tot de legale mogelijkheden behoort om zijn leven te laten beëindigen, en wel door artsen. Men neemt aan dat het dan niet gaat om zelfmoord en ook niet om moord maar wel om medische hulp bij het bestrijden van pijn. Dat die hulp dan bestaat in het vermoorden van degene die pijn zegt te lijden, blijkt geen obstakel omdat men gelooft dat het een legitiem standpunt is om ervan uit te gaan dat de dood verkieslijker is dan het leven van zodra dat leven gepaard gaat met ('ondraaglijk') lijden. Nog één stap en artsen worden niet alleen verplicht om aan de patiënt de mogelijkheid van euthanasie kenbaar te maken maar ook nog om die uit te voeren.

Euthanasie is immers vooralsnog mogelijk op basis van vrijwilligheid, wat betekent dat niemand er in feite recht kan op hebben omdat dit recht dient verzekerd te worden

69Paulus, Brief aan de Romeinen, hoofdstuk 7, vers 7.

door een plicht, die de plicht is tot moord. We zijn nog niet zo ver dat artsen en dus mensen die zich inzetten voor het leven van hun medemensen, worden verplicht om deze medemensen om te brengen maar wanneer artsen hiertegen in het verzet zouden gaan, ziet het er naar uit dat met het oog op het doordrukken van de kaduke wetten van het hedendaagse totalitarisme, apothekers, verplegers, sanitaire helpers en tenslotte gewoonweg beulen zullen worden aangesteld voor deze vorm van 'pijnbestrijding'.

'Euthanasie' betekent 'goede dood', wat een bijzonder misleidende benaming is omdat zij op de keper beschouwd niet zozeer de dood verkapt welke ons aller noodlot is en derhalve onafwendbaar, maar wel een doodslag met voorbedachten rade, of beter nog: een gecamoufleerde moord. En het is de wetgever die de camouflage voltrekt. In een democratie is de wetgever het volk of de meerderheid van het volk. Bij euthanasie is derhalve geen genocide aan de orde of dus niet een moord (van een enkeling) op een volk maar, omgekeerd, een moord van een volk op (telkens) een enkeling. Waar deze enkelingen groot in aantal zijn, is derhalve sprake van een volkszelfmoord, een genosuïcide.[70] [71]

70Zie ook het artikel d.d. Driekoningen 2012: *"Genosuïcide in de opmars"*, in: *"Genosuïcide en andere verhalen"*: http://blogimages.seniorennet.be/tisallemaiet/attach/174016.pdf
71Tekst d.d. 12 augustus 2024.

Tijdelijkheid

De gedachte dat een stad alle mensen die daar wonen overleeft terwijl zij zelf niet leeft dan bij de gratie van haar stervelingen, voedt de horror van het juk van een onwezen, geheel tegengesteld aan de haastig gefantaseerde, persoonlijke god. Alsook de gedachte dat de wereld geen bewustzijn heeft terwijl hij nochtans drager is van het bewustzijn van alle levenden die hem bevolken. De gedachte dat bewustzijn een product van evolutionaire ontwikkeling zou zijn terwijl die ontwikkeling zelf blindelings verloopt en helemaal gespeend is van wil en zelfbewustzijn, van doelgerichtheid en verlangen. Men zegt ook dat de mens die kan zeggen dat hij *is*, een product is van zijn burgerschap dat immers communicatie toelaat, dialoog, waarvan het denken slechts een afgeleide is, met name als een gesprek dat men kan voeren met zichzelf. Waar dan bevindt zich het bewustzijn, zo vraag ik u, of gelooft gij zoals ikzelf dat het helemaal niet is gebonden aan een plaats? Want dat kunnen alleen materialisten geloven, die wijzen naar het hoofd, het brein, de hersenen. Warempel denken deze laatsten dat het einde van het hoofd, ook het einde is van het bewustzijn, alsof het ook mogelijk ware dat het bewustzijn ergens in de ruimte zetelde en gevangen was op een plaats, zoals het lichaam, dat niet zonder reden de kerker van de ziel genoemd wordt. En als het denken niet door ruimte wordt beperkt, dan ook niet door de tijd - die twee bestaan tenslotte alleen binnenin de geest, zoals reeds Augustinus wist: de tijd bestaat enkel doordat wij een geheugen hebben en meer bepaald door

de herinnering waar het de verleden tijd betreft en door de verwachting waar het gaat om de toekomstige. Edoch, herinneringen en verwachtingen kunnen pas ontspruiten aan een levend lichaam dat ook weet dat het bestaat, zodat we mogen zeggen dat het leven noodzakelijk voorafgaat aan de dingen die wij waarnemen, kennen en ook zijn: het lichaam en de wereld waar het in bestaat, de levende taal die door dode boeken wordt gedragen en door stenen beelden, door geluiden die vergroeien tot muziek en dans en spel en die tot leven worden gewekt door onze ogen en oren, zoals zij ook doen met alles wat de levende natuur te bieden heeft. Het lichaam met zijn zintuigen en zijn verstand wekt voor de duur van zijn bestaan de dingen uit hun schijndood op zoals tevens de duisternis doet met de fantomen waartoe de vampieren behoren, de spoken en ook de demonen. En zoals die schijnwezens zich weer haasten naar hun graf wanneer het licht van een nieuwe ochtend doorbreekt, zo ook vergaat het telkenmale de wereld van zodra de dood een gat slaat in de kerker van het lijf waar doorheen de ster haar stralen steekt om terug te halen wat zij ooit zo gul in bruikleen gaf.[72]

72Tekst d.d. 27 augustus 2024.

Verkapte euthanasie

Politiek begint met religiositeit. Priesters immers verstaan de kunst om mensen bang te maken en wie bang zijn, worden een makkelijke prooi voor profiteurs en uitbuiters. Dat zijn politici in wezen en wel onder het voorwendsel van het tegendeel: dienstbaarheid en offervaardigheid. Hypocrisie is in wezen een aas uitwerpen en wie bijten, aan de haak slaan want hypocrieten zetten hun slachtoffers op het verkeerde been en doen hen dan vallen ten bate van zichzelf. 'Religie' is etymologisch 'overgave', 'islam' is etymologisch 'onderwerping' en de christelijke ethiek is die van de nederigheid en de zelfopoffering maar in zijn *Jenseits von Gut und Böse* ontmaskerde Friedrich Nietzsche dit alles als reactionair gedrag: slaven dienen hun overheersers om geen andere reden dan om te kunnen overleven en omdat mensen het juk van verdrukkers niet kunnen verdragen, liegen ze zichzelf voor dat dienstbaarheid en nederigheid deugden zijn, vandaar *'die Umwertung aller Werte'*. In het licht van die werkelijkheid is het kapitalisme ontstaan: de maatschappij werd een huishouden waarin onderlinge samenwerking geruild werd tegen onderlinge concurrentie en qua moraal is goed uitsluitend datgene wat de economie ten goede komt, wat wil zeggen dat men voortaan is onderworpen aan de oppergod Mammon. Het schrikbeeld van de golem werd bittere realiteit: zijn middelen overheersen de mens, het anonieme geld is koning, de heerschappij is in handen van een niet-persoon, een onmens, wiens economie uiteindelijk moet uitmonden in de oorlog die daar-

van een verlengstuk is. Mensen mogen bestaan van zodra en zolang ze nuttig zijn om de banken te spekken: het teveel aan kinderen dient te worden geweerd en de ingreep wordt massaal gepland van voor de geboorte van de onschuldige slachtoffers. Zieken en gehandicapten worden aan de kant geschoven. Ouderlingen worden als een last aanzien en eenmaal zij in het ziekbed belanden, worden zij massaal, koelbloedig afgemaakt.

Dat laatste verdient hier onze aandacht omdat deze megaslachting aan het oog onttrokken wordt met middelen welke behoren tot het domein van de *hightech*, net zoals deze die worden ingezet voor de *A.I.*, de sociale controle, het kernwapen en de biologische oorlogsvoering. Voor het afslachten van de economisch niet langer rendabele individuen worden specialisten gerekruteerd uit vrijwel alle wetenschappelijke sectoren, wat uiteraard de volslagen pervertering van de oogmerken van de menselijke kennis en kunde impliceert.

Zo wordt om te beginnen de uitroeiing van de ouderen reeds voorbereid middels de totaal leugenachtige maar desondanks wijdverspreide theorie van de overbevolking. Leugenachtig omdat overbevolking een zaak is van ecologische voetafdruk of van draagkracht: de aarde is overbevolkt (met mensen) van zodra hun verbruik (en hun vervuiling) groter wordt dan wat de aarde kan opbrengen. Uiteraard speelt daarin dan niet alleen het *aantal* mensen een rol maar evenzeer hun consumptiegedrag: gesteld dat de aarde tien miljard mensen kan dragen met elk een verbruik gelijk aan X, dan kan diezelfde aarde slechts vijf miljard mensen dragen met elk een verbruik van het dubbele van X, of twintig miljard mensen met elk een ver-

bruik van de helft van X. Nu zorgt de huidige wereldpolitiek van ongelijkheid ervoor dat luttele percenten van de mensen het leeuwendeel van de vruchten der aarde opsouperen terwijl het leeuwendeel van de mensen het moeten stellen met bijna niets. Om het extreem te stellen, zou de aarde heel makkelijk honderd miljard paria's kunnen dragen zonder overbevolkt te zijn terwijl amper een paar honderd superrijken zouden volstaan om hem overbevolkt te maken. Dit wat betreft de leugenachtige 'overbevolkings'-theorie die wordt ingezet om de aan de gang zijnde genocide op de ouderen, die beschouwd worden als een last, mee te helpen 'verantwoorden'.

Wat betreft dan de wetenschappelijke aanpak van de massamoord zelf, wordt zoals ook al eerder gebeurde, de medische sector aangesproken. Het verhaal van de 'vrijwillige' euthanasie of de legale moord op verzoek en 'deskundig' uitgevoerd door artsen-beulen is ons bekend maar waar weerstand bestaat, sluipt het nieuwe en even bedrieglijke moordwapen van de zogenaamde palliatieve sedatie het terrein op van de uitroeiing. Het voorwendsel is pijnbestrijding maar de prijs daarvoor wordt verzwegen en met leugens toegedekt.

Op het internet en in allerlei brochures ten behoeve van de zieken en hun begeleiders doet men zijn uiterste best om de praktijk van de pijnbestrijding zalig te verklaren. Men 'waarschuwt' dat er heel wat misverstanden bestaan over het gebruik van pijnstillers, zoals de opiaten, de van opium afgeleide of naar het voorbeeld van opium gemaakte medicijnen zoals tramadol, morfine, oxycodon en fentanyl. Zij worden ingezet voor pijnbestrijding maar dat weten deze stoffen uiteraard zelf niet en zij doen ge-

woon hun ding terwijl de verzachting van pijn daarvan een soms welkome bijwerking is. De medicijnman zal spreken over pijnstillers met als bijwerking de werkingen waarvoor die stoffen *niet* bedoeld zijn maar die ze niettemin hebben en dat zijn er nogal wat.

Zo'n halve eeuw geleden deden in culturele netwerkorganisaties met christelijke wortels zoals het Davidsfonds sprekers de ronde van de Katholieke Universiteit van Leuven met voordrachten, getiteld: *"De handel in blanke slavinnen"*. Het was de bedoeling om vanuit katholieke hoek te waarschuwen tegen een oud gevaar dat na de 'bevrijding' van de zestiger jaren opnieuw de kop opstak en het gezinsleven bedreigde en dat gepaard ging met de verspreiding van het druggebruik. De sprekers hadden het over toen nog niet aldus genoemde 'loverboys' die maagden verleidden om hen dan aan zich te binden met eerst soft- en vervolgens harddrugs zoals heroïne, een variant van morfine. *"U hebt wellicht al eens kiespijn gehad"*, aldus werd de ernst van de zaak geïllustreerd: *"dat is een vreselijke pijn die wordt veroorzaakt door het ontsteken van enkele centimeters zenuwen. Welnu, het menselijk lichaam telt vele kilometers zenuwbanen en bij wie aan heroïne verslaafd gemaakt zijn, gaan op het ogenblik dat ze de drug moeten ontberen die kilometers zenuwbanen allemaal ontsteken."* Waarmee duidelijk gemaakt werd dat voor heroïnehoeren geen weg terug bestond. Edoch, in fel contrast daarmee, verneemt men heden vanuit medische hoek dat pijnstillers weliswaar bijwerkingen hebben maar dat men er niet moet voor terugdeinzen omdat het nu eenmaal al te gek is om nodeloos te lijden.

Wat betreft het gebruik van opiaten bij terminaal zieken,

kan verslaving uiteraard geen bezwaar zijn dat opweegt tegen het voordeel van de pijnbestrijding maar het zou wel eerlijker zijn indien de zieke ingelicht werd naar waarheid. Alvast is de voorstelling 'pijnbestrijding met bijwerkingen' bijzonder misleidend omdat niet alleen het gevoel dat wij benoemen als 'pijn' bestreden wordt: bijvoorbeeld ook de gevoelens van dorst en honger en de aandrang om naar adem te happen als het koolzuurgehalte in het bloed gaat stijgen, worden afgezwakt of blijven weg. Men voelt de nattigheid niet meer die het ontstaan van doorligwonden bespoedigt en ook de drang om zich in bed te draaien en te keren, verdwijnt. De eetlust, de bewegingsdrang en vele andere stimulerende gevoelens die tot actie aanzetten, blijven achterwege samen met de levensnoodzakelijke activiteiten die daaruit moeten resulteren zodat de slotsom van de zo geheten 'bijwerkingen' niets minder is dan de bespoediging van het levenseinde, waardoor geheel in tegenstelling tot de voorgewende bedoelingen, de zieke niet overlijdt in gevolge zijn ziekte maar in gevolge de 'geneesmiddelen', in casu pijnstillers.

Het zou eerlijk zijn de patiënt hierover in te lichten maar kennelijk is de druk van de economie zo groot dat men dit helemaal niet nodig acht. Hoe rapper de economisch onnutte burgers verdwijnen, des te beter voor de staatskas. En kijk, de teams voor palliatieve zorg werken gratis, zij verschijnen ongevraagd aan het bed van wie als ongeneeslijk staan geboekstaafd om op tijd en stond subcutaan een vergif toe te dienen dat dermate sederend is dat dit van het levenseinde van de betrokkene in welgeteld tien dagen een feit maakt.[73]

73Tekst d.d. 1 september 2024.

Wereldbeeld en diagnose

Een arts die een patiënt op bezoek krijgt, zal hem onderzoeken, wat gebeurt middels de *waarneming*, die geschiedt met de zintuigen en met hun verlengstukken, waartoe allerlei instrumenten behoren maar ook proeven en uit het verleden verzamelde waarnemingen van anderen die zich hebben opgestapeld in de medische kennis. Na het onderzoek stelt de arts een diagnose en dat is een *beschrijving* van zijn onderzoeksresultaten. Pas daarna kan eraan gedacht worden om een *behandeling* op te starten.

We weten dat medische behandelingen geen sinecure zijn. Maar nog vooraleer aan een behandeling kan worden gedacht, moet zoals gezegd een diagnose worden gesteld en uit onderzoek blijkt nu dat diagnoses helemaal niet zo betrouwbaar zijn als wij door de band geneigd zijn aan te nemen. Eigenlijk zijn de resultaten van dat onderzoek nogal schrikwekkend: in ongeveer de helft van de gevallen immers wordt een foutieve diagnose gesteld. En uit lijkschouwingen blijkt dat in een derde tot de helft van de gevallen men er met de diagnose (en derhalve ook met de behandeling) helemaal naast zat.[74]

Maar ook als de diagnose correct lijkt, wordt de bal vaak mis geslagen, alleen al omdat de betekenis van ziekten in de loop der tijden blijkt te fluctueren. Zo was tyfus ooit gewoon ijlkoorts maar die term dekt heden een groot aan-

74https://nl.wikipedia.org/wiki/Diagnose

tal uiteenlopende kwalen.[75] En vanzelfsprekend houdt dat euvel ook vandaag nog stand, bijvoorbeeld voor ziekten die geplaatst worden onder de noemer 'kanker'. Door iets te benoemen, lijkt het wel alsof men het ook kent en via deze list slaagt men er wonderwel in om op grond van een diagnose die er helemaal geen is, allerlei behandelingen aan de man te brengen.

De redenen waarom het diagnosticeren vaak niet van een leien dakje loopt, zijn velerlei maar een niet te verwaarlozen factor is dikwijls de onderschatte moeilijkheidsgraad van het correct beschrijven van wat men meent waar te nemen. De waarneming op zich is al niet simpel doch het verwoorden van wat men meent te zien, te horen, te ruiken, te observeren en zo meer, is nog een ander paar mouwen en de geneeskunde is niet de enige menselijke bezigheid waarin zich dat probleem stelt: er bestaat geen tak van kennisvergaring waarin dit kwaad niet opduikt. Des te erger is dat omdat zoals gezegd het probleem op de koop toe wordt onderschat. Mensen zijn zich met andere woorden dikwijls helemaal niet bewust van de diepte van de kloof die gaapt tussen enerzijds datgene wat zij zien en anderzijds hun verslag van wat zij menen gezien te hebben. Uit een verleden onderzoek van de auteur dezer blijkt dat bezoekers van het Lam Gods retabel in de Gentse Sint-Baafskathedraal bij het verlaten van de kerk de vraag hoeveel panelen het altaarstuk telt, vaak prompt beantwoorden met: “Drie”; ook blijken zij gezien te hebben wat de gids hen heeft *verteld* - vaak veel minder maar zelden meer.

De discrepantie tussen de waarneming en de weergave

75Ib.

daarvan heeft vele oorzaken maar voor een beter begrip is het vooreerst vereist om in te zien dat exacte beschrijvingen van onze waarnemingen *a priori* en zonder meer uitgesloten zijn en wel door de aard zelf van onze werkelijkheid. Immers, de wereld waarin de waarnemingen zich voltrekken en deze waarin zich het verslag daarvan situeert, zijn onderling fundamenteel verschillend - ze zijn zelfs discrepant. Waarnemingen voltrekken zich in wat wij grofweg als de stoffelijke wereld benoemen terwijl beschrijvingen de wereld van de geest betreffen. Edoch, ook waar men die twee tot eenzelfde werkelijkheid tracht te reduceren, krijgt men het probleem niet weg: een tekst bestaat enerzijds uit onstoffelijke want betekenisvolle woorden die ontkoppeld kunnen worden van hun substraat en anderzijds dus ook uit dat stoffelijke substraat, dat van papier en inkt is, van pixels op een scherm, of (in een binair systeem) herleid werd tot een zekere reeks van nulletjes en eentjes.

Welnu, wat alle positieve wetenschappen *a priori* al hebben gedaan, komt neer op een reductie van de twee genoemde werelden tot één en dezelfde werkelijkheid en meer bepaald betreft het daar een reductie tot de werkelijkheid van de stof, de zogenaamde materieel-energetische realiteit, waarbij dan gesteld wordt dat wat men het geestelijke is gaan heten, niet meer is dan een product van de hersenwerking, een werking van het leven of (in die optiek) van de materie. Bovendien wordt dat stoffelijke ook nog eens beschouwd als een constructie, als een samenstelling - ten onrechte, zoals de wijsgeer Augustinus van Hippo al in de vierde eeuw aantoonde: wij fabriceren ingewikkelde werktuigen uit eenvoudige elementen en dan projecteren wij dit proces op de werkelijkheid als

zodanig en gaan wij ervan uit dat alle dingen, net zoals onze eigen werktuigen, maaksels zijn - uit eenvoudigere bouwstenen samengesteld. Onze kijk op de realiteit is microreductionistisch maar dit microreductionisme is een schromelijke denkfout die zich helaas hardnekkig doorzet. De positieve wetenschappen en uiteraard ook de geneeskunde lijden aan dat euvel.

De onmogelijkheid van een correcte diagnose heeft derhalve haar wortels in de aard van de positieve wetenschappen zelf, meer bepaald in de reductie van alle Zijn tot stoffelijkheid en het herleiden van alle dingen die gegroeid zijn tot constructies. En de oneigenlijkheid van die stellingnamen komt ook tot uiting in het probleem van de diagnosevorming of dus in de omzetting van waarnemingen gedaan in het fysieke veld naar een betekenisvolle tekst die zich aan zijn substraat en derhalve ook aan de stoffelijkheid onttrekt.

Diagnostiek betekent etymologisch inzicht of dus begrip of kennis maar in acht genomen het feit dat de geneeskunde geënt is op de *positieve* wetenschappen of dus op de kennis die enkel aanneemt wat kan worden aangetoond of bewezen (*"ce qui peut être posé"*) zal dit daardoor flink vertekende mensbeeld ook doorwegen op de kunde (van het genezen) die om die reden wel mank moet lopen.[76]

76Tekst d.d. 25 september 2024.

Hoog in een kuuroord

Hoog in een kuuroord in de Alpen, een glazen kliniek voor patiënten met aandoeningen van vooral het zenuwgestel, ligt men het etmaal rond te bed, ademend door de neus de frisse berglucht, in de wol tot aan de kin, met dikke mutsen op en vanuit bedden die op wieltjes staan en die altegaar het magnifieke porseleinen terras worden opgereden door mager, zwijgend, mannelijk personeel in witte schorten, als het niet sneeuwt en de zon brandt in een blauwe lucht vol watten wolken die alle blikken stelen van de zieken van zodra zij ook maar een ogenblik hun met verdovend poeder ondersteunde slaap onderbreken en het panorama tot zich nemen - worden zij naar buiten gereden, het grote terras op, geruisloos in de zachte wind der frissere wolken die gelijk gigantische zeilschepen overdrijven terwijl men ziet hoe hun bemanning wuift, vanuit de vele bedden in de lucht, goed ingedekt, met wollen mutsen, de handjes nog warm vanonder de dekens, en aldus elkaar een goede reis toewensend - de bevolking van de luchtkuuroorden en deze van de bergklinieken - en deze laatsten op het terras, het gigantische terras van porselein, liggend in de warme bedden op o zo ronde wieltjes, vermoeden niet dat naar het voorbeeld der natuur, naar het evenbeeld van de gigantische gletsjers die men kan aanschouwen in de koudste verten, een der patiënten de remmen van zijn stonde deblokkeert en zo te bed aan 't rollen gaat, botst met het bed in het verschiet en dat weer met het volgende, totdat in luttele seconden de voltallige bevolking van het koele, hoge oord zich in

beweging heeft gezet, het hellend vlak van het terras afglijdend, aanvankelijk met traagheid maar alras met de vitesse van een trein, een sneltrein, zo allemaal in koor, niet langer geruisloos ook maar gonzend van de vele o zo ronde wieltjes, alsmaar luider gonzend, de witte afgronden van sneeuw en ijs en koude lucht zo zonder plons in duikend.[77]

77Tekst d.d. 13 oktober 2024.

Pijnstillers

Voor dokter Patrick

Als men van een bezit af wil, kan men het weggooien maar het is onmogelijk om zich te distantiëren van zijn pijn omdat men ermee samenvalt: ik *ben* de pijn die ik heb. Een definitie van pijn is dan ook: datgene waarvan men zich niet kan bevrijden (om die reden dat men zich niet kan bevrijden van zichzelf). Pijn (als men die zegt te hebben) is datgene waarmee men onherroepelijk samenvalt. Men kan zich pas bevrijden van zijn pijn in de mate dat men bereid is zichzelf te verliezen. Pijn is de toestand die men niet kan willen omdat men niet kan willen niet te bestaan: een niet-bestaan zou de wil zelf opheffen.

Een keuzedaad stellen is een mogelijkheid realiseren (waardoor uiteraard andere mogelijkheden onontgonnen blijven) maar de keuze om "geen pijn" te hebben, heeft helemaal geen onderwerp omdat het complement van pijn geheel onbepaald moet blijven. Waar men alsnog gelooft die keuze te kunnen maken, wenst men in feite dat zich het onmogelijke realiseert: een pijnloos bestaan. Maar een wens is een wil die abstractie maakt van de realiteit en is derhalve een wil zonder recht op bestaan; hij kan slechts bestaan in de droom.

Gesteld dat men zich van zijn pijn kon bevrijden door uit het leven te stappen, dan stelde zich onmiddellijk de vraag waar men dan wel terecht kwam. De uitdrukking vervalst met andere woorden wat werkelijk gebeurt door

de mogelijkheid te accepteren dat men kon ontsnappen aan zichzelf. Maar hoe vrij kon dan degene zijn die zich van zichzelf bevrijdde!?

Pijnstillers worden soms voorgesteld als middelen die de pijn stillen mits de acceptatie van bijwerkingen maar zo wordt de realiteit geperverteerd omdat de bijwerkingen te maken hebben met de bestaansvoorwaarden voor de pijn. Is het niet eerlijker om te spreken over middelen die de bestaansvoorwaarden beperken met als (verlangde) bijwerking het beperken van pijn? Om die reden ook behoren pijnstillers zonder bijwerkingen tot de wereld van de fictie.

De vraag lokt het aanbod uit en zo iets onmogelijks wordt gevraagd, eist de markt dat zich alsnog een aanbod aandient dat dan uiteraard een bedrieglijk product zal zijn in die zin dat zijn nadeel het voordeel ervan opheft: pijnstillers heffen met de pijn ook de drager ervan op.

Bij sedatie wordt de pijnloosheid aangeboden die men verkeerdelijk gelooft te kennen omdat men de pijn kent. Maar de dood waarvan sedatie het masker is, kent niemand. Vandaar is sedatie een lokaas van de dood.

De keuze voor pijnloosheid met als uiteindelijke bijwerking de dood heeft tot voorwerp een onbekende. Niemand is in staat om vrij te kiezen voor sedatie omdat men niet vrij kan kiezen voor iets dat men niet kent. De activiteit van wie geloven te kiezen voor sedatie, heeft daarom niets met kiezen te maken doch alles met gokken. Wie zich in wat andere bewoordingen (laten) sederen, weten niet wat ze doen: zij weten wel waar zij niet terecht komen maar zij verkeren in volstrekte onwetendheid over

de toestand waarin zij wél zullen belanden. “Uit het leven stappen” is een bijzonder misleidende uitdrukking waarmee in een nieuwe marktsector in specifieke ficties onnadenkenden te grazen worden genomen; de handelaars in die ficties zijn dan ook de enigen die daar garen bij spinnen.

De promotie van euthanasie is het aanprijzen van een volstrekt legale en derhalve onbestrafte moordpartij onder het voorwendsel van het fictieve goed dat het complement van pijn in wezen is. Bij palliatieve sedatie wordt de verkapping van de feiten slechts vervolmaakt.[78]

78Tekst d.d. 22 oktober 2024.

Euthanasie, sedatie en menswaardigheid

Dat de praktijk van palliatieve sedatie en euthanasie zou bijdragen aan een menswaardiger bestaan, is een belijdenis die men enkele jaren geleden op Tv kon horen uit de mond van een van de zelfverklaarde voortrekkers van onze hedendaagse euthanasiewetten, en wel in het kader van diens verontwaardigde reactie op tegenstanders van die wetten waarbij de pionier in kwestie zijn concept van mensonwaardigheid illustreerde met het voorbeeld van de patiënt die met zijn eigen fecaliën speelt.

Deze curieuze maar naar mijn mening vooral gevaarlijke opvatting over menswaardigheid vindt men terug in Hitlers nazistische ideologie waar immers verafgood werden wie geleken op de Germaanse goden maar vermaledijd wie minder bedeeld waren met (Arische) schoonheid en charme en op deze laatsten sloeg dan de veroordeling “lebensunwerten Lebens”, met in haar zog de Shoah, de massamoord op wie niet beantwoordden aan het ideaalbeeld van de occulte sekte waarvan de Führer deel uitmaakte.

Jegens een zieke die met zijn fecaliën speelt, zijn beschuldigingen en bestraffingen uiteraard ongepast daar een gebrek diens onschuld garandeert - de term 'mensonwaardig' past alleen bij het onbegrip daarvoor. Wie zich laten leiden door een fysieke afkeer voor een wantoestand waarbij zij bovendien de schuld schuiven in de schoenen van het slachtoffer, bekleden zelf de dadersrol en het kwaad dat zij geloven te ontwaren, bestaat uitslui-

tend in hun eigen ogen. Zij onderscheiden zich niet van wie eer verwisselen met pronkzucht en een gebrek aan praal met schande.

Zelfverklaarde pioniers van zogenaamd menswaardig sterven met dergelijke kaduke opvattingen over die menswaardigheid kunnen slechts de wegbereiders zijn voor een nieuwe holocaust.[79]

79Tekst d.d. 24 oktober 2024.

LGBTQIA+, geen minderheid?

Uit een enquête (de jaarlijkse *Healthy Minds Study*) gehouden onder zowat een half miljoen Amerikaanse studenten blijkt, zoals reeds bekend, dat depressie en suïcidaal gedrag drie keer vaker voorkomen dan elders, met discriminatie als belangrijkste oorzaak, waarbij LGBTQIA+-leden ook minder blijken te kunnen rekenen op de steun van de eigen familie omdat de (onpersoonlijke) kuddegeest (verwant met discriminatie en met egoïsme) primeert. Nieuw is echter wel het gegeven dat, vergeleken bij vijftien jaar geleden, nu vijf keer meer studenten zichzelf als LGBTQIA+ beschouwen: 19 in plaats van 4 percent.[80]

Edoch, de feitelijkheid van discriminatie in acht genomen, kan worden aangenomen dat een groot deel van de LGBTQIA+-ers nog altijd in de kast zitten, wat betekent dat het aandeel van die minderheid in werkelijkheid nog (veel) groter is. Volgens onze eerder geuite vermoedens is dat aandeel in oorsprong fifty-fifty maar wordt het geremd omdat de betrokken genen minder vaak worden voortgeplant.[81]

80Bron: David Pagliaccio*, Mental health disparities among sexual and gender minority students in higher education,* Journal of American College Health, 12 november 2024. Zie voor het oorspronkelijke artikel:
https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/07448481.2024.2404944#abstract

81 Zie het artikel, getiteld: “9 juni 2024 en gemene geheimen”: http://blog.seniorennet.be/tisallemaiet/archief.php?ID=2602169

Blijkbaar moet een grotere rol worden toegekend aan verborgen variabelen, zoals hypocrisie of de discrepantie tussen een voorgewende realiteit (schone schijn) en de authentieke, wat te maken heeft met het euvel van de middeldoelomkering dat sinds de intrede van het bedrog als onderdeel van de *struggle for life*, mens en dier corrumpeert.[82]

82Tekst d.d. 13 november 2024.

Over het lot van de mens

1.

Reeds de eerste christenen wisten dat het geweten een zaak is van wetten en derhalve, behalve een persoonlijke zaak, ook en eerst en vooral een kwestie van de gemeenschap - getuige de apostel Paulus die in zijn brieven zegt dat hij het onderscheid tussen goed en kwaad nooit had gekend zonder de wet.[83] Die opvatting werd een beetje verdonkeremaand in het katholicisme dat nochtans het paulinische christendom vertegenwoordigt omdat de nadruk daar in de catechese al te zeer leek te vallen op de zogenaamde 'stem' van het geweten, diep in onszelf, in de kern van onze ziel en zonder welke de ziel geen bestaan had. Maar zij keerde terug, curieus genoeg, in de hedendaagse moraalfilosofie welke het geweten beschouwt als een interiorisering van wetten, ook al betreft het hier de maatschappelijke wetten en regels: zij maken dat goed en kwaad relatief worden, afhankelijk van de cultuur, en zo mist de moraal die zij vormen de absolute grond die er meestal door religies wordt aan toegeschreven waar immers niet de maatschappij het laatste woord heeft maar de dictatuur van de veronderstelde godheid of de goden. Onlangs veroordeelde de Belgische premier De Croo de paus die tijdens zijn bezoek aan de natie de executeuren van abortus huurmoordenaars noemde, met een verwij-

83Cf.: Paulus, *Brief aan de Romeinen,* hoofdstuk 7, vers 7: *"Ik heb de zonde alleen leren kennen door de Wet. Ik zou van de begeerte geen weet hebben, als de Wet niet zei: 'U zult niet begeren'"*.

zing naar onze democratische rechtsstaat waarin het volk via haar vertegenwoordigers in het parlement beslist heeft dat onder welbepaalde omstandigheden het doden van een kind in de baarmoeder een recht is van de moeder waarbij zij bovendien de hulp van nota bene geneesheren kan inroepen om van dat recht gebruik te kunnen maken. De paus vertegenwoordigt naar eigen zeggen de godheid zelf die over zijn schepping heerst terwijl democratisch tot stand gekomen wetten de wil weergeven van de meerderheid van het betrokken volk. Volgens de Griekse wijsgeer Plato in zijn geschrift getiteld De Wetten is de meest verkieslijke staatsvorm de dictatuur onder de best mogelijke dictator en die stelling roept de gedachte op aan Spinoza's mening dat de goede of de beste dingen ook de meest zeldzame zijn.[84] Die elitaristische opvattingen vallen uiteraard niet te rijmen met de overeenkomst om alle beslissingsmacht over ons lot, over te laten aan een per definitie onnadenkende en onverantwoordelijke massa. Het toekennen van het bestuur over de wereld wordt bij Plato verbeeld door een narrenschip waarvan de koers bepaald wordt door lieden met capaciteiten die niets met kennis van de zeevaart of met stuurmanskunst te maken hebben.[85] Maar als het nu zo is dat het geweten een interiorisering is van de maatschappelijke wetten, dan worden onder de heerschappij van het volksbestuur of de democratie, goed en kwaad uiteraard bijzonder fluïde zaken en zal het geweten als het ware worden bepaald door de mode van de dag zoals dat het geval is

84Cf. de slotzin van Spinoza's *Ethica: "Alles wat voortreffelijk is, is even moeilijk als zeldzaam."*
85Cf. Plato, *De staat*, VI, 478-488. Voor een beschrijving, zie bijvoorbeeld: *Panopticum Corona*, pp. 173v: https://blogimages.bloggen.be/tisallemaiet/attach/93208112525.pdf

met alle trends; het geweten moet dan bij de tijd gehouden worden of geüpdatet zoals alle andere 'programma's' die immers ook letterlijk 'voorschriften' zijn. De kennis van goed en kwaad zal dan niet de dood tot gevolg hebben zoals dat in het paradijs voor de eerste mensen het geval was[86] maar wel de toegang tot de wereld - al zou men ook de overtuiging kunnen verdedigen dat die twee uiteindelijk hetzelfde betekenen. Voor die laatste overtuiging pleit alvast de idee dat daar waar men zich kan verschansen achter de keuze van de meerderheid, verantwoording niet meer ter zake doet, wat meteen impliceert dat de plek die toekwam aan de rede nu wordt ingenomen door de dobbelstenen of het lot - een meerderheid immers kent geen andere verantwoording dan de verwijzing naar het aantal dat zij vertegenwoordigt en waaraan zij ook haar macht te danken heeft, haar recht, dat het recht van de sterkste is.[87]

2.

De kwestie of de verschuiving van de grondslagen van de ethiek van de (absolutistische) religie naar de (democratische) politiek een goede zaak is voor de mens, zal voor discussie vatbaar zijn. Het ware manifest onjuist om te stellen dat een moraal gedicteerd door een god op meer universaliteit en stabiliteit kan bogen dan democratisch tot stand gekomen gedragsregels. Vooreerst werken de twee op elkaar in; het stemgedrag wordt beïnvloed door de geloofsovertuiging en de politiek kan een religie financieel steunen ofwel kelderen. Bij die beschouwingen

86Cf. bijvoorbeeld: *Isfahan en het sprookje van de kernbom*, pp. 11v.: https://blogimages.bloggen.be/tisallemaiet/attach/93208127199.pdf
87Tekst d.d. 3 december 2024.

dient men tevens in rekening te brengen over welke democratische rechtsstaat het gaat, over welke religie en over welk volk, in welke omstandigheden. Criteria die er in dezer toe doen zijn uiteindelijk niet zozeer de religieuze en politieke constellaties maar veeleer de kwestie of bij het bepalen van de koers van het schip dat met ons allen veilig de wereldzeeën moet bevaren, de kwaliteit van zowel de rede als de goede wil gemaximaliseerd wordt.

Over het eerste kan men het makkelijk eens worden omdat de rede een universaliteit kent, alsook de wetenschappen die eruit resulteren en de menselijke kundigheden en kunsten. Maar het tweede punt, de goede wil, is een heel ander paar mouwen, omdat wat goed is, voor discussie vatbaar is: het is een kwestie die uiteindelijk niet door de rede beslecht kan worden, ook al geloven sommigen van wel. Ethiek is een grond voor waarheid en voor wetenschap en niet andersom, alleen al omdat de waarheid een zaak is van rechtspraak. Waarheid, bijvoorbeeld wetenschappelijke waarheid, komt tot stand in de openbaarheid en is een proces waaraan principieel elke mens participeert in de hoedanigheid van (mede)rechter onder het toeziend en alziend oog van de rede. Het ware valt met het goede samen maar wordt er ook door gedragen en het goede is niet waar of onwaar, zoals ook het schone, dat verwant is met het goede, waar noch onwaar is. Omdat het goede aan de rede ontsnapt, moet het ondefinieerbaar blijven en waar alsnog pogingen worden gedaan om dat te doen, verzandt men in manke theorieën zoals het utilitarisme en het sentiëntisme: het eerste verengt het goede tot het nuttige en het tweede verengt het tot wat genot verschaft en leed bestrijdt maar het zijn altijd en onvermijdelijk verengingen en derhalve oneigenlijke beschrij-

vingen.

De wetten zijn nodig om het recht van de sterkste in te perken en aldus uit de jungle een maatschappij tot stand te kunnen brengen maar de wetten scheppen het goede niet, zij kunnen er slechts naar streven om het kwaad in toom te houden. Het goede als zodanig heeft andere gronden dan die van de rede die ordenend werken en aldus is de bescherming van de zwakkeren op de keper beschouwd onredelijk doch wenselijk, terwijl die wenselijkheid op haar beurt ter discussie kan staan, zoals dat het geval is in bij uitstek nazistische, fascistische en totalitaire regimes waar de waarde van een mens wordt afgemeten aan zijn nut voor de staat of voor de dictator. Vandaag vertegenwoordigt de kapitalistische economie dit fascisme en dit totalitarisme en haar wetten werden reeds dermate door de burgers geïnterioriseerd dat zij steeds vaker niet meer in staat blijken om het kwaad ervan in te zien, mede omdat zij elkaar niet langer als medestanders beschouwen maar, zoals in het economische spel zelf, als concurrenten die zij moeten zien te verslaan. Het kwaad kan doordringen tot in de fijnste vezels van de samenleving via de wetten waarachter het zich makkelijk verschanst en zo wordt een gelijk loon voor de werker van het elfde uur nu vlotjes afgedaan als onrecht of als waanzin en hetzelfde geldt voor de ethiek van de barmhartigheid die tot voor kort kleur gaf aan de sociale dimensie van de politiek. Vooral de middeldoelomkering bespoedigt dit verval waar zij toelaat dat de mens aan zijn werktuigen (zoals bij uitstek de economie) wordt ondergeschikt gemaakt. Wat baten een 'rijke economie' ten koste van de rijkdom van de burgers of een 'gezonde volksgezondheid' in een maatschappij van zieke burgers? De

economie, de volksgezondheid, het onderwijs, het verkeer, de politiek en alle andere menselijke werktuigen missen hun doel als zij de mens niet langer dienen maar hem daarentegen in hun dienst stellen en dat mensen zich daarvan niet langer bewust blijken te zijn, is een bijzonder beangstigende vaststelling.

Als met de goede bedoeling het kwaad in te perken de wet bepaalt dat een taart moet verdeeld worden in gelijke stukken, kunnen zij wiens honger al ruimschoots gelenigd is zich achter die wet verschuilen om ongestraft te verhinderen dat de hongerigen hun gading krijgen. Als de wet bepaalt dat geld rechten geeft, kunnen de verzadigden straffeloos al het brood opkopen en vernietigen voor de ogen van de hongerigen die het niet kunnen betalen. Als een moeder op haar sterfbed wenst dat het huis dat zij met het werk van haar handen verdiend heeft en dat daarom het hare is, zou toekomen aan een wat achtergesteld kleinkind dat het moeilijk heeft, kunnen erven die niets moeten ontberen, zich na haar dood geheel straffeloos bedienen van de wet om 'hun' deel op te eisen en moeders wens als onzin van de hand te doen: moeder zal niet meer om verantwoording vragen en de wet vraagt slechts dat zij dat tegenover een rechter kunnen doen en daar nemen zij vrede mee en zij schamen zich niet. Dat is het waarop deze wereld steeds meer gaat gelijken. Aldus drijft hij ons in de greep van een lot dat niet minder inhoudt dan de bezegeling van het einde van de mens.[88]

3.

Met de creatie en het opleggen van algoritmen - ook stap-

88Tekst d.d. 3 december 2024.

penplannen, programma's of voorschriften genaamd - proberen in een totalitair systeem potentaten hun macht over anderen te verabsoluteren. Hun ondergeschikten worden aldus herleid tot louter uitvoerders van bevelen zoals ook dode instrumenten zoals machines en computers dat zijn. Maar het gaat hier wel om mensen en mensen kunnen in hun arbeid pas aan hun trekken komen als hun werk zelfrealisatie betekent. Waar werken wordt gereduceerd tot het blindelings uitvoeren van bevelen en tot het bedienen van machines, wordt de arbeider zelf een machine en zijn verantwoordelijkheid beperkt zich dan tot de plicht om zo goed mogelijk op die machine te gaan gelijken, om die machine te worden, om in een robot te veranderen en aldus al het menselijke uit zichzelf te weren. Het goede staat dan gelijk aan de capitulatie van de mens, het opofferen van het mens-zijn aan het loon dat men nodig heeft om in leven te kunnen blijven, om als robot te kunnen blijven functioneren.

Iemand beroven van zijn verantwoordelijkheid is gelijk aan hem monddood maken: van wie niet langer verwacht wordt dat hij zich verantwoordt voor wat hij doet, wordt aangenomen dat hij een redeloos wezen is en dus een onmens en als zodanig mag en zal hij voortaan ook behandeld worden. Weg met de absolute waarde van het leven! Leve de vervangbaarheid, de naamloosheid en de gelijkheid van allen die deel uitmaken van het immense leger van allemaal dezelfde supercomputers. Want vanaf dat ogenblik zal men niet langer levende cellen in levenloze computers hoeven in te planten: het zal volstaan om de mens te aanzien als een uit twintig miljard levende cellen opgebouwde computer die men kan voorzien van de gewenste chips om hem te sturen naar het goeddunken van

de dictator.

Niets nieuws is dat sinds de Industriële Revolutie waartegen Charlie Chaplin met “Modern Times” reageerde maar het 'kristallen paleis', zoals Fjodor Dostojevski het in zijn Demonen noemde, krijgt dit keer afmetingen die de hele wereld omspannen. De zielloze wereld, die zich weerspiegelt in elk van zijn gerobotiseerde bewoners, zoals ooit elke microkosmos het loflied zong van het mysterie van de macrokosmos, zal kil zijn en ten hoogste alleen nog het gonzend geluid voortbrengen dat machines maken in fabrieken, met nergens nog gefluit, gezang of enig ander spoor van blijheid, van droefheid of van menselijkheid. De plichten zullen worden volbracht zoals voorgeschreven door de wet en een perfect controlesysteem zal vergissingen en zonden onmogelijk maken. De rechten zullen worden geconsumeerd als conditionerende elementen. Er zal geen mogen en geen moeten meer zijn want moraal wordt overbodig waar niet langer vrijheid heerst.[89]

4.

Achter de beschreven euvels schuilt een kwaad dat zich met succes profileert als het ultieme goed en dat om die reden zo gevaarlijk is en zo vernietigend en dat is het streven naar vooruitgang en in het bijzonder de waan dat de mens kan en moet verbeterd worden. Als wij de eugenetica toepassen in de landbouw en in de veeteelt, wat houdt ons dan tegen om ook 'de mensen' bij te schaven? Het rampzalige is dat de criteria die gehanteerd worden met betrekking tot het graan en de kippen, nu ook gaan

89Tekst d.d. 4 december 2024.

gelden voor de optimalisering van onze eigen soort, wat wil zeggen dat klakkeloos wordt aangenomen dat wij vooruitgang boeken als wij productiever worden, wij moet omzeggens meer eieren leggen. Dat gebeurt terwijl het probleem van de overbevolking en ook dat van de grenzen aan de groei, dat van de overproductie, allang heeft aangetoond dat maat moet gehouden worden. Men blijkt niet te begrijpen dat het opdrijven van de snelheid, de tijd niet kan stoppen, dat het opdrijven van de productie, op de uitputtelijkheid van energie en van grondstoffen botst, dat met het op de spits drijven van de concurrentie, de mens zichzelf belaagt.

Vooruitgang immers is een gebeuren dat sowieso plaats grijpt: de tijd gaat vooruit en niemand is in staat hem sneller of trager te doen gaan, hem halt te doen houden, er stukken uit weg te knippen of er seconden aan toe te voegen, hem om te keren of hem in kringetjes te laten lopen. De waan dat men vooruitgang zelf kan scheppen heeft te maken met de angst voor het zich in geijkte tred ontwikkelen van de dingen in die ene richting die niemand willen kan, naar steeds meer entropie en naar een gewis gedaan zijn. Het rustige voortstappen van de tijd, in gelijke tred, in de onherroepelijke richting van het niet langer bestaan, veroorzaakt een onrust die zijn gelijke niet kent: *"Toen gij jonger waart, omgorddet gij uzelf en gij gingt, waar gij wildet, maar wanneer gij eenmaal oud wordt, zult gij uw handen uitstrekken en een ander zal u omgorden en u brengen, waar gij niet wilt."*[90]

En precies omdat dit voortschrijden onherroepelijk is en

90De woorden van Christus volgens Johannes 21:18.

door niemand ooit te stoppen, ligt alles wat komen zal, allang vast: het is eigenlijk allang gebeurd. En dat wat komen moet, reeds in het verleden ligt, openbaart zich aan ons met onverschrokkenheid waar wij vaststellen dat het zozeer gevreesde reeds heeft plaatsgehad, dat het gekomen is zoals een dief in de nacht: zoals gevreesd of niet, met of zonder waarschuwing, zonder aan te kloppen, zonder vrees en zonder zich ook maar een ogenblik af te vragen of hij gewenst is, want dat raakt zijn koude kleren niet. "*Wanneer gij eenmaal oud wordt, zult gij uw handen uitstrekken en een ander zal u omgorden en u brengen, waar gij niet wilt."*[91]

5.

Toen Hij gestorven was, kwamen zij naderbij, *"en zij dobbelden om zijn kleren*".[92] De verdeling van het resterende, buitgemaakte bezit geschiedde uiteraard volgens de wet, zodat niemand hen ervan kon beschuldigen een misdaad te hebben gepleegd. Maar dat zij na zijn dood om zijn kleren dobbelden, betekent wel dat zij Hem ook tijdens zijn leven hebben bekeken als louter een kapstok van wie ze het bezit nog niet konden roven zonder Hem naakt achter te laten en met hun daad in schande te vallen.

Het gaat hier om lieden die zich houden aan de letter van de wet en die er zelfs mee schermen, zoals degenen die Hij 'witgekalkte graven' noemde. De ontmoeting is hen vreemd, zij spreken niemand aan dan op hoogst leugenachtige wijze, zij 'bekijken' de anderen slechts in de betekenis van taxeren, inschatten, in het vizier nemen en dit

91Tekst d.d. 4 december 2024.
92Volgens Lucas 23:34.

met het oog op de aanval, het doden en het verslinden van hun *prooi*. Zij hebben de mond vol over God en over het eeuwig leven, zij beweren overtuigd te zijn van het hiernamaals en met de doden in contact te zijn geweest. Echter, hun daden laten er geen enkele twijfel over bestaan: hoe kunnen zij geloven dat de doden leven als zij zich na hun dood zo gedragen alsof dezen nooit geleefd hebben?

Ja, zij gedragen zich alsof hun doden nooit geleefd hebben, alsof zij altijd dood geweest zijn. Als zij bij leven met hen spraken, deden zij alleen maar alsof zij hen erkenden om daar op die wijze hun voordeel mee te doen, terwijl zij eigenlijk dachten in zichzelf: “Ik heb u ferm liggen!” Zij delen mensen in, in enerzijds degenen die zij vrezen moeten en anderzijds hen wiens goed zij begeren kunnen om het zich dan ook effectief toe te eigenen. Velen slagen er zelfs in om, zoals de kolonialen, de diefstal als een schenking voor te stellen, een zorg die zij dragen, een werk van christianisering en beschaving, en de moord als een vereeuwiging, zoals de rijmelarij getuigt op de zerken van de gesneuvelden voor het vaderland die dan door hen die zich hun vaders noemen terwijl zij slechts parasieten zijn want koningen en politici, helden worden genoemd en met een standbeeld uit beton weten de hypocrieten bovendien vanuit hun bunkers de dood van hun prestigeprooien voor te stellen als het eeuwig leven. Toen ik zopas over het jaagpad fietste, vloog voor mijn wiel een kraai op, die naarstig een soortgenoot het resterende vlees van de botten pikte.

Wat anders hebben wij dan nog te verwachten van ons lot dan de aanbidding van het totalitarisme als we dat lot al

hebben bezegeld door elkander te verraden zodat we niet anders meer kunnen doen dan Orwells hoofdpersonage in het slot van zijn dystopische roman: *"But it was all right, everything was all right, the struggle was finished. He had won the victory over himself. He loved Big Brother."*[93]

93Tekst d.d. 8 december 2024.

Ludo Noens, Het ingebeelde universum. De ontregelende confrontatie met het onmogelijke. Enkele beschouwingen.

1.

In zijn *Topica*, een der vroegste en grootste meesterwerken uit de westerse filosofie, definieert Aristoteles (684-622 A.X.) het bewijs van een stelling als het zodanig positioneren van het te bewijzene in het geheel van de dingen die reeds aanvaard zijn, dat het uit deze aanvaarde dingen als vanzelf voortvloeit. Een zaak bewijzen is met andere woorden deze zaak aanvaardbaar maken door ze in te passen in het geheel van reeds aanvaarde zaken. Wanneer Ludo Noens in *Het ingebeelde universum* suggereert dat *"de werkelijkheidswaarde van fantastisch klinkende voorstellingen in de literaire* shared fictional universes *evenwaardig zijn met die van de huidige mathematisch vertolkte kosmologische modellen"*, verwijst hij impliciet naar deze belangrijke waarheid uit de *Topica* door de twee genoemde benaderingen voor te stellen als *"samenhangende mentale constructies, aanvaardbaar binnen al eerder goedgekeurde denkbeelden en ontwikkelingen."*

De zoektocht naar waarheid blijkt een even bijzondere als moeilijke onderneming gelet op het feit dat in het merendeel der gevallen de openheid ontbreekt welke vereist wordt om op een objectieve manier oordelen te kunnen

vellen. Die openheid is er vaak niet omdat met de waarheid belangen zijn gemoeid terwijl wie zoeken, behoeftig zijn zoals iedereen en derhalve afhankelijk van broodheren, van een publiek, van succes, van oordelen en van verwachtingen. Als ingevolge hoge welvaart, gemakzucht van de partij is en de tijdsgeest neigt naar kleinburgerlijkheid, zelfvoldaanheid en arrogantie, ontstaat een oneigenlijke onderscheidingsdrang gekenmerkt door allerlei vooroordelen en gevoed door privileges, die dan resulteert in oneerlijkheid en aldus ook in leugenachtigheid. De waarheid is dan heel ver zoek, partijdigheid is troef, het contact met de aarde of de ernst van het leven dringt niet langer tot de geesten door en de realiteit verwordt dan tot een spel, de beschouwing en de beschrijving ervan zijn kaduuk, vooringenomenheid laat wat zich aandient als een queeste, reeds van op voorhand stranden. Bijzonder aan het werk van Noens is nu dat het bewuste gebrek daarin ontbreekt, wellicht mede doordat bij deze auteur de vertekenende autoriteitsgevoeligheid geheel afwezig lijkt, wat hem de zeldzame vrijheid verschaft van die geesten die het niet aan hun hart laten komen wanneer zij veroordeeld blijken om moederziel alleen door de duizelingwekkende ideeënwerelden te zeilen maar tevens doordat de meester in de fantastiek die Noens ook nog is, niet bang blijkt te zijn om te ver-zeilen. En die laatste onverschrokkenheid heeft hij gemeen met het handvol auteurs dat wars van modes, trends en plichtplegingen, het publiek bij de hand neemt en met zich mee trekt naar ongedroomde plekken, hoog onder het gebinte van het universum van de geest.[94]

2.

94Tekst d.d. 23 juli 2024.

In de inleiding tot *Het ingebeelde universum. De ontregelende confrontatie met het onmogelijke*[95], werpt Ludo Noens de vraag op of de materialisten dan gelijk hebben. Of alles toeval is en er inderdaad geen God bestaat. Ofwel of wij ons oor ook eens te luisteren moeten leggen bij wat de oosterlingen daarover denken. Want zijn die opvattingen uiteindelijk niet equivalent met de westerse? Gelijkt het wetenschappelijk gegronde kwantumvacuum dan niet op de Leegte van het boeddhisme en op het 'noch zijn noch niet-zijn' uit de Bhagavad Gita? Betekenisvol citeert Noens inzake de kwestie van de waarheidswaarde van onze theorieën, Ouspensky: *"(...) Met grote verbazing kwam ik tot de overtuiging dat slechts een klein aantal ideeën correspondeert met werkelijke feiten, dit wil zeggen: werkelijk bestaat. Wij leven in een volslagen irreële, gefingeerde wereld, wij redeneren over niet-bestaande denkbeelden, wij jagen niet-bestaande doeleinden na, verzinnen alles, zelfs onszelf."*[96]

Andermaal veelbetekenend laat de auteur in zijn eerste hoofdstuk over de 'bijna doodervaring' (*BDE*), de 17-de-eeuwse Augustijner monnik Abraham a Sancta Clara aan het woord met een uitspraak die ook uit de pen van andere mystici is gevloeid: *"Wie sterft voor hij sterft, sterft niet wanneer hij sterft."*[97] Doodsbedvisioenen worden al te vaak afgedaan als hallucinaties maar bijna iedereen heeft ze en ze verdienen meer aandacht want ze zijn 'levensveranderend'. De arts-filosoof Raymond Moody beschreef ze al in 1975 (in zijn *Life After Life*):

95Ludo Noens, *Het ingebeelde universum. De ontregelende confrontatie met het onmogelijke,* Aspekt, Soesterberg 2024.
96Ludo Noens, *o.c.*, 12.
97Ludo Noens, *o.c.*, 13.

een gevoel van (meestal) vrede, zichzelf waarnemen 'vanuit een dubbel ('fijnstoffelijk') lichaam', behaaglijk zweven in een fluwelen duisternis, het zien van engelen, paradijselijke tuinen en een 'wezen van licht', extase (zoals vermeld door Paulus van Tarsus), een ontmoeting met overledenen en een overzicht van het eigen leven en dat alles wordt dan ervaren als 'echter dan echt', wat de expert van Eersel er toe brengt te spreken over 'Near Life Experience' of 'Near Awakening Experience'. Maar die vervoering breekt abrupt en onplezierig af wanneer de bijna-dode wordt gereanimeerd.

Vanuit de kijk die stelt dat het brein de bron is van het bewustzijn, schrijft de wetenschap die ervaringen toe aan zuurstoftekort, endorfines en nog andere fysiologische processen. Echter, de (universele) BDE blijkt het leven van de betrokkenen ingrijpend te veranderen. Maar er is meer: in 2009 publiceerde dr. Moody ook getuigenverklaringen m.b.t. 'Gedeelde DoodErvaringen' (*GDE*) of ervaringen die de stervende met de omstaanders deelt, alsof zij aan de doodsbedvisioenen participeren.[98] [99]

3.

Het is een feit, zo rapporteert Ludo Noens, dat er veelvuldig verschijningen van (bijna) overledenen aan hun nabestaanden gerapporteerd worden, soms aan meer personen tegelijk, waarbij sommigen de verklaring zoeken in een vorm van telepathie, namelijk *After-Death-Communication,* waarmee volgens navraag zowat twintig percent van de mensen te maken krijgen (sinds de Oudheid in dromen, in *BDE* en via 'spiegelstaren' (soms met Alice- of

98Ludo Noens, *o.c.*, 13-23.
99Tekst d.d. 12 december 2024.

met Aladin-effect) maar sinds de opkomst van elektronica kennelijk ook via die weg) - alvast de literatuur staat er bol van, men denke aan de Bijbel, Homerus, Shakespeare, Dickens, Jeanne d'Arc (aan wie Noens een boekwerk wijdde[100]), of het (door fysicus William Crookes gefotografeerde) spook Katie King. De hoger genoemde dr. Moody zou een verschijning van diens grootmoeder hebben gehad waarvan hij zegt, evenwel zonder daaruit wetenschappelijke conclusies te trekken: *"Als dit een hallucinatie was, dan is ook heel mijn leven een hallucinatie."*[101] Bijzonder is dat sinds 1995 binnen de psychiatrie bij de behandeling van *PTSS* of posttraumatische stressstoornis de (aan voor rouwverwerking toegepaste *IADC* of *Induced After-Death Communication)* gelijkaardige techniek *EMDR* of *Eye Movement Desensitization and Reprocessing* wordt aangewend en met succes.[102] [103]

4.

Wat te denken van reïncarnatie? Professor Johannes Poortman, niet de minste onder de Nederlandse filosofen en psychologen, beschrijft in zijn *Vehicles of Consciousness* hoe een in alle volkeren en tijden ter sprake gebracht 'fijnstoffelijk lichaam' of 'subliem pneuma', bestaande uit elektromagnetische golven, het organisch lichaam na de ontbinding overleeft. De werkelijkheid als zodanig zou

100Ludo Noens, *Het Jeanne d'Arc-Syndroom* (cf.: https://blogimages.bloggen.be/ludonoens/attach/320359.pdf) alsook: *Le Syndrome Jeanne d'Arc* (cf.: https://blogimages.bloggen.be/ludonoens/attach/329557.pdf).
101Ludo Noens, *o.c.*, 29.
102Ludo Noens, *o.c.*, 24-32.
103Tekst d.d. 13 december 2024.

bestaan uit verschillende lagen waarvan onze zintuigen alleen de materiële laag kunnen registreren. Zowat twee miljard mensen (onder wie de briljantste logicus ooit, Kurt Gödel) geloven dat wij een onvergankelijke individualiteit hebben die kan reïncarneren in vergankelijke lichamen. *"Zo herkenden bijvoorbeeld veel joden in Johannes de Doper de teruggekeerde profeet Elias."*[104] De Bhagavad Gita bezingt onze onvergankelijkheid (maar ook Benjamin Franklin, die zegt: *"Mezelf in deze wereld vindende, heb ik het gevoel dat ik, in één of andere vorm, altijd zal bestaan"*[105]) en Noens ziet een gelijkenis met wat de eerste wet van de thermodynamica ons voorhoudt, de wet van behoud van energie: *"Energie (...) kan (...) nimmer gecreëerd of vernietigd worden, maar slechts doorlopend een andere vorm of gestalte aannemen."*[106] Dat gaat door totdat men geheel onthecht geraakt en ontsnapt aan samsara, het Rad van Wedergeboorte.

Onder meer de psychiater Ian Stevenson rapporteerde 2600 gevallen van kinderen die zich hun vorige levens zegden te herinnerden; hun beschrijvingen zouden wonderwel overeenkomen met de realiteit. Ook xenoglossie (mensen die vreemde talen beginnen te praten) en 'Foreign Accent Syndrome' ondersteunen dit verschijnsel en ook dat van regressiehypnose. Noens bespreekt wat de regressietherpeuten Hans Tendam en Wilder Penfield registreerden en haalt ook Oliver Sacks aan. Bijzonder is dat reïncarnatietherapie (rond het begrip 'karma', dat te maken heeft met het via verdiensten opklimmen naar steeds meer volmaaktheid in de volgende levens) bij ze-

104Ludo Noens, *o.c.*, 39.
105Ludo Noens, *o.c.*, 40.
106Ludo Noens, *o.c.*, 37.

kere aandoeningen vaker verlichting brengt.

De psychiater Stanislav Grof die onderzoek deed naar de invloed van LSD en van zekere ademhalingstechnieken op het bewustzijn, kon bij patiënten met geboortetrauma herinneringen oproepen aan hun prenataal leven als embryo en als foetus en dat bracht hem ertoe de Oud-Indische opvattingen te gaan herwaarderen. In tijden van dreigende zelfdestructie ziet hij het heil in een radicale innerlijke transformatie naar nieuwe niveaus van het bewustzijn.[107]

Die waren niet onbekend aan Emanuel Swedenborg die een soort pranayama yoga beoefende en zijn ervaringen worden gedeeld en beschreven door figuren zoals de dieptepsycholoog C.G. Jung, de islamoloog H. Corbin, de psycholoog H. Silberer en heel wat mystici. Reeds Paracelsus sprak over een 'inwendig hemelruim', heel onderscheiden van de fantasie.

Noens besluit het hoofdstuk met een verwijzing naar William Blake, die zegt dat wie zijn visioenen cultiveert, *"de waarheid zal ervaren op een wijze 'die aangepast is aan zijn verbeeldingsenergie'. Die waarheid zal zoveel afwijken van de manier waarop zij aan ànderen voorkomt als er verschil is in het uiterlijk van verschillende mensen."*[108] [109]

5.

In zijn vierde hoofdstuk, "Geheugen en herinneringen", spreekt Noens niet alleen over het geheugen of dus de

107Ludo Noens, *o.c.*, 56.
108Ludo Noens, *o.c.*, 57.
109Tekst d.d. 13 december 2024.

kennis van het verleden maar ook over de kennis van de toekomst, welke volgens Blavatsky mogelijk is bij *BDE,* namelijk als 'reminiscentie' of 'het geheugen der ziel', waarbij *"de stervende zich op een gebied bevindt waar noch verleden noch toekomst bestaat, maar alles één heden is."*[110]

'Shared Death Experience' of een met anderen gedeelde terugblik op het leven tijdens de stervensfase zou kunnen betekenen dat de geest werkzaam is buiten het brein. Zo zijn de 'akasha kronieken' van de vedanta een soort extern geheugen dat alles bevat, toegankelijk voor helderzienden.[111] Vandaag geloven wetenschappers meestal dat het geheugen moet toegeschreven worden aan de werking van het brein (van mens of computer) en dat bewustzijn een zaak is van brein-complexiteit.

Een bijzonder fenomeen zijn de zogenaamde 'valse herinneringen'. Volgens neurologen wijzen die op zich opstapelende fouten ingevolge het herhaaldelijk oproepen van geheugeninhouden en daarbij komt dat het geheugen zijn plek in het brein deelt met de verbeelding en dat vaak onduidelijk wordt of de bron een persoonlijke ervaring is of bijvoorbeeld een episode uit een roman. Chirurgische ingrepen zouden aan het geheugen ook zaken kunnen toevoegen die nooit hebben plaatsgehad: Japanners testten dit al op vliegen, nog anderen op muizen.[112]

Blavatsky ziet het brein als kanaal tussen het psychospirituele en het materiële; het geheugen kan niet verdwijnen omdat het *"buiten onze voorstellingen van ruimte en tijd*

110Ludo Noens, *o.c.*, 58.
111Ludo Noens, *o.c.*, 60.
112Ludo Noens, *o.c.*, 64-65.

een permanent tegenwoordige realiteit is."[113] Noens suggereert hier gelijkenissen met het concept ruimtetijd uit de moderne (Einsteiniaanse) fysica ('eternalisme'). Ruimte en tijd bestaan (in de vierdimensionale ruimtetijd van Minkovski) niet los van hun waarnemers: (tenzij ik mij vergaloppeer [n.v.d.a.]: wat omzeggens voor de ene waarnemer verleden is, ziet de andere waarnemer als heden of als toekomst. Derhalve bestaat er ook geen gelijktijdigheid (- leven wij elk in een ander universum?) Ouspensky: "*Wat wij onze wereld noemen, is een illusoire waarneming van de wereld: de wereld door ons gezien door een nauwe spleet* (als 'voortschuivende' 3D-doorsneden van onze 4D-wereldlijnen). *De verruimde* (vierdimensionale) *wereld beginnen wij gewaar te worden als die van het wonder; d.w.z. Als iets strijdigs met de realiteit van deze wereld en tegelijk begint deze, onze aardse wereld, irreëel aan te doen."*[114]

Dan komt Noens met o.m. Ouspensky, Dostojevsky, Proust en Lovecraft in de buurt van het numineuze dat in een 'mystiekachtige heimwee' baadt, met een verwijzing naar de epileptische toevallen van Dostojevsky en de uitspraak uit *Openbaring* (10:6) *"dat er geen tijd meer zal zijn."* Kenneth Ring schrijft in dat verband over *"iets dat alle zintuigen tegelijk omvat en overstijgt: 'synesthetische informatieverwerking', een 'supersensorische vorm van kennis"* - bij Blavatsky: rechtstreekse kennis door het 'Hoger Zelf'. En Braude meent, zoals Myers, *"dat de fysieke hersenen een tijdloos hyperdimensionaal 'Subliminaal Zelf' tot een ingeperkt menselijk zelfbewustzijn 'fil-*

113Ludo Noens, *o.c.*, 65.
114Ludo Noens, *o.c.*, 67.

tert'. "[115]

Het blokuniversum van Minkovsky zou volgens Bernard Carr fenomenen zoals precognitie kunnen verklaren maar dan rijst uiteraard weer de pijnlijke kwestie van het determinisme. Carr gelooft dat in een hogere werkelijkheid de wereld alsnog samenvalt met onze persoonlijke ervaring daarvan en zo wordt de vrijheid alsnog gered. Wat in het verleden ligt, bestaat in de door Carr getelde 5D-ruimtetijd werkelijk ergens, waar het fysische met het mentale samenvalt.[116] [117]

6.

Als reïncarnatie bestaat en we hebben ook een hoger zelf, dan lijkt het aannemelijk dat sommigen zich vorige levens kunnen herinneren. Dat komt vaker voor bij kinderen en die regressie naar een verleden bestaan zou ook kunnen worden uitgelokt onder hypnose. Bekend zijn getuigenissen van onder meer Salvator Dali over gedetailleerde herinneringen aan het foetale bestaan. Onder hypnose zou men niet alleen naar vorige levens kunnen migreren maar volgens sommigen ook naar toekomstige. Maar historicus Ian Wilson bewees in zijn "The After Death Experience" dat herinneringen die men situeert in een vorig leven, vaak jeugdherinneringen zijn. Anderzijds publiceerde deze 'skepticus' in 1978 wel "The Turin Shroud" waarin hij aantoonde dat de lijkwade van Jezus uit de eerste eeuw stamt.[118]

115Ludo Noens, *o.c.*, 71.
116Ludo Noens, *o.c.*, 72-73.
117Tekst d.d. 14 december 2024.
118Ludo Noens schreef zelf een boek over de lijkwade van Turijn: *"Subliem licht op de Lijkwade van Turijn"*, Aspekt B.V., 2015.

Inzake die 'valse herinneringen' volgt een hoofdstuk over mentaal tijdreizen, het savant syndroom en synesthesie waarin Noens er met Rob Nanninga op wijst dat Penfield het al bij het rechte eind had met de stelling *"dat die specifieke zintuiglijke indrukken wel degelijk als met een* braincam *geregistreerd werden (...)"*[119] (met name door het in de medische vakliteratuur genoemde *HSAM* of het *"Higly Superior Autobiographical Memory"*[120]*,* wat overigens niet hetzelfde is als het kalender- en cijfergeheugen van sommige autisten en zogenaamde *idiots savants*[121] (vaak zwakzinnigen of mensen met hersenschade[122]) en ook verschillend van het 'fotografisch geheugen'.[123]

Bij synesthesie roepen zintuiglijke prikkels gewaarwordingen op die niet extern veroorzaakt worden (bijvoorbeeld: muziek horen maar tegelijk niet aanwezige kleuren zien). *"(...) de gevarieerd zintuiglijk waargenomen wereld zou als geheel in een simultaan proces onverbrekelijk associatief verbonden kunnen zijn met het (ideële) taalkundige netwerk in het menselijk brein."* (…) Anders *"zouden wij wellicht niets anders opvangen dan een soep van ononderscheiden sensaties."*[124] *'Mirror-touch synes-*

119Ludo Noens, *o.c.*, 83.
120Ludo Noens, o.c., 83.
121Ludo Noens, o.c., 84. Noens vermeldt het historisch voorbeeld van de veertienjarige blinde savante Leslie Lemke die als veertienjarige Tchaikovsky's eerste pianoconcerto speelde, na het eenmaal gehoord te hebben op Tv.
122Ludo Noens, *o.c.*, 86-87.
123Ludo Noens, *o.c.*, 85.
124Ludo Noens, *o.c.*, 88. Deze stelling is van prof. dr. Danko Nikolic van het Max Planck Instituut die de ideasthesia-theorie introduceerde.

thesia' lokt de emotionele ervaring van een ander die men ziet of aanraakt uit op de synestheet[125] - een sterke vorm van empathie - door Noens gelinkt aan *PSI* (helderzienden, telepaten, *BDE)* maar ook feitelijk als 'samenlijdelijkheid', bijvoorbeeld bij genetisch identieke tweelingen.[126] En de mysticus Jiddu Krishnamurti *wordt* plotseling de steenhouwer die hij aan het werk ziet: *"Ik was in alles, of liever alles was in mij, levend en levenloos, de berg, de worm, en alles wat ademde."*[127] [128]

7.

Een volgend hoofdstuk handelt nogmaals over hypnotische regressie. Hypnotische suggestie (mesmerisme) kan hallucinaties uitlokken, gewaarwordingen maar ook personen die er niet zijn, aanwezig brengen. De gehypnotiseerde kan buitenzintuiglijk waarnemen in ruimte en tijd. Ook post-hypnotische suggestie is mogelijk: iemand voert in wakkere toestand werktuiglijk opdrachten uit die hem uren voordien onder hypnose werden opgedragen. Albert de Rochas interesseerde zich voor regressie naar vorige levens en voor het 'etherisch lichaam', het dubbel van ons lijf dat 'fijnstoffelijk' is en dat hij van het stoffelijke lichaam meende te kunnen losmaken, wat leidde tot een "extériorisation de la sensibilité", waarbij de gewaarwording van de proefpersoon "*tot ver buiten de grenzen van zijn fysiek lichaam wordt geëxterioriseerd"*[129]. Het zou gaan om een 'zenuwkrachtenergie' of 'vitaal fluïdum' waarover reeds Paracelsus sprak, dat zich los doorheen

125Ludo Noens, *o.c.*, 89.
126Ludo Noens, *o.c.*, 92.
127Ludo Noens, *o.c.*, 93.
128Tekst d.d. 17 december 2024.
129Ludo Noens, *o.c.*, 98.

muren zou kunnen verplaatsen en ook door sommigen zou kunnen waargenomen worden - in het spiritisme heeft men het over het 'ectoplasma'. Een beklemmend getuigenis over een vrouwelijke gestalte die zich vormt uit de linker zijde van het lichaam van het medium Francis Monck, is van niemand minder dan Alfred Russell Wallace (de man die samen met Darwin de evolutietheorie stichtte). Ook Nobelprijswinnaar Pierre Curie bevestigt het bestaan van deze fenomenen. De Rochas laat zijn proefpersonen onder hypnose teruggaan naar de kindertijd, de baarmoedertijd en de tijd voor de ontvangenis. De herinnering zou niets te maken hebben met de hersenen maar wel *"met het uitgetreden 'fluïd body', via hetwelk psychische territoria buiten onze vertrouwde ruimte en tijd kunnen bereikt worden (...)."*[130] [131]

8.

Onder 'mentale technologie', zoals het achtste hoofdstuk heet, verstaat Ludo Noens de technieken die de oosterlingen sinds oudsher gebruiken om door te dringen tot de kern van de werkelijkheid. Tweeënhalf millennium geleden gaat prins Siddharta Gautama leven als een bedelaar en na zes jaar 'ontwaakt' hij tot *Shakyamuni Boeddha*: vanuit de Vedanta geheel onthecht van het wereldse en van het 'ik', ontsnapt hij aan *samsara*, het rad van de wedergeboorte, en bereikt het *nirvana*, het Absolute Zijn. Hij vermijdt uitleggingen (die in feite waanzin zijn) en richt zich op de praktijk: het 'ik' is de oorzaak van alle leed en moet overwonnen worden. (De leer kent dan verschillende vertakkingen en stromingen die evenals de

130Ludo Noens, *o.c.*, 102.
131Tekst d.d. 17 december 2024.

christelijke sekten met elkaar in oorlog geraken.) Volgens Noens sluit het wereldbeeld van zekere Boeddhisten aan bij dat van westerse natuurkundigen (en ook Chinese filosofen), vooral inzake het zg. 'kosmopsychisme': *"(...) op fundamenteel kwantumniveau bestaan er slechts abstracte eigenschappen (kwantumvelden), zonder massa of materiële dragers hiervan."*[132] En de Avatamsaka soetra uit de derde eeuw zegt: *"(...) Eindeloze actie rijst op uit de geest; vanuit actie ontstaat de veelsoortige wereld. Begrepen hebbende dat de ware natuur van de wereld geest is, zich gerealiseerd hebbende dat deze wereld is als een droom, en dat alle Boeddha's slechts weerspiegelingen zijn, dat alle beginselen (dharma) zoals echo's zijn, beweeg je je onverstoord in de wereld."*[133] De Tibetaan Kaloe Rinpochee: *"Het menselijk karma is voldoende gelijk om ons allemaal min of meer dezelfde wereld te doen ervaren (...)"*[134] De Amerikaanse fysicus John Wheeler spreekt over een universum dat ontstaat en groeit en waarin pas het bewustzijn dat daarin ontstaat, werkelijkheidswaarde aan de kosmos geeft, de huidige en die van voordien. Yogi's gebruiken meditatietechnieken die het rationeel denken lam leggen, de aandacht verscherpen en de dingen direct vatten.[135] In dat verband spreken tibetologen over 'spirituele technologie': *"(...) diepe meditatieve aandacht en verzinking zonder discursief/analytisch denken, met opheffing van fysische omgeving en tijd (Sanskriet:* dhyana*). (...) Hierbij hoort een stapsgewijze inwijding in een onorthodox hindoe-systeem van onzichtbare betrekkingen binnen het zogeheten sub-*

132Ludo Noens*, o.c.*, 112.
133Ludo Noens, *o.c.*, 112.
134Ludo Noens, *o.c.*, 113.
135Ludo Noens, *o.c.*, 116.

tiel lichaam, met kleurige wielvormige energiecentra, zogeheten chakra's*, ingebed in drie centrale kanalen, en rondstromende levensenergiewinden (*prana*).”*[136] Hedendaagse academici hebben het dan over *“de ontdekkingsreizigers van het innerlijk universum.”*[137] Noens legt onder meer de *Milam* of droomyoga uit waar ervaren wordt hoe zowel de wakkere wereld als de lucide droom begoocheling zijn en het Regenbooglichaam dat gelijkaardig lijkt aan het verrezen lichaam van Jezus van Nazareth of met zijn gedaanteverandering op Tabor.[138] [139]

9.

Het Tibetaans dodenboek spreekt over wedergeboorte, de dood yoga of *bardo,* handelend *“in het bijzonder over het optreden van de zgn. vreedzame en toornige goden tijdens de subtiele toestand tussen fysiek sterven en fysieke wedergeboorte.”*[140] De gestorvene krijgt het Heldere Licht van de Leegte te zien. De dode kan daar in opgaan maar meestal wil hij wedergeboren worden. Dan volgt, veertien dagen lang, een soort levensoverzicht met eerst het optreden van de vreedzame goden, dan de toornige. Vervolgens komt de dode bij bewustzijn in een mentaal lichaam, kennelijk vergelijkbaar met het zg. 'subtiel lichaam' waarbij de dode geconfronteerd wordt met zijn

136Ludo Noens, *o.c.*, 116-117.
137Ludo Noens, *o.c.*, 117.
138Ludo Noens, *o.c.*, 119-120.
139Tekst d.d. 18 december 2024.
140Ludo Noens, *o.c.*, 121. De tibetoloog Donald Lopez linkt het 'terugvinden' van het Tibetaans dodenboek door een mysticus in 1823 aan het 'terugvinden' van het Boek van Mormon door Joseph Smith (aan wie in dat verband in 1823 de engel Moroni zou verschenen zijn).

geweten. Visioenen van parende koppels lokken dan de dode naar een nieuwe moederschoot in één van de vele 'bestaansrijken', afhankelijk van de morele verdiensten van de betrokkene, met als uitersten de hemel en de hel.

Bij de overleveringen horen ook (waarschuwende) verslagen van zg. *delogs* over heen- en terugreizen naar het hiernamaals met vooral beschrijvingen van de hel zoals in Dante's *Divina Comedia* en gelijkend op de beschrijvingen van *BDE*. Ook Plato's beschrijvingen (in zijn *Politeia*) door de gesneuvelde soldaat Er gelijken daar op. *"Veelbetekenend"*, aldus Ludo Noens, *"is wel dat de westerling, in opmerkelijke tegenstelling tot de oosterling, eerder positief staat tegenover het idee van wedergeboorte."*[141]

Waar sceptici zeggen dat niemand dat allemaal kan weten omdat niemand ooit terugkwam uit de dood, antwoorden de yogi's dat niemand onder ons *niet* terug kwam uit de dood.[142]

10.

De paranormale vermogens of *siddhi's* van de yogi's zijn geen doelen doch (soms hinderlijke) bijwerkingen op het pad naar de verlichting. De *Rig Veda* verwijst in dat verband naar de ceremoniële (psychoactieve) drank *Soma.* De *siddhi's* komen vooral aan bod in de *Bhagavata Purana* en de *Vishnu Purana* behandelt de vier soorten esoterische kennis (*vidya's*) m.b.t. het opwekken van occulte krachten, tovenarij, aanroepingen en ware wijsheid. Onze werkelijkheid zou een actualisering zijn van oorspronke-

141Ludo Noens, *o.c.*, 132.
142Tekst d.d. 17 december 2024.

lijk onbewogen *guna's*. Noens verbindt die idee met wat de kwantumfysicus David Bohm zegt over een ongedifferentieerd universum aan de basis van onze realiteit.

De hindoe filosofie heeft het over het gaandeweg denser worden van de ijle fijnstoffelijkheid, weerspiegeld in de microkosmos van het menselijk lichaam (de geest en het vlees). Patanjali legt uit hoe gedachten stoffelijke objecten worden ingevolge gehechtheid daaraan, wat kan gestopt worden door onthechting (*yoga*), met als resultaat dat objecten zonder tussenkomst van gedachten kunnen bestaan en alleen nog zelfbewustzijn overschiet. Door concentratie, contemplatie en meditatie op een object, stopt het denken, alleen extase blijft over. De verlichte yogi kan dan de stof naar zijn wil manipuleren (magie). Ook christelijke heiligen geven blijk van gelijkaardige krachten, waaronder kennis van de vorige incarnaties, fysieke krachten, helderziendheid, levitatie en doden tot leven wekken en Paulus beschrijft hoe christenen zoals Christus uit het natuurlijk lichaam een geestelijk lichaam verkrijgen: *"De eerste mens is uit de aarde, stoffelijk, de tweede mens is uit de hemel (…)."*[143] [144]

11.

Ludo Noens begint zijn tiende hoofdstuk, *"Hunkeren naar een zuiver land"*, met een beknopte, bevattelijke schets van de hedendaagse wetenschappelijke opvatting over het ontstaan en de evolutie van het universum en besluit dat naast 5 pct. veronderstelde materie, 95 pct. van het heelal volstrekt onbekend is of dus slechts bestaat als mathematische entiteiten. Het uitzetting-en-samentrek-

143Ludo Noens, *o.c.*, 144.
144Tekst d.d. 19 december 2024.

king model van het heelal correspondeert in het hindoeïsme met het uit- en inademen van Brahma. En Boeddhisten hebben het over talloze parallelle universa, corresponderend met het multiversum van de kosmologen van vandaag.

Zowel het boeddhisme als het taoïsme en het Tibetaanse bön spreken over het Zuiver Land of 'paradijs' (*Sukhavati* in Indië en *devachan* in Tibet), door de mededogende Amitabha gecreëerd (door scheppende meditatie, uit geherstructureerde conventionele wereldsystemen) voor wie deugdzaam hebben geleefd.

In een hologram (virtueel 3D maar eigenlijk 2D) weerspiegelt elk stukje het totaal: *"alles is aanwezig in alles"*. Het 'holografisch universum' van de hedendaagse kosmologen verwijst daarnaar. Stephen Hawking publiceerde over Zwarte Gaten: oneindig dense punten of singulariteiten die alles opslokken en waaruit alleen de zg. *Hawkingstraling* kan ontsnappen - na Hawkings dood onzin genoemd maar hoe dan ook is de theorie onverzoenbaar met de kwantummechanica. De neurofysioloog Pribram en de kwantumfysicus Bohm trachten met de concepten holografisch brein en holografisch universum de beide theorieën te redden. Alweer corresponderen hiermee de aloude hindoeïstische opvattingen. Zo schreef Heinrich Päs in 2023 het werk getiteld: *"The One: How an Ancient Idea Holds the Future of Physics."*[145] Noens: *"[Päs]verdedigt uitvoerig de (zeg maar hindoe-boeddhistische) stelling dat ons universum één samenhangend geheel vormt, hierin àlles met àlles niet-oorzakelijk verbonden door non-lokale kwantumverstrengeling. In dit*

145Ludo Noens, *o.c.*, 158.

gigantisch alléénstaand kwantumobject, aldus Päs, evolueren dan ruimte, tijd, materie en levende wezens als illusoire inhoud..."[146] Tenslotte legt Noens nog de zg. *simulatiehypothese* uit, geënt op science-fiction, waarbij men zich in een virtueel universum bevindt...[147]

11.

Verlichte geesten (*bodhisattva's*) kunnen zich goden inbeelden die dan door "extreem aangescherpt voorstellingsvermogen" even werkelijk worden als wij, mensen, die sowieso al illusoir zijn op zich.[148] Die door de tantra yogi 'gevitaliseerde yidam' worden geïdentificeerd met een dubbel van het eigen zelf, het zijn 'gematerialiseerde gedachtevormen', zoals àlle wezens en dingen. Noens: *"Tijdens het stervensproces zouden mensen 'met mindere kennis' zich pas echt realiseren dat ze fysiek dood zijn wanneer hun individuele bewustzijnsstroom - of karmisch bepaald cintinuüm van gewaar-zijn - de lichaamloze toestand tussen twee incarnaties bereikt."*[149] Bij het sterven van de bedreven yogi, verlaat zijn fijnstoffelijk lichaam het materiële lichaam via de fontanel.

The Hermetic Order of the Golden Dawn haalde in het oosten haar inspiratie voor de creatie van astrale gedaantes. Dr. E.W. Berridge: *"(...) Als een mens zich iets verbeeldt, schept hij in feite een vorm op het astraal of zelfs nog hoger vlak; en deze vorm is even werkelijk en objectief voor intelligente wezens op dàt plan, als onze aardse*

146Ludo Noens, *o.c.*, 158.
147Tekst d.d. 19 december 2024.
148Ludo Noens, *o.c.*, 160.
149Ludo Noens, *o.c.*, 162.

omgeving voor ons is."[150] Bij Aleister Crowley gingen magie en verlichting hand in hand met (moreel, seksueel) grensoverschrijdend gedrag en het gebruik van hashish en psychedelica: *"(...) indien dit (seksuele) Geheim, dat een wetenschappelijk geheim is, volledig begrepen zou zijn... zou er geen enkel product van menselijke verbeelding in de praktijk niet gerealiseerd kunnen worden."*[151]

Het mahayana-boeddhisme vertoont parallellen met het Chinese taoïsme. Het tao is de zelforganiserende zijnsgrond van alles. Russell Kirkland: *"(...) men kan zijn leven slechts in wijsheid leven wanneer men leert hoe te leven in overeenkomst met de onzichtbare krachten en subtiele processen, niet op basis van de meer prozaïsche bekommernissen van de samenleving."*[152] Noens: Het gaat steeds weer om *"dezelfde archaïsche, wereldwijd verspreide archetypische ideeën/beelden, die overigens ook hun weg vinden in de fantastische literatuur."*[153]

Het *Mysterium tremendum et fascinans* of het numineuze geheim en gevoel van Rudolf Otto dat dezelfde realiteit weerspiegelt *"(...) kan met stoten en stuiptrekkingen plotseling uit de ziel naar voren breken. Het kan ook leiden tot vreemde opgewondenheden, tot roes, vervoering of extase. Het heeft zijn ruwe en barbaarse omgangsvormen en uitingen. En het ontwikkelt zich in het fijne, gelouterde en verheerlijkte. Het kan worden tot het stille en deemoedige sidderen en verstommen van de creatuur voor het - ja waarvoor? Voor wat in onuitsprekelijk geheimnis bo-*

150Ludo Noens, *o.c.*, 163-164.
151Ludo Noens, *o.c.*, 166-167.
152Ludo Noens, *o.c.*, 169.
153Ludo Noens, *o.c.*, 169.

ven alle creatuur is."[154]

Het terugkerend holisme ('alles weerspiegelt zich in alles') weerspiegelt zich in *Indra's net*, een uitgestrekt net met in iedere maas een juweel dat alle andere juwelen weerspiegelt - zo weerspiegelen zich alle werelden in elkaar. Dat geldt ook voor het mysterie van de tijd en de Chinese filosoof Fazang zegt: *"Omdat een ogenblik geen essentie heeft, doordringt het het eeuwige, en omdat lange tijdperken geen essentie hebben, zijn zij volledig aanwezig in één ogenblik... daarom zijn in een gedachteflits al de elementen van de drie tijdsperioden - verleden, heden en toekomst - volledig aanwezig."*[155] [156]

12.

In het slothoofdstuk convergeert alles apotheotisch uit *"Het ingebeelde universum"* van Ludo Noens en het draagt dan ook deze boektitel.

Charles Peirces *Synechisme* stelt *"dat ruimte, tijd en de (...) natuurwetten één eeuwige continuïteit vormen. Het geheel is mentaal of actief bewust van aard; alles - zowel stof als geest - is* mind *of levend gevoel/bewustzijn."*[157] Noens: *"*(Dit) *is een andere formulering van Indra's net."*[158] Zowel de realiteit als de theorieën erover zijn uitdrukkingen van hetzelfde. Noens: Het panpsychisme of metafysisch idealisme van Peirce is nu *"het academisch debat over de ontologische status van het bewustzijn bin-*

154Ludo Noens, *o.c.*, 170.
155Ludo Noens, *o.c.*, 173.
156Tekst d.d. 20 december 2024.
157Ludo Noens, *o.c.*, 174.
158Ludo Noens, *o.c.*, 174.

nengedrongen."[159] De persoon als knooppunt van toevallige ideeën met als nawerking het (zelf)bewustzijn. De verstrengeling van het waargenomene met de waarnemer (zoals in de Kopenhagense interpretatie van de kwantummechanica) maakt hem verantwoordelijk als uiteindelijke realisator van wat hij kiest uit een oneindige reeks van keuzemogelijkheden. Pierce zegt dat *"stof evolueert en interageert zoals algemene gedachten en overtuigingen doen."*[160] *"Stof is gefixeerde, krachteloos geworden* mind*"*[161] Natuurwetten zouden niet duurzaam zijn maar *"aan hoge 'routine' onderworpen mentale processen."*[162] Zo ook ons lichaam: *"Het is de 'semiotische uitdrukking' van het zelf (...)"*[163] Het lineaire tijdsverloop zou illusoir zijn en een gevolg van onze voorstellingswijze. De kiem van alles ligt in het geheugen- en herinneringsproces zelf.[164] Tijd en ruimte zijn één geheel. *"Geheugenwerk, gedachte-projecties en zelfrefererende mentale constructies creëren de misleidende indruk dat ons lichaam en alle materie om ons heen geest-onafhankelijk 'ouder worden' of gaandeweg 'ontbinden'."*[165]

Volgens Stanislav Grof is naast het conventionele leerproces ook kennisvergaring middels directe identificatie mogelijk, wat de westerse cultuur echter verwerpt. Bij die transpersoonlijke ervaringen horen *"ervaringen aangaande goden en demonen (...), mythologische gebieden*

159Ludo Noens, *o.c.*, 174.
160Ludo Noens, *o.c.*, 175.
161Ludo Noens, *o.c.*, 176.
162Ludo Noens, *o.c.*, 176.
163Ludo Noens, *o.c.*, 176.
164N.v.d.a.: Dit alles doet nota bene sterk denken aan de vierde-eeuwse Augustiniaanse opvattingen.
165Ludo Noens, *o.c.*, 178.

zoals hemelen en paradijzen, en legendarische of sprookjesachtige ontwikkelingen."[166] Vanaf een zeker punt kan de objectieve realiteit niet langer onderscheiden worden van de verbeelding. *"Het mahayana boeddhisme zou als oorzaak hiervan de fundamentele Leegte van het verstrengelde* Alles *aanwijzen."*[167] En volgens islamoloog Corbin *"is de* spirituele *imaginatie een orgaan van ware kennis."*[168] Hij verwijst naar *"de* mundus imaginalis*, de wereld van de mystieke steden zoals Hûrqalyâ, waarin de tijd omgekeerd verloopt en waar ruimte, slechts het uiterlijk aspect van een innerlijke staat, naar wens wordt gecreëerd."*[169] Wat doet denken aan de *demiurg* van Plato. Alsook aan de christelijke gnostiek. Het gaat om eindeloze emanaties van het Absolute, welke steeds weer mislukken en hernomen dienen te worden (zoals ook in de Bijbelse traditie het geval is). Dit multiversum bestaat vandaag ook in de wetenschappelijke kosmologie als *"de hypothetische (ingebeelde) verzameling van ontelbare onafhankelijk van elkaar bestaande universa, beeldend beschreven als 'bubbels in een kosmisch bubbelbad'..."*[170] *"Het hele universum zou permanent in een vrije kwantum-superpositie verkeren en zich oneindig vertakken in parallelle werelden (...)."*[171]

Verrassend verwijst Noens vervolgens naar het gedicht *Eureka!* uit 1848 van E.A. Poe, *"een visionaire verhandeling 'over het Materiële en Spirituele Universum',*

166Ludo Noens, *o.c.*, 179.
167Ludo Noens, *o.c.*, 179-180.
168Ludo Noens, *o.c.*, 180.
169Ludo Noens, *o.c.*, 180.
170Ludo Noens, *o.c.*, 184.
171Ludo Noens, *o.c.*, 185.

boordevol kosmologische ideeën die ver hun tijd vooruit waren. (...) Niet alleen de (cyclische) big-bang theorie (in 1927 gelanceerd door G. Lemaître[172]) *en de zgn. kwantumverstrengeling komen in Eureka! aan de orde, bovendien suggereert Poe dat er in de eindeloze/eeuwige Lege Ruimte 'naast elkaar' best een onbepaalde hoeveelheid fysische heelallen ('clusters van sterrenstelsels') kunnen bestaan, elk met hun eigen cycli, elk met hun eigen centrale scheppende en instandhoudende Godheid! (...) Ooit zal dit werk als revolutionair beoordeeld worden, voorspelde Poe, want 'Poetry and Truth are One.* [Opgedragen]*' aan de dromers en zij die in dromen vertrouwen als enige realiteit. Aan hen die voelen, eerder dan aan hen die denken'."*[173] Bovendien andermaal Ouspensky: *"(...) 'Kunst in haar hoogste verschijningsvormen is een pad naar kosmisch bewustzijn.'"*[174]

Noens verwijst andermaal naar de oude hindoegeschriften:*"(...) En wie zal er door de wijde oneindigheid van de ruimte de zij aan zij gelegen universa tellen, elk haar Brahma inhoudend, haar Visnu, haar Shiva? Wie kan in hen de Indra's tellen, al die Indra's zij aan zij, die tegelijk regeren in al de ontelbare werelden.'"*[175] *"(...) Er zijn ontelbare universa buiten dit ene, en hoewel zij ruimtelijk onbegrensd zijn, bewegen zij zich als atomen in Jou. Daarom word je onbegrensd genoemd.'"*[176] In de Bhagavad Gita vraagt Arjuna aan Krishna [Vishnu] één keer diens ware, eeuwig, goddelijke gestalte te mogen zien.

172Ludo Noens, *o.c.*, 190.
173Ludo Noens, *o.c.*, 186-187.
174Ludo Noens, *o.c.*, 188.
175Ludo Noens, *o.c.*, 190.
176Ludo Noens, *o.c.*, 191.

"Die verschrikkelijke Vishnu-gestalte - 'als duizend zonnen tegelijk' - blijkt het universum en alle leven daarin zélf te zijn, in al haar eindeloze en duizelingwekkende verscheidenheid. Arjuna ziet dan tot zijn ontzetting die grandioze diversiteit en uitgestrektheid samengevat als het lichaam zelf van de 'god der goden': een hallucinante gedaante met ontelbare armen en benen en hoofden en ogen en monden (...) 'Ik ben de tijd die alles verslindt'."[177] De overeenstemming van die hindoetheorie met de moderne kosmologie werd ook bevestigd door Carl Sagan, al schrijft hij dit aan toeval toe.[178]

En dan komt de geniale vaststelling van Ludo Noens die impliciet verwijst naar Aristoteles' *Topica* betreffende de ware aard van het bewijs, namelijk die van de evenwaardigheid van enerzijds de 'fantasisch overkomende voorstellingen' en anderzijds de wetenschappelijke, op grond van het feit dat zij beide *"samenhangende mentale constructies zijn, aanvaardbaar binnen al eerder goedgekeurde en ingesloten denkbeelden en ontwikkelingen."*

Dit grandioze boek, *"Het ingebeelde universum"*, eindigt met een citaat, een perfect toepasselijke passage uit de Scheppingsmythe uit de Rig-Veda van 1500 à 1000 voor Christus...[179]

177Ludo Noens, *o.c.*, 191.
178Ludo Noens, *o.c.*, 192.
179Tekst d.d. 20 december 2024.

De waarheid in pacht hebben

Pacht of bruikleen: wie iets in pacht heeft, moet daarvoor een tegenprestatie leveren en meestal is dat een betaling. Er is een verpachter - iemand die een goed uitleent - en een pachter - degene die het leent. Als gezegd wordt dat iemand beweert de waarheid in pacht hebben, wordt gezegd dat hijzelf de pachter is: hij bezit de waarheid niet, hij beweert wel het recht (gekocht) te hebben om ermee uit te pakken. Maar wie is dan de verpachter? Wie is degene die de waarheid in bruikleen geeft aan de pachter?

Uiteraard heeft niemand de waarheid in bezit; de waarheid heeft daarentegen ons allen in bezit. Wie beweren de waarheid in pacht te hebben, liegen; zij pakken uit met een goed dat ze niet hebben. En meestal doen ze dat om daar op de een of andere manier hun voordeel mee te doen.

De katholieke kerk is voor ons het voorbeeld bij uitstek van een instelling die beweert de waarheid in pacht te hebben. Zij noemt zichzelf “de ene ware” en haar hoofd acht zich de vertegenwoordiger op aarde van de schepper van het heelal. Onder dat voorwendsel werd intussen al tweeduizend jaar lang quasi de ganse wereldbevolking bang gemaakt, in de boeien geslagen, gekortwiekt, tot de slavernij veroordeeld ofwel gewoon uitgeroeid. De kerk heeft met de hulp van genieën een leer gefabriceerd om u tegen te zeggen. Het *quasi* waterdichte Thomisme, gegrond op de filosofie van de eerste kerkvaders die op hun beurt in de leer gingen bij de Hellenen maar ook bij nog

oudere culturen, heeft de massa gehypnotiseerd en vervolgens gemanipuleerd. Die betovering heeft gewerkt gedurende millennia, al moet daar onmiddellijk aan toegevoegd worden dat haar beste argument altijd al het geweld geweest is: geen gehoorzaamheid zonder terreur. De leer is *bijna* perfect en dus *fout*, zoals elke wiskundige begrijpt, en derhalve dient haar gezag te worden afgedwongen met geweld en dat betekent conditionering.

In hetzelfde vaarwater zitten uiteraard ook alle andere theologieën en wereldbeschouwingen die beweren de waarheid in pacht te hebben: alle afscheuringen van de kerk, het ganse christendom, het jodendom met zijn uitverkorenheid, de islam met haar terreur, het Zoroastrisme, het boeddhisme en het hindoeïsme die het gruwelijke kastensysteem legitimeren, en noem ze maar op, en niet te vergeten ook: het geïnstitutionaliseerde atheïsme. Allen hebben ze de mond vol over het te verachten slijk der aarde en de onstoffelijke paradijzen maar hun vertegenwoordigers lopen allerminst in lompen rond en zij hokken niet in hutten: hun vetgemeste lijven schrijden door marmeren paleizen maar verhullen zich in met gouddraad geborduurde kazuifels, getooid met mijters met daarop opalen waarmee zij de honger uit de wereld hadden kunnen wegkopen en zij laten zich aanspreken met Eerwaarde, Zeer Eerwaarde, Zijne Eminentie en waarom ook niet met Zijne Heiligheid. Als zij vasten (wat zij dan vasten noemen), moeten zij dat aan de hele wereld kond doen; als ze een hoestje hebben, moeten alle gelovigen voor hen bidden; als zij sterven, worden hun lijken gebalsemd en ingepakt in eiken kisten en in marmeren graven in krypten vastgemetseld, in een leugenachtige poging aan het bederf te ontkomen. Aan hun rottend lijk worden als-

nog magische krachten toegeschreven, conferatur de relikwieën die bovendien een aardige duit opbrengen.

De kerken, maar ook de ideologieën, de ene nog gekker dan de andere en, niet te vergeten: allerlei dubieuze activiteiten die zich beroepen op de wetenschappen en die, zoals bij uitstek in de coronacrisis bleek, wedijveren met de kerken om de wereldheerschappij. En schieten zij tekort, al die praatjes voor de vaak, dan wordt binnen de kortste keren en onder nog meer fantasmagorische voorwendsels, de massa naar het front gejaagd. Binnen de kortste keren (want wat betekent één generatie in de oneindigheid van de tijd?) vormt zich een kersvers leger gehoorzame burgers aan wie opnieuw in alle talen wordt onthouden waar zij vandaan komen en waartoe zij zullen dienen.[180]

180Tekst d.d. 21 december 2024.

Het lot, het doel en de onbestemdheid

Het noodlot of het lot betreft een eindpunt waaraan niet te ontkomen valt. Het doel betreft een mikpunt dat moet nagestreefd worden en dat dus ook gemist kan worden. Onbestemdheid heeft te maken met de afwezigheid van doelen en van een noodlot, al kan men dan ook zeggen dat onbestemdheid ons lot is.

Het noodlot is vooral in de Helleense tragediespelen van de partij, samen met het geloof dat elke poging tot verzet tegen het noodlot, dit alleen maar in de hand kan werken, wat tegendoelmatigheid heet of contraproductiviteit. En de mening dat men derhalve maar beter laat begaan, is fatalisme, soms defaitisme.

Van fatalisme is bijvoorbeeld sprake in het hindoeïsme: in het gesprek dat de boogschutter Arjuna in de eerste verzen van de Bhagavad Gita heeft met de god Krishna, stelt Arjuna de zin van het geweld in vraag maar de godheid antwoordt hem dat de strijd zijn plicht is en dat hij die moet volbrengen met onverschilligheid tegenover het lot. Echter, in zijn aanklacht van de holocaust, meer bepaald in het geschrift *"Is dat een mens?"* bestempelt Primo Levi de onverschilligheid als een nog groter kwaad dan de Shoah zelf. Net zoals Arjuna deden de uitvoerders van de moordpartijen in de Holocaust hun plicht: "Befehl ist Befehl". Tegen de intuïtie in, lijken gehoorzaamheid en plichtsgevoel, verantwoordelijkheid uit te sluiten: wie zichzelf ondergeschikt maken aan andermans wil, verloochenen de eigen vrijheid, wat onmenselijk is en dus geen

deugd kan zijn. Het lijkt er op dat gehoorzaamheid en plicht alleen goed zijn voor wie de bevelen uitdelen. Dat vloekt alweer met de overtuiging dat het opleggen van zijn wil aan de ander pas goed kan zijn waar men het goed van de ander beoogt maar daar rijst dan de vraag of men wel weet wat goed is voor de ander, met andere woorden duikt daar het probleem op van het paternalisme: mag men vader spelen ofwel god, als men dat niet is? Een vader *is* vader; een moeder, moeder: zij geven, als zij authentiek zijn, hun leven voor hun kroost. Politici zijn dat niet, zij wenden iets voor dat ze niet zijn, ze liegen en dat weten wij met zekerheid omdat ze willen betaald worden voor hun toneel, als ze niet al aan het graaien gaan. Wie het problematisch karakter van deze zaken erkennen, belanden sowieso in paradoxale situaties. 'Antwoorden' vinden alleen wie de kritiek negeren maar dat is het zich onttrekken aan het licht der waarheid.

Teleologie of de leer van de doeleinden vertrekt van het geloof dat alles van bij het begin een doel of een bestemming heeft. Het teleologisch denken is eigen aan de filosofie van Aristoteles en het werd overgenomen door de christelijke theologen. De christelijke (maar ook de joodse en de islamitische) eschatologie of de 'leer van de laatste dingen' verwijst naar de eindtijd en de berechting van de mens, het 'laatste oordeel'.

De kritiek op de teleologie luidt dat zij in feite geen antwoord geeft omdat steeds weer kan gevraagd worden naar het doel áchter het doel. Aan christelijke maatschappijen die werken met ultieme doelstellingen kan men verwijten dat zij het feitelijke heden opofferen aan een uiteindelijk onbestaande toekomst. Vanuit die kritiek wordt

dan bijvoorbeeld het onderwijs niet langer gezien als een voorbereiding op de toekomst maar als een doel op zichzelf. Als een zeker spel plezier verschaft, waarom dan nog een ander, vaak 'hoger' genoemd doel najagen, zo luidt het. Handelingen hoeven niet perse een ander doel te hebben dan zichzelf, het is mogelijk dat zij genoeg hebben aan zichzelf.

Ook hier is de problematiek allerminst simpel omdat het geloof in het bestaan van een einddoel, zin lijkt te kunnen geven aan het leven. Maar men zou ook het omgekeerde kunnen beweren: als er een doel is waarop wij ons moeten richten, zijn wij niet langer vrij (om zelf een doel te kiezen). Waaruit de paradox: zonder vrijheid kan men niet zinvol leven.

Het handelen gehoorzaam aan bijvoorbeeld een traditie, lijkt de mens te bevrijden van de soms onmenselijke druk die gepaard gaat met het persoonlijke, verantwoordelijke handelen wars van tradities, oversten of plichten. Vooral bij mislukkingen komt op de rug van de 'daders' een pijnlijke last te liggen in de vorm van een schuld die niet ingelost kan worden omdat men die aan zichzelf zou moeten betalen, wat echter onmogelijk is. Het zich onttrekken aan plichten wordt daarom hoogmoed genoemd, eerder dan moed, en de bestraffing van die allerhoogste zonde zal immer het eeuwige hellevuur zijn. Maar dat lijkt de prijs die betaald moet worden, wil men de hoop kunnen koesteren op prestaties die de mogelijkheden welke de tradities in petto hebben, kunnen overschrijden.[181]

181Tekst d.d. 25 december 2024.

Opstand

De huidige wereld is verdeeld, gepolariseerd. Het lijkt erop dat er een arm stuk wereld is en een rijk en dat het rijke stuk ook rijk is omdat het teert op wat eigenlijk aan het arme stuk toekomt. Gedurende vele eeuwen heeft het noorden onder de voorwendsels van christianisatie en beschaving het zuiden onderworpen en beroofd en dat onrecht blijft zich handhaven. Wat zekere neoliberalen beweren over een aan het kapitalisme te danken vooruitgang waarvan uiteindelijk iederéén beter zou worden, is de reinste onzin, het is een uitvlucht om door te kunnen gaan met graaien. Bovenop de plundering is het vranke goedpraten daarvan het ten hemel schreiend onrecht dat oorzaak is van het uitbreken van een derde wereldoorlog.

Waar samenwerking plaats moet maken voor concurrentie (concurrentie is de motor is van het kapitalisme, een voertuig dat zich met hoge snelheid te pletter rijdt) ontstaat monopolievorming, wat betekent: een overwicht in het voordeel van de sterkste en dus een onevenwicht van het geheel, zo niet de oprichting van een mondiaal totalitarisme door de totale uitschakeling van de zwakkeren (-beter te typeren als degenen die zich ervan weerhouden om onrecht te plegen). Het is bovendien bijzonder cynisch dat daar waar de zwakkere gespaard wordt, dit sinds oudsher gebeurt met het oog op het supplementaire voordeel dat de potentaat daar nog uit haalt: het leven der verslagenen wordt gespaard als zij zich nuttig maken voor hun overheersers. De nazi's verkochten naast de hui-

zen, de kleren en de schoenen, ook huid en haar van de in de concentratiekampen vergaste joden. De wet van de jungle kan een natuurlijk gegeven zijn - menswaardig kan men haar niet noemen.

Onder het voorwendsel van christianisatie heeft het noorden het zuiden onderworpen en beroofd maar in het zuiden zijn de mensen niet langer bereid om een 'beschaving' te accepteren die via het prediken van barmhartigheid, van hun kinderen hongerlijders maakt. Die uitbuiting hebben Karl Marx en Friedrich Engels aangekaart, uiteraard kregen zij, zoals ook vroeger nog de abolitionisten die de slavernij bevochten, de wind van voren vanwege de slokops maar wie honger lijden, kunnen uiteraard niet bij de pakken blijven zitten. De allesverslinders trachten alsnog hun hachje te redden middels het gif dat demonisering heet: de hongerigen worden verketterd en moeten verslagen worden. De rijken worden door hun bazen opgeroepen om tegen de door hen verdrukten die opstandig worden, ten strijde te trekken maar of wie blasé zijn ook nog bereid zijn om zich voor de verandering eens niet naar een megafuif te begeven maar naar het oorlogsfront, valt nog te bezien. De overschakeling naar de oorlogsmodus is een proces dat tijd vraagt en vooral ook drastische ingrepen. Potentaten begrijpen dat mensen niet uit hun slaap te krijgen zijn zolang zij honger en kou moeten ontberen. Werkloosheid en recessie zijn door de overheden in de hand gewerkte condities waarmee zij de ingeslapen massa moeten wekken. Maar die condities ondermijnen uiteraard tegelijk de slagkracht van het op te richten leger, wat tot bijzonder moeilijke evenwichtsoefeningen noopt. Gekoppeld aan de onbekwaamheid en de onbetrouwbaarheid van de huidige, door vriendjespoli-

tiek aan de macht gekomen leiders (denk maar aan de notoire leugenaar[182] die onlangs tot navobaas gekozen werd), leiden wat huzarenstukjes moesten worden, tot lachwekkende optredens van de machthebbers, met mededelingen aan het volk in de stijl van: “Zorg ervoor dat u wat water, een zaklamp en een radio op batterijen in huis haalt, en van die dingen.”[183]

182Zie bijvoorbeeld: https://www.youtube.com/watch?v=35E2xsWdoLc , https://www.youtube.com/watch?v=SLPRm07HCJU en https://www.youtube.com/watch?v=jjPAr3YFktk .
183Tekst d.d. 26 december 2024.

28 december

Vandaag is het de dag van de Heilige Onschuldige Kinderen die werden vermoord door de potentaat Herodes; zij stierven in de plaats van het Kerstekind en worden daarom als martelaren vereerd. *Zonder het te weten*, gaven zij hun leven om de weg vrij te maken voor de Verlosser. Dat God dit toelaat, toont aan dat het lot van deze kinderen niet te betreuren valt, wat wel het geval is met betrekking tot het lot van Herodes en zijn medestanders. Zij hebben gekozen voor de wereldse macht en de prijs die zij daarvoor betalen is niet het leven van de onschuldige kinderen maar hun eigenste zielenheil: zij moeten de eeuwigheid in met onafgebroken het beeld de onschuldige maar dode kinderen voor hun ogen. Niemand kan twee heren dienen, niet God én Mammon.[184]

184Tekst d.d. 28 december 2024.

Met ijzeren staven[185]

"De foto's van Litouwers die groepen joden afmaken met ijzeren staven, behoren nog altijd tot de schokkendste beelden van de Tweede Wereldoorlog", zo schrijft journalist Jorn De Cock in zijn bijdrage over extreemrechts in Centraal-Europa in de bundel Nieuw Radicaal Rechts in Europa[186] dat verscheen kort na de val van het ijzeren gordijn in 1989. Inzake het voormalige Oostblok heeft hij het over "een nieuw populisme" en over "virulent nationalistische en antisemitische partijen" in de Baltische Staten maar ook in Polen, Roemenië, Slovakije, Hongarije, Tsjechië, Bulgarije en... de Oekraïne. De fascist, racist en antisemiet László Bárdossy werd in 2000 (onder de regring van Viktor Orban) openlijk herdacht en geëerd in de Stefansbasiliek in Boedapest.[187] "In de Letlandse hoofdstad Riga vindt jaarlijks een mars plaats van de oude Letse SS-ers" - samen met de Estlanders en de Litouwers namen zij deel aan de massamoord op joden in W.O.II.[188] In Wit-Rusland werd door de nazi's een gruwelijke genocide gepleegd waarvoor het bloedbad van Chatyn symbool staat.[189] Het nazisme onder Adolf Hitler was dermate onmenselijk dat het Westen een alliantie vormde met de

185 Jan Bauwens, Van libricide naar genocide. Over de uitbraak van W.O.III, Serskamp 2023, pp. 21-22. Tekst d.d. 11 maart 2022.
186Alex Buyse (samensteller) en De Standaard-redactie, Nieuw radicaal rechts in Europa, Houtekiet, A'pen/A'dam 2002, pag. 197.
187Ib., pag. 197.
188Ib., pag. 197.
189Zie het artikel Lebensraum d.d. 30 november 2021: http://blog.seniorennet.be/tisallemaiet/archief.php?ID=2444040

Sovjet-Unie onder Stalin om de nazi's te kunnen verslaan. Herhaalt zich de geschiedenis? Zijn het neo-nazi's, of beter: inter-nazi's die de coronapandemie of het Panopticum Corona op touw hebben gezet om de wereldheerschappij te kunnen grijpen? Is deze oorlog tussen Rusland en de Oekraïne in wezen een heruitgave van de strijd tussen het communisme en het nazisme dat nu verpopt is tot het internazisme en dat zich zopas gemanifesteerd heeft met als psychedelisch wapen de fantastische fabel van de pandemie? Het door Europa zozeer verguisde nazisme waarvan nu blijkt dat het altijd al de ideologie was van de westerse elite die nu wil dat haar bevolking ze omarmt en naar het front holt om ze te gaan verdedigen?[190]

190Tekst d.d. 11 maart 2022.

Informatie en Big Brother

Het interieur van bibliotheken, hoe fraai ook, begint van langs om meer te gelijken op dat van kerken en wel vanwege de verlatenheid. Dat almaar meer mensen geen tijdschriften meer ontlenen, laat staan lezen, dat de dagelijkse krant verhuist naar het museum, dat steeds minder mensen het nieuws opgoogelen, dat televisietoestellen steeds vaker gesignaleerd worden aan het hek op straat bij het grof huisvuil, dat jongeren steeds vaker spijbelen en straks ook de academische wereld laten voor wat hij is: het heeft allemaal een goede reden.

Van nature is de mens nieuwsgierig en weetgierig, de jacht op informatie was immers altijd al van levensbelang, onze zintuigen werden aangescherpt en versterkt met toestellen om toch maar niets te moeten missen, overal struikelt men, niet langer omzeggens maar heel letterlijk over microfoons en camera's, reclame overstelpt ons dag en nacht, informatie wordt verzameld en verspreid maar sinds kort blijkt dus een algemene indigestie van de partij: koptelefoons dienen niet langer om info op te doen doch om zich af te sluiten van de buitenwereld, mensen komen niet meer samen om nieuws te delen doch om zich daar tegen te keren middels fictie van eigen makelij en de redenaars van weleer worden nu weggeblazen door wie leugenachtige slogans spuien en de reinste onzin uitkramen.

Velen wijzen met beschuldigende vinger naar de leuge-

naars die alles in diskrediet hebben gebracht; zij beweren dat desinformatie nu de bovenhand heeft, waarbij zij soms ook nog de mond vol hebben over de teleurgang van de moraal of, waarom ook niet, over de groeiende afkeer voor religie en fatsoen. Anderen beweren dan weer dat de gemakzucht oorzaak is van die malaise terwijl nog anderen juist het tijdsgebrek ingevolge naarstigheid en overwerk aanwijzen als het euvel dat de nieuwsvergaring in de weg staat. En allemaal hebben zij een heel klein beetje gelijk, edoch, het kwaad heeft andere gronden.

De zaak is dat het vergaren van informatie ons weliswaar beloont op duizend en één manieren maar het doet dat pas zolang wij met die informatie, zelfs met onszelf als vragende partij, ook iets kunnen doen. Want van zodra wij dingen vernemen, onthouden en verspreiden, dingen die waarschijnlijk waar zijn maar waarmee wij verder alleen maar de kamers, de kasten, de opbergdozen en de schoven van onze geest kunnen vullen, terwijl zij ons bovendien aardig frustreren omdat zij zich opdringen terwijl niet eens naar onze mening wordt gevraagd, (er wordt zelfs niet gevraagd of wij ermee gediend zijn al die zaken te vernemen) - van zodra ons dingen worden toegestopt waarmee wij helemaal niets kunnen aanvangen terwijl zij elk ogenblik van ons bestaan weg roven door onze aandacht te bezetten en de kostbare tijd van ons eenmalig leven, is indigestie het enig mogelijke antwoord.

Informatie behandelt ons steeds vaker alsof wij niets omhanden hadden, alsof wij enkel op verstrooiing uit waren, alsof wij hongerden naar om het even wat, alsof onze ogen en oren onverzadigbare vraagtekens waren en ons hoofd een slokop van een trechter. Informatie behandelt

ons alsof wij onwetend waren, naïef en goedgelovig, klaar om alles wat rondgebazuind wordt tot ons te nemen, onderdak te geven en ook voedsel en godbetert bereid om daarvoor op de koop toe te betalen.

Laat ons met rust, zo zeggen nu de mensen: hou ermee op mijn panorama te vervuilen met uw lelijke affiches, maak lawaai zoveel gij wilt in uw eigen kot en wat betreft uw goede raad: loop daarmee naar de duivel maar hou er om de liefde Gods mee op ons te bestoken of wij laten u onmiddellijk interneren!

Interneren!? Zei u: interneren!? En is het niet daar dat het paard gebonden ligt? Want leurders behoeven geen leurderskaart, de ruimte is van hen, de tijd insgelijks, zij kunnen straffeloos elkeen bestelen, tergen en afpersen. Wordt het dan niet de hoogste tijd dat hieraan paal en perk gesteld wordt? Dat wij naar de rechter kunnen stappen en zeggen: edelachtbare, als ik door mijn raam naar buiten kijken wil, naar die prachtige, laatste olmen waarvan straks de takken zonder te breken neerwaarts zullen buigen onder het gewicht van lang geleden lichte, witte, frisse sneeuw, dan moet ik almaar weer dat gruwelijke bord lezen van Coca-Cola verfrist u 't best! Zou u, edelachtbare, het met uw goedheid in overeenstemming kunnen brengen om daar paal en perk aan te stellen en om de eigenaren van dat bord hier, op het matje te roepen en hen te vragen welk goed het verantwoordt om ons aller paradijs te herscheppen tot een cocacolahel?

Zou u die lui die ons het leven lang en onverdroten op die slinkse wijze bij den bok zetten, nu alstublieft willen interneren? Want als geen ander, edelachtbare, bent u welingelicht over de menselijke psychologie en weet u toch

dat wij, die dagelijks wat verstrooiing zoeken in het panorama van de weidse velden achter het raam - dat wij door die lui die enkel op onze aandacht azen en zo ook op ons geld, bestolen worden van alle poëzie en dat zij ons in toorn ontsteken zodat wij dat alles zelfs vervloeken gaan om ons dan te vierklauw te begeven naar het eerste, het beste grootwarenhuis teneinde daar een krat van die stinkende zwarte suikerdrank te gaan kopen, en dat met de regelmaat van de klok tot het einde van onze dagen, totdat onze tanden weggerot zijn en ons lijf opgeblazen?

Maar u verwacht van mij toch niet, zo zal gewis de edelachtbare ons van antwoord dienen, dat ik de CEO van Coca-Cola in de boeien sla? De CEO van BNP Parisbas Fortis? En welke borden staan daar nog, meneer, mevrouw, die u het zicht belemmeren op uw prachtige, laatste olmen waarvan straks de takken zonder te breken neerwaarts zullen buigen onder het gewicht van lang geleden lichte, witte, frisse sneeuw? U denkt toch niet dat u mij kunt bekoren met uw gedichtsels voor de vuist hier in de rechtszaal? Uw zieke hoofd denkt dat wij niets anders omhanden hebben dan te staren door het raam naar wit besneeuwde olmen? U bent, meneer, mevrouw, als ik zo vrank mag zijn - u bent niet goed snik, het is mijn plicht om hieraan paal en perk te stellen en ter zake de geëigende professionals in te schakelen want of u het nu beseft of niet, u bent een gevaarte voor zichzelf alsook voor onze samenleving. Waarvan akte.[191]

191Tekst d.d. 30 december 2024.

De mens en zijn maskers

Een sluier verbergt het gezicht maar een masker doet meer: een masker wendt een vals gezicht voor. Daar het zich aan de omstandigheden aanpast, kan men zich afvragen of het gezicht zelf dan geen masker is. Niet noodzakelijk, zo lijkt het: evenals met zijn woorden en gebaren, kan men met zijn gezicht de waarheid laten zien of hem verbergen. Drukt het lichaam de waarheid uit, dan blijft het één geheel vormen met zichzelf maar liegt het, dan koppelt het zich van zichzelf los: het zelf verliest zich dan in wat het niet is en gaat over van zijn naar niet-zijn. En wat dat betekent, weet niet alleen Faust.

Voor de spiegel staat een wat uitgemergelde man die net gedoucht heeft en die zich moet opmaken voor een sollicitatie voor de job van voorzitter van de nato. Buiten schijnt een zomerzon, het is er even warm als binnenshuis maar de sollicitant realiseert zich dat hij zo de straat niet op kan zonder binnen de kortste keren gearresteerd te worden en daarom kleedt hij zich aan. Een sluier zou volstaan om zijn lichaam te bedekken maar louter bedekking is niet de bedoeling van het masker: onze held moet een lichaam voorwenden dat niet het zijne is en zo moet de kledij ervoor zorgen dat meneer breder lijkt dan hij in werkelijkheid is, zijn buikje moet gecamoufleerd worden, hakken zullen hem wat groter doen uitschijnen, samen met het kapsel en het hoofddeksel en verder is er nog een bijzonder complexe opbouw van de rest van de façade die moet meehelpen om de lui die deze sollicitant zullen

keuren, op het verkeerde been te zetten. Alle mensen weten nu eenmaal van elkander dat zij maskers dragen, het komt er alleen op aan zich niet te laten ontmaskeren. Niet het geweten en de schuld zijn vandaag problematisch maar de schande: het openbaar worden van schuld en van gewetenloosheid.

Een andere kijk op de zaak luidt dat er geen essentie is: het masker is eindeloos verwisselbaar met elk ander en zonder de maskers is er niets. Men zou dan kunnen denken dat iets of iemand achter zijn maskers, die maskers bestuurt maar dat is een kostelijke illusie: elk masker wordt bestuurd door zijn omgeving die het lachen doet en wenen; de mens als een geheel van maskers is de resultante van zijn externe betrekkingen. Het knooppunt van de interne relaties is het maskerloze lichaam.

In zijn hoofdwerk refereert Rudolf Boehm naar Blaise Pascal met betrekking tot de middeldoelomkering die laat zien hoe de mens met het masker van voorgewende beweegredenen zijn eigenlijke drijfveren verbergt: in de activiteit van de jacht moet de bekommernis voor voedselvoorziening het botvieren van een dierlijke moordlust verkappen. Valse motieven verplichten wie de verschalking van de medemens voor ogen hebben in het zich bekwamen in de kunst van de retorica, de argumentatieleer die zich laat betitelen als de welsprekendheid terwijl zij zich alleen maar bekwaamt in de specialiteit van het liegen.

Maskers kunnen een gezicht maskeren of bijwerken maar steeds vaker is het masker exact het tegenovergestelde van het gezicht dat het verbergt en zo pakte een halve eeuw geleden de filosoof Ivan Illich uit met een werk dat

luistert naar de titel *Medical Nemesis* of de ziekmakende werking van de geneeskunde en in Latijns Amerika had omstreeks dezelfde tijd Paulo Freire het over onmondig makende scholing. Verarmende economie die geen middelen biedt voor de handel maar die op de handel teert, precies zoals beleggers teren op het zweet van arbeiders. Werktuigen die hun bedienaren aan zich onderwerpen of het verhaal van de golem, vandaag in de gedaante van de één gemaakte wereld, een anonieme, levenloze structuur die alle leven aan zich onderwerpt en die reeds door de grote Russische schrijver Fjodor Dostojevski werd voorzien en in zijn *Demonen* werd benoemd als het 'kristallen paleis'.

Tenslotte is er nog de kapitalistische economie, het masker dat nu afgevallen is, de hebzucht die er uitzag als het blinkende goud dat nu zijn ware gelaat toont van de lelijke, eeuwige oorlog met op zijn zwarte vlag de dood.[192]

192Tekst d.d. 1 januari 2025.

Over verrechtsing en oorlog

1.

De dieren beschermen hun jongen. Zo bijvoorbeeld in een school vissen zwemmen de kleintjes veilig in het midden, en de ouderen vormen aan de buitenkant een levend schild. Onder de mensen zijn er die weten weg te komen met het tegenovergestelde.

"Meine Ehre heißt Treue" was het motto van de *SS*, de *Schutzstaffel* of de beschermingsafdeling, oorspronkelijk (sinds 1925) de (paramilitaire) persoonlijke lijfwacht (veiligheid!) van Adolf Hitler, aanvankelijk bestaande uit vrijwilligers, die hem trouw tot in de dood beloofden. De *SS* werd een (racistische) elitegroep en ook de bloedverwanten van de *SS*-ers maakten er deel van uit (wat naar het oud-Germaans een 'sibbeorde' heet). Er was crisis met werkloosheid, de jeugd verwierp de democratie en sloot zich massaal bij de *SS* aan. Onder Hitler werd op school aan de jeugd onderwezen dat het nationaal-socialisme goed was, het communisme slecht en de jeugdbeweging, sinds 1922 de *'Hitlerjugend'*, zou 'kanonnenvlees' leveren voor de oorlog: blindelings gehoorzame frontsoldaten. Hitler verklaarde: *"Mijn pedagogiek is hard. (...) Een gewelddadige, wrede, onverschrokken jeugd wil ik. (...) Er mag niets zwaks en teers aan haar zijn. Hun blik moet weer even scherp worden als die van een vrij en herrisch roofdier. (...)"*[193]

193Hitler in een interview. Cf.:
https://nl.wikipedia.org/wiki/Hitlerjugend

Een eerzuchtige schurk jaagt de jeugd massaal de dood in onder het voorwendsel 'trouw'. 'Trouw' en 'eer' handhaven zich middels sociale druk die ontrouw en oneer genadeloos bestraft met de dood of met verbanning uit de groep. Blinde gehoorzaamheid wordt trouw genoemd terwijl het gaat om onderwerping en wie zich verzetten, worden weggezet als lafaards. Dankzij deze listige strategie komen demagogen en massamoordenaars aan de macht en zij doden genadeloos wie niet naar hun pijpen dansen.

De mannen van Hitlers 'security' waren aanvankelijk vrijwilligers, zij wierpen zich omzeggens voor de voeten van hun leider, wat niets aan de fantasie overlaat betreffende de inborst en de persoonlijkheid van deze lieden. Idolatrie kenmerkt de onvolwassenheid, zij is normaal in de adolescentie maar daarna bijzonder problematisch, ofschoon zij bijna zonder een enkele uitzondering een eigenschap is van al wie deel uitmaken van de massa. Idolatrie verraadt onzelfstandigheid, onvermogen tot verantwoordelijk handelen, groepsinstinct en gewetenloosheid: de aanbidder laat zijn idool beslissen over goed en kwaad en hij aapt hem na. Goed en kwaad, schoon en lelijk, waar en onwaar, waardevol en waardeloos, eerbaar en verwerpelijk: de oordeelsvorming bestaat niet meer voor wie een afgod adoreren, zij voeren blindelings diens wil uit en dat heet dan plicht: *"Befehl ist Befehl"*. Deze kuddemensen die trouw of zonder nadenken hun plicht vervullen, vormen de ideale gewetensbuffer tussen de moordenaar en zijn slachtoffers, zij voorkomen dat de doder bloed moet zien, hij ziet alleen documenten met cijfers. In de nazitijd stuurden executeuren aan hun oversten berichten zoals dit: *"Tussen januari 1940 en augustus 1941 hebben we hier 70.273 'patiënten' 'gedesinfecteerd'*

[n.v.d.a.: 'patiënten' is codetaal voor 'slachtoffers' en 'gedesinfecteerd' staat voor 'vergast']. *Rekening houdend met een gemiddelde dagelijkse kostprijs van 3,5 RM per patiënt, geeft dat jaarlijks een besparing van 88.543.980 RM. Met een gemiddelde levensverwachting van 10 jaar is de besparing 885.439.800 RM."*[194] Op het einde van de oorlog bedroeg het aantal slachtoffers in de concentratiekampen zes miljoen.

De blinde gehoorzaamheid werd bekrachtigd door een eed aan de Führer en dat gebeurde 'vrijwillig' en uit het zicht van de wet, evenals de misdaden die eruit voortvloeiden. Gelijkaardig is het vrijwilligerswerk van bijvoorbeeld het hedendaagse BuurtInformatieNetwerk met de buurtwhatsapp, die echter nog geen boogscheut is verwijderd van de gruwelijke *Securitate* onder de Roemeense dictator Ceausescu en die eveneens herinnert aan de nu sterk te betreuren door onwetende en/of corrupte politici opgelegde coronamaatregelen van destijds. De wil van de blinde massa gaat vooraf aan de verkiezing van populisten die de misdaad tot wet verheffen.[195]

2.

Het debat over veiligheid versus vrijheid is al zo oud als de geschiedenis zelf en de kwestie is terug te voeren tot de nood aan (de illusie van) zekerheid, een kwestie die

194Uit het historisch document: *Nazi Mass Murder. A Documentary History of the Use of Poicon Gas,* Edited by Eugen Kogon, Hermann Langbein and Adalbert Rückerl, Yale University Press, New Haven and London, English-language edition 1993 by Yale University. Oorspr.: *Nationalsozialistische Massentötungen durch Giftgas: Eine Dokumentation,* by S. Fischer Verlag GmbH, Frankfurt a.M. 1983), pag. 37.

195Tekst d.d. 7 januari 2024.

verwant is aan de nood aan (de illusie van) leiderschap en derhalve een probleem dat in de eerste plaats de mens als sociaal wezen aangaat. Het is dankzij die nood dat verzekeringsinstellingen schatrijk worden, dat populisten verkozen geraken en dat de wereld op een narrenschip gelijkt.

Kinderen kennen geen gevaar, hun vrijheid moet door ouders en opvoeders worden ingeperkt om veiligheidsredenen. Volwassenen bepalen zelf hoeveel veiligheid zij aan hun vrijheid opofferen en op het hoogtepunt van hun kunnen nemen zij de meeste risico's. Bij ouderlingen helt de balans weer over naar meer veiligheid ten koste van de vrijheid. De nood aan vrijheid en veiligheid varieert gedurende ons leven en verschilt dan uiteraard ook nog eens van mens tot mens. Waarmee gezegd wil zijn dat niemand zomaar voor een ander kan bepalen hoeveel vrijheid goed voor hem is.

Wanneer nu potentaten merken dat het volk zich in hoge mate bevrijd heeft, vrezen zij er terecht voor dat hun macht over de massa slinkt. Met het oog op het opnieuw inperken van andermans vrijheden, zoeken overheersers het volk bang te maken en zij weten dat bij toenemende onveiligheidsgevoelens, mensen bereid zullen zijn om een deel van die vrijheid terug af te staan in ruil voor bescherming. Nu de angst voor de hel in het hiernamaals tot het verleden is gaan behoren en alleen nog het hiernumaals overblijft, worden duivels gecreëerd in het hiernumaals: vijanden die bevochten moeten worden in een of andere oorlog.

De verrechtsing gaat uit van potentaten die vrezen hun macht te zullen verliezen over het volk waar zij moeten

vaststellen dat het volk zich vrij gemaakt heeft of geëmancipeerd is. Maar het terugschroeven van de emancipatie of van de zelfbeschikking van het volk gebeurt door vrijheidsinperkingen die verborgen moeten blijven en die derhalve allerminst opgelegd mogen worden: het volk zelf moet er om vragen. Potentaten trachten het volk zo ver te krijgen dat het zelf gaat smeken om zijn vrijheden af te staan.

De overheersers brengen dat voor mekaar met het tovermiddel van de angst dat mensen er kan toe brengen vijanden te zien waar er helemaal geen zijn. Maar om iederéén daarvan ten volle te kunnen overtuigen dat de geschapen ficties écht zijn en de realiteit fictief, moeten alle registers van de zinsbegoocheling worden opengetrokken. De verwisseling van de realiteit met de fictie is een waar huzarenstukje dat een totalitair systeem kenmerkt en dat wereldwijd werd uitgeprobeerd doch faliekant is mislukt ter gelegenheid van de jongste 'pandemie'.

Uiteraard was er dat virus, het aantal virussen die het mensdom aandoen is ontelbaar, men hoeft helemaal geen moeite te doen, er is altijd keus genoeg, men moet het virus dat men uitkiest alleen maar demoniseren en klaar is kees, de strijd ontbindt zich vanzelf met alles erop en eraan. Uiteraard vallen er slachtoffers, uiteraard zijn er medicijnen en uiteraard is hun werkzaamheid even fictief als de ziekte zelf. Mensen worden opgevoed om klakkeloos al de onzin te geloven die hen ertoe moet brengen om het toneel voor echt te aanzien en de realiteit te ontkennen.

Voor het terugschroeven van de emancipatie wordt geen enkel middel over het hoofd gezien, te beginnen bij het belachelijk maken van de menselijke drang naar vrijheid

en naar onafhankelijkheid. Zo schrijft Valentijn De Hingh in *De Correspondent*: *"Door alle activisten 'woke' te noemen, wordt de bewustwording van reëel onrecht synoniem met totalitair activisme (...) Het is (...) een aloude truc. Je maakt een karikatuur van je tegenstander om alle kritiek op je eigen overtuigingen te diskwalificeren. (...) Als we niet opletten spoelt het broodnodige bewustzijn dat 'woke' verwoordt weg in het afvoerputje van het debat. En dat zou eeuwig zonde zijn."*[196]

Vervolgens schuwt men het niet om corrupte 'intellectuelen' te promoten die er godbetert ook nog al te vaak in slagen om de onderdrukking en de slavernij van destijds te doen vergeten en met emancipatie en 'awareness' of 'woke' de spot te drijven, en dat blijkt peanuts voor het grote geld. Zo stelt Congokenner en aanklager van het Belgisch koloniaal verleden, Ludo De Witte, vast, dat aan geschiedenisherschrijving wordt gedaan in David Van Reybroucks boek, *Congo, een geschiedenis*: *"Bladzijden die de Belgische autoriteiten in een kwaad daglicht zouden kunnen plaatsen, lijken wel uit het boek gescheurd."*[197]

De verkiezing van Trump, zijn banden met extreemrechtse populistische politici, met megakapitalisten en met katholieke potentaten en het zich gestaag onderwerpen van

196Valentijn De Hingh, *Alles en iedereen is 'woke'. Maar wat zegt dat nog?*, in: *De Correspondent* d.d. 20.12.21. Cf.: https://decorrespondent.nl/13005/alles-en-iedereen-is-woke-maar-wat-zegt-dat-nog/3b6d8526-452c-0bda-0493-5a16a7f2182c

197Ludo De Witte, *"David Van Reybrouck masseert westerse bemoeienissen in Congo weg"*, Apache, 18 mei 2010. Cf.: https://apache.be/2010/05/18/david-van-reybrouck-masseert-westerse-bemoeienissen-congo-weg

allerlei instanties aan wat een conservatieve teneur wordt genoemd maar in wezen een rehabilitatie is van onrechtplegers, bevoorrechten en dieven, zijn tekenen aan de wand dat het westen inzake de schending van mensenrechten niet langer moet onderdoen voor Rusland en China.[198]

3.

Eer en trouw zijn concepten uit verleden tribale culturen en daar waren zij ook op hun plaats. Het vermogen om vijanden te verslaan, hetzij rivalen onder de soortgenoten, hetzij de natuur, vergt samenwerking en dat is eenheid in de strijd, onder een en dezelfde vlag of rond een tabernakel dat het heilig sacrament herbergt: God zelf die mee trekt met de strijders die Hij terzijde staat, *"Gott mit uns"*.

Concurrentie speelde zich af tussen volkeren of tussen individuen als leden van een zeker volk omdat elkeen van zijn volk afhankelijk was en waar een volk verslagen werd, werden zijn leden door het overwinnende volk ingelijfd - niet als gelijkwaardige leden maar als slaven omdat zij principieel onbetrouwbaar waren: trouw betekent samenhang, vreemden zijn in principe niet betrouwbaar want vijandig (wie geen vriend is, is vijand en een tussenpositie is er niet omdat die niet te dulden is) en derhalve hangt men met vreemden geenszins samen.

Slaven hadden daarom een statuut welhaast vergelijkbaar met dat van trekdieren, zij waren louter 'lijven' (zij werden ingelijfd als lijfeigenen) wat overigens aantoont dat de waardigheid van een mens uitsluitend met zijn trouw

198Tekst d.d. 8 januari 2025.

(aan de groep) te maken had. Een slaaf als ingelijfde van een overwonnen volk kon op structurele gronden niet menswaardig zijn. Men werd gewaardeerd in de mate dat men dapperheid vertoonde omdat dapperheid de bereidheid is om voor zijn volk te strijden. Om die reden ook kan dapperheid worden gezien als een graadmeter voor de samenhang van een volk of voor de trouw. Onverschrokkenheid heeft daarom te maken met de achterban: wie niet gesteund worden, zijn alleen en kunnen ook niet dapper zijn, zij kunnen slechts opkomen voor zichzelf en worden om die reden niet zelden gehaat, zo niet gedood.

Onmiskenbaar heeft het christendom in deze gang van zaken verandering gebracht: mensen hebben hun menswaardigheid daar niet langer te danken aan hun lidmaatschap van een volk maar aan hun kindschap van één en dezelfde God - een opvatting die, *als zij door iedereen aanvaardt wordt*, verenigend werkt: oorlog wordt zinloos waar geen vijanden meer zijn en dat wordt het geval waar men zijn vijanden dient te beminnen. Het communisme, dat in principe naar een wereldcommunisme streeft, huldigt een gelijkaardige (maar niet een gelijke) gedachte, in die zin dat, *als het door iedereen aanvaard wordt*, vijandschap onmogelijk wordt. Maar van een nog veel doortastender invloed op de kentering die zich heeft voorgedaan tussen zogenaamde tribale culturen en de huidige wereld, was de industriële revolutie.

Landbouwers maar ook alle andere ambachtslui werden wegens concurrentiedruk verplicht om in fabrieken te gaan werken, wat betekende dat de familiale samenhang die rond deze beroepen bestond (het vak werd van vader op zoon doorgegeven) verdween: men was in zijn bestaan

niet langer afhankelijk van de familie waartoe men behoorde maar van zijn werkgever: de eigenaar van het fabriek waar men te werk gesteld was. De enige overblijvende vorm van 'samenwerking' situeerde zich nu tussen de werkgever en de werknemer en, gevolg gevend aan de regel “'wiens brood men eet, diens woord men spreekt”, sprak men niet langer het woord van de familievader maar dat van degene van wie men een loon moest ontvangen: de kapitalist *bezat* in feite zijn arbeiders (zij werden zijn lijfeigenen, overigens ook omdat hun trouw uitsluitend te danken was aan het loon en dus onstandvastig) en de fabrieksbaas was het ook die de oude gezinsverbanden en de familiale banden aan diggelen sloeg. Echter, arbeiders die niet langer rendabel waren, werden genadeloos afgedankt en uitgerekend die misdadigheid zorgt voor een rancune die (zeker daar waar het sociale opvangnet, dat later is ontstaan, te wensen overliet) uitmondde in een toestand waar niemand een ander nog mag vertrouwen.

Iedereen is de pedalen kwijt, niemand weet nog waar hij heen gaat, zelfs de bazen blazen hun eigen fabrieken op als zij niet langer renderen en zij laten er geen traantje om; de grootste criminelen onder hen beginnen met het verzamelde geld op de beurs te spelen. En daar blijkt dat misdadige activiteiten de meest winstgevende zijn: handel in nep (dure maar waardeloze spullen), handel in drugs (waaronder ook allerlei medicijnen), handel in mensen (die aldus tegen elkaar uitgespeeld worden op de arbeidsmarkt) en tenslotte handel in wapens, wat wil zeggen: regelrechte oorlog.[199]

199Tekst d.d. 8 januari 2025.

4.

Waar eer en trouw van de partij zijn, en dan vooreerst trouw aan de leider, ontstaat een samenhangende groep maar terwijl die groepsbinding er van buiten uit gezien uitziet als door iedereen gewild en spontaan, is zij dat allerminst omdat zij ontstaat en in stand gehouden wordt onder sociale druk of door sociale controle.

Sociale controle is doortastender en enerverender dan overheidscontrole door bijvoorbeeld politiediensten omdat die altijd en overal aanwezig is aangezien dan elk burger elke andere gadeslaat met het oog op betrapping op overtreding van de regels met bestraffing tot gevolg, wat altijd een vorm van sociale uitsluiting betekent.

Die toestand gelijkt op een hellevuur waaraan niet te ontkomen valt omdat men dan tegelijk wel en niet wil behoren tot de groep waarvan men deel uitmaakt: men wil ertoe behoren omdat sociale uitsluiting een bijzonder pijnlijke aangelegenheid is en tegelijk haat men het in die groep te moeten leven omdat men zich overal gevolgd weet en op de vingers gekeken. De mens is een wolf voor zijn medemens en waar hij ongestraft zijn medemens kan pesten, zal hij het niet laten - althans in het merendeel van de gevallen.

Bij sociale controle doet zich bovendien een fenomeen voor dat wordt beschreven door de Nederlandse socioloog Abram De Swaan zijn *Compartimenten van de vernietiging*, een studie naar aanleiding van de genocide in Rwanda en Burundi in de strijd tussen Hutu en Tutsi.[200]

200Zie onze samenvatting:
https://blogimages.bloggen.be/tisallemaiet/attach/330786.pdf

De quasi ongeremde moorddadigheid blijkt immers een gevolg van het feit dat de betrokkenen in een dilemma belanden en dat is de keuze om hetzij te moorden, hetzij vermoord te worden: wie niet moorden, zijn immers verdacht; zij worden beschouwd als behorend tot het kamp van de vijand en zij worden afgemaakt. Bij sociale controle neemt het verraad exponentieel toe omdat verraders niet in verdenking worden gesteld daar zij niet behoren tot de groep van degenen die verraden worden, welke de vijandige groep is.

Berucht is de gruwelijke georganiseerde sociale controle van de *Securitate* onder de dictatuur van Nicolae Ceaușescu in het Roemenië van de jaren 1974 tot 1989. Deze geheime organisatie werkte met burgers die niet zelden de eigen gezinsleden verraadden en die toestand was danig onmenselijk dat bij de moord op Ceaușescu en diens vrouw Elena (die hoofd was van de *Securitate*) het volk jubelde. Men mag immers niet vergeten dat het eerbetoon aan hoogwaardigheidsbeklederś vaak een toneel is dat het tegendeel uitbeeldt van wat in werkelijkheid het geval is: het eerbetoon aan Adolf Hitler, aan Mussolini in Italië, aan Napoleon Bonaparte destijds, aan Kim Jong-un van Noord-Korea en noem maar op, duurt maar zolang als deze onmensen aan de macht zijn, het is louter een expressie van doodsangst.

Hetzelfde geldt ook voor het heldendom van gesneuvelde soldaten, ongeacht waar ter wereld en wanneer: volgens de teksten op hun graftomben hebben zij vrijwillig hun leven gegeven voor hun vaderland en de bestuurlijke machten alom mogen van geluk spreken dat de door hen massaal in de dood gejaagde jongelui niet in staat zijn om

vanuit het graf hun eigenlijke mening rond te bazuinen. Wie hier omtrent nog enige twijfel zouden koesteren, dienen zich eens te bezinnen over het feit dat uit getuigenissen is gebleken dat in de reddingssloepen van de Titanic vrijwel uitsluitend volwassenen zaten van de mannelijke kunne. Iedereen is held en gentleman zolang daar eer bij te rapen valt maar verder dan het protocollaire “na u, mevrouw”, gaat het inderdaad blijkbaar zelden of nooit. De grote mond kenmerkt al wie bovenaan op de sociale ladder staan en mochten de eretekens kunnen spreken, zij zouden geen enkele opgeblazen borst meer sieren maar samen met de baldadigheden van hun dragers voorgoed in diepe en donkere vergeetputten verdwijnen.[201]

5.

Ondanks de diepe waarheid van het Indische gezegde dat alles wat niet gegeven is, verloren is, is het niet langer de ultieme betrachting van de doorsneeburger om het beste van zichzelf aan de gemeenschap te schenken (zoals het toentertijd luidde: “Leven is weven en aan God zijn stuk afgeven”) maar steeds vaker wil men veeleer het beste naar zichzelf toetrekken.

Andermaal refererend naar de oude Veda's moet men inzien dat het 'ik' een kostelijke illusie is ('maya' in het Sanskriet) en daarom ook een bodemloze kuil, precies zoals de hebzucht en alle andere verslavingen die principieel onbevredigbaar zijn en waarvan men derhalve beter ver weg blijft. Toch is het de uiteindelijke verzuchting geworden van menig ijveraar om eerst hard te werken (of beter: anderen hard aan het werk te zetten) en vervolgens

201Tekst d.d. 8 januari 2025.

zijn fortuin te beleggen en te gaan spelen op de beurs. Beleggers laten het ploeteren in de modder aan anderen over, zij hebben voor zichzelf een plek bedacht, hoog en droog, met alleen nog het genot van hun cijfer.

De hebzucht immers werpt slechts één enkele vrucht af vooraleer haar dader om te brengen (want dat doet zij gewis!), en die ene vrucht (overigens totaal kleur- en smaakloos) is dat cijfer (op een bankrekening) dat het bezit concreet probeert te maken. Het probeert dat te doen want bezit is heel abstract, de duivel kan er van meespreken, hij bracht ooit Onze-Lieve-Heer naar de top van een hoge berg van waaruit men de hele wereld kon overschouwen die hij Hem die in ruil voor een knieval aanbood, waarvoor de Messias wijselijk bedankte vanuit het inzicht dat men zijn schatten maar beter verzamelt in de hemel daar wereldse rijkdom vergankelijk is of illusoir. Maar dat ene getal drukt dus het bezit uit van zijn bezitter, het is de kostelijke illusie waaraan men zijn hele mooie leven opgeofferd heeft en dan kan men het gaan aanbidden, prevelend, als alle andere mensen in hun bed liggen en de slaap van de rechtvaardigen slapen: dit is van mij, en ik identificeer mij met mijn bezit, ik ben wat ik heb; derhalve ben ikzelf dit getal, ik ben warempel dit getal geworden, dit getal op een bankrekening, ergens op een chip in een pc, de duivel mag weten waar.

Maar daar houdt het niet mee op want het getal is onrustig, het wil immers groeien want dat is zijn aard, het wil groeien zoals kankercellen groeien, dat wil zeggen: zonder op te houden, eindeloos of eeuwig, dus allerminst een *Resquiet In Pacem* of een *Rust In Vrede* doch een eeuwige onrust in een onvrede die nimmer in vrede kan over-

gaan, want dat is de aard van de zonde alsook haar vrucht. En, zoals hoger al gezegd, moet belegd worden in de misdaad omdat die loont, terwijl wie beleggen in het goede, geven moeten en derhalve hun getal zien smelten zoals sneeuw in de zon.

Het getal wil groeien zoals kankercellen groeien die uiteindelijk hun bezitter met krot en mot verorberen vooraleer zijzelf het loodje leggen. De hebzucht is aldus de motor achter alle andere misdaden met uiteindelijk de algehele vernietiging als vrucht. Alle culturen die het lof zingen van Mammon en die middels 'rechtssystemen' en ontelbare andere politieke structuren deze afgod met hand en tand beschermen (conserveren) en overeind houden, zijn moordend voor de mensheid, voor de wereld en voor de aarde. Zij wensen geen verandering en zijn om die reden conservatief of rechts: zij wensen de voorrechten en alle ongelijkheden die het vernietigende onrecht in stand houden, te bewaren en zij weten dat dit enkel mogelijk is middels het structureel geweld van de (kapitalistische) economie die uiteindelijk onafwendbaar uitmondt in haar verlengstuk, de oorlog. Zij weten het en toch doen zij zo voort, wat betekent dat zij schuldig zijn en dat men hen terecht als pure waanzin mag bestempelen.[202]

202Tekst d.d. 9 januari 2025.

Niet Trump komt aan de macht maar Mammon

In de aanloop naar de eedaflegging van Donald Trump tot president van de VS lijkt het erop dat nu de ene na de andere multinational op het nieuwe rechtse beleid gaat anticiperen door alles wat te maken heeft met *woke* en met antidiscriminatie uit de rekken te halen en weer met het aloude racisme op de proppen te komen. Pure zinsbegoocheling, want in feite is het omgekeerde het geval: het zijn niet de kapitalisten die dansen naar de pijpen van de nieuwe rechtse president want het grof geld heeft de vertegenwoordiger van Mammon aan de macht gebracht, alleen moet het zo uitschijnen alsof dit de wil was van het volk en een vrucht van de democratie.

Het verdraaien van de gang van zaken moet een agressieve staatsgreep van de financiële elite verkappen onder de dekmantel van een mentaliteitsverandering bij het volk, dat immers zichzelf bezwaarlijk kan beschuldigen. Op die slinkse wijze die de schuld geeft aan de slachtoffers, blijven de eigenlijke daders, de grootgeldbezitters, buiten schot.

De geschiedenis herhaalt zich: in de aanloop naar het Derde Rijk waren het eveneens de grootindustriëlen die Adolf Hitler in Duitsland in het zadel hesen. Het is immers de bezittende klasse die de verkiezingspropaganda financieren kan en die dat ook nimmer zal nalaten te doen teneinde zich te verzekeren van haar eigen voortbe-

staan en privileges. Waar de machtige instanties alsnog falen, vervellen ze zoals slangen dat doen: ze leven verder met een ander uithangbord, desnoods met principes en doelstellingen die de oude vierkant tegenspreken en dat kan perfect omdat het geld nu eenmaal geen ideologie kent naast die van het rendement; geen principes naast het winstbejag en derhalve ook geen scrupules.

Waar de kapitalistische ideologie van het neoliberalisme heerst, zijn de middelen om winst te boeken van secundair belang, om niet te zeggen dat ze van geen enkel belang zijn en de meest winstgevende industrie is die van de wapens.[203]

203Tekst d.d. 12 januari 2025.

Ongewenste mensen

Na-apen is de boodschap. Het verschil tussen verwacht worden en gemeden worden is zo groot dat mensen quasi alles doen om bij anderen in de smaak te vallen en zij schuwen het als de pest om buiten de lijntjes te kleuren.

Het racisme is het probleem van de ongewenste mensen. Mensen kunnen immers gewenst zijn maar ook ongewenst. En laten we eerst al in het achterhoofd houden dat ons bestaan zich uitsluitend afspeelt binnen het aandachtsveld van de anderen.

Mevrouw Wys wandelt over het voetpad in de Lindelaan en in de verte ziet zij Frans verschijnen. Zij versnelt haar pas, steekt de armen omhoog, ziet dat Frans haar opgemerkt heeft en zij gaat welhaast rennen, Frans tegemoet: “Frans! Da's lang geleden! Hoe gaat het met je?”

Twee straten verderop wandelt mevrouw Vos in de Beukenlaan over de stoep wanneer zij in de verte Dirkje ziet verschijnen. Dirk is de zoon van mevrouw Wys en de mensen gebruiken het verkleinwoord omdat zij meteen voor iedereen duidelijk willen maken dat er niets mis is met hun smaak. Hemeltje! - zo gaat het door het hoofd van mevrouw Vos en zij vertraagt meteen haar pas. Omdat altijd rekening moet worden gehouden met mogelijke toeschouwers, opent mevrouw Vos haar handtas en kijkt erin zodat het lijkt alsof zij iets vergat om vervolgens prompt rechtsomkeert te maken en in zeven haasten te verdwijnen. Het is een waar dilemma dat noopt tot aller-

lei huzarenstukjes als men voor de associatie met zekere mensen op de vlucht is terwijl men alsnog wil blijven doorgaan voor iemand die er niet aan denkt zich aan discriminatie te bezondigen.

Op recepties heerst een door de pikorde gedicteerde mentaliteit gekenmerkt door de ongeschreven imperatief dat men zich moet associëren met wie hoger staan op de sociale ladder terwijl men lui van op de lagere sporten te vlug af moet zien te wezen. Het doel is klimmen op die ladder middels het aan zich binden van degenen van wie men wel eens iets verkrijgen kon en het van zich afschudden van 'lastpakken'.

Dirkje treft men op recepties zelden aan, wellicht daar die zich aldaar stierlijk zou vervelen maar om de een of andere reden is hij nu wel van de partij. Ook Frans is er en hij vermeit zich in een niet onaanzienlijk gevolg. Ook mevrouw Wys en mevrouw Vos behoren tot de aanwezigen doch zij schuwen het in elkanders nabijheid te belanden.

Mevrouw Vos slaat een praatje met Frans die een functie bekleedt als klerk bij de gemeente maar haar aandacht voor wat Frans vertelt, is fel verslapt sinds Elias de ruimte heeft betreden. Elias is docent in de hogeschool waar mevrouw Vos haar twee kinderen heeft bestemd. Elias heeft een onderonsje met de vrouw van de burgemeester maar wanneer zij zich kennelijk verontschuldigt en een pas binnengekomen man tegemoet rent die gouverneur Edward blijkt te zijn, ziet mevrouw Vos haar kans schoon: halverwege van zijn antwoord op haar vraag hoe het nog met zijn zoontje gaat, laat zij Frans prompt staan en spoedt zij zich te vierklauw richting Elias. Helaas

heeft mevrouw Wys snellere benen en is zij haar kennelijke rivale voor. Daarop wil mevrouw Vos naar Frans terugkeren maar die is helaas alweer bezet. Dirkje is nu plots haar redding want niemand wil op een receptie het muurbloempje zijn.

De tijd is voorbij dat men in het openbaar contact moet mijden met mensen die niet beantwoorden aan de norm van blank en hetero en mevrouw Vos is mee met haar tijd en derhalve tolerant voor de duur van dit gesprek: belangstelling veinzend laat zij Dirkje zijn hart ophalen, zij lacht groen en haar blik gaat steels de ruimte rond.

Nu weet iedereen dat mevrouw Vos en mevrouw Wys elkaars buurvrouwen zijn en eigenlijk schieten ze goed met elkander op. Maar uit eigen ondervinding weet iedereen ook wel dat zij dat doen omdat zij niet anders kunnen. Op die wijze immers schieten alle mensen met elkaar best op: zij zijn veroordeeld tot elkaars gezelschap, tot elkanders maatschap, dat derhalve altijd aan een zijden draadje bengelt, wat wil zeggen: totdat de kans zich voordoet van een ongestraft verraad waarbij men garen spinnen kan. Iedereen doet zo, denkt mevrouw Vos, maar zij moet toegeven: in die omstandigheden heeft het leven wel een heel klein beetje van een hel.

“L'enfer, c'est les autres”, aldus Jean-Paul Sartre in het toneelstuk *Huis Clos*, en hij legt ook uit wat hij daarmee bedoeld heeft. Het gaat er om dat het oordeel dat we vellen over onszelf, onvermijdelijk passeert via wat anderen van ons denken aan wie we ons immers sowieso spiegelen. Als anderen ons veroordelen, dan moeten we ons daarvan losmaken, zo stelt Sartre, anders zitten we in de

hel.[204]

Nu kan men zich weliswaar losmaken van andermans oordeel maar het euvel gaat veel verder dan alleen maar dat, omdat andermans veroordelingen vaak gepaard gaan met consequenties waarvan men zich helemaal niet *kan* bevrijden. De goede raad om wat anderen denken niet aan je hart te laten komen, getuigt daarom van onbegrip want waar mensen iemand helemaal niet wensen, stemmen zij op Donald Trump, op Tom Van Grieken of op Geert Wilders en die zorgen er beslist voor dat de levenskansen van de ongewenste gekortwiekt worden en dat een domper gezet wordt op zijn of haar geluk - socio-economisch (financieel), psycho-sociaal (qua acceptatie) en fysiek (inzake gezondheid). Om die reden is wat men nu 'woke' is gaan heten, geen gril en geen trend doch een noodzaak, een plicht jegens zichzelf.

Wensen en willen zijn begrippen die elk in een andere wereld leven: wensen heeft te maken met dromen en verlangens, zij worden gedaan in een fictief domein en zij verplichten tot niets. De wil daarentegen vereist daden die hem bekrachtigen, die zich voegen bij het woord, die hem waar maken in de echte wereld die wij allen gemeenschappelijk hebben terwijl iedereen zijn eigen droomwereld heeft. Niets is goedkoper dan de wens terwijl de wil gemeten wordt met daden waarmee men betaalt voor de verwezenlijking ervan. Maar het kwaad is vernuftig en weet ongemerkt het ongewenste te transformeren in het ongewilde: het maakt van de fictie een reali-

204 Een vertaling naar het Nederlands van Sartre's uitleg vindt men op deze blog: https://www.vertalingenvivienne.com/paginas/l-enfer-c-est-les-autres.html

teit en van de realiteit een fictie. Wie ongewenst zijn, worden via huzarenstukjes zoals de hoger genoemde van mevrouw Vos, ook daadwerkelijk ongewild, en wel met een wil waarvan de eigenaar het hazenpad gekozen heeft, zodat waar ongelukken daaruit volgen, men zich kan verschuilen achter de uitvlucht dit niet geweten te hebben, laat staan gewild: *"Wir haben es nicht gewußt."*[205] [206]

205De hypocriete uitspraak werd gedaan door de Duitse bevolking geconfronteerd met de realiteit van de holocaust terwijl die een publiek geheim was.
206Tekst d.d. 16 januari 2025.

Democratie en immoraliteit

Democratie of de macht aan het volk is een goede zaak als het volk weet wat goed is. Maar wanneer heeft een volk kennis van wat goed is? Hier speelt, wat men noemt, *'la présence de l'absent'*: het is door iedereen geweten dat een mens het goede pas kent en kan appreciëren als hij het eerst heeft moeten missen. Voor een volk is dat niet anders: zolang een volk mensen telt die oorlog en ontbering hebben gekend, kan het door hen gewaarschuwd worden maar als die 'laatste getuigen' weg zijn, kan het ook snel bergaf gaan met het moreel bewustzijn.

Democratie is goed voor een volk dat weet wat goed is en derhalve voor een volk dat weet wat het betekent te moeten lijden. Dat was beslist het geval voor het Westen van na de twee wereldoorlogen. In W.O.I vielen 17 miljoen slachtoffers waarvan 7 miljoen burgers. Het leven in de loopgraven was een hel, vele soldaten kregen *shellshock* (oorlogsneurose): getraumatiseerde soldaten praatten met zichzelf, met hun doden of met de ratten. Het menselijk leed van W.O.I werd gesymboliseerd in het *Treurend ouderpaar* van Käthe Kollwitz dat achteraan op de begraafplaats in Vladslo staat. De nationaliteit van de begraven slachtoffers speelt helemaal geen rol meer en voor het leed bestaat geen soelaas, de vader en de moeder van de gesneuvelde soldaat zoeken bij elkaar geen troost meer, hun beelden staan apart.

Van de bijna 2 miljard mensen die betrokken waren in W.O.II, stierven er 72 miljoen of 3,7 percent, waarvan

meer dan de helft burgerslachtoffers. Zo bijvoorbeeld 86.100 (van de in 1939 8,4 miljoen) Belgen, 198.800 Nederlanders, 562.000 Fransen en 450.400 Britten. Maar als men over de kerkhoven van meestal dode tieners en twintigers wandelt, zijn het meest schokkend de ontelbare graven van 'vreemdelingen' die wij nu als lastpakken weren, terwijl zij toentertijd helemaal niet als 'illegalen' golden: heel wat gesneuvelden waren onwetenden, gerekruteerd uit Westerse kolonies in de derde wereld.

Zo bijvoorbeeld vielen er uit de Britse kolonies 272.000 Birmezen, 205.000 Ethiopiërs en 1,6 miljoen Indiërs alsook 1 miljoen mensen uit Frans Indo-China, 147.000 uit de Filipijnen (onder Amerikaans bewind) en 4 miljoen uit Nederlands-Indië.

Men weet de dingen pas naar waarde te schatten als men ze heeft moeten missen en zo kan een bevolking die het oorlogsleed doorstaan heeft, goed en kwaad onderscheiden, de vrijheid appreciëren en de democratie. Maar na amper enkele generaties, als de laatste getuigen weg zijn en is men gewend geraakt aan de welvaart, men wordt alras blasé, men weet niet langer wat goed is en een democratische staatsvorm wordt een bijzonder problematisch gegeven.

De democratie brengt immers lieden aan de macht die de volkeren welke zij toentertijd aan de vijand opofferden als kanonnenvlees, vandaag het land uitzetten omdat zij niet langer door het volk gewenst zijn. Want die populisten zijn de stem van het volk, dat omtrent zijn geschiedenis volstrekt onwetend blijkt.

Ondankbaarheid neemt de plaats in van eerbetoon en de

zorg voor het zo moeizaam verworven en kostbare bezit van de vrijheid laat te wensen over. De mensen kunnen de nieuwe volksmenners, de populisten, de zich in de vorm van messiassen aanbiedende dictators niet langer herkennen precies omdat zij hun vrijheid niet meer naar waarde weten te schatten en zij laten zich verleiden door leugens die zij niet meer als zodanig kunnen zien omdat het contact met de waarheid zoek is: men staat niet meer met de twee voeten op de grond, men wordt opgelicht.

De generatie die nog in de oorlog had gevochten, kende het klappen van de zweep en zij voedden hun kinderen op met in het achterhoofd het te allen prijze te vermijden leed dat hen getekend had. Hun kleinkinderen hadden nog amper aandacht voor wat die 'oudjes' te vertellen hadden en de generatie die daar op volgt, hoort al helemaal niets meer uit de eerste hand, zij moeten het hebben van saaie geschiedenislessen op school, als die niet al zijn afgeschaft door even zelfingenomen als onwetende politici die menen dat studeren en vanbuiten leren helemaal geen zin heeft zolang men weet waar men de kennis vinden kan. Alsof kennis een bezit was waarover men beschikken kon zoals men over zijn geld beschikt.

Sommigen vinden geschiedenislessen al te saai omdat zij menen dat het over feiten gaat die men dan in zijn hoofd moet prenten, wat immers pijn doet als men dat niet wil. De kapitalistische economie heeft kennis tot een bezit gereduceerd dat men kan opbergen in boeken of stockeren op een chip. De illusie werd geschapen dat men wetenschap bezitten kan zoals men een bibliotheek bezit of een museum; de illusie dat men de geschiedenis kan digitaliseren en aldus bewaren voor de eeuwigheid zonder ooit

een uur te hoeven spenderen aan het verhaal van de histories dat, evenzeer als muziek en literatuur, een proces is dat zich afspeelt in de tijd en dat men zich nooit eigen maken kan zonder het offer van vaak jarenlange studie. Houdt men zich niet (op die manier) met de geschiedenis bezig, zoals ooit een wijze het zegde, dan zal de geschiedenis zich bezighouden met ons: niet wij bezitten de kennis, het is de kennis die ons bezit. Zonder de nodige investering van tijd en aandacht, laat staan van empathie, betekent het verslag van feiten voor opvoedelingen even veel of even weinig als muziekpartituren die men hoort te lezen zonder dat de muziek die zij dragen, door uitvoerende muzikanten tot leven worden gewekt.

Democratie of de macht aan het volk is een goede zaak zolang het volk het leed meedraagt uit het verleden want zo lang is het in staat om goed en kwaad te onderscheiden. Is dat niet langer het geval, dan keert zich die macht, ook al heet zij democratie, tegen het volk zelf. Plato zegde ooit dat de dictatuur de beste staatsvorm is maar dan wel op voorwaarde dat de dictator goed is en bekwaam. Dat laatste kan echter nooit het geval zijn waar de dictatuur resulteert uit een geperverteerde democratie omdat populisten demagogen zijn, ze zijn sowieso corrupt en ze handelen louter uit eigenbelang.[207]

207Tekst d.d. 19 januari 2025.

Een gigantische opstand in het verschiet?

De journalistiek - vandaag: de media - wordt naast de wetgevende, de uitvoerende en de rechterlijke, ook wel eens de vierde macht genoemd maar waar criminelen het voor het zeggen krijgen, belanden hun misdaden heel vlotjes in de doofpot ingevolge hun greep op de media, wat betekent dat van een vierde macht in de praktijk maar al te dikwijls geen sprake meer kan zijn.

Over de misdaden van de 'overwinnaars' zal gezwegen worden waar, zoals in de kloosters van destijds, een omerta heerst en waar libricide aan de orde van de dag is maar ook daar waar het gebulder van leugenachtige propaganda alle andere geluiden smoort.

Muisstil blijft het over de nationaliteiten van de gesneuvelden uit de beide wereldoorlogen omdat nog steeds de kolonialen (nu de neokolonialen) aan de macht zijn, zij koloniseren naast de derde immers ook de vierde wereld en zij verzwijgen dat de uitgestrekte oorlogsbegraafplaatsen vol liggen met zwarten en met Aziaten uit de kolonies van destijds, nu vreemdelingen geheten en illegalen maar toentertijd verplicht naar hier gedreven oorlogsslaven of 'kanonnenvlees'.

Ter herinnering slechts enkele cijfers: in W.O.II sneuvelden vier keer meer door de Britten gekoloniseerden dan Engelsen en twintig keer meer door Nederland gekoloni-

seerden dan Nederlanders. Bij de plunderingen onder Leopold II (in de periode voorafgaand aan de Eerste Wereldoorlog) waren in Congo al 10 tot 15 miljoen doden gevallen[208] en die plunderingen gingen almaar door, vooral in de mijnen van Katanga waar uranium werd gewonnen[209] voor de aanmaak van de Amerikaanse atoombommen die op 6 en 9 augustus 1945 werden gedropt op Hiroshima en Nagasaki met direct een kwart miljoen doden en in de nasleep tot heden ontelbare kankerpatiënten.[210]

Wie nu uit de westerse kolonies naar het westen trekken in een poging om het kroost te redden van onnoemelijke ellende, worden door de neokolonialen die nu vooral bedrijvig zijn onder de vlag van extreemrechts, met de grove borstel weggejaagd, zowel in het Europese continent als in de V.S. Dat de grote vertegenwoordiger van de onmenselijkheid daar vandaag aan de macht komt, betekent meteen ook de genadeloze deportatie van de oorspronkelijke bewoners van Amerika uit de V.S., het lijkt wel een herhaling van wat zich heeft afgespeeld na de inval van Columbus in 1492.

De Mexicaanse presidente Claudia Sheinbaum heeft onmiddellijk gereageerd op Trump zijn voornemen om de Golf van Mexico tot de Golf van Amerika om te dopen[211]

208https://blogimages.bloggen.be/tisallemaiet/attach/93208122348.pdf
209https://nl.wikipedia.org/wiki/Belgi%C3%AB_in_de_Tweede_Wereldoorlog
210https://nl.wikipedia.org/wiki/Atoombommen_op_Hiroshima_en_Nagasaki
211https://www.ad.nl/buitenland/mexicaanse-president-geeft-trump-koekje-van-eigen-deeg-make-america-mexican-american~ae1af919/?referrer=https%3A%2F%2Fnews.google.com%2F

en naar aanleiding van Trumps 'plan' om Groenland in te palmen waarschuwde Muté Bourup Egede, de regeringsleider van Groenland (dat tot Denemarken behoort), dat de E.U. niet aan haar grenzen zal laten peuzelen.[212] Groenland is nota bene het grootste eiland ter wereld, het telt geen 57.000 inwoners maar is vier keer zo groot als Frankrijk.[213]

De 'ontdekking' van Amerika was in feite een bloedige inbeslagname van het continent waarvan de oorspronkelijke bevolking bijna volledig omkwam, hetzij door de wapens, hetzij door uit Europa geïmporteerde ziekten. Rijke avonturiers uit Europa op zoek naar goud gingen zich daar vestigen en zij onderwierpen de autochtone bevolking en vernielden hun culturen en hun talen.[214] In de daar op volgende eeuwen werd bovendien middels enorme zeilschepen de (vooral) in Afrika gevangen genomen jonge mannelijke bevolking naar landgoederen in de V.S. gedeporteerd voor slavenarbeid tot de dood op de plantages voor onder meer katoen en suiker.[215] De 'negerslaven',

---

212https://www.ad.nl/buitenland/uitgesloten-dat-eu-aan-haar-grenzen-laat-morrelen-felle-reacties-op-landjepik-ideeen-van-donald-trump~a8f08981/

213https://nl.wikipedia.org/wiki/Groenland

214Voor een beknopte historiek, zie: Jan Bauwens, *De Verenigde Staten van Amerika - Een zeer summiere historiek* en *Het antwoord van Seattle* (2012): Zie: http://blogimages.seniorennet.be/tisallemaiet/attach/168652.pdf

215Tien jaar geleden verscheen hierover van de hand van de Zweedse historicus Dick Harrison het ophefmakende boek: *De geschiedenis van de slavernij van Mesopotamië tot moderne mensenhandel* bij Uitgeverij Omniboek, Utrecht 2019. (Oorspr.: *Slaveriets historia, Historiska Media*, Zweden 2015).Voor een synthese, zie: Jan Bauwens, *Hoe Europa groot en rijk werd*: https://blogimages.bloggen.be/tisallemaiet/attach/93208098663.pdf

bekend van Harriet Beecher Stowe's *De negerhut van oom Tom* (1851-1852) en van de unieke getuigenis van een der laatste opvarenden van de slavenschepen, Oluale Kossola (ca. 18470-1935), in 1927 opgetekend door Zora Neale Hurston in 1927 maar pas integraal gepubliceerd in 2018 onder de titel *Barracoon: The Story of the Last "Black Cargo".*[216]

Het verdonkeremanen van de waarheid gebeurt echter nimmer ongestraft en in het zog van de stunten van de MAGA-beweging kan een revolutie verwacht worden vergelijkbaar met de Amerikaanse Burgeroorlog die in wezen een slavenopstand was; de strijd duurde vier jaar (1861-1865) en maakte 600.000 dodelijke slachtoffers en evenveel gewonden.[217]

216Zie o.m.: https://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3336791 alsook: *Panopticum Corona* (2021) (http://blogimages.seniorennet.be/tisallemaiet/attach/170161.pdf , pp. 603v.
217Tekst d.d. 20 januari 2025.

Executies

Anders dan bij de fascist Adolf Hitler is het racisme van Donald Trump niet langer gefocust op ras (hoe zou dat immers vandaag nog kunnen in de *States*?) maar op gender (met name door zich wars van alle wetenschap weg te steken achter de Bijbelse zin: "Man en vrouw schiep Hij hen" terwijl elders over het even Bijbelse barmhartigheidsdevies heel handig wordt gezwegen) maar inzake de meritocratie (die met het racisme alleen maar *lijkt* te vloeken) doet de Amerikaanse president wat ook de *Führer* deed door het radicaal toepassen van de regel dat enkel wat rendeert (of daar althans de schijn van heeft), beloning verdient en bescherming: hij gooit alle lastpakken er gewoon uit en het resultaat zijn gegarandeerd mooie cijfers.[218]

Zijn er heel wat zieken in het land? Wel, in plaats van artsen op te leiden en ziektekosten te maken, bespaart men moeite, tijd en handenvol geld door ze gewoon uit te roeien en het resultaat is een volksgezondheid om u tegen te zeggen! Zorgen de werkloosheidscijfers voor een gat

218https://www.hln.be/buitenland/kijk-bisschop-haalt-uit-naar-trump-tijdens-dienst-en-het-staat-nieuwe-president-duidelijk-niet-aan~a3e91958/
https://www.hln.be/buitenland/achttien-staten-vechten-trumps-afschaffing-van-geboorterecht-aan-hij-kan-grondwet-niet-zomaar-aan-de-kant-schuiven~aca34aac/
https://www.hln.be/buitenland/een-dag-na-trumps-inauguratie-beloven-rusland-en-china-relaties-naar-hoger-niveau-te-tillen~a9450138/

in de begroting? Geen nood: verplicht werklozen rechteloos en onverloond tot gemeenschapsdienst, het zijn twee vliegen in één klap! Zit men opgescheept met getraumatiseerde asielzoekers die op de vlucht voor oorlog en honger alles moesten achterlaten? Zet hoge hekkens waar zij niet overheen kunnen! Rijzen de kosten voor de ouderlingenzorg de pan uit? Euthanasie! Ongewenste kinderen? Abortus! Overvolle gevangenissen? De doodstraf!

Dit type van oplossingen wordt benoemd met een *contradictio in terminis*, namelijk: gemakkelijkheidsoplossingen. Het zijn de oplossingen van de massa, uitgevoerd door haar democratisch verkozen vertegenwoordiger middels één simpele pennentrek.

Iedereen weet dat een land minder zieken en gehandicapten telt als men hen uitmoordt en dat potdichte grenzen alle vluchtelingen buiten houden maar hier wordt het mensdom opgeofferd aan zijn werktuigen: dode mensen om het departement volksgezondheid te saneren en massa's armen om de economie te spekken. De doden kan men wegsteken onder de grond want uit het oog is uit het hart en de armen verdwijnen gewoonweg door de cijfers aan te passen, geen haan zal er naar kraaien.

Edoch, gemakkelijkheidsoplossingen kunnen weliswaar heel even de illusie geven dat zij werken maar niemand kan ontsnappen aan hun keerzij op de lange termijn omdat ook niemand in staat is om de voortgang van de tijd te stoppen. Op die manier kwam in 1945 na de bevrijding de gruwel van een ongeziene genocide aan het licht, spijts verwoede pogingen om nog gauw alle verbrande lijken te begraven. Op die manier zullen ook straks de lijken uit de kast vallen die nu met die zwierige pennentrek

van Trump worden gecreëerd, want de creaties van deze artiest zijn executies.[219]

219Tekst d.d. 21 januari 2025.

Het fascisme, gisteren en vandaag

Het fascisme wordt gecatalogeerd als extreemrechts maar werpt zichzelf op als een overstijging van het conservatieve links en rechts; het heeft een (charismatisch) dictator met militaire en totalitaire macht (ook over economie en industrie) met extreem nationalisme als cement.

Het fascisme (met zijn klassencollaboratie) wordt aangehangen in crisistijden, evenals zijn tegenpool, het communisme (met zijn klassenstrijd), want beide pretenderen oplossingen in petto te hebben.

In de crisis na W.O.I bracht Mussolini in Italië het fascisme op gang: knokploegen zouden ervoor zorgen dat de Italianen hun rechten terugkregen en tegenstribbelaars werden vergiftigd met ricine. Uit angst voor oproer hielp koning Victor Emanuel III Mussolini in het zadel. In 1936 nam deze Ethiopië in met gebruik van gifgas, keizer Haile Selassie werd afgezet en de Italiaanse koning werd 'keizer van Ethiopië' dat samen met Eritrea en Somaliland Italiaans-Oost-Afrika werd. In 1939 was Albanië aan de beurt. In 1940 haalde Mussolini ook de banden met het gelijkgezinde Japan aan. Zijn aanvallen op Frankrijk en Engeland in W.O.II mislukten en in 1943 verloor Italië ook Ethiopië en Albanië. De koning verraadde Mussolini door met een staatsgreep zijn tegenstander Badoglio aan de macht te brengen. Vervolgens verraadden de Italianen Hitler (door in het geheim met de geallieerden te onderhandelen) die Mussolini bevrijdde die dan een (Duitsgezinde) fascistische republiek stichtte.

De koning vluchtte; zijn dochter werd door de nazi's naar Buchenwald gebracht waar ze stierf. Mussolini werd vermoord in 1945.

Voor fascisten is het individu (ondergebracht in gehoorzame corporaties) ondergeschikt aan de staat, belichaamd door een elite met aan het hoofd een dictator. Onder invloed van de filosoof Giovanni Gentile die het metafysisch idealisme verdedigde en die in 1932 samen met Mussolini *La dottrina del fascismo* schreef, heeft het fascisme een irrationele, bijna spirituele, opzwepende aard die aanzet tot blinde overgave en onderwerping aan de dictator (Mussolini, Hitler, Pavelic, Antonescu, Franco, Salazar, maar in zekere zin ook Peron, Pinochet en de Spaanse falangisten met o.m. Columbus als volksheld), verheerlijking van de eigen natie en xenofoob tegenover anderen die dan worden vervolgd, ook al omdat gemeenschappelijke vijanden en zondebokken de massa verenigen. Vaak verbergen fascisten zich achter vroomheid (christelijke normen en waarden) om hun slag te kunnen slaan zonder kerkelijke tegenstand. Het recht van de sterkste en het gebruik van geweld worden goedgepraat. Kapitalisten grijpen naar het fascisme als zij hun greep op de (loon)slaven dreigen te verliezen.

Dat laatste is ongetwijfeld het geval geweest in de Amerikaans burgeroorlog in 1861-1865 (met een fascisme avant-la-lettre) waar immers de slavenbevrijders werden tegengewerkt door de slavendrijvers of het grootkapitaal dat zijn privileges wilde behouden middels het gebruik van geweld.

Gelijkaardig is de onderdrukking van de 'vierde wereld' in het Westen middels de handhaving en de versterking

van geïnstitutionaliseerd geweld en dan vooral middels een volstrekt leugenachtige voorspiegeling van de werkelijkheid aan het volk (via de media), waarbij in de eerste plaats illegalen, die gecreëerd worden door prikkeldraad (waar ze overheen klauteren waarna zij veranderen in rechtenloze slaven), godbetert worden beschuldigd van de misdaden waarvan zij niet de daders maar de slachtoffers zijn.[220] [221]

220https://www.hln.be/buitenland/kijk-maga-granny-weigert-trumps-gratie-voor-bestorming-capitool-we-zijn-die-dag-in-de-fout-gegaan~a032fdd8/
221Tekst d.d. 23 januari 2025.

God en de oorlog

Geconfronteerd met een wereldwijde mobilisatie van strijdkrachten waarvan men niet langer kan beweren dat dit niets te maken heeft met wat de geschiedenis kan ingaan als de Derde Wereldoorlog, kijken we terug naar de aanloop tot de Tweede Wereldoorlog en naar de aanvang daarvan, en vinden we in 1942 de publicatie van *Le Mythe de Sisyphe* van Albert Camus, die bij het begin van zijn essay een vers citeert van een Grieks dichter van voornamelijk lofzangen - het gaat hier om vers 60 uit de derde Pythische ode van Pindarus - die ons (2500 jaar geleden) op het hart drukt om het verlangen naar het onmogelijke, dat een verlangen is naar een zin of een redelijke grond voor het bestaan, te laten varen en tevreden te zijn met wat we alsnog hebben:

"Ziel van me, streef niet naar onsterfelijk leven
pak alles aan wat mogelijk en doenlijk is."[222]

Want hoe ondankbaar is het niet om het geschenk van het menselijk leven af te wijzen omdat het geen absoluut en goddelijk bestaan is. Naar het absolute trachten velen die zich goden wanen in het diepst van hun gedachten, een illusie die zij zich gretig laten aansmeren met het verhaal van het mensgeworden opperwezen dat ons aldus deel

222De vertaling is van de hand van Patrick Lateur in: Patrick Lateur, *Pindaros. Zegezangen,* Athenaeum, Pollak & Van Gennep 1999. Zie: https://nl.wikipedia.org/wiki/Pindarus

zou laten hebben aan zijn goddelijkheid. Voor hen is het alles of niets en bij de ontdekking van de grondeloosheid van het leven, stappen ze eruit of, eerder nog, leven ze verder in de wetenschap dat ze er uit hadden moeten stappen indien zij consequent waren geweest.

De mens is een ontevreden wezen en hij weigert te aanvaarden wat hij (slechts) is maar dan rijst de vraag of het menselijk en derhalve überhaupt mogelijk is om dat te doen: kan een mens verzaken aan de betrachting om zichzelf te overstijgen?

Is het mogelijk en doenlijk, beste Pindarus,
om, wars van onze aard, de waanzin op te geven
en niet naar de onsterf'lijkheid te streven?

Moet men zich dan verzetten tegen het verzet dat in de menselijke aard besloten ligt? En wordt verzet op die manier niet suïcidaal?

Alvast Sisyphus heeft geen keuze, het is niet zijn wil dat hij tot het einde van de tijden het rotsblok tegen de berg omhoog moet rollen want het is een aan hem opgelegde straf. Sisyphus' keuze beperkt zich tot het bieden van verzet aan de goden en dat is de zonde van de hoogmoed. In zijn straf concretiseert zich dat verzet waarvan hij de onmogelijkheid voor immer moet belijden in het repetitief karakter van de hem opgelegde taakstraf. Aldus ondergaat hij in de onderwereld de absurditeit van het verzet dat hij pleegde in de bovenwereld.

Een impliciete zedenles dan toch vanwege een auteur zo vaak gebruikt door humanisten die al te gretig 't loflied met de valse noten zingen van de eigen dapperheid - het

lied dat uitloopt op de verzen:

"Will kein Gott auf Erden sein,
sind wir selber Götter".[223]

De tragiek is dubbel omdat het waanzin is de waanzin op te geven als de zin zelf een kostelijke illusie is want er is geen waanzin mogelijk zonder zin: de zin is het fundament van de waanzin zoals het geloof het fundament is van het ongeloof en het goede het fundament is van het kwaad. Indien er geen goed bestond, dan was er ook geen kwaad; zonder het weerzinwekkende bestond het schone niet; indien niemand het ongeluk kende, dan had het helemaal geen zin om over geluk te spreken en zo ook bestaat de waanzin niet zonder de zin. Zo bestaat derhalve het absurde bij de gratie van zijn tegendeel: het absurde ontleent zijn betekenis aan het bestaan van zin. En nie-

223Wilhelm Müller, *Fliegt der Schnee mir in's Gesicht,* opgenomen in *Gedichte aus den hinterlassenen Papieren eines reisenden Waldhornisten,* uitgegeven door Wilhelm Müller, volume 2, Deßau 1824. en door Christian Georg Ackermann, p. 106 en in de *Deutsche Blätter für Poesie, Litteratur, Kunst und Theater,* uitg. door Karl Schall en Karl von Holtei, Breslau 1823, door Graß, Barth und Comp. No. XLII. 14. maart 1823, pp. 165-166. Eerste publicatie in *Deutsche Blätter* (see above) as no. 9 of the installment of *Die Winterreise. Lieder von Wilhelm Mülle (Winterreise: Muth)*, slotverzen. Zie: https://www.lieder.net/lieder/get_text.html?TextId=11869 en https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q=Fliegt+der+Schnee+mir+in%E2%80%99s+Gesicht#wptab=si:APYL9bty8AevUJ-WDu5rLfsC7_XKCEPqQpTCW9yfK1Js02e5UFav5BfiCQwbuTEpzJIbDK3pIvTyx-FoayWVw7JYirgfeH9mE78MKLzZh1UlhiiWmznSftYnVafPquHRZyV_W9uJbmzeb9PCT_4gESaQRFSwgqgrLySpllRWFxruh_fVMcrlMUXv6As8G31Tk9LRL0sf7tkEC0Cnw0hSlkAzHRCaL_oCCQ%3D%3D

mand zou de oorlog schuwen indien men in het ongewisse bleef over het bestaan van vrede.

Echter, als de vrede zo lang duurt dat men zich de oorlog niet herinneren kan, dan beseft men helemaal niet meer dat het de vrede is die ons in leven houdt: men komt gewis in de verleiding om te gaan geloven dat het leven strijd vergt, vijanden om te verslaan en helden die van moord hun broodwinning hebben gemaakt. Dat is wat populisten ons trachten te doen geloven. Alsof het aan die moordenaars was dat we voor ons leven dank verschuldigd waren. Ja, zij stellen zich aldus warempel in de plaats van God, zij die naar onsterfelijkheid streven en die om deze wanen vorm te geven, met het leven van de mensen spelen.[224]

224Tekst d.d. 24 januari 2025.

De splijtzwam en het schip der dwazen

Men is geneigd om te geloven dat de splijtzwam zo genoemd wordt omdat zij de materialen die zij aantast, zou doen splijten. Voor een deel is dat ook zo want waar zij huishoudt, tast de *Serpula splitosis,* zoals zij heet met haar Latijnse naam, de stevigheid aan van hout. Maar haar naam ontleent ze aan het feit dat zij zich vaker in het binnenoor gaat nestelen van wie zich in haar contreien begeven en van daar uit infecteert zij dan met haar toxines het zenuwstelsel en vooral de hersenen met als gevolg dat bij besmette personen empathie verandert in een neiging tot conflict, zodat de zwam op die manier de mensen uit elkaar drijft.

Het nationalisme is een splijtzwam die niet via de chemie werkt maar misschien nog efficiënter middels de betrokken memes en dat zijn (in de relatief nieuwe wetenschap van de memetica[225]) besmettelijke informatiepatronen zoals bij uitstek ideologieën.

Derhalve wordt een besmetting met de ideologie van het nationalisme heimelijk toegejuicht, zo niet bewerkstelligd door vijanden van de natie in kwestie die, naar het aloude devies *divide et impera*, verdelen willen om dan te kunnen overheersen en zij doen dat middels een bepaalde vorm van cybernetica of stuurkunde.

Cybernetica is werkzaam in de mechanica (als feedback)

225Het was Richard Dawkins die middels zijn werk, getiteld *The Selfish Gene* in 1976 de idee lanceerde van een memetische evolutie.

maar ook in de fysiologie (als biofeedback), in de sociologie en in de politiek. Zoals algemeen geweten, werkt zij in het laatst genoemde domein vaak als conditionering van (geïntimideerde of corrupte) politici middels vooral financiële sancties maar ook als beïnvloeding van het kiesgedrag, bijvoorbeeld via de media.

In een artikel van 8 juni 2020, getiteld: *De zwarte paus. Zo werkt extreemrechts*[226] werd een poging ondernomen om een verklaring te geven aan de verbluffende verkiezingsuitslag van 8 november 2016 in de VS die zich godbetert zopas herhaald heeft bij de verkiezingen van 5 november 2024 want *"de wereld rond vraagt men zich beteuterd af hoe het in Gods naam mogelijk is geweest dat iemand zoals Donald Trump het ooit heeft kunnen schoppen tot president van de Verenigde Staten van Amerika, de machtigste natie ter wereld aan wiens toegangspoort dat reusachtige Vrijheidsbeeld prijkt dat alle nationaliteiten en rassen verwelkomt."*[227] en naar het voorbeeld van het zich herhalen van de Amerikaanse verkiezingsuitslag van 2016, zijn ook wij zo vrij om hier in herhaling te vallen met het antwoord van toentertijd.

"Het antwoord is eender waar de vraag gesteld wordt hoe het dan mogelijk is dat het zwarte suikerwater dat de tanden doet wegrotten en de hele wereld obees maakt tot

226Zie het artikel d.d. 8 juni 2020 (alhier andermaal gepubliceerd op 27 september 2024): Jan Bauwens, *De zwarte paus. Zo werkt extreemrechts*: https://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3342568

227Zie het artikel d.d. 8 juni 2020 (alhier andermaal gepubliceerd op 27 september 2024): Jan Bauwens, *De zwarte paus. Zo werkt extreemrechts*: https://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3342568

de best verkochte drank ooit is kunnen worden. Reclame is een duivelse toverkunst die de grofste leugens voor waarheid kan verkopen en wie zelfs Trump aan de macht kon brengen, heeft zijn strepen verdiend als meester-oplichter.

Steve Bannon verzamelde vanuit zijn Cambridge Analytica *informatie en gebruikte die voor propaganda op maat van specifieke doelgroepen om Trump aan de macht te brengen en hij was ook zijn strateeg tot augustus 2017. Voordien was Bannon onder meer voorzitter van het extreemrechtse Breitbart News*[228] *dat menigeen in Nederland en in België zal herkennen als veelvuldige bron voor het lasterlijke, met complottheorieën en haat gevulde en naar godsdienstwaanzin ruikende Xandernieuws maar het heeft tentakels in het nepnieuws doorheen gans Europa. Breitbart wordt gefinancierd door de conservatieve miljardair en specialist in Artificiële Intelligentie, Robert Mercer die naast Trump ook de Brexit steunde en het genoemde* Cambridge Analytica*. Mercer zet A.I. in voor het sturen van de politiek, hij is lid van de vuurwapenlobby en verzamelaar van machinegeweren.*[229] *Bannon werd racisme ten laste gelegd en net als Mercer is hij een klimaatontkenner. In 2019 is Bannon naar Brussel verhuisd met de bedoeling om extreemrechtse politici in Europa te verenigen voor de verkiezingen van 2019. Momenteel heeft hij zich gevestigd in het kartuizerklooster Trisulti nabij Rome.*[230]

228 https://nl.wikipedia.org/wiki/Breitbart_News
229 https://nl.wikipedia.org/wiki/Robert_Mercer
230 https://nl.wikipedia.org/wiki/Steve_Bannon

Op 27 mei ll. schrijft de redactie van Kerknet (het zgn. 'Parochieblad') dat Steve Bannon groen licht gekregen heeft met zijn DHI ('Dignitatis Humanae Institute' of 'Instituut voor de Menselijke Waardigheid') *voor de oprichting van zijn zogenaamde 'gladiatorenschool', die volgens Kerknet beantwoordt aan de volgende beschrijving:* "een Europese academie voor de opleiding van rechts-populisten en verdedigers van de joods-christelijke waarden in een geklasseerde middeleeuwse abdij."[231]

De afkeurende toon van het bericht in het parochieblad is echter bijzonder misleidend maar het feit in acht genomen dat de kerk in de loop van de geschiedenis bij voorkeur samenwerkt met extreemrechts[232] *mag het niet verwonderen dat het project gesteund wordt door katholieke hoogwaardigheidsbeklederes onder wie kardinaal Peter Turkson.*[233]

Deze laatste is een Ghanees die behoorde tot de favorieten voor de pauselijke troonsopvolging bij het aftreden van Benedictus XVI in 2013 en momenteel profileert hij zich opnieuw, namelijk als verzoener in de aan de gang zijnde rellen in de VS n.a.v. de moord op George Floyd in Mineapolis op 25 mei ll.[234] *Gezien het absoluut gerechtvaardigde karakter van de protesten lacht de toekomst de*

231 Zie: https://www.kerknet.be/kerknet-redactie/nieuws/bannon-krijgt-groen-licht-voor-oprichting-van-gladiatorenschool . Het gaat om een oud kartuizerklooster in Collepardo, in de buurt van Rome.
232 Zie: Jan Bauwens, *De kerk en extreemrechts* (30 oktober 2019): http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3185753
233 Zie: https://www.kerknet.be/kerknet-redactie/nieuws/bannon-krijgt-groen-licht-voor-oprichting-van-gladiatorenschool . Het gaat om een oud kartuizerklooster in Collepardo, in de buurt van Rome.
234 https://www.kerknet.be/kerknet-redactie/nieuws/kardinaal-turkson-roept-op-tot-broederlijkheid-na-rellen-de-vs

zwarte paus toe maar er is dus een bijzonder wrange keerzijde aan de schitterende medaille.

Evenals kardinaal Bertone is kardinaal Turkson homofoob en bekend om zijn volstrekt onwetenschappelijke uitspraken over homofilie en zo werd over hem reeds ter gelegenheid van de pausverkiezing in 2013 bekend dat hij de schuld voor de pedofilieschandalen in de kerk in de schoenen van zijn homofiele ambtsgenoten schuift terwijl ook kardinaal Bertone de uit de lucht gegrepen link maakte tussen homo- en pedofilie met uitspraken waarvan het Vaticaan zich onmiddellijk distantieerde.[235] *Turkson beweerde tevens dat in Afrika een traditionele intolerantie bestaat tegenover 'de neiging' zodat die daar buiten de kerk gehouden werd - beweringen die overigens gelogenstraft worden in het rijk gedocumenteerde Sodoma, de jongste publicatie van Frédérick Martel, waarin de auteur benadrukt dat het taboe rond homofilie in Afrika werd* ingevoerd *door de katholieke kolonisatoren.*[236]

Turkson blijkt overigens ook geen conclusies te moeten trekken uit de geschiedenis rond het zogenaamde Requerimento *van paus Adrianus VI die onmiddellijk na de inval van Columbus in Amerika in 1513 alle Indianen aan de slavernij hielp onderwerpen. Toen de Indianenbevolking ingevolge ingevoerde Europese epidemies quasi uitstierf, werkte de kerk samen met de conquistadores om miljoenen Afrikaanse negerslaven naar dat continent te*

235 Zie: https://www.ad.nl/buitenland/homopriesters-oorzaak-van-crisis-in-katholieke-kerk~a27e21d3/

236 Frédéric Martel, *Sodoma. Het geheim van het Vaticaan*, Uitgeverij Balans, Amsterdam 2019. (Oorspr.: Éditions Robert Laffont, Parijs 2019).

importeren waar zij zich in amper enkele jaren tijd dood werkten op de plantages van suikerriet en thee.[237]

Naar aanleiding van de voorspelling van Malachias van bijna 1000 jaar geleden over het einde der tijden en de laatste paus,[238] *zou Peter Turkson wel eens mooi in het plaatje van de* believers *en van de visionairen kunnen passen: de laatste paus zou namelijk zwart zijn.*[239] *Als volgende paus zou hij overigens onvermijdelijk doen denken aan Mahatma Gandhi over wie dikwijls gezegd wordt dat hij door de Britse kolonisatoren van Indië zou gepromoot zijn om met zijn geweldloosheidspolitiek de nakende opstand aldaar in de kiem te smoren. Hoe dan ook is extreemrechts in de opmars, neonazi's verschijnen in een voorspeld decor en hun middelen blijken ongelimiteerd."*[240] Tot hier ons antwoord in een artikel van 2020.

De tactiek van de splijtzwam middels de verspreiding van de meme of de ideologie van het nationalisme wordt door de V.S. toegepast op de E.U. maar evenzeer past Rusland de tactiek toe op Amerika waar het ontegenzeggelijk niet alleen verkiezings- en herverkiezingssteun

---

237 Zie: Jan Bauwens, *Hoe Europa groot en rijk werd* (Serskamp, 15 december 2019 - 3 februari 202): http://blogimages.bloggen.be/tisallemaiet/attach/93208098663.pdf

238 Zie: Jan Bauwens, *De profetie van Malachias over de laatste paus*: http://bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?startdatum=940888801&stopdatum=1361351217 >

239 De *believers* meenden eerder dat Franciscus wel de laatste paus moest zijn omdat hij de eerste Jezuïet was die dat ambt bekleedde terwijl de Jezuïetenoverste tot voor kort nog de 'zwarte paus' werd genoemd.

240 Zie het artikel: *De zwarte paus. Zo werkt extreemrechts* (Jan Bauwens, 8 juni 2020): *https://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3342568*

verleend heeft aan de nieuwe Amerikaanse president maar waar het Donald Trump tevens herhaaldelijk probeert te beïnvloeden. De toekomst zal waarschijnlijk uitwijzen wat de details van die strategie zijn en welke intimi van de president betrokken zijn indien dat het geval is maar het lijdt alvast geen twijfel dat hier zowel sluwheid als ijdelheid in het spel zijn. Men kan niet blijven ontkennen dat de wereld vandaag opgescheept zit met leiders die perfect passen in de allegorie van het narrenschip uit *De Staat* van Plato, een geschrift daterend uit de vierde eeuw voor Christus.[241] [242]

241Het *Schip der dwazen* is een allegorie uit boek IV van *De Staat* van Plato, een werk van omstreeks 380 voor Christus.
242Tekst d.d. 25 januari 2025.

Het psychisch vacuüm

1. De wereldoorlog, de kwantumtheorie en het Mystieke Lam

Nu de mogelijkheid van een nucleair conflict weer in de lucht komt hangen, herinnert men zich de atoomgeleerden die met de allerbeste bedoeling om onze wereld tot ongekende hoogten te verheffen, dat ook deden met de fabricatie van het ultieme massavernietigingswapen dat immers ongetwijfeld alles op aarde in de inmiddels gekende paddenstoelwolk tientallen kilometers boven de begane grond verheft. Onder die geleerden bevindt zich de Duitse fysicus Werner Heisenberg, bekend van zijn zogenaamde 'onzekerheidsrelatie' welke uitdrukt dat wij in de mechanica van de kleinste deeltjes geconfronteerd worden met het probleem dat de waarneming niet langer 'objectief' kan zijn: door te kijken, veranderen we wat we zien; de meter die we hanteren, beïnvloedt wat we meten.

In feite weten we al sedert Immanuel Kant dat we de dingen zoals ze op zichzelf zijn, helemaal niet kunnen kennen maar de idee dat er werkelijkheid kan zijn zonder een waarnemer in wiens bewustzijn die bestaat, is uiteraard nog heel wat ouder. Die theorie speelt overigens ook in de psychologie waar wordt gesteld dat ons bestaan zich quasi uitsluitend afspeelt in de aandacht van de ander, aan wie wij ons immers sowieso spiegelen. De essentie van de zaak luidt dat wij geen vat kunnen hebben op de dingen en dat leren ons reeds de Helleense tragediespelen met de les dat wij ons lot niet ongestraft tarten in die zin

dat het menselijk handelen intrinsiek tegendoelmatig is - de Oedipusmythe is daarvan slechts één voorbeeld.

Belangrijk in de kwantumtheorie is het begrip 'superpositie' en om dat duidelijk te maken, kunnen we ons nu voorstellen dat we een beslissing moeten nemen, bijvoorbeeld aan een tweesprong, over welke kant we zullen uitgaan. In ons hoofd zitten twee mogelijkheden waarvan we er één zullen verwerkelijken en dat zijn de linkse en de rechtse weg. Zolang wij aan de tweesprong halt houden, hebben zich nog geen van beide keuzemogelijkheden gerealiseerd en we zouden kunnen zeggen dat zij zich dan 'in superpositie' bevinden. Van zodra we gekozen hebben, en wij bijvoorbeeld de linker weg op gaan, zal zich onomkeerbaar 'links' realiseren en even onomkeerbaar zal 'rechts' verdwijnen.

Omkeerbaarheid bestaat dus in de geest omdat die alsnog aan de tijd onttrokken dingen in zich heeft maar eenmaal door de geest 'losgelaten' en in de materiële werkelijkheid naar binnen gekomen, zitten de aldus geboren zaken voortaan in de tijd gevangen en worden zij zoals de tijd zelf fataal onomkeerbaar: er is geen terug meer mogelijk en dat is de prijs die zij betalen om in de wereld te bestaan. Bovendien zijn ze dan ook aan de wetten van de materie onderhevig, waarvan er eentje luidt dat alle stof vervallen moet: het bestaan wordt met andere woorden met zijn tijdelijkheid betaald - de prijs van het leven is de dood.

En nu lijkt het er op dat niet alleen de plannen in de menselijke geest in een toestand van superpositie zijn (of dus in de toestand die bestaat vooraleer zij zich al dan niet verwerkelijken): hetzelfde lijkt het geval met de werke-

lijkheid als zodanig, alsof ook deze een geest had waarin zich de plannen situeerden omtrent de nog niet gerealiseerde en derhalve niet alleen voor ons maar ook voor de werkelijkheid zelf onkenbare toekomst. Wij kunnen ons uitspreken over de toekomst (en over de werkelijkheid als zodanig) in termen van (geringere of grotere) waarschijnlijkheid maar nimmer in termen van zekerheid. In de wereld van de kleinste deeltjes blijken wiskundigen vast te stellen dat onze ganse werkelijkheid eigenlijk niet zo objectief, zo zeker en zo betrouwbaar is als wij geneigd zijn te geloven.

Sommigen gebruiken graag de vergelijking van de belastingcontroleur die middels de controle van slechts een klein percentage van alle belastingplichtigen, quasi iedereen er kan toe brengen om de wetten na te leven en dit geschiedt dankzij de combinatie van enerzijds de bestraffingen van fraude en anderzijds de onzekerheid bij de belastingplichtigen over het feit of zij aan een effectieve controle zullen onderworpen worden want de zozeer gegeerde zekerheid die de bijna ondraaglijke onrust wegneemt, verkrijgt men pas middels het betalen van zijn taksen. Risicogedrag daarentegen wordt met de onrust der onzekerheid betaald. En op dat principe berust de (bijzonder winstgevende) handel in verzekeringen.

De onwetendheid wordt hier door de wetgever met opzet in het spel gebracht om zonder al te hoge kosten aan het geld te komen waar de staat recht op heeft. En nu heeft het er alle schijn van dat ook de werkelijkheid als zodanig ons met een onzekerheidsprincipe in de tang houdt teneinde van ons te kunnen bekomen wat het hebben wil - niet dat wij aan de werkelijkheid een wil wensen toe te

schrijven maar hoe anders drukt men dan uit dat datgene gebeurt wat ook lijkt te moeten gebeuren; het lijkt immers zo te zijn omdat wat eens slechts een idee was in een speels verstand of, zo dat mogelijk ware, in een droom zonder dromer, op zekere dag fataal onomkeerbaar blijkt te zijn geworden.

Als we nu zeggen dat het lijkt alsof wij ons vandaag bevinden in een psychisch vacuüm, dan doelen we precies op de toestand van de wereld die in superpositie is en waarvan die superpositionele aard nu wel bijzonder tastbaar lijkt te zijn geworden. De onzekerheid die ons overstijgt en die ons in zich gevangen houdt, uit zich in een toegenomen onbetrouwbaarheid van de mensen maar ook van de paraplu van de (onmenselijke) instellingen waarin men (helaas uiteindelijk vergeefs) tegen het menselijk bedrog een onderkomen zoekt. De genoemde malaise uit zich ook in plotseling toegenomen psychisch lijden wereldwijd, een lijden dat zich niet beperkt tot mensen die tastbare redenen hebben om het leven ondraaglijk te gaan vinden maar ook en eerst bij jongeren en kinderen die zich op grote schaal terugtrekken, kennelijk vanuit een niet te stuiten onvrede die zich voedt met een algemeen wantrouwen.

De wereldwijde oorlogsdreiging is niet zomaar de oorzaak van de genoemde onvrede maar veeleer is zij daar aan toe te schrijven, aangezien (alvast in het Westen) de vechtersbazen aan de macht komen door de wil van het volk omdat de mensen leiders kiezen die beloven dat zij de onzekerheid uit de wereld zullen wegnemen.

En dat lijkt zelfs het geval met het zo succesrijke christendom, met zijn boodschap die de wereld rond gaat en

die ingegraveerd staat in het altaar van het Mystieke Lam, zinnebeeld van de Verlossing door de Allerhoogste, centraal op het Lam Godsretabel van de gebroeders Jan en Hubert Van Eyck in de Sint-Baafskathedraal te Gent:

"Ecce Agnus Dei qui tollit peccata mundi"

("Zie het Lam Gods dat wegneemt de zonden der wereld.")

Ja, de oorlog en de oorlogsdreiging zijn niet de oorzaak van het psychisch vacuüm maar ze zijn er de vruchten van.[243]

2. Intermezzo

Leiders die beloven dat zij de onzekerheid uit de wereld zullen wegnemen, hebben succes bij de massa omdat het merendeel van de mensen houden van het illusoire, de schijn, de droom, het wenselijke, het onwerkelijke en het surreële. De waarheid daarentegen trekt niet aan omdat zij niets in petto heeft dat niet waar kan zijn; beloven doet zij evenmin omdat zij vanzelfsprekend is en niets verbergt, eenvoudig is en niet doet duizelen, niet dronken maakt en niet verleidt; alleen de leugen doet dat en dankt daaraan haar vele volgers. Deze lopen de verzinsels na gelijk de karavaan van trekkers doet in het visioen dat Kaspar Hauser te beurt viel op zijn sterfbed in de kunstzinnige verbeelding van Werner Herzog. Een karavaan zegde hij te zien waarvan de kop en de staart verzwonden in een mist alsof de lamme stoet begin noch einde kende en traagzaam trekt hij voort door de woestijnen van de aarde, hij doorploegt de woestenijen van de wereld.

243Tekst d.d. 26 januari 2025.

Mist die het zicht belemmert is ook de taal die wij moeten spreken om onszelf kenbaar te maken zodat hetgeen de ogen en de oren opent, die tegelijk ook sluit. Want van zodra wij dat wat waar is, in vormen willen gieten, ontnemen wij het ook zijn alles overstijgend wezen maar zo moet het zijn - het kan niet anders. Het vacuüm ontstaat pas waar wij dit miskennen; het is er als een staat waarin alles reeds verleden tijd geworden is, een staat derhalve van gemis en heimwee, de *saudade* waarover Stromae zingt in zijn 'Ave Cesaria', de *Sehnsucht* die Goethe's jonge Werther tot de dood toe kwelt, de ziekte van het verlangen waaraan niets of niemand tegemoet kan komen. De moed die men moet opbrengen om zich in het vacuüm te werpen, is, anders dan de heldenmoed die streeft naar eer en glorie, een bereidheid om van elke leugen af te zien en in een vreemde vrede die niet langer dromen doet, de genadeslag te ontvangen.

"*Toen gij jonger waart, omgorddet gij uzelf, en gij gingt, waar gij wildet; maar wanneer gij eenmaal oud wordt, zult gij uw handen uitstrekken, en een ander zal u omgorden, en u brengen, waar gij niet wilt."*

Het psychisch vacuüm is dat wat niemand willen kan terwijl ook niemand ooit in staat zal zijn om het weg te nemen, te verminderen of te verbergen. Wij aten samen aan een tafel en wij spraken en wij dachten dat het waar was, totdat de dag aanbrak dat vreemden onze plaats innamen.

En op die wijze gaat het almaar door en van zodra wij dat ook zien, moeten wij dat met ons zicht bekopen - blind zijn telkens weer de nieuw geborenen en lachen doen zij

en dat doen zij alsnog zolang de onwetendheid die kennis heet, hen in bescherming neemt tegen de leegte.[244]

244Tekst d.d. 27 januari 2025.

Schuldig verzuim

Een synthese en enkele bedenkingen omtrent het boek van dokter Jean-Paul De Corte[245]

1.

"Het is een pijnlijke vaststelling dat ook rond ernstige gebeurtenissen politieke spelletjes worden gespeeld, dat de goegemeente niet weet wat er op de achtergrond speelt." - zo vangt de flaptekst aan. Dokter De Corte is een nu gepensioneerde huisarts, arbeidsgeneesheer en sportarts uit Wetteren waar hij zich niet alleen ontfermd heeft over zijn patiënten maar tevens over de slachtoffers van twee catastrofen die gedurende zijn professionele werkzaamheden de gemeente hebben geteisterd: hij ontmaskerde een non die in de New York Times in de top tien belandde van de grootste massamoordenaars van de voorbije eeuw en hij doorprikte de sluier van schone schijn rond de amateuristische aanpak van de milieuramp van 4 mei 2013 die de krantenkoppen haalde tot in Peking. De non pleegde vermoedelijk een veelvoud van het aantal bewezen moorden en de uiteindelijke tol van de giframp zal wellicht onbekend blijven.

Zonder heldenmoed worden dergelijke klussen uiteraard niet geklaard en ofschoon op die manier in beide gevallen voorkomen werd dat nog veel meer mensen omkwamen, werd zijn toewijding de filantroop niet in dank afgeno-

245Jean-Paul De Corte, *Schuldig verzuim*, StoryLand, Wommelgem 2024.

men door de zich achter hypocrisie en leugens verschuilende verantwoordelijke machthebbers. Onder hen: clerici en politici, lui die het niet zo nauw nemen met hun plichten en wiens enige zorg het is dit voor de buitenwereld te kunnen verbergen.

De Corte verbrandt zichzelf aan een engagement met in het zog daarvan te verwachten repercussies; in tegenstelling tot figuren zoals Jan Palach die zich ook letterlijk verbrandden uit politiek protest, is het voor de auteur van *Schuldig verzuim* een te voorspellen bijwerking die hem kennelijk koud laat in het licht van zijn deelgenootschap aan de bevrijding van de waarheid. Dat oogpunt is wezenlijk filosofisch van aard en illustreert tevens een wetenschappelijke inborst, de beide disciplines richten zich immers op de door Plato in zijn dialogen veelvuldig bezongen activiteit van de ontsluiering waarvoor Socrates zijn leven gaf.

De psychologie van die zelfopoffering waarvoor naast Socrates ook figuren zoals Giordano Bruno en Thomas More voorbeeldig zijn, wordt besproken in een relatief recent werk van de hedendaagse Roemeense filosoof Costica Bradatan dat luistert naar de titel *Dying for Ideas; The dangerous Lives of the Philosophers* (in de Nederlandse vertaling: *Sterven voor een idee. Filosoferen met gevaar voor eigen leven*). Het gaat hier om die manier van leven die de zelfopoffering kenmerkt en de trouw; zij is vaak spectaculair maar des te verdienstelijker waar het spektakel achterwege blijft en de held wordt miskend of zelfs verketterd maar ondank is nu eenmaal des werelds loon.

Het boek leest als een trein en zet de lezer op het verkeer-

de been waar het soms klinkt zoals een vaudeville, terwijl hier geheel pretentieloos het literaire hoogstandje van de tragikomedie wordt beoefend maar dan ook nog eens met het surplus dat de fictie weet te benutten ter verheldering van de ongemakkelijke waarheid waarvan de ernst aan het boek zijn existentiële dimensie geeft. Het verhaal ontbolstert zich en onder zijn literaire mantel komt zuivere geschiedschrijving te voorschijn.[246]

2.

In dit tijdperk van de leugen dat een realiteit werd door de quasi totale inbeslagname van de media door de macht, is geschiedenisherschrijving een belangrijk onderdeel geworden van de propagandamachine van totalitaire regimes.

Een van de meest tegen de borst stuitende gevallen van negationisme herinnert men zich van de berichtgeving over de Congo onder Leopold II, in de eerste plaats door deze vorst zelf maar ook door zijn entourage en die misdaad werd in 1998 aan de kaak gesteld door Adam Hochschild in zijn boek, getiteld: *King Leopold's Ghost. A Story of Greed, Terror and Heroism in Colonial Africa,*[247]

246Tekst d.d. 30 januari 2025.

247Adam Hochschild, *King Leopold's Ghost. A Story of Greed, Terror and Heroism in Colonial Africa,* Adam Hochschild 1998. Dit werk werd in datzelfde jaar naar het Nederlands vertaald door Jan Willem Bos en uitgegeven onder de titel: *De geest van koning Leopold II en de plundering van de Congo,* Meulenhoff/Kritak 1998. Een eigen synthese uit 2023 van dat werk, voorzien van enkele bedenkingen, verscheen in afleveringen op de webstek “Tisallemaiet”; voor de integrale tekst, getiteld: *De plundering van de Congo en de genocide van 1890 tot 1910,* zie: https://blogimages.bloggen.be/tisallemaiet/attach/93208122348.pdf

De leugens in kwestie zijn meer dan een eeuw oud en men zou verwachten dat de tijd, die toch alle wonden heelt, mede middels het werk van Adam Hochschild, de waarheid eindelijk aan het licht gebracht heeft, zoals dat ook gebeurd is middels het standaardwerk *Nazi Mass Murder. A Documentary History of the Use of Poison Gas*[248] dat eens en voorgoed minutieus de misdaden in de naziconcentratiekampen op schrift gesteld heeft voor het nageslacht. Edoch, het negationisme met betrekking tot de genocide op de joden blijft bestaan en het floreert in extreemrechtse kringen. Even groot is de hardnekkigheid van de leugen over wat zich afspeelde in de Congo, niet alleen ten tijde van de onafhankelijkheid inzake de moord op Lumumba in 1961 maar eveneens over het terreurregime tijdens de plundering (eerst m.b.t. ivoor en daarna m.b.t. rubber) van de kolonie dat aan ruim de helft van alle Congolezen het leven kostte in de decennia bij de overgang van de negentiende naar de twintigste eeuw.

De publicatie van Adam Hochschild kreeg hier nauwelijks aandacht en ze werd bijna op de voet gevolgd door een publicatie uit 2010 van David Van Reybrouck, getiteld: *Congo: een geschiedenis,* een waar toonbeeld van geschiedenisherschrijving die de hemel ingeprezen werd. De historiek is als volgt.[249]

248*Nazi Mass Murder. A Documentary History of the Use of Poison Gas*, Edited by Eugen Kogon, Hermann Langbein and Adalbert Rückerl, Yale University Press, New Haven and London, English-language edition 1993 by Yale University. (Oorspr.: *Nationalsozialistische Massentötungen durch Giftgas: Eine Dokumentation*, by S. Fischer Verlag GmbH, Frankfurt a.M. 1983).

249De hierna volgende paragraaf werd eerder gepubliceerd als het vijfentwintigste hoofdstuk in: Jan Bauwens, *De plundering van de Congo en de genocide van 1890 tot 1910,* een synthese van het hoger

Congo-Vrijstaat, de Congo als persoonlijk bezit van Leopold II, bestond van 1885 tot 1908. Leopold 'schonk' zijn persoonlijk bezit aan België en Belgisch Congo bestond van 1908 tot 1960. In 1960 werd Congo onafhankelijk - zogezegd, want de democratisch verkozen eerste premier van de Congo, Patrice Lumumba, werd vermoord en met steun van het westen kwam via een staatsgreep Mobutu aan de macht om gedurende nog eens ruim dertig jaar (van 1965 tot 1997) de westerse (Europese en Amerikaanse) belangen in hun 'goudmijn' Midden-Afrika te verdedigen. Het was de Vlaamse socioloog Ludo De Witte die in 1999 bij Van Halewyck *De moord op Lumumba* publiceerde waarin hij beschrijft hoe deze moord (op 17 of 18 januari 1961) gebeurde met de steun van de leidinggevende Belgische kringen. In het Belgische parlement werd naar aanleiding daarvan een onderzoekscommissie opgericht en in juli 2002 gaven de Verenigde Staten documenten vrij waarin de rol van de CIA in deze moord werd onthuld.

Maar plotseling - in 2010 - wordt de bijzonder rijk gedocumenteerde publicatie uit 1998 van de Amerikaanse historicus Adam Hochschild, *King Leopold's Ghost: A Story of Greed, Terror and Heroism in Colonial Africa*, afgeschilderd als 'eenzijdig' door een aantal figuren met een rechtse signatuur in het zog van publicist David Van Reybrouck met zijn boek: *Congo: een geschiedenis*. Dat boek werd de hemel ingeprezen door Andy Morgan in de rijkeluiskrant *The Independent,* het kreeg tal van onderscheidingen en werd een kassucces. Het doet warempel den-

---

genoemde boek van Adam Hochschild, voorzien van enkele bedenkingen. Zie:
https://blogimages.bloggen.be/tisallemaiet/attach/93208122348.pdf

ken aan de witwasoperaties van koning Leopolds bedrieglijke onderzoekscommissie[250] nadat Roger Casement en andere mensenrechtenactivisten de moorddadigheid van dit regime aan het licht hadden gebracht. Over Van Reybroucks boek merkt de auteur van *De moord op Lumumba*, Ludo De Witte, op: "*Bladzijden die de Belgische autoriteiten in een kwaad daglicht kunnen plaatsen, lijken wel uit het boek gescheurd.*"[251] De verwijzing naar mondelinge bronnen wordt terecht als ongegrond beschouwd, er wordt immers verwezen naar informanten en analyses van auteurs *"die het neokoloniale perspectief genegen zijn"*.[252] Van Reybrouck zijn werk zou aldus kaderen in het nieuw soort geschiedschrijving dat een kritische kijk op kolonialisme en neokolonialisme negativistisch acht, onproductief en al te links.[253]

Opgemerkt moet echter worden dat de nieuwe geschiedschrijving door opmerkelijk *rechts* gekleurde figuren wordt gevoerd. David Van Reybrouck heeft katholieke wortels en is de zoon van een medewerker aan de Congolese spoorwegmaatschappij Bas-Congo-Katanga in het toenmalige Jadotstad (heden: Likasi). Van Reybrouck veegt de kritiek op "*de misdaad welke begaan werd in de Congo door koning Leopold van België en zijn volgelingen als de grootste die ooit werd opgetekend in de annalen van het mensdom"*[254] van tafel als *"postkoloniale*

250 Zie: *De plundering van de Congo en de genocide van 1890 tot 1910. Aflevering 18: De Commissie van Onderzoek en de dood van de koning.* Zie:
https://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3308537
251 Ib.
252 Ib.
253 Ib.
254Arthur Conan Doyle zijn *Woord Vooraf* tot het boek *The Crime*

zelfkastijding".[255] Wat hij aldus doet wordt exact verwoord door Adam Hochschild waar hij schrijft dat de dader zich gaat verweren door in de slachtofferrol te kruipen: *"Terwijl de ovens laaiden in Brussel, gingen er bevelen uit van het paleis naar de Congo om opdracht te geven tot vernietiging van de stukken daar. (...) Hetzelfde soort opzettelijk vergeten vond plaats in de gedachten van de mannen die gestalte gaven aan het regime. Het vergeten van je eigen deelname aan massamoord is niet iets passiefs; het is een actieve daad. Wanneer we kijken naar de opgetekende herinneringen van de vroege blanke veroveraars in Afrika, kunnen we soms getuige zijn van de daad van vergeten op het moment dat deze plaatsvindt. Het is niet het moment waarop hij wordt uitgewist maar waarop de zaken op hun kop worden gezet, het merkwaardige omdraaien, waarbij degene die slachtoffers heeft gemaakt zichzelf geestelijk verandert in slachtoffer."*[256] [257]

---

of the Congo uit 1909. Zie: https://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3309481

255 https://nl.wikipedia.org/wiki/Congo:_een_geschiedenis

256 Adam Hochschild, *De geest van koning Leopold II en de plundering van de Congo*, Meulenhoff/Kritak 1998 (in een Nederlandse vertaling door Jan Willem Bos). (Oorspronkelijk: *King Leopold's Ghost. A Story of Greed, Terror and Heroism in Colonial Africa*, Adam Hochschild 1998), pp. 295-296.

257Hetzelfde gebeurt overigens door de medeplichtigen aan de actuele massamoord op de ouderen in zogenaamde zorginstellingen, uitnemend geïllustreerd in de Finse opera *Covid fan Tutti* naar aanleiding van de recente pandemie: de burgers die hun oudjes in deze instellingen hebben opgesloten, klagen dat ze hen nu van voor het venster buiten in de regen moeten staan toewuiven. In deze 'linkse' opera wordt "*de hypocrisie aan de kaak gesteld waarbij onze weggegooide bejaarden plotseling blijken te kunnen worden gebruikt in een toneel waarbij zij worden opgevoerd als de te sparen zwakkeren omwille*

Het negationisme omtrent de massamoord onder de nazi's, de herhaaldelijke georchestreerde ontkenning van de genocide in de Congo, het misbruik van de jongste pandemie door een totalitair politiek regime maar ook het verdonkeremanen van de ganse Europese en Amerikaanse geschiedenis door historici in dienst van de potentaten die ervoor zorgden dat er gezwegen werd over de feitelijke geschiedenis, die er een was van slavenhandel, zoals onlangs in 2015 aangeklaagd door de Zweedse historicus Dick Harrison[258] zijn voorbeelden van hoe geschiedenis-

van wiens welzijn een vreemde reeks autoritaire en onsamenhangende volksgezondheidsmaatregelen opgelegd worden die in een mum van tijd de wereldeconomie ondermijnen zoals geen enkele oorlog dat tot nog toe vermocht te bewerken. Echter, de op het eerste gezicht ontzagwekkende empathie met de ouderlingen staat in fel contrast met de egoïstische samenleving die almaar driester de zwakkeren uitsluit terwijl zij meedogenloos het recht van de sterkste huldigt. Geconfronteerd met een dergelijk grotesk voorwendsel kan het gewoon niet verwonderen dat het volk beweert wel degelijk gegronde redenen te hebben om haar leiders te wantrouwen. Dit volstrekt gegronde wantrouwen gekoppeld aan de natuurlijke zelfzorg - de verantwoordelijkheid voor zichzelf en voor de naaste medemensen - ligt aan de basis van de algemene neiging tot ongehoorzaamheid aan een gezag dat zich niet langer het algemeen welzijn behartigt maar nog slechts de eigen macht welke met dwangmaatregelen wordt uitgeoefend tot het zich voltrekken van een fascistisch regime." [Zie: J. Bauwens, *Panopticum Corona*, pp. 861-862. Zie: 170161.pdf (seniorennet.be)] Over dit grotesk voorwendsel schrijft Arthur Conan Doyle in 1909: "(...) *nooit voordien is er zo'n mengeling geweest van grootschalige plunderingen en grootschalige moordpartijen die zich allemaal voltrokken hebben met de meest platvloerse commerciële motieven onder de verfoeilijke dekmantel van menslievendheid. Het gemene van de hele affaire gekoppeld aan die vettige schijnheiligheid maakt dat de horror van deze misdaad zijn gelijke niet kent.*" [Tekst d.d. 24 januari 2023].

258 *Zie: Dick Harrison, De geschiedenis van de slavernij van Mesopotamië tot moderne mensenhandel,* Uitgeverij Omniboek, Utrecht

herschrijving allerminst een uitzonderlijke praktijk is maar veeleer de regel.

En daarop vormt de geschiedenis rond de massamoorden van de Wetterse non en die rond de giframp kennelijk geen uitzondering. Nu de feiten beginnen weg te deemsteren in het verleden, werden nadat veel waarheid aan het licht dreigde te komen, al pogingen ondernomen om ook deze gebeurtenissen in een heel ander perspectief te plaatsen. Met betrekking tot de insulinemoorden gaan sommige auteurs het al hebben over een barmhartige kerk die zorg droeg voor haar mensen en het lijkt erop dat zij de invalshoek om naar de feiten te kijken, gaan verschuiven zodat zij met kleine beetjes tegelijk de schuld die op de schouders van de clerus drukt, gaan leggen bij de artsen die met een foute diagnose en behandeling van een vermeende hersentumor bij de ongelukkige zuster, van haar een verslaafde en een massamoordenares hebben gemaakt terwijl zij haar verder zouden hebben overgelaten aan haar lot. Want op die manier wordt haast ongemerkt de aandacht afgeleid van het onderhavige euvel van de politieke spelletjes rond ernstige gebeurtenissen waarbij de kerk de rechtsstaat corrumpeert.

In dat licht is het nieuwe boek van Jean-Paul de Corte allerminst overbodig: het is het persoonlijke getuigenis van een van de meest nadere betrokkenen die op een empathische wijze met een bijzonder gedetailleerd verslag ingaat op wat zich werkelijk heeft afgespeeld en die de vinger

---

2019. (Oorspr.: *Slaveriets historia, Historiska Media, Zweden 2015).* Zie ook: Jan Bauwens, *Hoe Europa groot en rijk werd*, Serskamp 2000: *https://blogimages.bloggen.be/tisallemaiet/attach/93208098663.pdf*

op de wonde legt.[259]

3.

In het boek worden twee verhalen dooreengevlochten, een tactiek die vandaag wel vaker wordt aangewend, vooral door televisiemakers, en wel met de bedoeling te voorkomen dat kijkers gaan wegzappen als zij te lang van hetzelfde te slikken krijgen. In dit geval eigenlijk onnodig omdat geen van de beide verhalen ook maar een ogenblik verveelt. *"Zuster Godfrieda, de treinramp: ik was te Wetteren eerstelijnsgetuige en betrokkene bij ingrijpende gebeurtenissen, ook van de schandalen die er integraal deel van uitmaken en onder de mat moeten geveegd worden."* Ziedaar de openingszin van het voorwoord van dokter De Corte die erop wijst dat de doden niet meer zullen spreken zodat mettertijd de waarheid wordt verwisseld met schaamteloze leugens die dekmantel moeten zijn voor *"vergeten moorden waar nooit iemand voor terecht zal staan."*[260] De auteur brengt de lezer tot een begrip van de gang van zaken met behulp van wat hij een "sfeerbeeld" noemt, zeg maar met de grote literaire middelen.

"De zusters Godfrieda en Mathieu zitten tevreden keuvelend in de eerste treinwagon." Het verhaal vangt aan met een schets van de vriendschap tussen twee nonnen die hun gelofte van armoede ten spijt, niet onbemiddeld blijken: een beetje tipsy, keren ze van een van hun vele mondaine trips terug geladen met dure spullen bedoeld voor een vermaak dat niet direct aan kuise nonnen zou doen denken en ook hun taal klinkt alles behalve devoot. Dat

259Tekst d.d. 1 februari 2025.
260Jean-Paul De Corte, *Schuldig verzuim*, p. 5.

clerici het niet zo nauw nemen met hun geloften illustreert de schrijver tussendoor met een uitweiding over zijn verleden engagement voor een voedsellijn naar Polen waar hij kennis maakte met hoge kerkdienaren die goed eten, in kastelen resideren en banden hebben met de allerrijkste Belgen.

Meteen wordt de link gelegd van het luxeleven van de zusters met de inkomstenbron met betrekking waartoe alvast Godfrieda zal verdacht worden: drie klokkenluidsters bellen in Wetteren-Ten-Ede bij dokter De Corte aan met een ongelooflijk verhaal: *"Godfrieda vermoordt mensen, pikt hun geld, slikt kilo's verdovende pillen en niemand gelooft ons."*[261] Er blijkt een omerta te heersen. *"Godfrieda woont met haar lief, zuster Mathieu, boven in het rusthuis en al lang niet meer in het klooster, weet ge dat? Ze loopt rond als een zombie door de Dolantine Special die ze spuit en de alcohol die ze zuipt."*[262] De zuster zou ook aanpappen met een pastoor en met een bakker.

In tegenstelling tot de secretaris en de voorzitter van de OCMW en nog een andere dokter die zij raadpleegden, scheept dokter De Corte het drietal niet af maar probeert meteen achter de waarheid te komen. Blijkt dat een arts aan zuster Godfrieda ondertekende blanco voorschriften bezorgt waarmee zij op naam van patiënten in het rusthuis waar ze diensthoofd is, Dolantine Special gaat halen bij de apotheek, een zwaar verdovend middel dat zij dan zelf consumeert en waaraan zij verslaafd is. Tevens blijkt dat onder de ouderlingen onder Godfrieda's hoede meer

261Jean-Paul De Corte, *Schuldig verzuim*, p. 12.
262Jean-Paul De Corte, *Schuldig verzuim*, p. 13.

overlijdens voorkomen dan verwacht en dat dan meer dan eens het geld van die overledenen blijkt te zijn verdwenen.

Wanneer De Corte de bevoegde instanties contacteert en om uitleg gaat bij enkele van zijn collega's, blijken die laatsten helemaal niet verontrust: *"Ze oordeelden (...) dat ik mij de vraag had moeten stellen of het niet heel oncollegiaal was om het parket attent te maken op het voorschrijfgedrag van een* [overigens niet bij naam genoemde] *collega. (...) Dat het valselijk voorschrijven van zwaar verdovende en verslavende middelen het leven had gekost aan vele oude mensen was blijkbaar totaal onbelangrijk en daar had ik niet over te oordelen."*[263]

Openbare dienstverlening als dekmantel voor zelfverrijking, de gang van zaken in ziekenfondsen, vakbonden, geneeskunde, kerk en politiek, de voorwendsels in scherp contrast met de eigenlijke drijfveren, indoctrinatie en psychische terreur, de grote levensvragen. *"Toen* [Etienne Vermeersch] *ernstig ziek was en de levensvragen die hij stelde wou beantwoorden, botste hij op de medische wereld. "Dokters denken dat ze god zijn" schreef hij op een briefje dat hij mij toonde."*[264] Jean-Paul De Corte stelt vast dat de mensen kennelijk met twee maten en met twee gewichten oordelen en hieraan worden interessante filosofische uitweidingen gekoppeld (*"Misschien is de realiteit van het dagelijkse leven van een andere orde dan de verwachte hardheid van de zakenwereld."*[265]), uiteraard nooit afdoende om de ernst van de zaken te relati-

263Jean-Paul De Corte, *Schuldig verzuim*, p. 36.
264Jean-Paul De Corte, *Schuldig verzuim*, p. 53.
265Jean-Paul De Corte, *Schuldig verzuim*, p. 54.

veren.[266]

4.

Inzake het tweede onderwerp van het boek, de treinramp, blijkt de problematiek analoog aan die uit het eerste verhaal: onbekwaamheid bij de oversten, gouverneur en burgemeesters, die er na het ongeluk op gebrand zijn om hun verantwoordelijkheid af te wentelen op anderen en uiteindelijk op de machinist, een nog jonge man die, jammer voor hem en voor de zijnen, al snel de dood vond zodat niemand nog met de vinger kan worden gewezen. *"Het doorschuiven van de zwarte piet in een burgerlijk geding zal vooral rijke advocaten opleveren."*[267]

Wie de pittige details wil kennen, leze het boek maar noteren we alvast dat de overheid de slachtoffers van bij het begin met grove leugens heeft opgezadeld en met loze beloften de laan heeft uitgestuurd. De betrokken politici hebben de uitspraken van deskundigen onder de mat geveegd en de bevolking in de kou laten staan. De professionele hulp van de auteur die werkzaam was als arbeidsgeneesheer in een fabriek waar toevallig met de gevreesde vergiften werd gewerkt, werd hooghartig afgeslagen door onwetende politici die zwaaiden met een expertise die ze niet hadden en die met desastreuze instructies enorme risico's namen waarvan de gevolgen voor mens en milieu zich nu reeds aan het ontwikkelen zijn.

Indien de zaken niet zo ernstig waren, men zou om de haverklap in een lach schieten om wat een waar festival van de hypocrisie mag heten, waarbij alle registers werden

266Tekst d.d. 1 februari 2025.
267Jean-Paul De Corte, *Schuldig verzuim*, p. 258.

opengetrokken. Het vergif, de verzwegen wagons met gevaarlijke 'bommen', de milieuramp, de zwendel inzake het bloedonderzoek van omwonenden, de maatregelen: *"De boot die het [giftige riool-]water moet ophalen, zal pas later in de namiddag aankomen, dus loost men geleidelijk water in de Schelde en stelt een visverbod in, evenals een wandelverbod en fietsverbod langs de Schelde richting Schellebelle."*[268]

De communicatie van de overheid met de artsen over de gevaren van de ramp is lamentabel en de richtlijnen zijn onsamenhangend; ze worden vijf keer kort naeen veranderd maar de gouverneur verbiedt de betrokken artsen om zich over de feiten uit te spreken in interviews voor radio of Tv: de onkunde van de beleidsmensen moet voor het publiek verborgen blijven. De bloedafnames die later nodig kunnen zijn als bewijs van opgelopen gezondheidsschade worden vernietigd. Kankergevallen die opdoken bij pompiers door het gebruik van PFAS-schuim krijgen geen gevolg, men zegt dat het verband met de ramp onbewezen is. Er valt een dode door gassen in de riolering aan de Schelde maar de school aldaar moet de lessen hernemen. Zo stapelen de fouten zich dag na dag op. Nadien worden hier helemaal geen lessen uit getrokken. *"Maar, ze dronken een glas, en pisten een plas, en alles bleef zoals het was."*[269]

De ondervraging en de aanhouding van zuster Godfrieda beslaan een vijftigtal bladzijden[270] die lezen als een detective van Simenon en als na de bekentenis van Godfrieda

268Jean-Paul De Corte, *Schuldig verzuim*, p. 106.
269Jean-Paul De Corte, *Schuldig verzuim*, p. 147.
270Jean-Paul De Corte, *Schuldig verzuim*, pp. 148-173 en pp. 179-211.

de pers voor de deur staat, reageert de secretaris van de OCMW met de woorden: *"We moeten weten wie het kieken is die de zaak heeft aangegeven bij het gerecht."*[271] De gruwel verdwijnt op de achtergrond en iedereen is alleen nog geïnteresseerd in de kwestie wie die avond op Tv zal verschijnen.

Ten langen leste worden godbetert ook de klokkenluiders aangepakt door het gerecht: er worden bij hen huiszoekingen verricht, ze worden geïntimideerd, hun leven wordt verpest en aan de meest gevoelige onder hen wordt gevraagd of ze wel beseft dat ze zich schuldig heeft gemaakt aan diefstal van verdovende middelen. Die brave vrouw is er psychisch en fysiek onderuit gegaan. Dokter De Corte: *"(...) dat zij veel te vroeg is gestorven heb ik ooit de vergeten moord genoemd."*[272] Enrico Macias: *"Ma chanson a dit la vérité, je doit être executé"*[273]

Dokter De Corte tracht de heldinnen die nu geslachtofferd worden te troosten: *"Veel mensen waarderen wat jullie deden maar durven dat niet luidop te zeggen. De zwijgende meerderheid wordt door de roepers gedomineerd. De enkelen die zich hiertegen verzetten worden op termijn ook uitgesloten en uitgestoten, want het leven en zeker het beleid is werken met en, zich neerleggen bij compromissen."*[274]

De mens is een wolf voor zijn medemens en kijk, hier en daar gaan malafide stemmen op die menen dat Jean-Paul De Corte met wat zij 'verzinsels' noemen, zoekt in de be-

271Jean-Paul De Corte, *Schuldig verzuim*, p. 212.
272Jean-Paul De Corte, *Schuldig verzuim*, p. 223.
273Jean-Paul De Corte, *Schuldig verzuim*, p. 229.
274Jean-Paul De Corte, *Schuldig verzuim*, p. 229.

langstelling te komen. Echter, het antwoord op die schaamteloze aantijgingen staat in het boek, waar slachtoffers van de treinramp dezelfde beschuldiging moeten incasseren: *"Het is heel pijnlijk"*, schrijft dokter De Corte, *"te weten dat in de weken na de treinramp de burgemeester verklaarde bij aanvang van een schepencollege dat uitgerekend de zwaarst getroffen mensen een familie zijn die alleen aandacht zoekt terwijl er eigenlijk niet veel aan de hand is geweest."* Men moet maar durven. De Corte gaat verder: *"Ik heb dan met toestemming van deze familie , die mij intussen gevraagd had om hen als arts te begeleiden, de verslagen van het UZ opgevraagd en aan de burgemeester de acrylonitrilparameters getoond bij opname op intensieve zorgen. Ik heb hem gevraagd of dat ook om aandacht te trekken was maar kreeg geen antwoord meer."*[275]

"Ik krijg intussen fanmail van over de ganse wereld, uit Australië, Venezuela, Engeland (van Buckingham Palace!), uit Frankrijk, mensen die naar Lourdes zijn gereisd en mij verzekeren dat ze daar voor mij bidden, men stuurt mij uittreksels uit dagbladen uit het buitenland. Iemand die zegt onschuldig opgesloten te zitten door een corrupt Zuid-Amerikaans regime vraagt mijn hulp. (...) Blijkbaar leeft de zaak veel meer in het buitenland dan bij ons. Paris Match, de Franse Tv-omroepen, de Luxemburgse Tv contacteren mij en brengen verslag uit. De eigen nationale omroep vindt het niet de moeite."[276]

De klokkenluidsters worden nog erger gepest en De Corte moet iets ondernemen om hen te helpen; hij roept de

275Jean-Paul De Corte, *Schuldig verzuim*, p. 176-177.
276Jean-Paul De Corte, *Schuldig verzuim*, p. 231.

pers samen en verklaart wat hij vermoedt: dat er niet drie maar twintig moorden werden gepleegd. De zaak komt nu plots wel in het nieuws.

Een klokkenluidster ontwikkelt PTSS. Dan roept de Orde der Geneesheren dokter De Corte op het matje voor het geven van interviews zonder haar toestemming. Hij had de Orde om toestemming moeten vragen om te berichten over de moorden. De Orde veroordeelt De Corte, die gaat in beroep en Etienne Vermeersch schrijft zijn verdediging.

Godfrieda wordt uiteindelijk ontoerekeningsvatbaar verklaard maar zij wordt behandeld voor encephalitis, blijkt te genezen en komt vrij. Ze belandt in het rusthuis waar een van de klokkenluidsters werkt die uiteraard Godfrieda niet vertrouwt.

En wat met dokter De Corte? *"Ik ben geridderd tot paria en de bijhorende medaille moet ik zelf betalen zonder ze te kunnen weigeren."*[277] Zo schrijft hij, alsnog met humor en zonder rancune.[278]

5. Over heldenmoed

De misdaad van *"schuldig verzuim"* wordt benoemd in artikel 422bis van het Belgisch Strafwetboek: "*(...) wordt gestraft hij die [zonder ernstig gevaar voor zichzelf of voor anderen] verzuimt hulp te verlenen (...) aan iemand die in groot gevaar verkeert. (...)"*

Paradoxaal genoeg heeft die wet enig verband met de uitdrukking *"horen, zien en zwijgen"* die ontsprong aan de

277Jean-Paul De Corte, *Schuldig verzuim*, p. 267.
278Tekst d.d. 1 februari 2025.

pen van niemand minder dan de Chinese wijsgeer Confucius (551 - 479 A.X.) die aanmaant om de andere kant op te kijken en te zwijgen als men iets ziet of hoort dat onwelgevoeglijk is maar zij onderscheidt zich ook van kwaadsprekerij of *"laster"* die immers evenzeer strafbaar is (volgens artikel 443 van het Belgisch Strafwetboek) m.b.t. wie *"(...) aan een persoon kwaadwillig een bepaald feit ten laste legt, dat zijn eer kan krenken of hem aan de openbare verachting kan blootstellen, en waarvan het wettelijk bewijs niet wordt geleverd wanneer de wet het bewijs van het ten laste gelegde feit toelaat"* (N.B.: van *"eerroof"* is sprake *"wanneer de wet dit bewijs niet toelaat."*)

Vermoedens zijn met andere woorden lang nog geen bewijzen en ook als het om ernstige vergrijpen gaat, zal bij het in het openbaar uitspreken van vermoedens sowieso altijd sprake zijn van laster en/of eerroof totdat schuld bewezen werd.

Vandaar voorziet de wet deskundigen om deze zaken te behandelen: zij kunnen met door de wet voorziene middelen in alle sereniteit en in de beslotenheid van hun onderzoek, zelf gekoesterde of door derden aan hen kenbaar gemaakte vermoedens aan de waarheid toetsen.

Als burgers dat gaan doen, gaan ze hun boekje te buiten en kunnen ze ernstige schaden toebrengen aan anderen, aan zichzelf maar ook aan de ganse maatschappij. Dat probleem steekt vandaag immers de kop op met betrekking tot het verschijnsel van de buurtinformatienetwerken dat het doembeeld oproept van de Roemeense Securitate onder de dictatuur van Nicolae Ceaușescu en nog meer inzake dat van de burgerwachten waarmee men ge-

vaarlijk afglijdt naar het vaarwater van het paramilitaire, vaker de wegbereider van een totalitair regime, zoals dat van de nazi's in het Duitsland voorafgaand aan de Tweede Wereldoorlog.

De drie klokkenluiders die hun vermoedens over aan de gang zijnde moorden kenbaar maakten aan een vertrouwenspersoon (in casu dokter De Corte), handelden overeenkomstig de wet welke schuldig verzuim bestraft maar zij riskeerden aldus tevens “niet geloofd te zullen worden” of dus krachtens een andere wet (namelijk het verbod op “laster” en “eerroof”) gestraft te zullen worden. Met het oog op het tegemoetkomen van mensen in levensgevaar, brachten de klokkenluiders zichzelf in een bijzonder penibele situatie.

Edoch, de misdaadproblematiek wordt van een nog heel andere orde waar het schuldig verzuim wordt vastgesteld bij uitgerekend degenen die er moeten over waken dat het niet straffeloos blijft: waar immers kan men nog zijn beklag doen zonder gevaar voor het eigen leven als men bij de duivel te biechten moet?

En dat is nu de tragiek in de moordzaak rond zuster Godfrieda: dat drie vrouwen bij een vertrouwenspersoon hun vermoeden uitspreken dat een non criminele feiten pleegt (in casu diefstal maar ook moord), is één zaak. Maar dat dan die vertrouwenspersoon bij het ondernemen van de geëigende stappen richting het gerecht, door de feiten genoopt wordt te gaan vermoeden dat de behoeders van onze veiligheid, een carrousel in stand houden waarin wij principieel zijn overgeleverd aan de willekeur van die moordenaars, is van een nog heel andere orde.

De klokkenluiders riskeren laster en eerroof. Maar hun vertrouwenspersoon, die het moet stellen met het ultieme redmiddel van de zogenaamde “vierde macht”, riskeert het ongeloof en de veroordeling door de rest van de wereld.

Immers, enerzijds is de kans niet gering dat de misdadiger (een non) beschermd wordt door haar oversten (de kerk) die gebeurlijk samenzweert met het gerecht. Maar anderzijds, als klap op de vuurpijl, verkeert van bij het begin van zijn onderneming de vertrouwenspersoon ook nog in grote onzekerheid over de betrouwbaarheid van zijn laatste redmiddel, de media, terwijl zij de laatste strohalm zijn voor het aan het licht brengen van nota bene een maatschappelijk geïnstitutionaliseerd gedoogbeleid jegens de allerzwaarste misdaden.

Wie een dergelijke confrontatie weigeren uit de weg te gaan, moeten over stalen principes beschikken en over heldenmoed omdat zij a priori kunnen weten dat ze met hun engagement hun maatschappelijk (en gebeurlijk ook hun fysiek) doodvonnis tekenen.

Het onvermogen bij de massa om zich te realiseren wat dat inhoudt, veroordeelt deze helden tot de absolute eenzaamheid van wie het gelijk aan hun kant hebben terwijl duistere machten zullen blijven verhinderen dat zij het ooit krijgen. Hun offer is dat van het vrijwillige maatschappelijke ballingschap in dienst van de Waarheid.

Zij kunnen zich alleen troosten aan de zekerheid aldus reeds het nieuwe Utopia te bewonen want zij zijn de pro-

tagonisten in de wegbereiding naar de verhoopte mensheid van de toekomst.[279]

6. Een ontmaskering van het totalitarisme

Helemaal niet op de achtergrond van het verhaal speelt het thema van de ouderen die zorg behoeven in een maatschappij die zichzelf ontwikkeld en verlicht acht maar die getekend wordt door kortetermijnvisie en weinig scrupuleuze economische principes. Die zorgen voor de garantie dat het politieke beleid in het algemeen en in het bijzonder met betrekking tot de ouderenzorg voor een heel lange tijd niet meer zal moeten rekenen op het krediet van de bevolking. In wat andere bewoordingen kan men stellen dat zuster Godfrieda zeker niet was weggekomen met haar vele moorden indien haar slachtoffers geen ouderlingen in een tehuis waren geweest maar jonge mensen in de fleur van hun leven. Dat verschillende verantwoordelijken het kennelijk helemaal niet vanzelfsprekend achtten om onmiddellijk actie te ondernemen nadat de geruchten over moord het uitzicht gingen krijgen van onvervalste getuigenissen vanwege bezorgde en panikerende medemensen, bewijst het misprijzen voor hen die in levensgevaar verkeerden; de potentaten reageerden immers alsof de bedreigden helemaal geen mensen waren of dan toch zeker geen mensen met burgerrechten, geen volwaardige mensen, doch 'Untermenschen' zoals zij onverbloemd werden genoemd door hun voorgangers, de nazi's. Dat de bewuste verantwoordelijken bovendien leidinggevende figuren waren in het lokale Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn, toont bovendien aan dat het politieke engagement van alvast zekere verant-

279Tekst d.d. 3 februari 2025.

woordelijken in het onderhavige verhaal nooit iets anders is geweest dan de schaamtevrije aanwending van een dekmantel voor heel andere betrachtingen zoals zelfverrijking. De bewuste welzijnswerkers onderscheiden zich met andere woorden helemaal niet van de moordende non en dat geldt uiteraard eveneens voor alle andere betrokkenen die het engagement van enkelingen om die menselijke tragedie aan het licht te brengen en uit de wereld te helpen, in de weg staan: zij zijn medestanders van de massamoordenares, zij delen immers haar moraal, of beter: haar immoraliteit, zij het dan nog met dit verschil dat zij zich niet kunnen beroepen op het ziektebeeld waardoor de non dan toch getekend werd, wat het hen bovendien onmogelijk maakt zich op verzachtende omstandigheden te beroepen. De betrokken politici kunnen derhalve niet anders omschreven worden dan als *koelbloedige* moordenaars, met andere woorden als roofdieren.

Van kortetermijnvisie of eerder nog van bekrompenheid is sprake waar de onmiskenbare discriminatie van de ouderlingen getuigt van een onverstand waarvan men alleen mentaal gestoorden kon verdenken: de politici blijken zich er niet van bewust dat geen schepsel ter wereld ooit gespaard werd van de aftakeling door de ouderdom dan door een vroegtijdig levenseinde. Maar het negationisme kentekent nu eenmaal extremisten die in wezen fanatici zijn of lieden die zichzelf verblinden voor de werkelijkheid. Dat zij een aanzienlijk gevaar vormen voor de gemeenschap, rechtvaardigt een bijzonder toezicht op hun activiteit in de vanzelfsprekende vorm van de plicht tot daadwerkelijke verantwoording te allen tijde alsook een strengere bestraffing bij fraude. Dat houdt in dat maatre-

gelen nodig zijn die het in de toekomst onmogelijk moeten maken om mensen met terechte kritiek op geknoei van collega's af te schepen met het argument dat zij oncollegiaal handelen[280] omdat collegialiteit daar de betekenis heeft van samenzweren en meer bepaald: samenzweren *tegen* datgene waarvoor men aangesteld is en waarvoor men betaald wordt om het te bevorderen. Aldus weten de onderhavige criminelen zich ook nog te onderscheiden van maffiosi, die immers samenzweren *zonder* weg te kruipen onder de dekmantel van goede werken.

De achterliggende immorele economische principes, of beter: de volstrekte afwezigheid van ook maar enig ander principe naast het winstoogmerk, kentekent uiteraard de kapitalistische economie. Zij brengt leidinggevende figuren van instellingen die zich als christelijk geïnspireerd durven te profileren ertoe om zonder blozen publiekelijk uitspraken te doen waarvan de inhoud neerkomt op de stelling dat het bespreekbaar maken van euthanasie voor een zekere klasse van ouderlingen de economie mee uit het slop zou kunnen helpen. Andermaal treden zij zodoende in het voetspoor van de nazi's en meer bepaald van hen die verantwoordelijk waren voor het vergassen van de 'Untermenschen' en die dan rapporteerden aan hun oversten welke besparingen dat wel opleverde voor de staat die zij aldus gezond meenden te maken.[281] Dat zich

280Jean-Paul De Corte, *Schuldig verzuim*, StoryLand, Wommelgem 2024, pag. 36: *"Ze* [namelijk: de artsen van de Orde] *oordeelden echter dat ik mij de vraag had moeten stellen of het niet heel oncollegiaal was om het parket attent te maken op het voorschrijfgedrag van een collega."*

281*Nazi Mass Murder. A Documentary History of the Use of Poison Gas*, Edited by Eugen Kogon, Hermann Langbein and Adalbert Rückerl, Yale University Press, New Haven and London, English-langu-

onder hen een voorzitter van de christelijke mutualiteit bevindt alsook een politiek verantwoordelijke voor de rusthuizen, laat zien dat het kwaad waartegen zich dit bijzondere boek keert, niet uitzonderlijk is maar wel de regel: het onthult het schrikbeeld van het totalitair regime waaronder wij leven.[282]

7. Een vurig protest tegen de omerta

Een koppel dieven op rooftocht arriveren bij een woonst; terwijl de eerste aanbelt aan de voordeur waar hij de bewoner met een smoes aan de praat houdt, glipt de tweede via de achterdeur naar binnen om zijn slag te slaan: de beproefde tactiek van het voorwendsel en de drijfveer.

Het voorwendsel is niet strijdig met de wet; een leurder belt aan en wordt de deur geopend, ongemaskerd kan hij zijn artikel slijten; maar de drijfveer is onwettig: achter de schijn van de onschuldige verkoop verbergt zich een roof.

Het lijkt erop dat wij in de huidige samenleving steeds vaker geconfronteerd worden met deze tactiek en hij doet zich voor als het tweespan van enerzijds de argumenten en anderzijds de drijfveren. De argumenten zijn hypocriet, ze maken het slachtoffer weerloos en criminele drijfveren krijgen hun gading.

De retorica, die zich als redenaarskunst profileert, is op zich al een voorbeeld van die tactiek omdat zij in wezen de kunst van het liegen is. Onder een omhaal van woor-

age edition 1993 by Yale University, (Oorspr.: *Nationalsozialistische Massentötungen durch Giftgas: Eine Dokumentation*, by S. Fischer Verlag GmbH, Frankfurt a.M. 1983), pag. 36-37.
282Tekst d.d. 3 februari 2025.

den verbergt zij motieven die loodrecht staan op alles wat zij als vanzelfsprekend ten tonele voert.

De filosoof Rudolf Boehm noemde het in zijn *Kritik der Grundlagen des Zeitalters*[283] de middeldoelomkering waarvoor hij verwijst naar een voorbeeld van Blaise Pascal: achter het voorwendsel dat de jacht er is om in het levensonderhoud te voorzien, verschuilt zich louter moordlust. Men doodt niet om te kunnen eten maar men gebruikt dit voorwendsel om te kunnen doden.

De motor van de hele moderne samenleving berust op dit bedrog van de middeldoelomkering en de kapitalistische economie neemt daarin het voortouw. Samenwerking werd het voorwendsel voor concurrentie in een strijd van de ene mens tegen de andere waarbij uiteindelijk de sterksten hun zwakkere soortgenoten uitbuiten: zij praten hen via de voordeur allerlei hulp aan terwijl zij hen via de achterdeur bestelen. Wat het boek van Jean-Paul De Corte aanklaagt, is in wezen dit bedrog.

Het schuldig verzuim of het sluiten van de ogen voor misdaden waarmee men zich heeft gecompromitteerd wordt door de vingers gezien als ware dat een kwestie van sociaal gedrag of collegialiteit: het is de norm geworden. Klokkenluiders worden dan uiteraard afgeschilderd als lasteraars en wie zich keren tegen de misdaad, krijgen

283Boehm, Rudolf. (1977). *Kritiek der grondslagen van onze tijd*, Het Wereldvenster, Baarn. (Oorspronkelijk: *Kritik der Grundlagen des Zeitalters* (1973)). Nederlandse vertaling door Willy Coolsaet met een taalkundige revisie d.d. 2011 van Guy Quintelier. De integrale tekst van het werk is beschikbaar op het internet op het volgende adres:
https://www.marxists.org/nederlands/boehm/1977/kritiek/index.htm

een stempel dat hen excommuniceert: ze zijn naïef, onaangepast of niet op de hoogte van de gang van zaken in de grotemensenwereld. Maar die gang van zaken gedijt wel door een gebrek aan licht. Vandaar de omerta, het tekort aan transparantie, en niet te vergeten: het eenrichtingsverkeer in de communicatie.

De klokkenluiders vertellen aan dokter De Corte: *"Godfrieda vermoordt mensen, pikt hun geld, slikt kilo's verdovende pillen en niemand gelooft ons."*[284] Dokter de Corte krijgt te horen van de OCMW-secretaris: *"En gij, gij gaat daar ook over zwijgen als ge niet wilt dat het op uw eigen kop terugkomt."*[285] De auteur: *"'Oordeel niet en ge zult niet geoordeeld worden' is een katholiek principe, maar eigenlijk een vorm van ontwijking van verantwoordelijkheid."*[286] Wanneer hij in verband met de treinramp het crisiscentrum tracht te contacteren, moet hij vaststellen: *"Ik word echter nooit doorverbonden. "Op bevel van de gouverneur," is het enige antwoord dat ik van de telefoniste krijg."*[287] Wanneer, andermaal inzake de giframp, de mensen zich zorgen maken over de beveiliging van een school, en zij de raad krijgen het crisiscentrum te contacteren, *"krijgen ze nergens gehoor."*[288]

Dokter De Corte: *"Het is essentieel gewoon te luisteren naar het verhaal en te bevestigen dat men weet wat er gebeurd is, zelfs al is hetzelfde verhaal reeds honderd keer verteld."*[289] Deze regel geldt met betrekking tot het

284Jean-Paul De Corte, *Schuldig verzuim*, p. 12.
285Jean-Paul De Corte, *Schuldig verzuim*, p. 49.
286Jean-Paul De Corte, *Schuldig verzuim*, p. 56.
287Jean-Paul De Corte, *Schuldig verzuim*, p. 90 en p. 99.
288Jean-Paul De Corte, *Schuldig verzuim*, p. 98.
289Jean-Paul De Corte, *Schuldig verzuim*, pp. 174-175.

Post Traumatic Stress Syndrome dat menigeen ontwikkelt naar aanleiding van een zware psychologische schok. Maar de beleidsmensen doen het tegendeel met de burgemeester voorop, die de zwaarst getroffen familie die op het UZ belandt, verwijt dat ze alleen maar de aandacht willen trekken.[290]

Als dokter De Corte verklaart dat hij het zijn burgerplicht acht om de moorden aan te geven, *" (...) antwoordt* [de Orde der Geneesheren] *mij letterlijk dat als ik zoiets meemaak, ik dat aan de orde moet melden en dat zij zullen oordelen of het de moeite is daar verder gevolg aan te geven."*[291] De Corte: *"Zelfs als ontelbare bewijzen op tafel liggen en het voor iedereen duidelijk is, dan moogt ge dat nooit luidop zeggen of schrijven want dan overschrijdt ge de grenzen van het goede fatsoen!"*[292]

Niemand luistert naar ons; wij worden niet geloofd: ziedaar de klacht van de klokkenluiders die de vinger op de wonde legt. Onze maatschappij heeft de communicatie verbannen, enerzijds door het spreken te verbieden maar anderzijds nog veel meer door het luisteren onmogelijk te maken. Het spreken voltrekt zich nog in één enkele richting en zo is alles wat gezegd wordt, verworden tot een bevel.

Wat op televisie wordt verteld, is wet en naar de goedkeuring van de kijker wordt niet gevraagd: door het feit dat hij kijkt en zwijgt, stemt hij sowieso met alles in. De internetcommunicatie van overheidswege draagt het stempel "no reply": een computer beveelt de tot een mas-

290Jean-Paul De Corte, *Schuldig verzuim*, p. 177.
291Jean-Paul De Corte, *Schuldig verzuim*, p. 240.
292Jean-Paul De Corte, *Schuldig verzuim*, p. 230.

sa herleide mensen maar kan geen antwoorden ontvangen, een antwoord is a priori ongewenst, men heeft slechts wat wordt voorgeschoteld, te slikken zoals een hond zijn bord met hondenbrokken.

Algoritmen spuwen duizenden bladzijden tellende contracten van vreemde makelij in het rond in een onleesbaar jargon, in een Amerikaans Engels, alsof dat de taal van onze moeder was, en dan volgt de chantage: de software eist het fiat van de gebruiker of zij blokkeert zijn werkzaamheden. Op die manier gedraagt zich immers de overheid: wie hun instemming weigeren, kunnen gewoon niet meer verder met hun werk en met hun leven. Maar dat betekent wel dat als wij ons niet verzetten, wij alleen nog slaven kunnen zijn.[293]

8. De arts, zijn Orde en de WHO

Zich het vak eigen maken waarvoor men denkt in de wieg gelegd te zijn, het uitoefenen en zich daarin vervolmaken, er vervolgens zoveel van houden dat men er uiteindelijk zijn hele leven aan wegschenkt, is voorwaar een edele zaak. Alle kapitalisme ten spijt, wordt de ethiek van de arbeid immers nog bewaard in kringen die de waarde van het leven alsnog weten te eren en die ethiek zal ook blijven bestaan, ondanks een aantal specifieke alom toenemende problemen die het soms lastig kunnen maken om zijn werk te doen zoals het hoort.

Een van de meest prangende van die problemen heeft te maken met de organisatorische kant van ongeacht welk beroep en meer bepaald met de opmars van die verenigingen die ervoor zorgen dat de beroepsinspanningen een

293Tekst d.d. 4 februari 2025.

maximale maatschappelijke relevantie kunnen krijgen, mede doordat zij de activiteiten van alle vaklui beschermen en afstemmen op elkaar alsook op de maatschappelijke noden.

Organisaties zijn noodzakelijk maar onvermijdelijk brengen ze ook nadelen mee en die treden vaak op waar zij niet langer ten dienste staan van degenen voor wie ze in het leven werden geroepen maar daarentegen hun boekje te buiten gaan: als zij te log worden, neigen ze er immers toe om de vaklui te gaan domineren en in hun dienst te stellen en dat is het probleem van de perversie: het middel dat zich tot doel verheft en dat zijn meester aan zich onderwerpt. Dat euvel is ons al langer bekend en het verschijnt menigvoudig in de wereldliteratuur in alle culturen - het meest sprekende voorbeeld is het spookbeeld van de golem.

Contraproductiviteit is het probleem dat nu steeds vaker opduikt en waarvoor reeds de Helleense tragediespelen waarschuwen; het keert terug in hedendaagse vormen sinds de Industriële Revolutie zich heeft ontwikkeld en het is een thema geworden in de filosofie van Marcuse, Illich en hun tijdgenoten met als wel gekend voorbeeld de auto: oorspronkelijk bedoeld om ons tijd te laten besparen, blijkt hij na het maken van een simpele rekensom ons van onze tijd te beroven omdat zijn bekostiging meer (verborgen) arbeidstijd vergt dan wij konden vermoeden. De auto, de stofzuiger, onze pc en noem ze maar op, al die moderne instrumenten die zich in feite geheel onterecht aan ons opdringen als een absolute noodzaak. Weliswaar bespaart ons autootje ons tijd maar dan wel op voorwaarde dat wij genieten van een inkomen dat hoger

ligt dan het gemiddelde. Op die manier blijkt het geheel van alle menselijke middelen te resulteren in een grootscheepse overheveling van (vrije) tijd van de armen naar de rijken: de eersten verliezen immers aan hun autootje de tijd die de laatsten er buit aan maken.

Uiteraard speelt hier ook het probleem van beperkingen inherent aan ons, mensen, en aan de natuur, aan bod gebracht door de nog steeds vaak onterecht vermaledijde Club van Rome met haar welbekend rapport uit 1972, getiteld: *Grenzen aan de groei*. De toren van Babel bereikt op zeker ogenblik zijn absolute top omdat het materiaal dat wordt aangevoerd om hem nog hoger te maken, onderweg wordt opgebruikt voor noodzakelijke herstellingen ingevolge onvermijdelijke slijtage. Het wilde kapitalisme is een suïcidale ideologie en praktijk precies omdat hebzucht verhindert dat deze beperkingen worden in rekening gebracht. In het voetspoor van Herbert Marcuse en Rudolf Boehm toonde ook Etienne Vermeersch in zijn milieu-essay aan hoe het WTK-bestel, de co-existentie van wetenschap, techniek en kapitalisme, rampzalig is voor het milieu.[294] De eindigheid van de grondstoffen maar ook die van het leven zelf dat zich nimmer zal onttrekken aan de tweede wet van de thermodynamica, gebieden ons om op onze stappen terug te keren van zodra onze middelen ons boven het hoofd dreigen te groeien en ons gaan domineren. En dat geldt ook voor het middel dat elke organisatie is.

Met betrekking tot ons mens-zijn, zijn het volk, de staat en uiteindelijk de wereldgemeenschap onze organisatori-

294 Etienne Vermeersch, *De ogen van de panda Een milieufilosofisch essay*, Brugge, Van de Wiele, 1988.

sche middelen bij uitstek. Zij zijn absoluut onmisbaar geworden voor de instandhouding van het individu maar zij zullen uiteraard nooit belangrijker kunnen zijn dan de mens zelf omdat zij instrumenten zijn en blijven, dode dingen, verlengstukken van onze handen die, hoe gesofisticeerd ook, geen gevoelens hebben en ook geen gedachten, wensen, voorkeur of afkeer, omdat zij nu eenmaal niet leven: hun functioneren is en blijft volstrekt afhankelijk van het (menselijk) leven. Het is een catastrofale vergissing om de waarde van de staat boven die van de mens te stellen, wat bijvoorbeeld gebeurt in de ideologie van het communisme, maar wat tevens dreigt te gebeuren in menig ander systeem waaraan wij onderworpen zijn en het is niet altijd gemakkelijk om het juiste evenwicht te vinden dat ons daarvan moet vrijwaren.

Met betrekking tot de geneeskunde worden de activiteiten van alle geneesheren onderworpen aan het toezicht van een Orde die weliswaar een noodzaak is maar die zoals elke andere 'vakbond' haar boekje kan te buiten gaan ten nadele van wie zij eigenlijk dient te beschermen. De artsenbonden worden dan weer overkoepeld door uiteindelijk de WereldGezondheidsOrganisatie die, opnieuw, een noodzaak is omdat bijvoorbeeld pandemieën àlle mensen op aarde aanbelangen, maar die zich zoals elke andere organisatie van de grenzen van haar werkterrein bewust moet blijven. De auteur van *Schuldig verzuim* raakt dat gevoelig punt aan in de reeds geciteerde passage: *"Toen* [Etienne Vermeersch] *ernstig ziek was, (...) botste hij op de medische wereld. "Dokters denken dat ze god zijn" schreef hij op een briefje dat hij mij toonde."*[295]

295Jean-Paul De Corte, *Schuldig verzuim*, p. 53.

Sommigen vragen zich af hoe professor Vermeersch gereageerd zou hebben op de aanpak van het beleid inzake de pandemie. Misschien zou hij dan de volgende twee bedenkingen hebben gemaakt. Vooreerst had hij herhaald wat hierboven geciteerd werd: dat dokters niet moeten denken dat ze god zijn, en misschien had hij daaraan toegevoegd dat politici dat nog minder horen te denken. Deze laatsten immers gingen hun boekje zo ver te buiten dat zij bij monde van de WHO (die in de allereerste plaats een politieke organisatie is net zoals de Orde der Geneesheren) ervoor zorgden dat alvast hier te lande meer dan de helft van alle huisdokters er toen aan gedacht hebben de boeken toe te doen.

Ten tweede zou hij met klem de houding van zekere 'volgelingen' van hem verworpen hebben met betrekking tot het spreekrecht. In tegenstelling tot wat zij immers meenden in het zog van de Franse president Emmanuel Macron die daarmee de Franse traditie zeker geen eer aandeed, namelijk dat een podium moest ontzegd worden aan de tegenstanders van welbepaalde maatregelen, had hij er beslist aan herinnerd dat werd toegeschreven aan Voltaire dat die het spreekrecht zo belangrijk vond dat hij er zijn leven veil voor had om het zelfs aan zijn ergste vijanden te kunnen verlenen. Het argument dat vele mensenlevens op het spel stonden, zou hij wellicht van tafel hebben geveegd vanuit de zekerheid dat men geen mens tot andere gedachten kan brengen door hem het zwijgen op te leggen of met geweld maar wel middels de Rede, die het licht niet schuwt, met andere woorden: middels het open debat, de transparantie en de universaliteit, die

essentieel zijn voor de rechtspraak over de waarheid die wetenschap heet.[296] [297]

9. De dwingende conclusie

Als heldenmoed nodig is om moord aan het licht te brengen en in de wetenschap dat het heldendom een zaak is die slechts enkelingen te beurt valt, kan men niet anders dan een besluit te trekken dat even onwezenlijk en gruwelijk is als logisch en dat luidt: in deze wereld hebben moordenaars eigenlijk vrij spel!

In *Schuldig verzuim* is de moordenaar een verslaafde non, haar slachtoffers zijn weerloze ouderlingen en het moordwapen is het een doodgewoon geneesmiddel. En beschouwen we nu de volgende drie punten.

Ten eerste brengen we in rekening dat misschien wel een meerderheid van de mensen verslaafden zijn, hetzij aan medicijnen, drank en drugs, hetzij aan geld, aan macht, aan seks of aan een nog ontelbaar aantal andere 'doodgewone' zaken. Verslaafden zijn niet noodzakelijk moordenaars maar het aantal verslaafden onder de moordenaars is wellicht bijzonder groot. Verslavingen kunnen mensen ertoe brengen om handelingen te stellen die er heel normaal uitzien en die zeker niet aan misdaden doen denken maar die tegelijk gericht zijn op het verwerven van middelen om aan ongeacht welke verslaving tegemoet te kunnen komen. Er is niet altijd moord mee gemoeid maar

296Voor onze bedenkingen bij de aanpak van de pandemie, zie: Jan Bauwens, *Panopticum Corona*, Serskamp 2021. Voor de integrale tekst, zie:
http://blogimages.seniorennet.be/tisallemaiet/attach/170161.pdf
297Tekst d.d. 5 februari 2025.

wellicht is het aantal verkapte diefstallen dat gepleegd wordt door verslaafden gigantisch. Ook het aantal leugens dat verteld wordt met het oogmerk om anderen op te lichten teneinde zijn slag te kunnen slaan, zou als het onderzocht kon worden, ongetwijfeld duizelingwekkend blijken. Tot hier het eerste punt, waarbij ook nog de opmerking dat naast verslavingen uiteraard nog een ontelbaar aantal andere motieven kunnen worden bedacht om medemensen uit de weg te ruimen.

Het tweede punt betreft de slachtoffers van de moordenaars die bij voorkeur weerloos zijn. Maar ook de weerlozen onder ons vormen wellicht een absolute meerderheid aangezien het vertrouwen als een deugd geldt en dus allerminst bestraft wordt. Waar vertrouwen heerst, waar wantrouwen uit den boze is, waar alles koek en ei lijkt, is argwaan ver te zoeken en voeren onvoorzichtigheid en roekeloosheid de boventoon. Mensen vertrouwen zich door de band blindelings op elkaar omdat intermenselijk verkeer anders totaal onmogelijk wordt.

Weerloos zijn ook allen die niet de intelligentie hebben van degenen die hen naar het leven staan. Weerloos zijn zij die gepest worden en niet geloofd. Weerloos zijn de psychisch en de fysiek zwakken, de vreemdelingen, de ouderlingen, de kinderen en noem maar op. Uiteindelijk is niemand weerbaar tegen malafide lieden omdat ook niemand voortdurend iedereen ervan verdenkt zijn moordenaar te kunnen zijn. Toch volstaat het dat iemand hetzij stomdronken hetzij nuchter van op een brug over een snelweg een steen over een balustrade duwt om aldus moeiteloos en misschien ongestraft verschillende doden te maken.

Ten derde kunnen makkelijk alle dingen als moordwapen worden aangewend en in de eerste plaats denkt men vanuit het onderhavige verhaal vanzelfsprekend aan het enorme arsenaal aan medicijnen waarover principieel iedereen de beschikking kan hebben. Zelfs heel onschuldige middelen kunnen mits de dosis hoog genoeg is, feilloos doden. Op het internet vindt men recepten voor het aanmaken van bommen met materiaal dat voor het grijpen ligt maar voor de aanmaak van vergiften heeft men helemaal geen recepten nodig omdat zij in ieders bereik zijn.

Naast medicijnen en andere vergiften kan men uiteraard ook heel andere tuigen aanwenden als moordwapen of wat te denken van een auto waarmee tenslotte iedereen rondrijdt; een ongeluk is immers gauw gebeurd en verkeersslachtoffers worden heel anders benaderd dan mensen die doorzeefd werden met kogels. Alle voorwerpen en toestanden kunnen worden aangewend om het leven van anderen te beëindigen, soms volstaat een simpel woord of een gebaar, ofwel het nalaten daarvan; de literatuur heeft voorbeelden te over.

Verder is er uiteraard nog het gegeven dat lijkschouwingen alleen voorbehouden zijn voor verdachte sterfgevallen. Ook is er het feit dat vandaag de meeste mensen kort na hun overlijden worden gecremeerd, wat lijkschouwingen en navenant onderzoek en vervolging lelijk in de weg staat. We zien tevens dat het aantal onverklaarbare overlijdens legio is. Komt daar nog bij dat de staat, die tenslotte niet persoonlijk of emotioneel betrokken is bij de overlijdens van de burgers, meestal geen zware verliezen heeft te lijden ingevolge sterfgevallen omdat algemeen

wordt aangenomen dat wij met een ernstige overbevolking kampen.

Alle gekheid op een stokje maar is het nog langer gekheid om een dergelijke achterdochtige toer op te gaan in het licht van een verhaal dat een tipje oplicht van de sluier die over de werkelijke gang van zaken ligt en waar verantwoordelijken voor het algemeen burgerwelzijn ongestraft en herhaaldelijk een gedrag vertonen waarvan men zou denken dat het alleen eigen is aan geweldenaars? De grofheid en de leugens die thuishoren in criminele kringen vormen godbetert de hoofdschotel bij de leidinggevenden in onze huidige maatschappij.

Een arts wordt door een OCMW-voorzitter bedreigd: als hij niet meteen zijn mond houdt over een aantal aan de gang zijnde moorden, zal hij op zijn smoel krijgen, zo valt te lezen, en buiten op de mat belanden! Uitzonderlijk is veeleer de held dan de misdaad want het kan helemaal geen toeval zijn dat onze held naar aanleiding van moord geconfronteerd wordt met een mistoestand vanjewelste: weinige jaren later immers valt hem in de kleine gemeente waar hij werkt een twééde tragedie met alweer een niet te tellen aantal te betreuren slachtoffers te beurt!

En in dat licht wordt nu ook iets anders zonneklaar: de misdaden die zich voltrokken hebben in nazi-Duitsland kwamen aan het licht nadat én omdat de Duitsers de oorlog hebben verloren maar zeer waarschijnlijk waren niet alleen de nazi's van toentertijd daartoe in staat maar zijn wij allen kandidaten om te figureren in een gelijkaardig hels toneel. Daarover werd kort na de oorlog overigens uitvoerig onderzoek verricht door Stanley Milgram en het resultaat van zijn zogenaamd gehoorzaamheidsexperi-

ment, dat bovendien vol ongeloof verschillende keren werd herhaald door andere onderzoekers, laat geen ruimte voor ook maar enige twijfel.

In dat licht moeten ook enkele zogenaamde samenzweringstheorieën die de ronde deden tijdens de jongste door politici uitgebuite pandemie ons niet langer verbazen en zou men veeleer al degenen die er helemaal geen geloof aan schonken en die ze afdeden als flauwekul, als naïef moeten beschouwen, als bijgelovig of... als medeplichtig.

En nu kunnen we het nog hebben over de Derde Wereldoorlog of over de oorlogen zonder meer: worden zij niet op touw gezet door een elite om ons gewoon uit te roeien omdat geëmancipeerde slaven niet langer gedwee en gehoorzaam zijn? John Heartfield (1932): *"Krieg und Leichen, die letzste Hoffnung der Reichen"*.[298]

10. Mensenrechtenactivisme, een bedreiging voor de gevestigde orde

In zijn artikel, getiteld: *De psychologie van de menselijke wreedheid,*[299] waarmee Jan De Laender verwijst naar zijn boek uit 2004, ***Het hart van de duisternis****: psychologie van de menselijke wreedheid*, wordt, verwijzend naar Milgram, vastgesteld dat figuren zoals Hitler en zijn medestanders wreedheid en terreur veroordeelden: zij waren zich kennelijk van geen kwaad bewust. Het blijkt vaak veeleer 'instrumentele wreedheid' dan haat.[300] Deze po-

298Tekst d.d. 6 februari 2025.

299https://www.law.kuleuven.be/iir/nl/onderzoek/Straffeloosheid/DeLaender.pdf

300"In december 1941, nadat Hitler het bevel had gegeven de ongeveer elf miljoen joden in heel bezet Europa op te sporen, te arreste-

tentaten denken in orde te zijn als ze zich kunnen verantwoorden tegenover God en dat doet denken aan de Spaanse dictator Franco die zich '*Caudillo de España por la Gracia de Dios'* liet noemen. De Laender zijn boek (***Het hart van de duisternis****: psychologie van de menselijke wreedheid*) draagt dezelfde titel als de beroemde novelle van Joseph Conrad uit 1899 over de genocide onder Leopold II in de Congo: ***Heart of Darkness***.[301]

Conrad beschrijft daarin onder meer de ivoorhandelaar Kurtz in de Congo die zijn tuin heeft afgezet met palen waarop afgehakte mensenhoofden prijken. Edoch, *"Hij verlangde bij zijn terugkomst (...) op het treinstation opgewacht te worden door [hem grenzeloos erkentelijke] koningen."*[302] We kunnen onze eerder gepubliceerde bedenkingen hierbij alleen maar (samenvattend) herhalen.

De jungle van de beschaving...

Nog niet zo heel lang geleden was het zo dat het oerwoud

---

ren, te deporteren en te vermoorden, zei hij nog altijd: 'Godzijdank heb ik altijd vermeden mijn vijanden te vervolgen. Ik ben niet het soort mens dat zijn vijanden echt een kwaad hart toedraagt, ik vervolg hen niet'. Ongeveer een jaar later zei hij: 'Men kan zijn wil niet door geweld aan anderen opdringen. Ik heb een afkeer van mensen die er genoegen in scheppen het lichaam van hun medemensen te pijnigen of hun geest te tiranniseren'."

301 Zie pp. 39v van onze bespreking: *De plundering van de Congo en de genocide van 1890 tot 1910*: https://blogimages.bloggen.be/tisallemaiet/attach/93208122348.pdf)

.

302Joseph Conrad, *Hart der Duisternis*, L.J. Veen Klassiek, Atlas Contact Amsterdam/Antwerpen (dertiende druk) 2021 (1994), p. 153-154. (Oorspronkelijk: *Heart of Darkness*, Blackwood's Magazine, London/Edinburgh 1899 (in drie delen verschenen) en in 1902 gepubliceerd in boekvorm., p. 133.

met zijn eigen wetten, de wetten van de natuur, de wetten van de jungle of kortom de wetteloosheid, zich uitstrekte over de hele aardbol. Alleen was er hier en daar een enclave, een nederzetting van mensen, een beschaving waarin wetten golden die tegen de wetten van de jungle in gingen omdat deze 'onmenselijk' werden geacht. Het wilde oerwoud van de wetteloosheid met daarin hier en daar een tamme of een door mensenwetten geregelde stad.

De mens lijkt op zijn minst 'niet zonder meer natuurlijk', om niet te zeggen 'onnatuurlijk', 'tegennatuurlijk' of 'bovennatuurlijk': hij voert wetten in waar er voorheen geen waren. Hij legt zichzelf beperkingen op. Op de keper beschouwd doen ook meer ontwikkelde dieren dat. Men betreedt het territorium van een ander niet omdat men kan anticiperen op een reactie die het eigen leven in het gedrang brengt. Wetten hebben te maken met anticipatievermogen en anticipatievermogen is denkkracht. Wetten zijn producten van groepswezens die beschikken over denkkracht. En denkkracht heeft te maken met de grote hersenen. Zoals de grote hersenen de kleine overwoekerd hebben, zo overwoekerden de beschavingen het oerwoud van weleer.

Vandaag wordt de hele aardbol overwoekerd met zogenaamd beschaafde volkeren en het oerwoud van weleer werd gereduceerd tot hier en daar nog een kleine enclave - een museum - middenin een volledig geciviliseerde wereld.

Edoch, wij weten hoe die strijd meestal verloopt in oorlogen en veroveringen: het sterkere land onderwerpt het zwakkere maar al te vaak blijkt de cultuur van het zwak-

kere sterker en wordt zij door het land dat is gaan heersen, overgenomen. Kennelijk is precies hetzelfde gebeurd in de genoemde evolutie: het oerwoud heeft zijn plaats afgestaan aan de beschaafde stad maar die beschaafde stad wordt nu op haar beurt overheerst door de cultuur van de jungle. Wij zijn met andere woorden beland in een beschaving van wetteloosheid.

De grote hersenen triomferen over de hersenstam waar het gemoed zich situeert en de instincten maar op de een of andere manier hebben de instincten op hun beurt de grote hersenen voor zich weten te winnen en stellen zij het denken in hun dienst. De beschaving heeft de aarde overwoekerd, zij heeft vrijwel alle plekken ingenomen die eertijds toebehoorden aan het oerwoud of de jungle maar in het hart van de beschaving heerst voortaan de wet van de jungle.

De oerinstincten uit de hersenstam van weleer regeren over de rationaliteit van de overwoekerende grote hersenen. En dat zij dat doen, blijkt uit het ontstaan van een bijzondere discrepantie, met name de kloof tussen redenen en drijfveren. Dat onze beschaving hypocriet is, betekent dat zij zich voordoet als menselijk terwijl zij dat allerminst is: haar rationaliteit heeft volstrekt irrationele gronden. En de nieuwe jungle waarin wij heden beland zijn, blijkt afgrijselijker dan het oerwoud van weleer.

Wellicht ligt daar de betekenis van de slotzin in het nawoord van Bas Heijne, de vertaler van Conrad's *Heart of Darkness* naar het Nederlands: *"Als hij* (Joseph Conrad) *ons in* Hart der Duisternis *iets verteld heeft, is het dat ze*

diep in onszelf ligt."[303] [304]

Mensenrechtenactivisten bedreigen de gevestigde orde...[305]

Verslag uitbrengen over wantoestanden in verre landen of in lang vervlogen tijden is weliswaar noodzakelijk maar het is tevens al te gemakkelijk om daar vrede mee te nemen: de uitdaging is het aanklagen van misbruik en slavernij bij de deur.

---

303 *O.c.*, p. 157.

304 Tekst d.d. 16 januari 2023.

305 Joseph Conrad klaagde de horror in de Congo aan, Roger Casement en Edmund Morel sloten zich samen met andere activisten bij hem aan, Conrad weigerde dan weer zich aan te sluiten bij de intellectuelen die voor de vrijlating van Casement ijverden toen die opgehangen zou worden omdat deze naar zijn mening niet uit grootsheid maar uit ijdelheid zou gehandeld hebben, Jules Marchal was van 1948 tot 1960 koloniaal in Belgisch Congo en als districtscommissaris in Lisala bracht hij nog zelf zweepslagen toe aan de zwarten maar hij beweerde tot de jaren zeventig niet op de hoogte te zijn geweest van de misbruiken, waarna hij zelf de wantoestanden ging aanklagen in zijn geschriften. (Zie: https://nl.wikipedia.org/wiki/Jules_Marchal) Nog vele anderen spelen voor mensenrechtenactivist vanuit vet betaalde jobs bij staatsinstellingen die alleen al door te bestaan de wantoestanden camoufleren. In *Het Parool* van 4 september 1998 schrijft Kees Tamboer: *"Casement wilde de wereld wakker schudden en zocht* (in 1896) *voor zijn campagne* (tegen de misbruiken in de Congo) *steun bij Conrad. (...) Toen Casement in 1916 (...) opgehangen zou worden, weigerde Conrad een campagne van intellectuelen voor zijn vrijlating te ondersteunen. Een man die zich puur door emoties laat leiden, oordeelde hij, een tragische figuur, geen spoor van grootsheid, allemaal ijdelheid."* En Conrad brengt Casement onder bij de 'beschavingszeloten'. Zie: https://web.archive.org/web/20010311151142/http://www.parool.nl/boeken/100/34mooi.html

Allen willen helden zijn daar waar zij helemaal niks te verliezen hebben doch er in tegendeel nog grof geld aan verdienen. De aangehaalde slotzin van Adam Hochschild in zijn Congoboek illustreert het probleem van het vrije woord: *"Ten tijde van de Congocontroverse honderd jaar geleden vormde het idee van volledige - politieke, sociale en economische - mensenrechten een ernstige bedreiging voor de gevestigde orde van de meeste landen op aarde. En dat is vandaag de dag nog steeds zo."*[306]

De gevestigde orde weet zich bedreigd door wie opkomen voor de mensenrechten en om die reden kunnen mensenrechtenactivisten de gevestigde orde niet anders opvatten dan als een bedreiging - die aan velen van hen het leven blijft kosten. Maar wat is de gevestigde orde?

Het voorbeeld bij uitstek hier te lande is de moord op veearts-keurder Karel Van Noppen: omwille van het correct uitvoeren van zijn job werd de man op 20 februari 1995 nabij zijn woning in Wechelderzande met drie geweerschoten om het leven gebracht en op één na werden de vier verdachten intussen allemaal weer vrijgelaten.[307]

---

306 Adam Hochschild, *De geest van koning Leopold II en de plundering van de Congo*, Meulenhoff/Kritak 1998 (in een Nederlandse vertaling door Jan Willem Bos). (Oorspronkelijk: *King Leopold's Ghost. A Story of Greed, Terror and Heroism in Colonial Africa*, Adam Hochschild 1998), p. 307.

307 https://nl.wikipedia.org/wiki/Moord_op_Karel_Van_Noppen

De gevestigde orde of het establishment zijn degenen die *de factum* de macht hebben - over anderen uiteraard - en dat zijn in het hier gegeven voorbeeld zogenaamde maffiosi (de 'hormonenmaffia') of criminelen maar niet alleen in het hier gegeven voorbeeld is dat zo. Men moet immers opmerken dat met de gevestigde orde niet het staatsapparaat bedoeld

Omdat het kwaad zich van het goede onderscheidt in zijn bijzondere eigenschap van lichtschuwheid, moet hierbij eerst opgemerkt worden dat daar waar de gevestigde orde gevreesd moet worden, zij zich per definitie ophoudt in de duisternis terwijl aan het werk van mensenrechtenactivisten geen enkel motief kan toebedacht worden om zich aan het daglicht te onttrekken, het voltrekt zich immers in het belang van ongeacht welke mens aan wie immers van nature uitgerekend die rechten toekomen waarvan het bezit door de bewuste activisten wordt verdedigd.

In zijn *Hart der Duisternis* maakt Joseph Conrad duidelijk dat mensen gedreven worden door een irrationaliteit met een afgrijselijk gezicht welke ook maakt dat beschaving niet anders dan hypocriet kan zijn. De beschaving toont een orde die op de keper slechts een schijnorde is omdat zij in het verborgene gefnuikt wordt door een feitelijke macht die zich er echter voor hoedt in het voetlicht te treden. Hormonenhandelaars opereren ondergronds en

---

wordt want het staatsapparaat trekt aan het kortste eind waar machtsmisbruik eerst mogelijk en vervolgens feitelijk is. Inzake de moord op Karel Van Noppen moet onder de gevestigde worden verstaan: de vier schurken die de veearts-keurder bedreigd hebben om hem daarna koelbloedig te vermoorden en die handelden als vertegenwoordigers van een niet te tellen aantal bandieten die in eigen kringen doorgaan voor eerbare lui die hun vermeende rechten en die van hun medestanders (degenen met wie zij samenzweren) verdedigen - rechten, die in feite gestolen voorrechten zijn waarmee zij op louche wijze anderen benadelen en beschadigen. Het gaat om een criminele orde die ondergronds gevestigd is en die haar vestiging bestendigt middels dreigementen en, als die niet helpen, door het voltrekken van moorden, waarbij zij de hele staat het zwijgen oplegt middels het doden van een of meer van haar agenten.

nemen daar ook vrede mee omdat zij aldus alsnog hun wil doordrijven en hun profijt doen terwijl de in feite door hen beheerste politiek de andere kant op kijkt. Vooraleer het Derde Rijk zich in alle openbaarheid vestigde, traden de agenten ervan reeds op in den duik en gingen zij hun gangen, aldus de staat in feite ondermijnend, hetzij binnen de perken van de legaliteit, hetzij op andere ongeziene of niet te bestraffen manieren. Schurken zijn in de regel tevreden met de verborgenheid waarin zij hun handeltje kunnen voeren en daarom streven zij ook niet naar openbare politieke macht die sowieso de eigenlijke motieven van hun handelwijze aan het licht zou brengen (en die op de keper beschouwd ook nog een mogelijkheidsvoorwaarde vormt voor de criminaliteit en derhalve voor hun winsten). Edoch, onder de invloed van zekere omstandigheden gebeurt zulks alsnog, wat altijd catastrofaal zal uitdraaien voor een beschaving omdat dan, paradoxaal genoeg, de voordien verborgen want criminele ondergronds gevestigde orde als zodanig in de openbaarheid treedt daar het daarna niet langer onwettig is om er bepaalde ideeën en praktijken op na te houden. De voordien verborgen gevestigde orde gaat zich politiek manifesteren, wat wil zeggen dat zij in de openbaarheid treedt nadat een nieuwe ideologie haar praktijken heeft gewettigd. Zolang iedereen gelijk is voor de wet, worden de joden alleen maar gepest maar hypocrisie is niet langer nodig waar iedereen het er krachtens nieuwe ideeën en navenante wetten over eens geworden is dat de joden ratten zijn en dat zij dienen uitgeroeid te worden in het teken van het algemeen welzijn. Wettige bestraffing neemt de plaats in van de pesterijen van weleer en de pesters worden nu functionarissen van de staat die de massamoorden voltrekken met het gevoel van comfort dat het volbren-

gen van de burgerplicht begeleidt. En dat is uiteindelijk ook de betekenis van de immer aangehaalde beruchte uitvlucht welke de vlucht voor verantwoordelijkheid betekent: *"Befehl ist Befehl!"* Wij moorden net zoals voorheen maar dan met dat cruciale verschil dat we dat nu in alle openbaarheid (kunnen) doen: wij worden er niet langer scheef voor bekeken, laat staan gestraft; wij worden er voor geëerd en betaald. Allen willen helden zijn daar waar zij helemaal niks te verliezen hebben doch er in tegendeel nog grof geld aan verdienen en eer voor opstrijken maar *ook andersom* achten zij die carrière maken en eerbewijzen in de wacht slepen zichzelf helden, ook al is het moorden wat zij doen.

Mensenrechtenactivisten bedreigen de verborgen gevestigde orde, die de feitelijke macht is, doordat ze het aan het licht komen van haar malafide praktijken forceren. Karel Van Noppen handelde in de legaliteit, zijn moordenaars handelden in de illegaliteit en dat doen zij vandaag nog steeds: zij oefenen macht uit over de legaliteit en die macht continueert zich quasi onverstoord, getuige het opgeblazen vee in het weiland alom. Veekeurders moeten dansen naar de pijpen van de hormonenmaffia zolang de dreiging van de laatst genoemden reëel is en die realiteit wordt geconstitueerd door het feit dat de bestraffingen die maffioso opleggen om hun willetje door te drijven, afschrikwekkender zijn dan deze die de wet hanteert om de misdaad in te perken - veekeurders en ook alle andere agenten wiens job het is ervoor te zorgen dat de wetten worden nageleefd. Bij uitstek mensenrechtenactivisten ijveren ervoor dat die wetten worden nageleefd waarvan elk weldenkend mens wenst dat zij door allen nageleefde wetten zijn of zouden worden.

Mensen daarop attent maken dat zij de wetten dienen na te leven is sowieso mensen (bij uitstek op heterdaad) betrappen op wetsovertredingen of deze aan het licht brengen en criminelen weten dat zij hun gangetje kunnen gaan zolang zij niet betrapt worden, zodat zij er een sport van maken om hen door wie zij vrezen betrapt te worden, uit te schakelen. En waar niet zomaar rechten doch mensenrechten in het geding zijn, jagen criminelen die immers vaak binnen de perken van de wet ageren doch niets ontziend de mensenrechten schenden, met des te meer furie op hun tegenstrevers.

Dat mensenrechten de gevestigde orde bedreigen betekent tevens niets anders dan dat de mens een bedreiging vormt voor de mammon (en uiteraard ook omgekeerd). Mens en geld - die twee sluiten elkaar uit omdat zij gedoemd zijn om te vechten om de heerschappij: ofwel moet het geld in dienst staan van de mens - het is tenslotte bedoeld als werkmiddel - ofwel staat de mens in dienst van het geld. Is dat laatste het geval, dan moet hij maar verdwijnen waar hij de economie niet langer tot nut is.

En dat is het lot van een wereld waarin het wilde kapitalisme heerst want zo'n wereld is de duisternis waarover meer dan honderd jaar geleden de Oekraïner Joseph Conrad schreef dat zij niet alleen de duisternis is die zich openbaart in de brousse maar tevens die welke zich verbergt in het hart van de beschaafde mens. En uitgerekend haar verborgenheid maakt van haar een ongeziene en niet in te schatten bedreiging.[308]

---

308 Tekst d.d. 18 januari 2023. Zie pp. 39v van onze bespreking: *De plundering van de Congo en de genocide van 1890 tot 1910*: https://blogimages.bloggen.be/tisallemaiet/attach/93208122348.pdf).

Publicaties zoals *Schuldig verzuim* van Jean-Paul De Corte bekampen het euvel op de meest doeltreffende manier, met name door het aan het licht te brengen. En waarheid aan het licht brengen is een taak van de kunstenaar. Alleen kunst kan de wereld redden...[309]

11. Over het lot van activisten

"Ik ben geridderd tot paria en de bijhorende medaille moet ik zelf betalen zonder ze te kunnen weigeren."[310] Aldus dokter De Corte over het eigen lot nadat hij het jarenlang en zonder reserve opnam voor de slachtoffers van twee ongelukken welke in wezen misdaden zijn en meer bepaald samenzweringen. De held moet immers nimmer rekenen op dankbaarheid, integendeel: men gaat hem naar het leven staan. Het is een intrieste werkelijkheid die echter van alle tijden is en die standhoudt met een hardnekkigheid waar geen kruid tegen opgewassen blijkt. Een verklaring vergt een nadere analyse.

Vooreerst is het volgende onrecht een bittere realiteit: onder bepaalde omstandigheden worden volstrekt onschuldige mensen vervolgd, niet omdat ze hun vervolgers kwaad zouden berokkend hebben maar om die ene reden dat hun vervolgers van hen helemaal niets te vrezen hebben. Verbijsterend? Absoluut, maar niet onverklaarbaar.

Met onschuld wordt hier bedoeld dat de slachtoffers in kwestie niets hebben misdaan aan wie hen vervolgen maar dat blijkt ook helemaal geen voorwaarde voor het zich voltrekken van de vervolging. Het gaat hier immers niet om revanche en evenmin om sadisme, ofschoon het

309Tekst d.d. 7 februari 2025.
310Jean-Paul De Corte, *Schuldig verzuim*, p. 267.

daarop gelijkt. De reden voor een dergelijk handelen is opgelopen frustratie die men dan zonder al te grote risico's poogt af te reageren. Het scenario is als volgt.

In de pikorde heeft iemand een pik gekregen maar de schuldige wordt met rust gelaten omdat hij in de pikorde hoger staat en derhalve sterker is. Indien de gepikte wraak zou nemen op zijn pikker, ware dat wel rechtvaardig maar het slachtoffer ziet af van recht omdat hij de zwakste is: zijn poging om recht te doen geschieden, is tot mislukken gedoemd. Edoch, eenmaal het slachtoffer heeft ingezien dat recht niet zal geschieden omdat elke poging tot wraak het doel zou missen, neemt hij vrede met een minder prestigieus doel, namelijk het afreageren van zijn frustratie. En daartoe is het niet nodig dat zijn slachtoffer schuld draagt: het volstaat dat hij weet dat die niet terug zal slaan en dat is het geval als het slachtoffer in de pikorde *onder* hem staat. En nu wordt duidelijk waarom wij moeten vaststellen dat volstrekt onschuldige mensen worden vervolgd... omdat hun vervolgers van hen niets hoeven te vrezen.

Andermaal: het is niet de rechtvaardigheid die wordt nagestreefd en die derhalve vereist dat onrechtplegers worden gestraft; het doel is zich van frustraties te bevrijden en dat kan makkelijkst als de aanval zich op zwakkeren richt. Volstrekt onschuldige mensen worden vervolgd omdat hun vervolgers van hen niets hoeven te vrezen.

De vervolgden kunnen weerloze huisdieren zijn maar mensen genieten de voorkeur: mensen die zich niet zullen verweren, hetzij omdat ze dat niet kunnen, hetzij omdat ze dat niet willen. Mannen die hun echtgenotes afranselen zijn nog steeds geen uitzonderingen en naast vrou-

wen zijn uiteraard vaak ook kinderen het doelwit van belaging, onbeschermde ouderlingen of zieken, andersvaliden, homo's, vreemdelingen, illegalen of... pacifisten.

In de geschiedenissen die aan bod komen in *Schuldig verzuim* betreft de vervolgde een arts en derhalve een burger die beroepshalve zijn leven wijdt aan het welzijn van de medemens. En ook criminelen weten: zo iemand is wel de laatste van wie moet worden gevreesd dat hij zijn toevlucht zal nemen tot wraak en geweld. Onrechtplegers die door een pacifist ontmaskerd worden, hoeven zich niet in te houden om terug te slaan want veel hebben zij niet te vrezen.

Een bijkomende drijfveer voor het berokkenen van kwaad is de angst voor het gezichtsverlies dat door de auteur wordt geïllustreerd met de anekdote van een politicus die in een poging om aan die oneer te ontkomen, zichzelf een kogel door de kop jaagt. Ontmaskering is het laatste waarop hypocrieten hopen omdat hun hele bestaan staat of valt met het ophouden van de schone schijn. Zelfmoord is daarbij de allerlaatste toevlucht, wat wil zeggen dat moord de voorkeur geniet. Moord of de minder risicovolle vorm ervan: monddoodmaking. Om hun misdaden te verbergen, wordt het verhaal van de aanklagers afgedaan als “larie en apekool” - aldus blokletteren de kranten.

Maar dan is er nog een bijkomend verschijnsel dat in het nadeel van de aanklager speelt: met slinkse middelen trachten criminelen het publiek tot hun achterban te maken, er hierbij op rekenend dat zij genoeg druk kunnen uitoefenen om ervoor te zorgen dat de mensen de andere kant op kijken: zij trachten te bekomen dat de mensen te-

gen beter weten in zullen belijden wat zij willen dat ze belijden. Misdadigers immers stellen zich tevreden met de *belijdenis* van de leugens waarbij zij garen spinnen; wat de mensen écht geloven, raakt hun koude kleren niet - het volstaat dat zij zwijgen.

De tactiek die hiervoor wordt aangewend, heet intimidatie. Intimidatie is *"het oproepen van angst [voor lichamelijk of psychisch geweld, voor statusverlies, sociale uitstoting of geweld tegen bezittingen] om iemands gedrag te beïnvloeden"*[311], in dit geval om iemand het zwijgen op te leggen. Intimidatie wordt vaker versterkt door die te combineren met beschuldigingen en met pesten: de beschuldigingen versterken de angst bij het slachtoffer waarbij de pester zich immuun maakt door boude uitspraken te verkappen met multi-interpreteerbare suggesties (*"Je weet best wat ik bedoel..."*). Eenmaal de jacht op het slachtoffer werd ingezet, gaat die zich voelen zoals 'opgejaagd wild', wat de achterdocht voedt en het gedrag destabiliseert, zodat derden de handel en wandel van het slachtoffer als vreemd gaan beoordelen en zich makkelijker tegen hem keren. Gevoelige persoonlijkheden zoals de door de auteur beschreven klokkenluidster gaan er door intimidatie psychisch onderdoor, ze krijgen PTSS, worden ook fysiek ziek of sterven voortijdig, wat de auteur heeft benoemd als de *"vergeten moorden"*[312]. *"Het omdraaien van de rollen, van het slachtoffer een dader maken en van de dader een slachtoffer is een beproefde techniek en iets waar de sensatiepers kan van*

311https://nl.wikipedia.org/wiki/Intimidatie.
312Jean-Paul De Corte, *Schuldig verzuim*, p. 239.

smullen.”[313] [314]

313Jean-Paul De Corte, *Schuldig verzuim*, p. 265.
314Tekst d.d. 9 februari 2025.

Over wolven en schapen

Wetenschappelijk onderzoek heeft aangetoond dat (in tegenstelling tot homoseksualiteit) homohaat (net zoals vrouwenhaat, vreemdelingenhaat en angst voor spoken) volgt uit (meestal culturele) conditionering (in een irrationele opvoeding en omgeving). Zoals het belletje op het tijdstip van de maaltijd de speekselklieren van de hond van Pavlov doet werken, kan het zien van homoseksueel gedrag aversieve reacties losmaken bij geconditioneerde of bevooroordeelde personen.

Schrijnend zijn de gevallen waarbij homo's, vrouwen, zwarten of vreemdelingen zelfhaat ontwikkelen waar zij de vooroordelen en de haat van derden geïnternaliseerd hebben en zijn gaan toepassen op zichzelf. Op die manier ontstaat de psychologische paradox van de zelfdiscriminatie, die het wezen is van het minderwaardigheidscomplex. Wie met dat ziektebeeld opgescheept worden, zijn afhankelijk van andermans oordeel en aldus bijzonder kwetsbaar en jammer genoeg vormen zij een gratuit voorwerp van misbruik voor schurken.

De ernst van die gang van zaken kan moeilijk worden overschat. Mensen die onterecht zijn gaan geloven dat zij slecht zijn, laten zich uiteraard ook makkelijk schuld aanpraten en meer bepaald andermans schuld. Dat maakt hen tot ideale zondebokken waar lieden met weinig scrupules gretig naar op zoek zijn om zich van de eigen schuldgevoelens én schulden te kunnen bevrijden.

Dat scenario is gelijkaardig aan het verhaal dat verklaart waarom in de gevangenissen zoveel onschuldigen vastzitten: moordenaars proberen anderen voor hen te laten opdraaien zodat zij zelf niet langer worden gezocht. Waar kwetsbare mensen werden beladen met andermans schulden, komen zij terecht in de greep van die criminelen en zo zitten zij in feite vast in kerkers die voor derden onzichtbaar zijn, wat de uitzichtloosheid van hun situatie bezegelt en hen tot wanhoop drijft. De ironie van het lot wil dat deze wreedheden bij voorkeur de meest gewetensvolle mensen treffen.

Nu is die praktijk dermate ondoorzichtig dat hij veeleer regel is dan uitzondering. Eeuwen lang immers werd hij toegepast door de kerk die middels haar 'herders' onder de fantastische dreiging van eeuwige hellestraffen, de gelovigen zonden of schulden heeft aangepraat welke alleen met boetedoening konden worden ingelost. Die boetedoening vertaalde zich onder meer in het betalen van afkoopsommen waarmee het instituut zonder gelijke in de ganse geschiedenis van het mensdom haar macht heeft ontplooid. Het is allang een publiek geheim dat in de politiek de herders verkapte wolven zijn.

De complexe psychologische praktijk waarbij kwetsbare mensen worden opgezadeld met andermans misdaden, vindt een exponent in de verwisseling van veroorzakers met slachtoffers van leed waarvan de oorsprong van psychosociale aard is en derhalve moeilijk aantoonbaar.

Een concreet voorbeeld is dat van leed door schaamte met irrationele gronden of wortels in extremistische opvattingen.

Mensen die zich schamen omdat zij tot een minderheid behoren, zoals zwarten met geïnternaliseerde negerhaat in een land van blanken, of zoals vrouwen en homo's met geïnternaliseerde haat in extreemrechtse culturen, kunnen zonder veel weerstand beschuldigd worden van kwaad dat zij niet hebben verricht maar daarentegen wel moeten ondergaan.

Die gang van zaken is vaak beladen alsook complex en laat mede daardoor te wensen over inzake transparantie en intelligibiliteit.

Zekere 'sociale spanningen' worden dan geassocieerd met de aanwezigheid van andersvaliden, vrouwen, vreemdelingen of leden van de lgbtq-gemeenschap, maar aan die associatie wordt alras het karakter van een oorzakelijkheidsverband toegekend waarbij de minderheden ervan beschuldigd worden voor die spanningen verantwoordelijk te zijn.

Die beschuldigingen zijn onterecht want in werkelijkheid is het euvel toe te schrijven aan een gebrek aan intelligentie of aanpassingsvermogen bij wie de veroordelingen uitspreken. Het minderwaardigheidscomplex van de onterecht beschuldigden in combinatie met enerzijds het gebrek aan transparantie van de problematiek en anderzijds het gebrek aan intelligentie bij de onrechtplegers, versterkt het schrijnende onrecht nog meer en zorgt voor vaak onomkeerbare maatregelen die de gang van zaken in het honderd laten lopen.

Dat alles brengt mee dat het publiek maar ook de verantwoordelijken liever de andere kant op kijken waardoor het onrecht vrij spel krijgt. Minderheden worden dan in

het openbaar beschuldigd en veroordeeld, de massa eist wetten die hun vrijheden aan banden leggen en aldus wordt het onrecht geïnstitutionaliseerd, de misdaad wordt de regel, de misdadigers regeren.[315]

315Tekst d.d. 10 februari 2025.

De mythe van Sisyphus van Albert Camus

"*Il n'y a qu'un problème philosophique vraiment sérieux : c'est le suicide. Juger que la vie vaut ou ne vaut pas la peine d'être vécue, c'est répondre à la question fondamentale de la philosophie."* Aldus begint Albert Camus zijn *Essai sur l'absurde* uit 1942, getiteld: *Le mythe de Sisyphe*.

Het hele essay bouwt verder op deze introductie maar wie staan stil bij het vooroordeel dat zij verbergt? Immers, voor waar aannemen wat daar staat, is zich bezondigen aan een fundamentele vergissing. Dat wij in het leven geworpen zijn, zal wel niemand ontkennen, maar vervolgens stuiten wij op niet één maar op twee serieuze denkfouten. Dat wij in staat zouden zijn om te beoordelen of het de moeite loont om verder te leven, is een eerste misvatting. En dat wij in staat zouden zijn om aan ons leven een eind te maken, een tweede. Verklaren we ons eerst nader, te beginnen bij de laatst genoemde dwaling.

De zelfmoord wordt meestal - en ook hier - bijzonder simplistisch voorgesteld, meer bepaald vanuit de aanname van een fysicalistische metafysica. Er wordt namelijk vanuit gegaan dat men het leven kan beschouwen van buitenaf zoals een toeschouwer een toneel: de toeschouwer zelf zit niet op de scène, hij maakt geen deel uit van het toneel maar hij neemt het wel waar en hij kan er zijn zegje over doen zonder zich in het spel te mengen.

Metafysisch gezien is die opvatting uiteraard totaal oneigenlijk. Men kan het leven niet waarnemen zonder er zelf aan te participeren. Er is zelfs geen sprake van dat een object zou kunnen bestaan zonder een waarnemend subject dat tegelijk deel moet uitmaken van de wereld van het object. Die problematiek is uitgebreid en moeilijk maar met betrekking tot ons onderwerp kunnen we met zekerheid besluiten dat de auteur van *Le mythe de Sisyphe* van start gaat met een vooroordeel.

Wanneer wij iemand een kogel door zijn kop zien jagen, verdwijnt hij weliswaar uit onze wereld maar waar hij dan wél terecht komt, kunnen wij onmogelijk beoordelen omdat wij de 'zintuigen' daartoe moeten missen. Wij zien met andere woorden weliswaar de zelfmoordenaars uit onze wereld verdwijnen maar wij bevinden ons (nog) niet op de plek waar zij terecht komen.

Men merkt hierbij uiteraard onmiddellijk op dat wij over een gebeurlijk hiernamaals helemaal geen uitspraken kunnen doen maar dat doet helemaal niets af van het feit dat wij het bestaan ervan niet zomaar kunnen uitsluiten. En dat betekent dat wij in onzekerheid verkeren over het antwoord op de vraag of iemand na zijn zogenaamde zelfmoord op de een of andere wijze nog bestaat. Gezien vanuit een fysicalistisch perspectief, bestaat een dode inderdaad niet langer maar het fysicalisme is niet onomstreden, het is een aanname zoals ongeacht welke andere.

En dan, wat betreft de eerst genoemde denkfout, rijst de vraag of wij wel in staat zijn om te oordelen of het leven al dan niet de moeite loont want er wordt zonder meer vanuit gegaan dat dit wel het geval zou zijn. Kan iemand zeggen dat een boek niet de moeite van het lezen waard

is als hij het nog maar half gelezen heeft? Met een boek dat gaat vervelen moet men inderdaad niet doorgaan, men kan het maar beter opzij leggen en een ander boek beginnen. Alleen verkeren wij ook hier in de onzekerheid of men na een leven waar men uitgestapt is, zoals men dat nu uitdrukt, een volgend leven kan instappen.

Niet één maar twee onzekerheden zetten de aanname waarvan dit essay vertrekt op losse schroeven. Wat Camus na die aanname schrijft, namelijk: *"le reste, (...) ce sont des jeux"*, is derhalve ook op wat hij aanneemt zelf van toepassing: het hele betoog is een spel want het is gebaseerd op louter veronderstellingen of spelregels: "Stel eens dat..." Gesteld dat wij zekerheid hadden over de genoemde zaken, dan was het betoog van Camus ernst, maar dat is dus niet het geval. Wat niet wegneemt dat Camus meeslepend schrijft, mooi en boeiend. Zo mooi en zo boeiend als een spel maar kan zijn waarin men zich helemaal verliest.[316]

316Tekst d.d. 11 februari 2025.

Sisyphus en Simone Weil

"Er zijn mensen die meetellen en er zijn er ook die helemaal niet van tel zijn"[317]: zo besluit Simone Weil (1909-1943) nadat ze in 1936 een jaar lang als fabrieksarbeidster aan de slag was geweest. Maar nog belangrijker is de geheel onverwachte en bittere levensles die zij moet trekken: *"eenmaal de limiet voorbij, leidt verdrukking niet tot revolte maar tot een bijna onweerstaanbare neiging tot absolute onderwerping."*[318] Het gaat om de toestand

317Costica Bradatan, *Christ at the Assembly Line. How a year of factory work transformed Simone Weil*, gepubliceerd in: *In Praise of Failure: Four Lessons in Humility, Harvard University Press 2023* en weergegeven in: *Commonweal Magazine* d.d. 8 januari 2023, par. 34: *"When Weil summarized her factory experience, she singled out two lessons she had learned. The first, "the bitterest and most unexpected," was that oppression, beyond "a certain degree of intensity," does not generate revolt, but "an almost irresistible tendency to the most complete submission." The second was that "humanity is divided into two categories": those "who count for something" and those "who count for nothing." Both these lessons would stay with her for the rest of her life."* Zie: https://www.commonwealmagazine.org/simone-weil-slavery-capitalism-revolution-christ

318Ib., par. 33: "L'année d'usine *allowed Weil to make some important observations about what happens to human beings as they are reduced to a cog in a social machine. "Nothing is more paralyzing to thought," she would write in 1936, than "the sense of inferiority which is necessarily induced by the daily assault of poverty, subordination, and dependence." If you happen to be assigned to a cog's position, you eventually become a cog—not just in others' eyes, but also in your own. The most difficult thing to retain in the factory, she discovered, was a sense of human dignity; everything there conspi-*

van versuffing of apathie waarin men tegen wil en dank gebracht wordt eenmaal men geen kant meer uit kan en het lijden eigenlijk lijkt opgehouden te hebben.[319]

De Roemeens-Amerikaanse filosoof Costica Bradatan citeert de woorden van de Franse filosofe in zijn artikel dat haar transformatie beschrijft door de ervaring van het lijden in de slavernij. Bradatan: *"Vanuit haar empathie met de verdrukten, ervoer zij hun lijden als het hare. Aldus kreeg zij het brandmerk van de slavernij (...) dat haar transformeerde."*[320]

Medelijden blijkt een voorwaarde voor begrip en door haar ervaring ging Weil zichzelf beschouwen als een slaaf die dit lot omarmt - in haar geval als christen in de context waarin het christendom *"de religie van de slaven"* heet te zijn.[321] Haar verzoening met dat lot is verge-

---

red to keep you in a "state of subhuman apathy." Once you've surrendered to this state, anything can be done to you. You are no longer a person, but an object at anyone's disposal."

319Ib., par. 31: *""After a few years, or even a year, one no longer suffers, although one remains in a sort of stupor."* [aldus deelde een medearbeidster van S. Weil aan haar mede] *Weil found that intolerable. "This seems to me to be the lowest stage of degradation.""*

320Ib., par. 41: *"Because of her profound empathy for the oppressed, she felt the suffering around her as her own. That's how she received* la marque de l'esclavage*, which she likens to "the branding of the red-hot iron the Romans put on the foreheads of their most despised slaves." That's also how she was transformed: "Since then," she wrote, "I have always regarded myself as a slave." "*

321Ib., slotparagraaf: *"An intense religious experience, which occurred soon after her factory stint, sealed the transformation. Finding herself in a small fishing village in Portugal, she witnessed a procession of fishermen's wives. Touring the anchored ships, they sang "ancient hymns of a heart-rending sadness." Weil froze in place. There, a conviction was "suddenly borne in upon me that Christiani-*

lijkbaar met de houding van Sisyphus in het essay van de atheïst Albert Camus die voor Simone Weil een grote waardering had.

Sisyphus wekte de woede van de goden door hen uit te dagen, onder meer door Thanatos (de dood) te ketenen zodat (voor korte tijd) onsterfelijkheid op aarde heerste. Als straf moet hij voor immer in de Hades (de onderwereld) een steen tegen een berg aan rollen.

Camus beschouwt zijn held alsnog als gelukkig daar deze moedig zijn straf aanvaardt. Die straf gelijkt op die van de mens in de christelijke mythologie. Ook daar legde de mens de goddelijke voorschriften naast zich neer, verloor daardoor zijn onsterfelijkheid en kampt voortaan met het absurde: een bestaan waaruit het leed en de slavernij niet te bannen zijn. Zoals Sisyphus vindt ook Simone Weil in de dappere (of is het de wanhopige?) omarming van dit wrede lot het ultieme soelaas.[322]

---

ty is preeminently the religion of slaves, that slaves cannot help belonging to it, and I among them." Nietzsche, too, had said that Christianity was the religion of slaves. He was right, but for all the wrong reasons."

322Tekst d.d. 12 februari 2025.

Het nieuwe verhaal

In de nacht wordt een vrouw verkracht door een demon wiens zoon zij baart.

Zij geeft hem de borst, het instinct stelt geen vragen; onlesbare dorst, de toekomst is zwart die zij bergt in haar hart: kom hier, mijn kind, niemand zal u belagen!

Het immer gevreesde is de nieuwe baan; de ingeslagen weg, een dood lopend spoor maar wij moeten hem gaan.

En de voeten stappen, altijd voort, de lange rangen zwijgen; stoeten stuwen, de cadans houdt aan, de blinde reizigers hijgen.

Alle neuzen dwalen, een dikke mist vertelt de vreemdste verhalen.

En het lied van de leugen, onder een zwarte vlag, klinkt almaar luider, klamme lach.

Holle klokken, hoog in de lucht, verlammende tocht, gekreun en gezucht. De afgrond wenkt, er is geen licht in dit gehucht.

Op voorspraak van de duivel aan de macht: een bende, bewapend tot de tanden.

Hoge hoeden op lege hoofden.

Krieg und Leichen.

In het continent van de waanzin, slokop van de aarde -

sinds eeuwen drijven zij slaven voort.

O, Atlantische Oceaan, gigantisch graf, diepzee der mamonen!

O, plantages van thee en katoen, luxe van ivoor, rubber en ertsen, gekerstende nertsen.

Zwartjes in het gareel, het geweer in de nek, bleke gebeenten langs de weg, hoofden gespietst op staken die tuinen van kolonialen bewaken.

Geniale vorst, beschavingswerk, christianisatie, rijke kerk, zerk op het graf van kolonisatie, mobilisatie.

Wereldoorlog één, wereldoorlog twee, Hitler, nazi, Auschwitz, gas.

Massagraven, botten en schedels, gedenk, o mens: van stof en as.

Onacceptabel? Accepteer!

Incontournable? Contourneer!

De tijd is gekeerd, vloed werd eb, slechts herinnering rest.

Het lege strand met de dode vissen.

Het nieuwe normaal, het oude verhaal.

De derde wereld? Eén antwoord: hekken!

Hekken rondom fort Europa. Hekken rondom de *United States*. Hekken, hekken en nog eens hekken!

De vierde wereld? Eén antwoord: hekken!

Miljoenen mensen, herleid tot obstakel: het obstakel van de massamigratie.

En de leeghoofden, de hoge hoeden: zij willen het obstakel weg.

De glazenwassers in de resto's, de kuisploegen van hotels, de straatvegers in de steden, de venters met pizza, kip en kaas, arbeiders in fabrieken, verzorgers van zieken, soldaten aan 't front? Obstakels! Obstakels! Maak de staat gezond!

Treuzel niet, zo schreeuwen zij, de *plastic faces* want daar komt de strijd: schakel nu over op oorlogsmentaliteit!

We want more! We want more!

We want war! We want war!

Maar kijk, massaal benemen de slaven zich van 't leven. Nog onvolwassen al weggezet als kaf, haken zij af, dwalen door de stegen van een massagraf, snuiven tot hun hersens openbarsten. En de overlast belandt in de goot bij het schroot.

In de nacht wordt een vrouw verkracht door een demon wiens zoon zij baart. Zij geeft hem de borst, het instinct stelt geen vragen; onlesbare dorst, de toekomst is zwart die zij bergt in haar hart: kom hier, mijn kind, niemand zal u belagen![323]

323Tekst d.d. 15 februari 2025.

Superbia

Over een nog helemaal niet in kaart gebracht probleem

Verenigingen die opkomen voor de rechten van lgtbq-personen hebben hier te lande weliswaar bekomen dat discriminatie op grond van seksuele geaardheid door de wet verboden is maar een gevolg daarvan is wel dat de vormen waarin gediscrimineerd wordt, zijn gaan muteren: ze verplaatsen zich van de openbaarheid naar de privésfeer (incluis het stemhokje) en naar moeilijk of helemaal niet te bewijzen misdaden.

Als bijvoorbeeld in de familiale sfeer gediscrimineerd wordt, kan de overheid niet tussenbeide komen zolang geen ernstige en aantoonbare misdrijven werden gepleegd. In die gevallen kan het slachtoffer zich alleen nog wenden tot instanties die psychologische hulp bieden.

Afgezien van het feit dat men daar te kampen heeft met ellenlange wachtlijsten, kunnen die uiteindelijk weinig meer doen dan de pastoor van toentertijd, bij wie men met dit probleem al zeker niet terecht wil, tenminste als men zich niet tevreden stelt met een moreel gekleurde terechtwijzing.

De pastorale terechtwijzing werd inmiddels overgenomen door jan met de pet die zelf rechter speelt en ook straft, psychosociaal en/of fysiek, en die inmiddels politici aan de macht gestemd heeft die de antidiscriminatiewetten jegens lgtbq-personen opnieuw afschaffen en vervangen

door wettige discriminatie en door nog andere straffen.

Het wetenschappelijk gedragen werk van degenen die zich hebben ingezet om de impact van discriminatie op het persoonlijke en maatschappelijke welzijn aan te tonen, om de bij discriminatie aan de orde zijnde vooroordelen in kaart te brengen en om het extremisme te bestrijden, wordt door bendes van nitwits zomaar van tafel geveegd van zodra deze middels democratische verkiezingen aan de macht werden gebracht.

Dat dit mogelijk is, vormt een nog helemaal niet in kaart gebracht probleem waarvan de ernst mag blijken uit het feit dat sinds kort in de Verenigde Staten van Amerika onder meer over de volksgezondheid zal beslist worden door figuren die er desbetreffend bijzonder omstreden en derhalve levensgevaarlijke opvattingen op nahouden.

De kern van het euvel zit hem uiteraard hierin dat, op onrechtstreekse wijze maar desalniettemin geheel effectief, beslissingen over bijvoorbeeld de kwestie wat al dan niet goed is voor de gezondheid, niet langer worden genomen door wetenschapslui maar door de (onwetende) massa. Michel Foucault duidde dit kwaad eerder aan als zijnde inherent aan de democratie die de waarheid op structurele

gronden fnuikt.[324] [325]

324 *""Hoe komt het dat het ware vertoog in de democratie machteloos is?", zo vraagt Foucault zich af en hij komt tot een bijzonder besluit: de democratie kan de goede van de slechte redenaar niet onderscheiden, zij moet hoe dan ook luisteren naar de meerderheid (de slechtsten) terwijl de besten in de minderheid zijn: het spreken van waarheid is in een democratie structureel onmogelijk."* (Michel Foucault, *De moed tot waarheid. Het bestuur van zichzelf en de anderen II*, Colleges aan het Collège de France (1983-1984), met woord vooraf en redactie door François Ewald en Alessandro Fontana. Situering en redactie door Frédéric Gros. Vertaling door Ineke van der Burg. Uitgeverij Boom, Amsterdam 2011, *pp. 60-67.* [Oorspronkelijk: *Le courage de la vérité. Le gouvernement de soi et des autres II*. Cours au Collège de France (1983-1984), Paris: Gallimard/Seuil 2009]. Zie ook: *Panopticum corona (http://blogimages.seniorennet.be/tisallemaiet/attach/170161.pdf)*, o.m.: pp. 101v, 172v, 689v.

325Tekst d.d. 17 februari 2025.

Kaos

Ergens vertelt iemand een verhaal over een man die ter gelegenheid van het overlijden van zijn moeder naar zijn geboortedorp teruggeroepen wordt. In het verlaten huis overmant hem droefheid, waarop de geest van zijn moeder aan hem verschijnt. Zij poogt hem alsnog te troosten met de woorden dat hij dan toch nog aan haar denken kan. Dat is waar, moeder, zo antwoordt hij, maar ik ween omdat gij niet meer aan mij kunt denken.[326]

In heel wat wijsgerige geschriften wordt gesteld dat het leven van elke mens zich afspeelt - zich uitsluitend afspeelt - in de aandacht van de ander. Viel de ander helemaal weg, dan bestond ook de oogappel niet langer. Uiteraard zal dat dan zeker gelden waar het leven van haar kind nooit uit de aandacht van de moeder wijkt omdat in de onmetelijke kosmos geen band ooit sterker zijn kan dan deze tussen moeder en kind.

Naar haar beeld en gelijkenis vormt de moeder in het binnenste van haar lijf een mens, aldus zelf veranderend in een evenbeeld van de Schepper. En op elk ogenblik dat zij het in zich draagt, schenkt zij aan haar beeld haar heetste hartebloed. Ook nadat de weeën het kind aan haar onttrokken hebben, gaat zij ermee door zichzelf te offeren. Zij geeft haar kind de borst en als de tijd haar borsten

326Zie de slotscène van de film Kaos uit 1984 van Paolo en Vittotio Taviani, te bekijken op internetarchief: https://archive.org/details/kaos-paolo-taviani-vittorio-taviani-1984-vose-1

droog gemaakt heeft, spendeert zij dag in dag uit haar hele verdere leven aan het bereiden van maaltijden.

Het kind nuttigt zijn moeders maaltijden en groeit - groeit haar boven het hoofd - terwijl de tijd, die onherroepelijk verstrijkt, de moeder krimpen doet en haar tenslotte doodt.

Dan wordt het kind naar zijn geboortedorp teruggeroepen. In het verlaten huis overmant hem droefenis, waarop zijn moeders geest aan hem verschijnt. Zij poogt hem alsnog te troosten met de woorden dat hij dan toch nog aan haar denken kan. Dat is waar, zo antwoordt hij, maar ik ween omdat gij niet meer aan mij kunt denken.[327]

De moeder is sterfelijk maar op de een of andere manier weet zij uit de zo pijnlijke gedachte aan het graf, een levend kindje te boetseren: aldus biedt zij haar Schepper troost van wie zij immers weten kan dat Hij om onze sterfelijkheid lijdt.

De moeder sterft maar ook het kind aan wie zij haar hele leven schonk, zal doodgaan op een dag. Voor die vreeswekkende kennis behoedt zij haar leven lang de nakomeling met onverdroten aandacht. Van de honger vrijwaart zij hem maar ook tegen alle andere plagen van de jungle, waarvan de verschrikkelijke gestalte pas opdoemt op het ogenblik dat het kind beseffen moet wat ook de man in het verlaten huis doet wenen. Niet langer in moeders aandacht te bestaan, voelt een beetje zoals verstoten zijn. De dood van de moeder maakt het kind tot wees voor immer.

327Ib.

De dood van de moeder verklaart het kind vogelvrij in de betekenis die jagers daaraan geven. De dood sloopt de schutting die haar aandacht is en waarachter zij voor de telg diens einde aan zijn oog onttrokken hield. Maar zo plotseling als de dood komt van de moeder, zo abrupt verliest het kind haar zo zorgzame blik en zo onmiddellijk verrijst zoals een zwarte zon het uitzicht op zijn eigen einde.

Omdat hij weet dat zij hem altijd troost zal bieden, verklaart de man in het verlaten geboortehuis aan zijn moeder waarom hij dan weent. Edoch, het gesprek dat hij met haar voert, bestaat alleen maar in een droom. En wat hij nu ook denkt of doet: uit die droom kan niemand ontwaken.[328]

328Tekst d.d. 19 februari 2025.

Oorlogavond

Een auteur beschrijft hoe met het levenseinde in het vooruitzicht de mensen ineens uitgelaten zijn en zich gaan storten in de wildste avonturen: met het sterven in het verschiet laaien de lusten op alsof de dood een afrodisiacum was. En iets gelijkaardigs gebeurt waar de wereld op zijn einde dreigt te lopen.

Uitgelaten is de sfeer. Het is na negenen in de avond, amper drie graad Celsius, maar de terrassen zitten vol met keuvelende mensen. Her en der tegen de glazen portieken aan van Hema, C&A en nog andere magazijnen die het plein omzomen, liggen in de frisse wind maar onder het warme licht van de lantarens goed georganiseerd en ingeduffeld op hun luchtmatrassen, in kussens en in wollen dekens tegen elkaar aan voltallige families en ze lachen, ze vertellen luid, een van hen bespeelt een kleine mondharmonica, het zijn Roma zo te zien, ze zijn in hun nopjes, gezellig tussen het volk dat langs de gevels wandelt, sommigen struikelen net niet over hun benen. Iedereen weet: het zal niet lang meer duren nu want we zijn verraden, laten we nog één keer vrolijk zijn want morgen is dit alles voltooid verleden tijd.

Judas Trump. Verraad (in het Engels *betrayal* en *treason*) is schending van vertrouwen en het woord 'verrader', in het Engels '*treator*', lijkt verwant met het woord '*treiteraar*', wat betekent: '*pester*', wat dan de verwantschap aangeeft tussen *verraden* en *pesten*. Wie de pest krijgen, voelen zich verraden omdat zij er altijd op vertrouwd

hebben dat dit nooit zou gebeuren wegens de voorzienigheid en die teleurstelling wordt aangevoeld als verraad, uiteraard maar onbewust vanwege degenen die ooit de idee van de voorzienigheid aan de (naderhand) teleurgestelden hebben weten te slijten en dezen (deze slijters van het genoemde idee) vormen uiteindelijk een 'samenzwering' die pas in het gezichtsveld valt van wie op zeker ogenblik effectief worden verraden. De halve wereld werd op het verkeerde been gezet.

Tegen verraad verzekert men zich middels contracten die immers garanderen dat bij eventueel verraad een hogere macht recht zal spreken dat onder dwang zal worden nageleefd. Tenzij in geval van onverstand of ziekte, wordt verraad dan ook altijd gepleegd vanwege een 'sterkere' op een 'zwakkere' en voor het bepalen van die posities zijn talloze parameters denkbaar.

De sterkte kan fysieke sterkte zijn maar kan bijvoorbeeld ook voortspruiten uit de onbewijsbaarheid van de misdaad die de vertrouwensbreuk bezegelt zoals dat het geval is bij pesten waar de pester er immers voor zorgt dat hij buiten schot blijft. De verrader blijft buiten schot wanneer hij de sterkste is maar gevallen van onverstand en ziekte niet te nagesproken voltrekt verraad zich pas door wie zich sterker achten.

Bijzonder ergerlijk wordt verraad waar de verrader het zich veroorlooft om op de koop toe uit te leggen dat hij rechtmatig handelt en dat de dupe van zijn verraad de eigenlijke misdadiger is - bijzonder ergerlijk omdat de gedupeerde sowieso de zwakkere is en zich niet verdedigen kan terwijl de sterkere, die verraadt pleegt, bijval geniet van de bange en gewetenloze massa die, alle onrecht ten

spijt, altijd de kant kiest van de sterkste teneinde zich van het eigen comfort te kunnen verzekeren. Op die manier profileert de dader zich als slachtoffer en maakt hij van zijn slachtoffer de boosdoener.

Als de president van de sterkste natie het zegt, zal niemand het in twijfel trekken dat niet Poetin op 24 februari 2022 Oekraïne is binnengevallen maar dat Zelensky de oorlog is begonnen. En de rechterhand van Poetin die de vertegenwoordiger van het Russische volk, Navalny, vergiftigde - de dappere man is al vergeten - houdt godbetert een pleidooi voor de vrije meningsuiting!

Inzake de actuele discussie omtrent het NAVO-bondgenootschap heeft zijn oud-secretaris-generaal Willy Claes, de term verraad in de mond genomen met betrekking tot de regering Trump en omdat zij de zwakkeren zijn, kunnen de gedupeerden hun teleurstelling alleen maar aanvaarden, zoals in de jungle de zwakkere alleen maar kan ondergaan hoe de sterkere hem opeet. Ik zou wel heel dom moeten zijn, zo redeneert de sterkere, indien ik mij door een zwakkere de les liet spellen terwijl ik hem nochtans moeiteloos de baas kan.

De aanloop naar concrete acties en niet mis te verstaan een heuse uitroeiing van wat wordt afgeschilderd als belastend gepeupel dat moet worden opgeruimd (“to clean up” is het gebruikte werkwoord) werd door de wolven in schapenvacht al ingezet: in de schaamteloze toespraak van de huidige bezetters van Amerika wordt op een Europese conferentie opgeroepen tot een rechtsomkeer naar de middeleeuwen, inbegrepen de overstap van recht en waarheid naar de brute oorlogslogica: de vampieren kunnen kennelijk niet langer wachten voor het laven van hun

bloeddorst.

Een wedstrijd in schaamteloos liegen tussen de twee grootmachten die nu samenzweren zoals alle lafaards doen om de buit (want zo zien zij de kleinmachten) onder elkaar te verdelen van zodra het vaststaat dat het toeziend oog van het verleden (de slachtoffers van destijds) niet meer spreken zal. Zoals ook onder de nazi's moeten nu onder de neonazi's zij die geen wapens dragen het ontgelden: de massa's vluchtelingen uit het zuiden die pogen te ontkomen aan aldaar door het noorden opgepookte oorlogen om ertsen, kunnen de pot op; woedend om het verlies van hun voorrechten (zoals ook de voorstanders van de slavernij in de Amerikaanse burgeroorlog) eigenen de vervolgers van lgbtq-mensen zich de status toe van held en het lot van ouderlingen, zieken en gehandicapten die nu geen enkel verweer meer hebben, laat zich raden.

Uitgelaten is de sfeer. Het is na negenen in de avond, amper drie graad Celsius, maar de terrassen zitten vol met keuvelende mensen. Her en der tegen de glazen portieken aan van Hema, C&A en nog andere magazijnen die het plein omzomen, liggen in de frisse wind maar onder het warme licht van de lantarens goed georganiseerd en ingeduffeld op hun luchtmatrassen, in kussens en in wollen dekens naast elkaar voltallige families en ze lachen, ze vertellen luid, een van hen bespeelt een kleine mondharmonica, het zijn Roma zo te zien, ze zijn in hun nopjes, gezellig tussen het volk dat langs de gevels wandelt, sommigen struikelen net niet over hun benen. Iedereen weet het.[329]

329Tekst d.d. 20 februari 2025.

De waarden van de windhaan

> *"Ik ben de tijd, de vernietiger van de werelden, en ik ben gekomen om alle mensen in de strijd te brengen. (...)"* (Krishna's woorden in de *Bhagavad Gita*, XI, 32.)
>
> *"Meent niet, dat Ik gekomen ben, om vrede te brengen op de aarde; Ik ben niet gekomen om vrede te brengen, maar het zwaard."* (Christus' woorden in het *Matteüs-evangelie* 10:34-39.)

Godsdienstoorlogen bestaan, zoals bijvoorbeeld de oorlogen van katholieken tegen protestanten of die tussen soennieten en sjiieten maar dikwijls gaat het om oorlogen die de naam van God ijdel gebruiken, zoals bijvoorbeeld in de strijdkreet *"Gott mit uns",* onder meer in nazi-Duitsland.

Met de oorlog tussen Oekraïne en Rusland waarin nu ook Europa en de Verenigde Staten betrokken zijn geraakt, lijkt op het eerste gezicht helemaal geen religie gemoeid maar dat is louter schijn: in zijn schaamteloze toespraak op de internationale veiligheidsconferentie in München op 14 februari 2025 heeft de Amerikaanse vicepresident J.D. Vance ineens de mond vol over te verdedigen waarden: *"Europa is afstand aan het nemen van zijn fundamentele waarden, die het met de VS deelt."*[330]

330https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2025/02/14/jd-vance-kritiek-op-europa/

Edoch, over welke waarden heeft Vance het dan? Met de megadeportaties van de regering Trump kan de extreemrechtse nationalist dan toch de gastvrijheid niet bedoelen waarvoor het Vrijheidsbeeld in New York symbool staat en dat een teken is van verwelkoming voor gasten en voor immigranten? Of heeft hij het over de vrije meningsuiting van de huidige Amerikaanse regering die haar eigen rechters aanstelt en andersdenkenden de mond snoert? Wellicht bedoelt hij de waarden van de windhaan want de huidige vicepresident die Trump al eens "de Hitler van Amerika"[331] noemde, schreef eerder in een opiniestuk in *USA Today* over zijn president: *"I quickly realized that Trump's actual policy proposals, such as they are, range from immoral to absurd."*[332]

Het gaat hier niet mis te verstaan om professionele leugenaarsbendes die de politieke macht veroverd hebben en die nu Oekraïne verraden en de E.U. En om het met de woorden van gewezen NAVO-secretaris-generaal Willy Claes te zeggen, plegen zij momenteel 'hoogverraad' m.b.t. het NAVO-bondgenootschap.

Op de vraag of Trump zelf gelooft wat hij zegt, antwoorden deskundigen dat hij feiten fabriceert met het oog op wat hij wil bereiken, zoals alle leugenaars doen. Deze bijzonder immorele handelwijze werd geanalyseerd door de joodse filosofe Hannah Arendt: in haar *Totalitarisme*[333]

331https://nymag.com/intelligencer/2024/07/j-d-vance-explains-his-conversion-to-trump-and-maga.html

332Cf.: *USA Today*, rubriek opinion d.d. 18 februari 2016*:* https://eu.usatoday.com/story/opinion/2016/02/18/donald-trump-white-working-class-rust-belt-voters-elections-2016-column/80422422/

333Hannah Arendt, *Totalitarisme*, Boom, Amsterdam, vijfde oplage

beschrijft Hannah Arendt hoe in totalitaire systemen realiteit en fictie met elkaar verwisseld worden en daarvan kregen we een voorbeeld bij het zich ontplooien van wat een wereldoverspannend totalitair systeem moest worden tijdens de corona-pandemie. Nu krijgen we ter gelegenheid van de Amerikaanse inmenging in de Oekraïne-oorlog van hetzelfde laken een broek.

Arendt beschrijft hoe de totalitaire organisatie propagandaleugens moet omzetten in functionerende werkelijkheid; ze moet *"een samenleving opbouwen waarin de leden ageren en reageren in overeenstemming met de regels van een fictieve wereld."*[334] In het totalitaire regime is de wil van de leider wet in die zin dat allen functionarissen zijn die zijn wil blindelings uitvoeren terwijl hij het monopolie heeft op alle verantwoordelijkheid. (…) Totalitarismen bezitten bovenal *"het onovertroffen vermogen om door consistente leugens een fictieve wereld op te richten en in stand te houden (...) [in een] eigenaardige mengeling van lichtgelovigheid en cynisme (...)."*[335] *"De massapropaganda ontdekte dat haar gehoor ten allen tijde bereid was het slechtste te geloven, ongeacht hoe absurd het was, en dat het er nauwelijks bezwaar tegen had om misleid te worden, aangezien het elke bewering toch als een leugen beschouwde."*[336] *"In plaats van leiders afvallig te worden, zouden [de men-*

2021 (eerste druk 2014), in het Nederlands vertaald door Remi Peeters en Dirk De Schutter. Oorspronkelijk: *Totalitarianism*, deel III, alsook (in een appendix) een gedeeltelijk samengevat negende hoofdstuk uit deel II, getiteld: *The Decline of the Nation-State and the End of the Rights of Man*.

334Ib., p. 155.

335 *Totalitarisme*, p. 175.

336*Totalitarisme*, p. 176.

sen] opwerpen dat ze de hele tijd al geweten hadden dat de bewering [waarvan de onwaarheid bewezen was] een leugen was, en zouden ze de leiders bewonderen voor hun superieure tactische schranderheid."[337] *"De leider stelt altijd de juiste daden, en aangezien deze daden gepland zijn met het oog op de komende eeuwen, is de ultieme test van wat hij doet onttrokken aan de ervaring van zijn tijdgenoten."*[338] Met andere woorden: beloften kunnen onmogelijk gelogenstraft worden op het ogenblik dat zij worden afgelegd. Hitlers eed van wettelijkheid was een cynisch bedrog waarom hij op de koop toe nog geëerd werd; zelfs de lichtgelovigheid van zijn sympathisanten was gespeeld. Worden totalitaristen betrapt op leugens waarvan ze eisen dat allen ze onvoorwaardelijk geloven, dan blijken ze daar volkomen immuun voor.[339] Arendt vertelt hoe totalitaristen *"een algemene training [kregen] in opperste minachting voor elk feit en voor elke realiteit"*[340] De meest gekoesterde deugd van de totalitaire elite is *"trouw aan de leider, de talisman die de uiteindelijke overwinning van de leugen en de fictie op de waarheid en de werkelijkheid verzekert."*[341] Zo bijvoorbeeld werd het racisme door de nazi's in een wetenschappelijk kleedje gestoken maar *"het was verzekerd, onafhankelijk van de wetenschappelijkheid van de propa-*

337 Ib.
338 *Totalitarisme*, p. 177.
339 *Totalitarisme*, p. 178-179. Men zou hier kunnen denken aan wat Michel Foucault schrijft over de manier waarop macht zich doet gelden. In twee woorden: macht manifesteert zich waar men een ander kan doen *belijden* dat hij de aperte leugens die men hem vertelt, gelooft.
340 *Totalitarisme*, p. 180.
341 Ib.

ganda (...).”[342]

Het geloof van totalitaristen dat alles geoorloofd is, berust op de vaste overtuiging dat alles mogelijk is. De werkelijkheid is voor hen slechts een obstakel dat zij in staat zijn op te ruimen. Bovendien geloven ze dat uiteindelijk niet echt *“maar zij gebruiken die fictie slechts als een organisatorische kunstgreep”.* Ze zijn helemaal niet geïnteresseerd in de waarheid, alleen in hun eigen fictie, ook al weten ze dat die bedrog is.[343] De opruiming van het obstakel van de werkelijkheid voltrekt zich uiteraard middels moord en massamoord. Totalitaristen geloven de werkelijkheid te kunnen opruimen maar in feite ruimen zij de *getuigen* van de waarheid op.[344] [345] [346]

342 *Totalitarisme*, p. 181.

343 *Totalitarisme*, pp. 182-184. Men zou hier ook kunnen denken aan wat Dostojevski schrijft over de bekentenis van de kerkleiders in zijn raamvertelling over de grootinquisiteur van Sevilla in *De gebroeders Karamazov.*

344 De paragraaf over Arendt is onze tekst d.d. 12 juni 2021.

345 Cf. Jan Bauwens, *Hannah Arendt over Totalitarisme,* Aflevering 9: *Totalitarisme, de verwisseling van fictie en werkelijkheid en het prijskaartje daarvan.* Cf.: *Het grote interview met Omsk Van Togenbirger en andere teksten over de totalitaire wereld. Artikels d.d. 11 april 2021 tot 7 maart 2022 en andere teksten,* Jan Bauwens, Serskamp 2022, pp. 94v. PDF: http://blogimages.seniorennet.be/tisallemaiet/attach/173914.pdf

346 Tekst d.d. 22 februari 2025.

"Kom op tegen fraude"

Iedereen kent de politieke oproep: "Kom op tegen kanker". Fondsen voor kankeronderzoek moeten nu eenmaal gespijzigd worden. Wetenschapslui moeten betaald worden. Proefpersonen zijn nodig voor gedegen onderzoek. Het kost allemaal handenvol geld. Tegelijk is het geen geheim dat de farmaceutische industrie de meest winstgevende bedrijfstak geworden is. Men herinnert zich de coronapandemie met zijn maatregelen waaronder de vaccins. Alsook de koortsachtige ijver waarmee kritiek in de kiem werd gesmoord, een vergissing vanjewelste die de politiek duur te staan kwam, getuige de opmars van het trumpisme.

Inzake vaccins blijkt fraude moeilijk te bewijzen maar zelfs met de grofste middelen ook moeilijk weg te steken.

Inzake kanker blokt het nieuws vandaag: "Steeds meer frauduleus kankeronderzoek"[347] Opnieuw even moeilijk te bewijzen als te verbergen.

Momenteel in de lift, een combinatie van de twee voorgaande: vaccins tegen kanker. Het laat zich raden dat fraude hier wellicht volstrekt onbewijsbaar zal zijn.[348]

347https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2025/02/21/fraude-kanker-onderzoek-studies-wetenschap/
348Tekst d.d. 23 februari 2025.

De fraude en de dood

Een gesprek met Omsk Van Togenbirger

- U bent een verstandig man, zo gaat Van Togenbirger meteen al in de aanval: legt u mij eens uit, hoe combineert men enerzijds de ijver voor het preventief onderzoek naar darmkanker met de weigerachtigheid om de verkoop van alcohol te verbieden?

- Wat bedoelt u precies?

- U weet toch dat met wetenschappelijk onderzoek werd aangetoond dat alcohol de hoofdoorzaak van kanker is en in het bijzonder van darmkanker?

- Dat schijnt zo te zijn, inderdaad...

- En u weet toch ook dat preventief kankeronderzoek een fortuin kost? Vanaf een zekere leeftijd krijgt elke burger een brief met de uitnodiging om daar aan deel te nemen, dat weet u toch?

- Zeker...

- De uitwerpselen worden ingezonden, gespecialiseerde medische labo's draaien op volle toeren, waar men bloedsporen vindt, mogen de betrokkenen naar de kliniek voor een endoscopie, meteen worden dan alvast eventuele poliepen verwijderd, er worden scans genomen en zo nodig wordt geopereerd om een stuk darm te verwijderen...

- Ja...

- Let maar niet op die camera's, het zijn godbetert museumstukken... ja, die glazen bollen daar... afleidingsmaneuvers! Iedereen weet dat het oog van een camera dezer dagen niet groter is dan een speldenkop want iedereen heeft er tenminste eentje in zijn telefoon. Die glazen bollen laat men hangen om het publiek van de wijs te brengen, zo denkt men dat men vrij kan praten op plekken waar geen bolle hangen, ja, zo werkt de geest... maar waar waren we gebleven?

- Het bevolkingsonderzoek naar darmkanker...

- Juist. Het kost handenvol geld maar als men alcohol vrij blijft verkopen, is het dweilen met de kraan open, toch? Afgezien van de financies, bedoel ik.

- Hebben de financies dan geen voorrang op...

- Op de gezondheid, inderdaad. De minister zal u wel uitleggen dat voorkomen niet alleen beter is dan genezen maar ook goedkoper. En daar heb ik nu mijn twijfels bij. Wat denkt u zelf?

- Ik heb het nooit berekend maar ik kan me wel indenken dat een kankerdode geld kost aan de maatschappij: hij zal niet langer belastingen betalen en hij moet hoe dan ook worden gehospitaliseerd, geopereerd, verzorgd...

- Juist. Maar u moet nu ook die alcohol in rekening brengen, begrijpt u? Alcohol vernielt de gezondheid, maar een verbod zou voor de staat een verliespost zijn, alcohol brengt veel geld in het laatje. En nu mogen we uiteraard ook die andere carrousel niet uit het oog verliezen... u kunt toch wel vermoeden waar ik op doel?

- Het RIZIV?

- Ha! De ziekenzorg is goed betaalbaar, niet? Maar aan alles wat gratis is, zit een geurtje, mijn beste. Neem nu televisie: televisie is zo goed als gratis; ja, men betaalt wel kijk- en luistergeld maar dan heeft het huis al flink zijn part gehad van de minister van cultuur! Ik heb geen televisie en u ook niet maar wij betalen mee voor het in stand houden van de vedettecultus en de dagelijkse leugens. De covronavaccins waren gratis, herinnert u zich? Ja, de staat betaalde onmiddellijk aan de industrie en de antivaxers draaiden op voor het vaccin van hun buren. Op de remgelden na, is de gezondheidszorg gratis, het geld wordt voor het leeuwendeel geïnd via belastingen. In dit geval krijgt u het met uw noeste arbeid verdiende geld dat naar de ziekenkas vloeit, niet eens te zien want het wordt van uw wedde afgehouden. Maar ziet u waar ik naartoe wil? De medische wereld wordt met belastinggelden betaald, net zoals de televisie, de ziekenkas, het onderwijs, de verkeersinfrastructuur en noem maar op. Zij zetten natuurlijk de politiek onder druk om almaar meer te krijgen en zij doen dat precies zoals toentertijd de kerk dat deed, u weet trouwens wel dat de dokters de nieuwe pastoors zijn? Juist, ze trekken het laken naar zich toe en zij doen dat met de middelen die ook hun voorgangers hanteerden: angst aanjagen voor ziekte, leed en dood, de hemel beloven, klanten ronselen... De mogelijkheden om te frauderen zijn legio. Bent u het daarmee eens?

- Tja...

- Heel, heel lang geleden, ik was nog jong, had ik een grootmoeder die in een bejaardentehuis verzorgd werd. Op een dag werd mijn vader aldaar ontboden: hij moest

zijn handtekening gaan zetten in haar plaats om aldus toestemming te verlenen voor een operatie aan haar ogen. Verbouwereerd gaat hij bij zijn moeder langs met een krant en laat haar zonder bril, eerst met het linker oog en dan met het rechter, een tekst in kleine lettertjes lezen. Zij doet dat feilloos. Gaat hij naar de directie en vraagt om uitleg. Het moest een vergissing zijn, zo zegden zij.

- *Vergissen is menselijk...*

- Was mijn vader niet bij zijn moeder gaan kijken met die krant, het was een oogoperatie geworden. Winstbejag? Proefpersonen? Mijn grootmoeder was toen zesentachtig. Leg uw oor maar eens te luisteren: het wemelt overal van dergelijke verhalen. Alleen was dit goed controleerbaar: een krant bij de hand en "Moeder, wil je dat eens lezen?" Maar wat gedaan als ze zeggen: "Mijnheer, uw moeder heeft kanker?" Dat kan een leek niet zien, begrijpt u? Zij verklaren ziek wie zij willen. Wat zegt u?

- Als ze niet ziek zijn?

- Als ze niet ziek zijn? Zeggen ze: gaat u hier eventjes zitten, mevrouw, de dokter komt zo! En de dokter komt, na ongeveer twintig minuten. Tegen die tijd ben jij genoeg bestraald om in geen tijd een ongeneeslijke kanker te ontwikkelen!

- Paranoia...

- Paranoia? Zei u dat? Wel, lees dan dit eens: dit is gebeurd in Duitsland. Niet één keer maar systematisch, met alle mensen die ze daar zogezegd teveel hadden. Hier staat het in: kunt u misschien luidop de titel lezen van het boek?

- Nazi Mass Murder...

- Leest u dit ook eens alstublieft?

- Facsimile reproductions of secret Nazi documents are also included.

- Juist. En hier staan de auteurs, het zijn er vierentwintig, tel maar na. Uitgegeven bij Yale University Press in New Haven en London. Het gaat over massamoord met gas. Hier, lees dat thuis maar eens na.

- Dank u, zal ik doen.

- En dit boek hier is geschreven in het Nederlands, het heet “De mens voorbij” en de auteur is Gie van den Berghe.[349] Hier staat wat ik u zonet verteld heb: hoe men mensen ongeneeslijk ziek maakt door hen vanuit de zitting van hun stoel te bestralen terwijl zij zoals hen werd gevraagd gedwee twintig minuten lang niets vermoedend papieren invullen. Het gaat hier om mensen die denken dat zij goden zijn. Negentienhonderd zesendertig.

- Dat is lang geleden... de tijd van het nazisme...

- Wel, zopas schreef een zekere dokter De Corte uit Wetteren een boek[350] over politici die de andere kant opkijken, een eerste keer wanneer hij aangeeft dat een non jarenlang systematisch zieke mensen ombrengt en een tweede keer wanneer ze hooghartig zijn deskundige hulp afslaan als een giframp met een trein die tot in Peking de krantenkoppen haalt, de gemeente teistert, een milieu-

349Zie: https://www.serendib.be/upload/files/mensvoorbij-boek.pdf
350Jean-Paul De Corte, *Schuldig verzuim*, StoryLand, Wommelgem 2024.

ramp met een ontelbaar aantal slachtoffers, ze zijn nog aan het vallen. Hoe lang is dat geleden?

- Twaalf jaar.

- Precies. En in dat boek vertelt een stervende Etienne Vermeersch op een briefje dat hij aan de auteur overhandigt omdat hij dan niet meer kan spreken, dat de dokters denken dat ze goden zijn. Hoe lang is het geleden dat de professor overleed?

- Zes jaar.

- De nazitijd, zei u dat?

- U gelooft dus dat dit vandaag nog gebeurt?

- Maar waarom betwijfelt u dat nog? U hebt kennelijk geen te best geheugen. Kijk, wat is dit?

- Dat is een krant.

- Een oude krant?

- De krant van vandaag.

- Lees deze kop en dan hou ik ermee op.

- **“Steeds meer frauduleus kankeronderzoek.”**[351] [352]

351Zie: https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2025/02/21/fraude-kanker-onderzoek-studies-wetenschap/
352Tekst d.d. 23 februari 2025.

"Vrijwillige legerdienst"!?[353]

"*Alle 18-jarigen zullen een brief krijgen om een vrijwillige legerdienst te doen. Zo kunnen jongeren die dat willen tegen betaling gedurende 12 maanden militair worden."*[354] Aldus eergisteren de NVA-politicus en Minister van Defensie Theo Francken.

In België is er sinds 1994 geen 'legerdienst' of 'militaire dienstplicht' meer. De uitdrukking "vrijwillige dienstplicht" is daarom een contradictio in terminis. En rijst hier niet de vraag of een vrijwilligersleger wettelijk mogelijk is?

Afgezien daarvan is er de kwestie of het inderdaad mogelijk is om er in vrijheid voor te kiezen om legerdienst te doen. Immers, onder de mooie beschrijving van 'defensie', bestaat de legerdienst voor een groot stuk uit een opleiding tot het leren hanteren van (gevechts)wapens. En een gevechtswapen is *"een werktuig dat gebruikt wordt om mensen, dieren of voorwerpen te verwonden, te beschadigen of te doden."*[355]

Nu is ons uit voorbije oorlogen bekend dat de meerderheid van de gevechtssoldaten hetzij sneuvelen hetzij le-

353Cf. vrt nws d.d. 22 februari 2025: *"Minister van Defensie Francken: "Alle 18-jarigen krijgen een uitnodiging voor vrijwillige legerdienst in de bus.""*:
https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2025/02/22/vrijwillige-legerdienst-alle-18-jarigen/
354Ib.
355Zie: https://nl.wikipedia.org/wiki/Gevechtswapen

venslang kampen met aandoeningen die een gevolg zijn van het doden van medemensen of van het verkeren in levensgevaar. Immers, *"Het leven in de loopgraven was een hel, vele soldaten kregen* shellshock *(oorlogsneurose): getraumatiseerde soldaten praatten met zichzelf, met hun doden of met de ratten. Het menselijk leed van W.O.I werd gesymboliseerd in het* Treurend ouderpaar *van Käthe Kollwitz dat achteraan op de begraafplaats in Vladslo staat. De nationaliteit van de begraven slachtoffers speelt helemaal geen rol meer en voor het leed bestaat geen soelaas, de vader en de moeder van de gesneuvelde soldaat zoeken bij elkaar geen troost meer, hun beelden staan apart."*[356]

De getuigenissen van getraumatiseerden uit oorlogsgevechten laten er geen enkele twijfel over bestaan dat wat de frontsoldaten moeten meemaken, hen volstrekt onbekend is tot op het ogenblik zelf dat zij daarmee geconfronteerd worden. Met andere woorden beseft niemand van de rekruten waaraan ze eigenlijk beginnen. Niemand is in staat om van op voorhand de betekenis in te schatten van het soldaat-zijn in een oorlog. Wanneer er dienstplicht is, heeft men geen keuze en stelt zich het probleem niet waarmee 'vrijwilligers' geconfronteerd worden. Vrijwilligers immers kiezen voor iets dat zij niet kennen. Edoch, als het object van de keuze onbekend is, kan de keuzedaad onmogelijk in vrijheid geschieden: het is dan geen vrije keuze doch een gok.

356Zie ons artikel d.d. 19 januari 2025, getiteld: *Democratie en immoraliteit*: https://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=3348804

Overigens stelt zich hetzelfde probleem met betrekking tot de problematieken van de zelfmoord en de euthanasie: men kan niet beweren dat de betrokkenen in vrijheid kiezen voor de dood omdat niemand weet wat het betekent dood te zijn: de kennis die wij hebben over de dood, betreft enkel de dood van derden, gezien van buitenaf; over het eigen dood-zijn is kennis onmogelijk.

Om (jongvolwassen) mensen aan het gokken te brengen, tracht de minister hen nu te verleiden om "*tegen betaling gedurende 12 maanden militair te worden."* Hiermee wil hij ingaan tegen de natuurlijke en menselijke neiging om risicogedrag zoveel mogelijk te vermijden. Ook bij Russische roulette wordt de afkeer van risicogedrag bekampt met het aanporren van de hebzucht of met geld. Een deugd (voorzichtigheid) wordt met een ondeugd (hebzucht) tegengewerkt met als resultaat een tweede ondeugd (risicogedrag) die in afschuwelijke gevolgen resulteert (moord).

De verleiding is dezelfde als deze die de aantrekkingskracht uitmaakt van een spel, alleen is oorlog geen spel, het is een spel met het leven. Dat in oorlog het leven op het spel gezet wordt, maakt de kern uit van zijn aantrekkingskracht, het is de kick van de dood die mensen ertoe verleidt om het spel te gaan meespelen. Om het uit te drukken in Bijbelse bewoordingen: *"de angel van de dood is de zonde."*[357] Maar de weg die men aldus opgaat, druist regelrecht in tegen de waarden die onze beschaving schragen en dat zijn beslist andere waarden dan deze waarover de neonazi's het hebben. Dat het zo ver kan komen, werd reeds door Plato voorspeld met zijn kritiek op

3571 *Korintiërs* 15, 54-57.

de democratie, in het boek getiteld *De Wetten*, meer bepaald met de allegorie van het narrenschip.[358]

358Tekst d.d. 24 februari 2025.

"Wie zijn leven prijsgeeft, zal het behouden"

1.

Het is een mysterie maar de mens kan zich van zijn zorgen niet bevrijden. Onze zorgen vinden hun oorsprong hierin dat wij geen greep kunnen krijgen op de richting waarin de tijd verloopt of, anders gezegd, dat wij onderworpen zijn aan de tweede wet van de thermodynamica, die de wet is van het verval. Wij zijn in de tijd geworpen zoals reizigers die gedropt worden op een rijdende trein waar ze niet af kunnen springen, waarvan ze de richting niet zelf bepalen en die ze geen rechtsomkeer kunnen laten maken. De tijd is zoals een vlam die ons opbrandt alsof wij kaarsen waren maar zonder welke wij uitdoven. Wij pogen ons daartegen te verzetten omdat wij daartoe gedoemd zijn, omdat het onmogelijk is om ons daar bij neer te leggen; niemand immers kan zich neerleggen bij de werkelijkheid van een gewis einde, wij zijn onderworpen aan een verzet daartegen dat sterker is dan onszelf. Het verzet tegen ons einde is sterker dan onszelf maar tegelijk haalt het niets uit. Dat feit neemt de rust weg uit ons bestaan, het vervult ons met zorgen waartegen geen kruid gewassen is, zorgen waarvan niemand zich bevrijden kan. De zorg is in wezen de wil om het onmogelijke te verwezenlijken. De zorg lijkt daarom dwaas maar het is een dwaasheid die wij niet in staat zijn te ontvluchten. Het is een onwetendheid waar wij nooit uit weg geraken.

Tegelijk lijkt er geen kennis te bestaan die ons van die onwetendheid kon verlossen omdat die kennis in staat zou moeten zijn om de tijd om te keren.

Zorgen dwingen ons daarom om op zoek te gaan naar een andere werkelijkheid dan deze waarin wij ons geloven te bevinden en die ons onderwerpt aan wetten die wij eigenlijk niet kunnen willen terwijl het ook onmogelijk is om ons eraan te onttrekken. Zorgen frustreren ons dermate dat wij alsnog blijven zoeken naar hetgeen zeker niet te vinden is in de werkelijkheid waarin zij ons parten spelen. Zorgen dwingen ons dat wij een andere werkelijkheid binnentreden maar dat kunnen wij pas doen als wij de werkelijkheid die ons gevangen houdt, met een nieuwe verwisselen. En dit is niet onmogelijk omdat al wat werkelijk is, dat ook is omdat het als zodanig geconstitueerd wordt door wetten, terwijl wetten niet op zichzelf bestaan doch berusten op een akkoord dat wij met die wetten hebben.

Nemen wij als voorbeeld een voetbalspel waarin wij opgaan, een spel dat meeslepend is voor alle spelers en toeschouwers en dat een winnaar heeft en een verliezer en waarbij de winnaar beloond wordt met echt bestaande, tastbare beloningen. Het spel berust op enkele regels waaraan alle spelers zich houden teneinde het spel te kunnen spelen. Zij verbinden zich ertoe de spelregels te volgen en zo kunnen zij ook spelen en zijn zij eraan gehouden om de uitkomsten van het spel te aanvaarden: zij verliezen of zij winnen tastbare, waardevolle goederen. Uiteraard zijn naast de spelregels ook natuurwetten van kracht in het spel: de wetten van de zwaartekracht, de traagheidswet, de tweede wet van de thermodynamica,

noem maar op. Van het akkoord dat wij hebben met de wetten van het voetbalspel, de spelregels, zijn wij ons goed bewust: wij weten dat wij ons ertoe verbonden hebben deze regels te volgen en alle implicaties met betrekking tot de afloop van het spel te aanvaarden; wij zijn van op voorhand bereid om het verlies aan te nemen als wij verliezen en uiteraard ook de winst als wij winnen. Maar de oorsprong van het akkoord dat wij hebben met de natuur die ons aan zijn wetten onderwerpt, is veel moeilijker te achterhalen. Wij worden ons daar meestal pas van bewust op het ogenblik dat de natuurwetten zich aan ons openbaren als onze eigenlijke bestaanscondities. Die lijken op het eerste gezicht absoluut te zijn of het karakter te hebben van de *conditio sine qua non* maar die schijn kan verdampen door het zich voordoen van welbepaalde omstandigheden. En wij bedoelen omstandigheden van ethische aard welke ons bewust maken van het bestaan van wetten die sterker zijn dan die van de natuur.

Een concreet voorbeeld doet zich voor waar het leven van een moeder op het spel staat door een zwangerschap en waar zij ervoor kiest om haar leven op te offeren aan haar dan nog ongeboren kind. De moeder kon zich redden door gebruik te maken van haar recht op voorrang van haar eigen leven op dat van haar kind - een recht dat verwijst naar de fataliteit van de natuurwetten, een recht waarop zij zich kan beroepen om haar kind te (laten) doden teneinde zelf in leven te kunnen blijven. Als men geneeskundige zorgen moet missen en men moet de natuur zijn gang laten gaan, sterft de moeder. Als men met een medische ingreep het leven van de moeder redt, sterft het kind. Maar de derde mogelijkheid bestaat erin dat ondanks de aanwezigheid van medische bijstand en burger-

lijke rechten, de moeder zelf aan die bijstand en aan dat recht verzaakt om het leven van haar kind voorrang te geven boven het hare. Zij offert zich dan welbewust op aan haar kind. Zij acht het met andere woorden waardevoller om niet te doden dan om zelf niet te sterven. Dat immers is de keuze waarmee zij geconfronteerd wordt: doden of sterven. En als er geen morele werkelijkheid bestond, dan had de vrouw in kwestie geen keuze en dan zou het recht van de sterkste zegevieren. Maar het bestaan van een morele werkelijkheid kan maken dat dat recht van de sterkte wordt omgekeerd. De moeder die ervoor kiest om haar leven op te offeren aan dat van haar kind, overstijgt haar zorg door zelf te beslissen dat zij de natuurwetten verwerpt, in dit geval door ze hun gang te laten gaan en zich er niet tegen te verzetten, en wel met een moreel motief dat luidt dat het beter is om te sterven dan om te doden.

Op die manier ontdoet de moeder zich van zorgen die op het eerste gezicht onoverkomelijk leken of fataal. Ze leken fataal omwille van onze onderworpenheid aan de wetten van de natuur. Edoch, er bestaat een ontsnappingsmogelijkheid aan die fataliteit die maakt dat wij zorgen hebben en die is er dankzij het bestaan van de morele werkelijkheid. In dat verband herinnert men zich de Bijbelse waarheid dat wie hun leven wil behouden, het zullen verliezen maar dat wie hun leven geven, het zullen

behouden.[359] [360]

2. "Wie zijn leven wil behouden, zal het verliezen"

In wat vooraf ging zagen wij dat de mens zich niet van zijn zorgen kan ontdoen omdat hij de tijd niet kan omkeren maar hij overstijgt ze wel waar hij morele wetten hanteert die de fysische in hun schaduw stellen en dat illustreert zich bijvoorbeeld bij de zwangere vrouw die beslist om het leven van haar kind op het hare voorrang te geven: zij laat zich niet verlammen door het dilemma 'sterven of doden' maar kiest er resoluut voor om te sterven waar zij daarvan abstractie maakt door die beslissing op te vatten als de keuze voor het leven aan haar kind.

De vraag rijst nu waar de morele werkelijkheid vandaan komt die zich in de plaats stelt van de natuurlijke en welke wordt gedragen door wetten die de natuurwetten in haar schaduw laten staan. Het antwoord laat zich raden maar is niet zo eenvoudig in zijn betekenis te vatten: de moeder verkiest het te sterven om het leven van haar kind te redden omdat zij haar kind bemint. En vraagt men nu wat de betekenis is van dit beminnen, dan kan men het alleen maar definiëren op grond van de constellatie waarin het hier vervat zit: dat de moeder haar kind bemint, be-

359Cf.: Marcus 8:35: *"Want wie zijn leven wil behouden, zal het verliezen. Maar wie zijn leven vanwege Mij en voor Gods plan verliest, zal het behouden."* Matteüs 16:25: *"Want ieder die zijn leven wil behouden, zal het verliezen, maar wie zijn leven verliest omwille van Mij, zal het behouden."* Lucas 9, 24-25: *"Want wie zijn leven wil behouden, die zal het verliezen; maar wie zijn leven verliezen zal omwille van Mij, die zal het behouden.* Johannes 12, 24-26:*"Wie zich aan zijn leven vastklampt, verliest het. Maar wie zijn leven prijsgeeft in deze wereld, zal het behouden en eeuwig leven.*

360Tekst d.d. 28 februari 2025.

tekent dat zij het leven van dat kind de voorrang verleent op het hare. Maar dat wil zeggen dat zij zo handelt dat haar kind kan leven, ongeacht wat de gevolgen zijn voor haar zelf. Beminnen betekent dus helemaal niet dat men zichzelf doodt uit liefde voor een ander, het betekent wel dat men de ander liefheeft tot elke prijs. En is die prijs het eigen leven, dan is dat maar zo. En vervolgens rijst uiteraard de vraag: waar komt die liefde dan vandaan die maakt dat de moeder handelt volgens wetten die de natuurwetten in hun schaduw stellen?

Een ding is zeker: die liefde komt niet uit dezelfde wereld waarin de natuurwetten gelden om de eenvoudige reden dat de wetten van de liefde haaks staan op die van de natuur. Indien ze wél uit dezelfde wereld kwamen dan zou die wereld inconsistent zijn, zoals elke wiskundige kan begrijpen. In eenvoudige bewoordingen: consistentie is de afwezigheid van innerlijke tegenspraken, wat hier betekent dat in één en dezelfde wereld de wetten die daar gelden elkaar niet kunnen tegenspreken. Is dat wel het geval, dan schort er wat met onze opvatting over die wereld. In het voorbeeld van de moeder die haar leven offert aan dat van haar kind, handelt zij volgens een wet die de natuurwetten tegenspreekt, zij verwerpt immers het recht van de sterkste. Als nu de wet die zij volgt niet thuishoort in de fysische werkelijkheid, dan kan het niet anders of zij stamt uit een andere werkelijkheid. Die andere werkelijkheid hebben we de morele werkelijkheid genoemd.

Met andere woorden: de wil tot zelfopoffering staat haaks op de wet van het recht van de sterkste die de wet is van de jungle. De wet die maakt dat de moeder liever sterft dan te doden, komt niet uit de wereld waaruit de traag-

heidswet en de vervalwet vandaan komen, ze komt niet uit de wereld buiten ons die ons bestaan daarin mogelijk maakt en limiteert. De morele wet die de moeder toelaat om de natuurwetten naast zich neer te leggen of dus de liefde, is afkomstig uit het 'binnenste' van de mens.

Wat is dan dat 'binnenste'? Want wat hier voorlopig het 'binnenste' genoemd werd, is een realiteit evenals het 'buitenste', getuige de wetten die er regeren. Het is een realiteit die zich aandient op het ogenblik dat de mens in een crisissituatie komt die daardoor gekenmerkt wordt dat zij een in de fysieke werkelijkheid onoplosbare zorg meebrengt. De 'onverteerbaarheid' van die zorg dwingt ons om een oplossing te gaan zoeken in een andere werkelijkheid. Het lijkt dus alsof de fysieke werkelijkheid zodanig geconstitueerd is dat deze ons (in zekere crisissituaties) noopt om de morele werkelijkheid te betreden. Het is alsof de materiële realiteit, middels de verschrikking van de eindigheid die zij voor ons in petto heeft en uitgerekend op die wijze, in ons 'binnenste' de liefde doet ontstaan.

Het buitenste en het binnenste: zij doen denken aan de opdeling van de realiteit in subject en object en in het bijzonder stellen zij de waarheid in het licht dat het subject niet herleidbaar is tot een object. Het binnenste is met andere woorden niet en nooit en onmogelijk van buitenaf te zien, het is niet iets dat wij van buitenaf zouden kunnen vinden door bijvoorbeeld iemand open te pellen en in hem of haar vanbinnen te gaan kijken (wat fysicalisten geloven, die de 'ziel' situeren ergens in de hersenen), neen: het binnenste kan alleen ervaren worden van binnenuit, dus niet met de zintuigen en ook niet met het

verstand. Het binnenste wordt gevoeld, niet zoals iets dat wij beheersen zoals wij de objecten buiten ons kunnen beheersen, maar als iets waardoor wij beheerst worden. En dat iets is een 'iemand': die iemand is het 'object' van onze liefde of beter uitgedrukt: het subject ervan. Het binnenste van de werkelijkheid kennen we alleen waar het ons eigen binnenste is, dat van een ander kunnen we niet kennen op de manier waarop we het buitenste van de ander kennen: we moeten erin geloven. We moeten aannemen dat de ander een binnenste heeft zoals wij zelf een binnenste hebben dat we kunnen ervaren, terwijl we dat van de ander niet kunnen ervaren maar wel kunnen *erkennen.* Nu is het op het ogenblik dat wij onze eigen eindigheid echt gaan beseffen, dat we tevens gaan beseffen dat wij eigenlijk geen ander verweer meer hebben om die eigen grens te overstijgen dan door de erkenning van de ander als aan ons gelijkwaardig.

De moeder die kiest voor het leven van haar kind, behoudt 'het' leven door het prijs te geven: haar eigen leven is eindig maar kan zich als 'het' leven zonder meer bestendigen in dat van haar kind. De daad van de zelfopoffering vergt dan wel dat men het leven niet langer beschouwt als het zijne maar wel als het onze en achter die verschuiving gaat een bijzonder inzicht schuil dat er wordt door voortgebracht: het inzicht dat het eigen binnenste niet iets is wat men bezit doch iets waaraan men deelachtig is. Met andere woorden gaat het hier om het inzicht en om de ervaring dat ons zijn ons niet toebehoort: het zit niet vanbinnen in ons fysieke lichaam maar geheel andersom maakt ons lichamelijk zijn in de fysieke wereld daar deel van uit. En hieraan moet nog een bijzonderheid worden toegevoegd: het bestaan van de morele

werkelijkheid is geen objectief gegeven omdat onze toegang daartoe pas een feit wordt op het ogenblik dat wij daden stellen waaruit onomstotelijk blijkt dat we die werkelijkheid erkennen. Met andere woorden blijven wij in de fysieke wereld gevangen zitten zolang wij de wetten volgen die daar gelden en geen andere. Niemand is dan ook in staat om hier terecht te spreken over het gelijk of het ongelijk inzake de opvattingen hierover omdat het morele inderdaad niet bestaat voor wie zich er niet in begeven. Vandaar: "*Wie zijn leven wil behouden, zal het verliezen."*[361]

3. *Het alternatief is de muur*

De mens kan zich niet van zijn zorgen ontdoen zolang hij een gevangene is van de fysische werkelijkheid: alleen door morele daden te stellen kan zij zich daarvan bevrijden; hij betreedt dan een tot dan toe voor hem onbestaande werkelijkheid en verkrijgt zo het inzicht dat de stoffelijke wereld daarvan deel uitmaakt, dat het stoffelijke bestaat bij de gratie van het geestelijke en niet andersom.

Het materialisme ziet de wereld als een bouwsel van uitsluitend materie en energie en wat wij het geestelijke noemen, wordt daar beschouwd als een product van de stoffelijke hersenen, een product dat eveneens zou behoren tot de wereld van materie en energie. Edoch, dit wereldbeeld is oneigenlijk.

Om te beginnen is de wereld helemaal geen bouwsel, de wereld is niet geconstrueerd zoals een huis dat is of een auto. De werkelijkheid is geen geheel dat zou opgebouwd zijn uit onderdelen. Microreductionisten beweren van

361Tekst d.d. 2 maart 2025.

wel, zij denken dat alles uit kleinere delen is samengesteld omdat zij ervan overtuigd zijn dat ze alles uit elkaar kunnen halen en vervolgens weer tot een geheel kunnen samenvoegen. Maar alleen al het gegeven dat door het samenvoegen van de vermeende bestanddelen nog nooit iets werd geconstrueerd dat levensvatbaar is, toont aan dat de microreductionistische opvatting een illusie is. Het is daarentegen veel aannemelijker om te stellen dat we net andersom moeten denken: het geheel gaat vooraf aan het deel en het doel schept zijn middelen.

Om de aannemelijkheid van die (teleologische) opvatting te illustreren, hoeven we alleen maar na te gaan hoe de mens, die dan toch voor zover bekend het summum is van complexiteit in de hele kosmos, tot stand komt. Een menselijk wezen bevat zowat alle bestaande elementen maar die worden niet zomaar samengesteld tot een mens: de mens zelf gaat aan hun ordening vooraf. Een menselijk wezen ontstaat in de schoot van een reeds bestaand menselijk wezen dat zijn moeder wordt genoemd en die moeder vormt uit allerlei elementen die zij met haar bloedstroom naar haar schoot brengt, een menselijk wezen naar haar eigen beeld en gelijkenis.

Als straks de vogels een nest gaan bouwen, is dat nest niet iets dat volgt uit het samenstellen van takjes en grasjes (en nu ook stukjes plastic): die hele activiteit wordt voorafgegaan door het nest zelf, dat bij de vogels reeds bestaat als een plan, een idee. Er wordt gewerkt vanuit het doel naar de middelen toe en alleen op die manier kan iets tot stand komen dat zich van de chaos onderscheidt. De stoel die de timmerman maakt, is niet het resultaat van gehamer en gezaag maar net andersom is er bij de

timmerman eerst en vooral het plan, het idee van de stoel dat de hele activiteit van de vakman bepaalt.

Het lijkt er soms op dat er een ideeënwereld bestaat die het reilen en zeilen in de materiële werkelijkheid bestuurt om die naar zijn beeld en gelijkenis om te vormen. En dit lijkt dan wel treffend tot uiting te komen in het werk van kunstenaars, vooral inzake het componeren van muziek, daar menig componist ons daarvan zal verzekeren dat de muziek uiteindelijk zichzelf schrijft: nog voordat een muziekstuk gecomponeerd wordt, bestaat het als een idee en wordt die idee niet gevolgd, dan klinkt de muziek niet mooi. Men zou schoonheid zelfs kunnen definiëren op grond hiervan: een kunstwerk is schoon als het overeenstemt met zijn idee en vandaar ook wordt een kunstwerk principieel door iedereen als zodanig erkend, alsof die erkenning berust op een herkenning, een déjà-vu.

Alle gekheid op een stokje maar alvast is het zo dat de dingen pas een zin of een betekenis krijgen in het licht van het bewustzijn van een subject. Het lichaam ontleent zijn betekenis aan het subject dat het bezielt, het bestaat voor de naamdrager die ermee geïdentificeerd is en ontleent aan hem of haar zijn betekenis. De organen ontlenen hun betekenis aan het lichaam, de cellen ontlenen hun betekenis aan de organen, de moleculen aan de cellen, kortom: het is pas in het licht van het hogere dat het lagere zijn betekenis krijgt, het is pas in het licht van het bewustzijn dat de stoffelijke wereld tot bestaan komt - zonder bewustzijn was er alleen chaos, niets. En bewustzijn is een resultante van intersubjectieve communicatie of taal in de breedste betekenis van het woord. Vandaar:

"In den beginne was het Woord."[362]

Andermaal: alvast is het zo dat het lagere zich moet 'opofferen' aan het hogere teneinde zelf te kunnen bestaan: het atoom moet zich geven aan de molecule, de molecule moet de cel van dienst zijn, de cel kan pas leven binnen het orgaan, het orgaan is niets zonder het lichaam en het lichaam dankt zijn betekenis aan de mens die ermee samenvalt. Op dezelfde manier kan het bestaan van de mens zijn zin pas vinden in wat hem te boven gaat en dat is de betekenis van de waarheid in het devies dat men zijn leven pas kan behouden door het prijs te geven. En het ongeluk van de huidige tijd en cultuur zou wel eens zijn oorsprong kunnen vinden in het miskennen van deze waarheid en, meer bepaald, in het antropocentrisme, de basis van het humanisme: de vergissing die erin bestaat te geloven dat men als menselijke persoon het einddoel van de hele schepping is. Dat geloof plaatst de mens voor een muur want het is een verantwoordelijkheid die niemand meester kan.[363]

362Het evangelie naar Johannes 1:1-5: *"In den beginne was het Woord, en het Woord was bij God, en het Woord was God. Dit was in den beginne bij God. Alle dingen zijn door Hetzelve gemaakt, en zonder Hetzelve is geen ding gemaakt, dat gemaakt is. In Hetzelve was het Leven, en het Leven was het Licht der mensen. En het Licht schijnt in de duisternis, en de duisternis heeft hetzelve niet begrepen."*

363Tekst d.d. 4 maart 2025.

De wet, zijn letter en zijn geest

Men zegt soms dat men moet handelen naar de geest van de wet en niet naar zijn letter, alsof dat twee punten waren van waaruit men zich met het oog op het goede handelen zou kunnen oriënteren en soms lijkt daar wel wat van aan te zijn maar dat betekent evenwel niet dat daarmee ook uitsluitsel gegeven is over het goede. Het is waar dat de letter de geest nooit helemaal kan vatten (en dat geldt niet alleen voor de wet) maar het is even waar dat de noodzaak bestaat om alsnog te pogen dat op de best mogelijke manier te doen. Waterdicht zal die werkwijze nooit zijn omdat het kwaad zich altijd kan verhullen met een schijn van het goede, omdat men zich altijd wel kan verschuilen achter de letter van de wet om zijn geest te schenden, wat overigens een van de vele verschijningsvormen is van het probleem van de discrepantie tussen redelijke argumenten en eigenlijke drijfveren, maar de poging en de voortdurende veredeling ervan is nodig als buffer tegen het kwaad dat ons anders ongetwijfeld onder de voet zou lopen. Tot daar iets over het onderscheid tussen de letter van de wet en zijn geest. Maar er is nog een ander probleem in het spel.

Mensen die zich beroepshalve in de justitiële sfeer ophouden, zullen het wel weten: afgezien van de kloof tussen de letter van de wet en zijn geest, moet men vooreerst beseffen dat de grondslag van de letter van de wet, met name zijn geest, uiteraard niet meer kan verwijzen naar de rechten en de plichten zoals die te boek gesteld zijn:

zij wijzen, verder dan dat, naar de *noden* die daarvan aan de grondslag liggen. Zo bijvoorbeeld kan met wetten diefstal worden verboden maar de daar achter liggende geest heeft te maken met onder meer de menselijke nood aan veiligheid. De wettelijk afgedwongen belastingplicht heeft te maken met allerlei noden waaraan moet tegemoet gekomen kunnen worden. En om het vaak paradoxale van letter en geest te illustreren kan wellicht geen beter voorbeeld worden bedacht dan dat van de wettelijk opgelegde vrijheidsbeperkingen in functie van de handhaving en de maximalisering van de vrijheid. In twee woorden: achter de instelling van wetten of van rechten en plichten schuilt de zorg voor het lenigen van onze noden. Het gebeurt dan ook vaker dat mensen daden plegen die niet helemaal lijken te stroken met de letter van de wet terwijl zij wel de geest daarvan respecteren en in die gevallen is het aan bijvoorbeeld rechters om daar in wijsheid een oordeel over te vellen. De burgerlijke ongehoorzaamheid is daar een opvallend voorbeeld van. En zo komen we nu tot het andere probleem dat in het spel is en dat te maken heeft met het *vaststellen* van de noden.

In een democratie zijn de wetten de resultante van een proces dat de volkswil tot uitdrukking moet brengen. Het volk wordt vertegenwoordigd door haar verkozenen in het parlement waar in overleg datgene wat de modale kiezer wil, in wetten wordt gevat. Uiteraard moet daarbij ook rekening worden gehouden met reeds bestaande wetten, met mensenrechten, met internationale overeenkomsten en zo meer. Het beslissingsproces is een enorme molen die langdurig en moeizaam draait maar waaruit dan de mooi gebakken koekjes komen die de wetten zijn. Men zou nu kunnen denken dat er niets aan de hand is

zolang de wil van (de meerderheid van) het volk maar gerespecteerd wordt maar er zitten wel degelijk addertjes onder het gras. Die addertjes hebben te maken met de volkswil en meer bepaald met het gewicht daarvan dat immers mede wordt bepaald door de *vrijheid* waarin mensen hun keuzes maken. Want het mag voor iedereen duidelijk zijn dat men maar iets kan willen, als men geniet van de vrijheid om zekere keuzes te maken. Als bijvoorbeeld een drugsverslaafde drugs wil, dan kan zijn wil worden in vraag gesteld in die zin dat hij wellicht de vrijheid mist om nog te kunnen kiezen. En zo extreem is dit voorbeeld zeker niet, aangezien de stemmen die opgaan op zekere drugs wettelijk toe te laten (denk aan softdrugs) of om andere niet wettelijk te verbieden (denk aan alcohol), mede worden beïnvloed door verslaving of dus door onvrijheid en helemaal niet door de vrije wil. Uiteindelijk zal een wet die alcohol toelaat dan niet langer door de volkswil worden bepaald maar wel door de economische sectoren die teren op de alcoholconsumptie. Op hun beurt worden zij (deze economische sectoren) gestuurd door het winstbejag dat, andermaal, op zijn beurt welhaast onontbeerlijk blijkt in een kapitalistische economie met een concurrentieel karakter. Het probleem mag niet worden onderschat en is zeer dringend omdat het alle maatschappelijke sectoren aantast en het deze ook in geen tijd perverteert. Zo bijvoorbeeld bestaat ook in onze scholen waaraan ouders de opvoeding van hun kinderen toevertrouwen een cliëntelisme dat maakt dat het onderwijs wordt ondermijnd door winstbejag: leraren worden in zekere scholen door de directe ertoe aangezet om aan de opvoedelingen geen eisen meer te stellen omdat zij vrezen dat de leerlingen dan zullen overlopen naar andere scholen waar zij hun getuigschrift met minder inspannin-

gen kunnen halen en het onderwijs is dan enkel nog het voorwendsel dat het schoolpersoneel moet verzekeren van zijn job en inkomen ten koste van (de opvoeding van) de kinderen die dan daarvan in dienst staan. Andermaal: de volkswil is een welluidend argument maar de vrijheid om te kunnen kiezen is geen vanzelfsprekendheid.

Zo worden in een democratie de wensen van de mensen sterk beïnvloed door de wensen van zich achter menselijke maskers verschuilende onmensen. Met 'onmensen' wordt hier niet zozeer gedoeld op mensen die het kwade zoeken maar wel op systemen die zich niet meer door mensen laten sturen maar die daarentegen mensen boven het hoofd gegroeid zijn en hen naar hun hand zetten, of beter: ze zetten de mensen niet naar hun hand want handen hebben ze niet maar ze zetten hen naar de algoritmes die hen sturen. Bedrijven moeten winst maken of zij gaan failliet en winstbejag corrumpeert uiteraard het goede, zodat vooral het bedrog in het tweespan van argumenten en drijfveren (men doet kwaad onder het voorwendsel van een goed doel) een duizelingwekkende ontwikkeling krijgt. De mensen gaan denken dat zij iets willen maar het resultaat van hun keuze blijft aan het oog ontrokken totdat het al te laat is om nog rechtsomkeert te kunnen maken. En achter het bedrog schuilen geniale carrousels die met hun gigantische buit in staat zijn om het kruim van de intelligentsia in hun dienst te stellen. Of toch bijna, want er is uiteraard altijd nog de 'geest' van de zaak.

Reclame beïnvloedt de volkswil maar ook onderwijs, godsdienst, allerlei ideologieën en ook instellingen die het democratisch recht genieten om zich te ontplooien,

allerlei producten, modes, overtuigingen en noem maar op: het komt allemaal in vrijheid aan bod, wat een prachtige zaak is, maar daarbij vertrouwt men zich er op dat de dingen die meer kwaad dan goed doen, zichzelf sowieso uit de markt zullen sluiten... uiteindelijk. En dat zou best waar kunnen zijn maar de vraag rijst of er wel voldoende tijd en ruimte voorhanden zijn om dat allemaal zijn gang te kunnen laten gaan. Vaak immers heeft aangericht kwaad *onomkeerbare* gevolgen (denk aan milieuschade) en precies die vaststelling maakt dat ook hier zogenaamd democratisch verkregen vrijheden op de een of andere manier aan banden moeten kunnen worden gelegd. Het anticipatievermogen van de modale kiezer die via zijn stem weliswaar de wetten maakt, mag evenmin worden overschat als onderschat. Het goede, zoals Spinoza het zei, is even moeilijk als zeldzaam, het is derhalve niet zomaar gemeengoed, het kan geen resultante zijn van wat een meerderheid van de mensen denkt te kunnen willen.

We zien dus dat de letter van de wet verschilt van zijn geest maar dat ook die geest van de wet geen sinecure is: de noden die ervan aan de grondslag liggen blijken dikwijls geen fundamentele behoeften te zijn maar louter preferenties of, erger nog, dingen die wij helemaal niet nodig hebben of die ons schade toebrengen en dikwijls onomkeerbare schade. En dat is nu zonder twijfel het geval waar (jonge) mensen sneuvelen en nooit meer opnieuw tot leven kunnen worden gewekt - zij sneuvelden omdat zij geloofd hebben wat leugenaars hen hebben aangepraat, namelijk dat zij hun leven schenken aan het vaderland. Het evangelische devies dat wie hun leven prijsgeven het zullen behouden, is hier uiteraard helemaal niet van toepassing maar reeds werd er door kerkelijke

hoogwaardigheidsbeklederS mee geschermd aan beide zijden van het front: enerzijds door de patriarch van de Russisch-orthodoxe kerk die de soldaten aanmoedigde met de woorden de dood niet te vrezen en anderzijds door de katholieke bisschoppen hier te lande die tijdens een kerstmisviering met Oekraïense vrouwen en kinderen op de vlucht, meenden te moeten zeggen in hun preek dat hun sneuvelende echtgenoten en vaders toonbeelden van naastenliefde zijn daar zij hun leven schenken aan hun naaste. Weliswaar zien zij het zelf zo maar wat aan hun oog onttrokken wordt, is het kwaad dat schuilt in de geesten van hun meerderen die zich van hen bedienen alsof zij geen mensen waren doch louter pionnen die, als zij sneuvelen, zo snel mogelijk vervangen moeten kunnen worden.

Het is een pertinente leugen dat de wereld nood heeft aan massa's misleide jonge mensen, aan de uitgestrekte begraafplaatsen waar hun dode lichamen 'rusten' en aan verdriet dat nooit meer zal overgaan. Het is een pertinente leugen dat oorlogen een oplossing kunnen bieden aan de geschillen tussen enkele waanzinnigen die regeren over ganse werelddelen. Het is daarentegen een waarheid als een koe dat de ellende die de betrokken criminele nitwits in de wereld brengen, onherroepelijk is.[364]

364Tekst d.d. 1 maart 2025.

Jaap Kruithofs analyse van het neoliberalisme[365]

1. De opmars van het kapitalisme

Het boek is intussen al een kwarteeuw oud maar actueler dan ooit: het neoliberalisme heeft de wereld in zijn greep, een analyse door de in Eric Goemans inleiding genoemde 'ongenadigste aller critici', Jaap Kruithof, wiens vijand hem de pas tracht af te snijden door hem weg te zetten als een dwarsligger en een doemdenker.[366] Kruithof gaat van start met een schets van het wereldkader.

Eind vijftiende eeuw ontstaan, met de opkomst van de scheepvaart: de wereldhandel en de wereldmarkt. Vier vormen van macht worden onderscheiden: kapitaalaccumulatie (economische macht), monopolie op gebruik van geweld (territoriale macht), macht over het denken door kerk, wetenschap, politiek en media (ideologische macht) en macht over het gedrag dat wordt opgedrongen (culturele macht). Die machten kunnen elkaar beïnvloeden of in onevenwicht zijn, zoals dat het geval is bij ontwikkelingslanden of dictaturen die over atoomwapens beschikken. Van belang is nu dat het wereldsysteem in wording kapitalistisch van aard is, wat betekent *"dat in economisch opzicht de motor van de totaliteit de productie voor de markt is met het doel winst te maken. Voortaan moet met kapitaal nieuw kapitaal gegenereerd worden.*

365Jaap Kruithof, *Het neoliberalisme*, Epo, Berchem 2000.
366Ib., pp. 11-23.

Dat principe domineert de werking van het hele stelsel."[367]

Het loont de moeite hier een ogenblik bij stil te staan want hier verwoordt Kruithof de essentie van het kapitalisme. Waar voorheen ruilhandel bestond (men gaat met zijn teveel aan eieren naar de markt en men komt terug met de aardappelen die men nodig heeft), eventueel met gebruikmaking van een ruilmiddel (geld), gaat men nu naar de markt met een som geld en men keert terug met een grotere som. Ter plekke koopt en verkoopt men waren die men niet nodig heeft maar die nu verworden zijn tot middelen om zijn kapitaal groter te maken. Met andere woorden: het ruilmiddel neemt de plaats in van de goederen die voortaan nog slechts middelen zijn om zich te verrijken. Het respect dat toekomt aan de dingen (voedsel, arbeid en noem maar op) verdwijnt totaal en het domme geld wordt keizer van de wereld. Met alle economische maar ook morele, ideologische en culturele gevolgen van dien.

Die wereldmarkt valt niet langer samen met een wereldrijk: ze verheft zich boven alle staten en ze maakt de kloof tussen rijk (het Westen) en arm (de ontwikkelingslanden) steeds groter. Bovendien verschuift de welvaart voortdurend en de economisch machtigste staten bepalen ook politiek, ideologie en cultuur. Zo verschoof de macht van eerst enkele Italiaanse steden (Genua, Venetië, Florence) naar Amsterdam, dan naar Londen en vervolgens naar New York (dat de hegemonie had tot de jaren tachtig). Uiteraard is er tevens een verschuiving van productie en handel naar louter (speculatief) kapitaal. Vier Kon-

367Ib. p. 29.

dratieffgolven[368] (van telkens ca. 50 jaar) volgen elkaar op: het tijdperk van kolen, staal en stoommachine (voor 1850), dat van trein, fotografie en dieselmotor (1850-1900), de tijd van elektriciteit, auto en vliegtuig (1900-1950) en die van elektronica, antibiotica, kernenergie en informatica (1950-2000).

Demografisch is er bevolkingsexplosie en vergrijzing waarbij 70 pct. van de mensen geen pensioen genieten en de tendens van de vervroeging van de pensioenleeftijd (onder meer met het oog op het bestrijden van de jongerenwerkloosheid) keert onder de druk van het winstbejag om: langer werken om alles betaalbaar te houden.[369]

Kruithof staat stil bij de situatie in enkele delen van de wereld. De V.S. kampen met geldnood: *"De rol van superagent van de planeet kost de States veel geld."*[370] Ze worden economisch ingehaald door Europa en Japan. *"De States zijn behoudsgezind waar het hun eigen zwakke sectoren betreft en voeren, waar ze sterk staan, een agressieve vrijhandelspolitiek die van strenge milieunormen en humane arbeidsconditie niets wil weten."*[371] Een kwart van de Amerikanen leeft in armoede, alle rijkdom is privaat.

Wat Rusland betref klinkt Jaap Kruithof andermaal profetisch: *"De rijkdommen van het land werden geplunderd*

368Conjunctuurgolven (die eerst versnellen en dan vertragen) onderscheiden door en genoemd naar de Russische econoom Nicolaj Kondratieff (1892-1938).
369Jaap Kruithof, *Het neoliberalisme*, Epo, Berchem 2000, pp. 32-33. N.B.: Kruithof schreef dit een kwarteeuw geleden.
370Ib., p. 33.
371Ib., p. 34.

door een kleine minderheid van nieuwe eigenaars (...) Minstens veertig procent van het beschikbare kapitaal wordt gecontroleerd door de maffia. Er zijn geen maatschappelijke krachten aanwezig om de dictatuur van die bende te breken."[372] *"De Russische staat kampt met enorme schulden."*[373] De oligarchen versasten tussen 1990 en 2000 7.000 miljard frank zwart Russisch geld naar het Westen.[374] Rusland is economisch zwak met een sterk wapenarsenaal: *"Een gevaarlijke toestand voor de internationale veiligheid en de wereldvrede."*[375] Er zijn burgeroorlogen, sociale ellende *("Eén op vier leeft met minder dan 800 frank per maand"*[376]), werkloosheid, tbc, ondervoeding, kinderhandel, gedaalde levensverwachting bij mannen (van 69 naar 58 jaar), en dat alles ingevolge het oprukkende neoliberalisme.[377]

De derde economische speler is Zuid-Oost Azië met aan de kop Japan waar het bedrijf de afgod is en de arbeid militaristisch wordt georganiseerd maar Japan blijft van het buitenland afhankelijk voor energie en voedsel.[378] Thailand en Indonesië maar ook Zuid-Korea en Malaisië geraakten sinds 1997 in een crisis ingevolge overschatting van de expansie, te grote leningen en schulden waardoor zij met hun geld (110 miljard dollar) naar het Westen vluchtten.[379] In 1998 gaat Japan in recessie, banken gaan failliet en moeten genationaliseerd worden. Werk-

372Ib., p. 34.
373Ib., p. 34.
374Ib., p. 35.
375Ib., p. 35.
376Ib., p. 35.
377Ib., pp. 35-36.
378Ib., pp. 36-37.
379Ib., p. 37.

loosheid, armoede en dakloosheid treffen gans Zuid-Oost Azië.[380]

In de toekomst zal het westen wellicht niet langer de eerste viool spelen en Kruithof ziet vier mogelijke scenario's: een hegemonie voor Oost-Azië, een wereldregering, verbrokkeling van de macht en chaos of tenslotte een wereld vol cultuurconflicten...[381] [382]

2. Een veranderende economie

Sinds 1971 wordt de Amerikaanse munt niet langer gedekt door goud maar door de markt van het ogenblik: het begin van de vlottende wisselkoersen. Vanaf de jaren negentig verheft het kapitaal zich boven de staten doordat steeds meer geld (ook sociaal geld) risicovol en internationaal geïnvesteerd wordt. Langetermijninvesteringen worden liquide gemaakt, verhandelbaar, het wordt allemaal een kwestie van snelheid, *"ik verkoop morgen wat ik gisteren heb gekocht."*[383] Het speculatief kapitaal groeit, het risicobeleggen brengt grotere winsten maar ook grotere verliezen. De speculatie ontkoppelt zich van de reële productie. Waar in 1970 nog 90 pct. van de beleggingen met reële economie te maken had, was dat eind jaren 1990 geen 10 pct. meer. Het reëel product wordt verwaarloosd, de klemtoon ligt op de ruilwaarde en op de toekomst, het wordt gokken, winst om de winst, groei om de groei.[384] Er wordt collectief belegd.[385]

380Ib., pp. 37-38.
381Ib., pp. 38-39.
382Tekst d.d. 4 maart 2025.
383Jaap Kruithof, *Het neoliberalisme*, Epo, Berchem 2000, p. 43.
384Ib., p. 44.
385Ib., p. 46.

Leidinggevend in de wereldeconomie zijn nu niet langer de multinationals maar de transnationale corporaties, megaconcerns of megasystemen, waarvan er 500 à 600 bestaan. Ongenadige concurrentie zorgt voor faillissementen, fusies en overnames, er ontstaat concentratie, oligopolisering, monopolisering. Kruithof somt de grootste concerns op inzake olie, chemie in de landbouw, auto, farmaceutica en investeringsbanken. Bij transnationale corporaties staat alles in het teken van winst ten koste van o.m. het sociale en opvallend genoeg overtreffen de kapitalen (zakencijfers) van transnationale corporaties vaker de nationale kapitalen (BBP).

Er komt structurele werkloosheid en de productie verhuist naar ontwikkelingsgebieden waar bijvoorbeeld kinderarbeid en het ontbreken van milieuwetten de kosten drukken. Produceren om te produceren en de vraag moet toenemen, vandaar: wijziging van de distributiewijze (bijvoorbeeld: teleshopping) marketing en reclame, manipulatie, modedruk, wegwerpmentaliteit. De financiering kampt met beleggingen en vereist leningen en komt aldus in het vaarwater van banken en gerecht. Ook de media worden betrokken en het geld bepaalt de inhoud van nieuws en informatie en gaat ook de politiek sturen met privatiseringen: er komen huurlingenlegers, politietaken worden geprivatiseerd; de medische zorg, het onderwijs en de armenzorg staan op de helling, fusies en overnames brengen alom enorme werkloosheid en sociale uitsluiting mee.[386]

In de onderhandelingen over het Mutilaterale Akkoord

386Jaap Kruithof, *Het neoliberalisme*, Epo, Berchem 2000, pp. 39-52.

betreffende Investeringen (MAI) streven transnationale corporaties naar onaantastbare machtsposities. *"Zij negeren milieunormen die de winstmarges verlagen en saboteren duurzame ontwikkelingen. Verder profiteren zij van lage werklonen, slechte werkomstandigheden en gebrek aan syndicale vrijheid. Zij bedrijven een politiek van sociale dumping."*[387] Ook werken ze met economische embargo's. De megasystemen opereren internationaal en maken via gespecialiseerde juristen hun eigen regels wars van de nationale wetten.[388] [389]

3. Politieke en maatschappelijke veranderingen

Terwijl in de jaren 1930-'70 de overheid een steeds grotere rol speelde, gaan in de lijn van het neoliberalisme (gesubsidieerde) particulieren met hun kapitaal steeds meer staatszaken overnemen - andermaal: het kapitaal verheft zich boven de staten (gesteund door de nieuwe informatica). Verder is continentalisering (bij ons: de EU trekt de macht van de staten naar zich toe) en mondialisering (waardoor bedrijven verhuizen: kapitaalvlucht) en recessie loert om de hoek. Uiteraard verdwijnt aldus de zin van verkiezingen en de democratie staat op de helling. In theorie regelt de politiek alles, in de praktijk regeert de economie. De politiek moet controle uitoefenen over eigendom die in privéhanden is, wat niet kan en wat haar stuurloos maakt.[390]

De natuur wordt opgeofferd, de milieuproblematiek is bekend, er staat geen rem op vervuiling, vernietiging en

387Ib., pp. 52-53.
388Ib., pp. 53-54.
389Tekst d.d. 7 maart 2025.
390Ib., pp. 54-59.

roofbouw, drinkwater wordt schaars.[391]

De cijfers van de liberalen tonen dat wij er *gemiddeld* op vooruit gaan maar houden geen rekening met de toenemende kloof tussen rijk en arm: *"Er leven in de wereld 1,3 miljard mensen in armoede (...), onder wie de helft van alle Afrikanen. Meer dan drie miljard personen hebben een dagelijks inkomen van minder dan zeventig frank. De tien rijkste personen van deze planeet bezitten meer dan de 600 miljoen mensen uit de armste landen. De 400 multimiljardairs zijn even rijk als 45 pct. van de totale wereldbevolking. In de verenigde Staten is 39 pct. van 's lands rijkdom in handen van één percent van de bevolking. (...)"* Enz. enz. En de kloof wordt groter in versneld tempo.

Inzake gezondheid is de ongelijkheid navenant. Ook inzake voedselsituatie en huisvesting. De schuldenlast van derdewereldlanden wordt kunstmatig in stand gehouden en er is kapitaalvlucht van het Zuiden naar het Noorden. De armen zijn totaal afhankelijk van de rijken. *"Dat schept uitbuitingsmogelijkheden die vroeger nooit hebben bestaan."*[392]

Werkgelegenheid is een mondiaal probleem geworden: *"De structurele werkloosheid wordt (...) als onoverkomelijk aanvaard. De duale samenleving is werkelijkheid: arbeidenden en werklozen, participanten en uitgeslotenen staan tegenover elkaar."*[393] In India is er de afgelopen twintig jaar een verdrievoudiging van het aantal werklozen, in Indonesië een vertienvoudiging. Even dramatisch

391Ib., pp. 60-61.
392Ib., pp. 61-66.
393Ib., p. 66.

in Latijns-Amerika, Afrika en Oost-Europa. En alom stellen de miljonairs onderbetaalde illegalen in hun dienst. Er wordt geïnvesteerd in hoogtechnologie en de fabricatie gebeurt in laagloonlanden. Winstbejag vereist verwaarlozing van arbeiders (geen sociale wetten, geen arbeidsherverdeling...), wat echter de koopkracht doet dalen en achteruitgang garandeert. Er zijn arbeidenden (die ook al uitgebuit worden), uitkeringsgerechtigde en niet vergoede werklozen en die laatsten moeten illegaal bestaan. De slavernij van de kinderarbeid (al vanaf de leeftijd van vijf jaar) treft 230 miljoen mensen (in Afrika zijn een vierde van alle arbeiders kinderen). Er zijn wereldwijd 100 miljoen verlaten kinderen. Guatemala, Colombia en Brazilië staan bekend voor kindermoorden. Jaarlijks treffen arbeidsongevallen 12 miljoen kinderen, uiteraard vooral in de derde wereld - in rijke landen gaat het meer om ziekten door blootstelling aan gevaarlijke stoffen.

Maar er is ook verzet tegen uitbuiting en Kruithof haalt vier voorbeelden aan. Cuba heeft (ondanks het economisch embargo van, de VS) een van de laagste kindersterftecijfers ter wereld en een levensverwachting van 76 jaar (ter vergelijking, België: 77 jaar). In de progressieve Indische deelstaat Kerala worden vrouwen 74 jaar oud (59 in de rest van India), de kindersterfte is vier keer lager en er zijn met 93 pct. drie keer meer geletterden. Door de *Movimento sem Terra* in Brazilië organiseren zich 200.000 families in coöperatieven als verzet tegen grootgrondbezit. En de Chipkobeweging in India telt miljoenen aanhangers die zich verzetten tegen uitbuiting en de vernietiging van het milieu.[394]

394Ib., p. 69.

De verzorgingsstaat uit de jaren vijftig-zestig ("een menswaardig leven voor alle burgers") maakt wegens 'onbetaalbaar' in de jaren zeventig-tachtig plaats voor het poldermodel: privatisering, deregulering, responsabilisering: *"Mensen moeten meer zelf doen, actiever voor zichzelf zorgen. Een vreemd advies voor de uitgeslotenen."*[395] *"De werkgeversorganisaties domineren de vakbonden"*[396] Stakingen worden 'not done'. Er komen massale ontslagen. Het zekerheidsstelsel wordt bedreigd (promotie van het privé-pensioen), niemand is nog veilig. Hoge inschrijvingsgelden voor hoger onderwijs sluiten mensen uit. Er is tweesporengeneeskunde (hospitalisatieverzekering voor de rijken). Het kapitalisme krijgt vrij spel. Alleen de allerarmsten krijgen nog een aalmoes.[397]

De polarisering arm-rijk veroorzaakt onlusten en onveiligheid op straat. De economie criminaliseert: bedrog, corruptie, belastingfraude, gokken, zwarte markt, kernafval, prostitutie, sekten, terrorisme, drugs. NB: de jaaromzet drugs bedraagt 15.000 miljard BEF, dat is 8 pct. van de totale wereldhandel. Vergelijk: de jaaromzet van de wapenhandel bedraagt 800 miljard dollar.[398] De Filipijnen tellen bijna evenveel prostituees als handenarbeiders; in Thailand is de prostitutie goed van 14 pct. van het BNP; Latijns-Amerika telt 120.000 kinderprostituees. Organenhandel: kinderen worden vermoord voor hun organen die in privéziekenhuizen worden getransplanteerd. "[In Egypte] *ontdekten parlementsleden dat organen 9.000 tot 350.000 dollar opbrachten. De slachtoffers waren jonger*

395Ib., p. 70.
396Ib., p. 70.
397Ib., p. 71.
398Ib., p. 72.

dan dertien jaar."[399]

Andermaal profetisch m.b.t. de ontwikkelingen in de VS en in Rusland: met steun van externe megasystemen maakt democratie (met vaker schijnverkiezingen) gestaag plaats voor militaire regimes met een politieke dictatuur. Ondermijnend zijn (ook in het Westen) toenemend racisme, religieus fanatisme, fundamentalisme, reactionair nationalisme, fascisme, vreemdelingenhaat, autoritarisme, conservatieve ethiek.

De verrechtsing zet zich door, liefdadigheid vervangt solidariteit, seksisme neemt toe. *"In de westerse cultuur is God dood. De mens is God geworden. Geen theocentrisme of egocentrisme maar antropocentrisme."*[400] Genotzucht domineert, soberheid is voor achterblijvers. De markt bepaalt wat waar, goed en schoon is. *"Door de commercie verliezen de intellectuelen hun zending. De maatschappijkritische taken komen in verdrukking."*[401]

Toenemende culturele spanningen en oorlogen, sociale tegenstellingen, racisme, godsdienstige conflicten en polarisering worden veroorzaakt door migratie. Het Westen bouwt hekken.[402] [403]

4. De economische dictatuur

Op de markt of de maatschappelijk georganiseerde uitwisseling van goederen en diensten wordt geruild, verkocht en gekocht, verhuurd en gehuurd en geschonken.

399Ib., pp. 72-73.
400Ib., p. 74.
401Ib., p. 75.
402Ib., pp. 75-76.
403Tekst d.d. 8 maart 2025.

Er is een tendens naar totale commencialisering: alles wat gebruikswaarde bezit, moet worden omgezet in ruilwaarde, wat wil zeggen: alles moet te koop zijn. *"Alles wat mensen willen doen, moet gehoorzamen aan marktwetten."*[404] Gratis bestaat niet meer. *"Tuinen, parken en natuurgebieden, waar je vroeger vrij kon vertoeven, worden afgesloten door uitbaters met een entreeprijs."*[405] Ook is er de tendens naar mondialisering, mede door het datacommunicatienetwerk, het internet dat doorbrak in 1995-1996. Reclame wordt ons dictatoriaal opgedrongen terwijl iedereen dat beu is. Men moet kopen omdat iets goedkoop is, nieuw is, modieus is, kapot is... De massa bepaalt wat cultuur is, ten koste van de kwaliteit.[406] Markt en marktuitbreiding zijn goed zolang die expansie niet ongeremd is en leidt tot *"het opsouperen van schaarse grondstoffen"*[407] en tot meer polarisering.

In het kapitalisme draait alles om winst; het einddoel, behoeftebevrediging, is bijzaak geworden. Edoch, er zijn zinvolle en noodzakelijke inspanningen die niet veel opbrengen. Verder is ook het kapitaal, dat voortkomt uit winst, geen einddoel, anders wordt de economie een doldraaiende machine. Men gelooft dan: *"Geen discussie over het waartoe, laat de wedloop maar voortduren, iedereen zal er wel bij varen."*[408] Scholen vechten om het leerlingenaantal, het criterium voor subsidiëring. Bill Gates koop museumschatten op. Wetenschappelijk onderzoek krijgt geld van particuliere firma's. Geld bepaalt wat

404Ib., p. 78.
405Ib., p. 78.
406Ib., pp. 79-80.
407Ib., p. 81.
408Ib., p. 82.

goed, schoon en waar is. *"De vraag is of waarheidsliefvendheid en profijtdenken kunnen samengaan."*[409] De morele dimensie dreigt te verdwijnen. De immer veroordeelde woekerwinst of het misbruik van zwakke marktposities krijgt vrij spel. De natuur wordt (vaak onherstelbaar) beschadigd. Sociale uitbuiting is troef. Kortetermijndenken wint het van duurzaamheid. Investeringen gaan naar het meest winstgevende: de criminele sector. Een kapitalistisch bestel kan dit niet intomen.[410] De economie wordt gecriminaliseerd: de zwarte markt vertegenwoordigt in België een vijfde van de markt. Nog een gevolg zijn enorme verspillingen.

Op de neoliberale markt ontbreekt de stuurman die solidariteit garandeert en daarmee ook levenszekerheid voor iedereen. Niet direct rendabele sectoren liggen onder vuur, ook als die levensnoodzakelijk zijn, zoals onderwijs en medische zorg. De politiek zelf kan niet tot een marktgebeuren worden herleid zonder dat de basiswaarden (gelijkheid, rechtsstaat...) verloren gaan. Hetzelfde geldt voor justitie, wetenschap enz. Er zijn ook niet-commercialiseerbare gegevens: mensen, bepaalde natuurgoederen en cultuurpatrimonia. Ook vriendschap, liefde en seks kunnen niet gereïficeerd (verdingelijkt) worden, ook gezinsarbeid (huismoeders werk) wordt niet betaald. De egocentrische berekeningen nemen toe, het spontane leven wordt een nutscalculus maar het is niet wenselijk dat gezinsarbeid wordt betaald. Wel moeten vrouwen toegang hebben tot de arbeidsmarkt en mannen moeten huismannen kunnen zijn.[411]

409Ib., p. 83.
410Ib., pp. 84-85.
411Ib., pp. 86-91.

Megaconcerns dringen aan op vrijhandel, protectionisme is voor de zwakkeren, de staat moet reguleren. Met het oog op maximale winst heerst sociaal darwinisme: de zwaksten moeten eruit. Na W.O.II kwamen de multinationals; die fusioneerden in de jaren zeventig tot megasystemen; monsterfusies en overnames reduceerden het aantal grote spelers wereldwijd tot een zeshonderdtal en het aantal wordt nog kleiner: we stevenen af op een neoliberale economische dictatuur en regeringen staan er machteloos tegenover.[412] *"Wist u dat driekwart van de publicaties die op de Antwerpse boekenbeurs worden verkocht, gecontroleerd wordt door de Nederlandse verzekeringsmaatschappij ING?"*[413] Dat uiteindelijk iedereen wel zal varen bij het kapitalisme is slechts een onbewezen geloof van de neoliberalen. *"Monopolie is dictatuur."*[414] Het besef daarvan ontbreekt, alsook het verzet ertegen. Wat betreft de productie en de consumptie: *"Klant is koning. Maar zijn wil is een kneedbare materie."*[415] *"*[De verbruikers] *slikken wat gepresenteerd wordt: besmet vlees (hormonen); textiel, gemaakt door vrouwen en kinderen die slavenarbeid verrichten."*[416] *"Klassenstrijd is geen begrip uit het verleden."*[417] [418]

5. Privatisering

Tegenwicht van de profitsector (de economie, de markt, alles gericht op winst) is de staat (de overheid, de poli-

412Ib., pp. 95-96.
413Ib., p. 99.
414Ib., p. 101.
415Ib., p. 102.
416Ib., p. 102.
417Ib., p. 103.
418Tekst d.d. 11 maart 2025.

tiek, gericht op behoeftebevrediging) en tussen die twee situeert zich de non-profitsector (het sociale, het pedagogische, het medische, de cultuur). In een kapitalistische samenleving is de profitsector in het offensief: waar ooit de territoriale macht en het christendom alles bepaalden, wil de neoliberaal de staat afslanken en ook de non-profitsector commercialiseren.[419]

In de twintigste eeuw doken twee tegengestelde bewegingen op: enerzijds leninisten/stalinisten, die het kapitaal aan de socialistische partij toebedelen; anderzijds fascisten/nazi's, die door het kapitaal aan de macht werden gebracht. *"Nazisme en fascisme zijn agressieve kapitalistische reacties binnen het kader van gevestigde staten met territoriale macht. Door de mondialisering is die optie achterhaald. Wat blijft is de vraag of het wereldkapitalisme zonder nationale grenzen zal kiezen of gedwongen worden te kiezen voor een autoritair, antidemocratisch fascisme op internationaal vlak. Repetitie van dezelfde keuze, maar dan planetair."*[420] Na W.O.II werd in het Westen de sociaal-democratie dominant maar de staat bleef in dienst staan van de multinationals.

De sociaal-democratie bracht sociale zekerheid, arbeidsrecht en allerlei voorzieningen. In de periode 1920-1975 kiest de overheid voor de Keynesiaanse politiek: geen leninisme/stalinisme maar wel een regulerende rol voor de overheid, in de lijn van de verzorgingsstaat. In de jaren zeventig komt (met Reagan en Thatcher) het neoliberalisme op, de verzorgingsstaat wordt 'te duur' genoemd. De mondialisering maakt megasystemen machtig. Ander-

419Ib., pp. 105-108.
420Ib., pp. 108-109.

maal klinken hier (met een link naar Musk met zijn militaire satelieten) profetische woorden: *"Is de tijd veraf dat zij de militaire macht onder controle krijgen, de grote havens en vliegvelden beheren (...) musea opkopen?"*[421] Privatiseringen zijn in de plaats gekomen van nationalisaties: de overheid, en dus de gemeenschap, subsidieert de ondernemers maar de winst gaat naar particulieren. De werkloosheidscijfers dienen als drukkingsmiddel.

Een voorbeeld van neoliberale politiek is het beleid van het IMF, gesticht in 1944, instelling van de VN, met als eerste taak: lenen aan landen met schulden. Aan die leningen worden voorwaarden gekoppeld volgens de neoliberale filosofie (het blokkeren van de lonen, bezuinigingen, privatiseringen, voorrechten voor grootkapitaal en megasystemen, overrompeling van derdewereldlanden, anti-ecologisch optreden…) Maar het IMF maakt nu zelf schulden. *"Is de tijd veraf dat de grote mogendheden niet meer over de nodige financiële slagkracht zullen beschikken om de internationale economische evolutie onder controle te houden?"*[422] Ontwikkelingslanden zien dat mondialisering vooral de sterkeren ten goede komt.

Door privatisering sneuvelen de laatste staatsmaatschappijen - in ons land bijvoorbeeld de ASLK, Cockerill-Sambre, RMB, elektriciteit, gas, intussen ook de post, en de spoorwegen zullen volgen... Waarom? Staatsschulden (een kwart van het Belgisch geld gaat naar afbetalingen), onvermogen en gebrek aan inzet. Collectieve voorzieningen worden bedreigd door het winstcriterium: pensioenen, werkloosheidsuitkeringen, kinderbijslag, verze-

421Ib., pp. 111-112.
422Ib., p. 115.

kering tegen rampen - NB: *"De Belgische verzekeringsmaatschappijen haalden in het boekjaar 1998 een recordwinst van 66 miljard Belgische frank."*[423] De overheid bood zekerheid maar privatiseringen onzekerheid en zo bijvoorbeeld wordt met pensioenfondsen gespeculeerd: ons zekerheidssysteem verdwijnt, zelfs defensietaken worden overgelaten aan particulieren, huurlingen, die aldus macht verwerven. *"Men heeft begrepen dat de dood van een landgenoot de publieke opinie in het moederland sterk beroert terwijl niemand wakker ligt van de dood van een huurling."*[424] Zo hebben de VS huurlingen ingezet in de oorlogen in Kosovo en Bosnië, wat strijdig is met het VN-verdrag dat het gebruik verbiedt van huurlingen - die zijn courant in landen met rechtse regeringen zoals de VS, GB, Israël en Zuid-Afrika. Ook het gevangeniswezen wordt uitbesteed. En grote firma's wenden zich met hun geschillen steeds vaker tot private rechtscolleges wars van de overheid. Sport, kunst en cultuur leven van sponsoring; in de media verdwijnt de staatsomroep. Ook justitie deelt in de klappen, denk aan de procedureslagen. *"De staat wordt belachelijk gemaakt en laat met zich sollen."*[425] [426]

6. De jungle versus de overheid

Het zwaartepunt van de macht verlegt zich naar de megasystemen en de banken, maar ook die zijn stuurloos, aldus Kruithof, want onderhevig aan de wispelturige markt en de ongenadige concurrentie. *"Wat overblijft is het*

423Ib., p. 118.
424Ib., p. 119.
425Ib., p. 121.
426Tekst d.d. 12 maart 2025.

recht van de sterkste."[427] De overheid verliest haar greep op systemen die internationaal opereren en ze kan niets doen aan kapitaalexporten. Politici houden de schijn hoog dat zij nog wat te zeggen hebben over de economie maar ratingbureaus katapulteren de kredietwaardigheid van de Belgische staat naar de onderste gelederen. Het leger wordt te duur en wordt afgebroken, huurlingen en burgerwachten zijn nepmiddelen. Werkloosheid zal de megasystemen een zorg wezen: zij besteden het werk uit aan onderaannemingen bevolkt door ilegalen en onbekwamen: een zwarte markt (goed voor meer dan 30 pct. van de actieve bevolking). Vast werk maakt plaats voor flexibele, deeltijdse, tijdelijke jobs zonder toekomstperspectieven: dat is het ware gezicht van het neoliberalisme. Elitescholen en gezondheid voor de rijken treden in de plaats van onderwijs en medische zorg voor iedereen. Maar *"hoe kan de overheid het particuliere kapitaal tot de orde roepen als de beste kluiven van eigenaar zijn veranderd en de staat met de verlieslatende sectoren achterblijft?"*[428] *"Radicale neoliberalen gaan nog verder en willen alle staatssubsidies in de particuliere sector doen verdwijnen."*[429] *"Voor de neoliberalen is de staat de dienstknecht van de particuliere profitsector. Winst komt laatstgenoemde toe, zware kosten zijn voor de gemeenschap."*[430] *"Wat geen of een te lage winstvoet bezit* [de non-profitsector]*, interesseert de ondernemer/financier niet."*[431] De neoliberalen schakelen de staat uit behalve voor de handhaving van *law and order*, de repressieve

427Ib., p. 121.
428Ib., p. 132.
429Ib., p. 132.
430Ib., p. 133.
431Ib., p. 133.

functie dus ter beveiliging van het eigen profijt. *"De politie en het leger zijn de ultieme wapens om 'les classes dangereuses' te bedwingen."*[432]

De rol van de overheid betreft het algemeen belang dat door geen andere instantie zal verdedigd worden. *"Vermindert de macht van de overheid, dan betekent dat noodzakelijkerwijze dat de beveiliging van het algemeen welzijn in het gedrang komt."*[433] Er is dan geen verweer meer tegen polarisering, werkloosheid, fraude, enz. *"Privatiseren is een strooptocht organiseren om de beste kluiven aan de particuliere winstjagers cadeau te doen. De staat, vertegenwoordiger van het algemeen belang, wordt daardoor steeds armer."*[434] Wel moet de overheid onder democratische controle opereren, zij mag geen Big Brother zijn (geen totalitarisme).[435]

7. Democratie

"Het begrip democratie betreft een geheel van principes met betrekkingen tot de ordeningen van machts- en gezagsrelaties tussen sociale eenheden."[436] Kruithof geeft vervolgens een uitvoerige uitleg over wat macht is, onderscheiden van gezag, de soorten macht en alle mogelijke relaties die dat meebrengt. Kruithof kiest voor volkssoevereiniteit: de absolute macht hoort toe aan de basis[437], en dat zijn de belanghebbenden.[438] Volgens Kruit-

432Ib., p. 135.
433Ib., p. 137.
434Ib., p. 139.
435Tekst d.d. 13 maart 2025.
436Ib., p. 145.
437Ib., p. 147.
438Ib., p. 145-146.

hof baseren rechten zich op noden: mensen streven naar bijvoorbeeld ontwikkeling en hebben daar derhalve recht op, en wel *alle* mensen. Dat is de moeilijke materie van de verhouding tussen Sein en Sollen, wat is (de feiten) en wat zou moeten (de ethiek). Iedereen moet derhalve ook beschikken over de macht om zich te kunnen ontwikkelen, dat is democratisch - in elitaire regimes (Huxley's *Brave New World*) beslist een elite over wat goed is voor het volk en dat is *"een moderne uitwerking van het recht van de sterkste."*[439]

Macht betekent niet machtsmisbruik en delegatie en representatie zijn praktisch onmisbaar. Macht moet wel democratisch tot stand komen, vanwege de basis, de belanghebbenden en zo bijvoorbeeld zijn referenda zeer gewenst. Van machtsmisbruik is bijvoorbeeld sprake waar elites bepalen wat miljoenen mensen te zien krijgen op televisie.[440]

Kruithof geeft een wiskundig nauwkeurige analyse van alle mogelijke machtsstructuren en opteert voor een collectief leiderschap. Wat betreft de afgeleide macht: *"In onze samenleving domineert de afgeleide macht de oorspronkelijke. Als gevolg daarvan is de kracht van de delegatie, van boven naar beneden, groter dan de representatie, van beneden naar boven. Een fundamenteel ondemocratische ordening, die we moeten bestrijden."*[441]

Er moeten verkiezingen zijn waar mogelijk; machtsoverdracht moet op vrijwillige basis gebeuren; er moet duidelijkheid zijn over de bevoegdheden (geen absolute

439Ib., p. 153.
440Ib., p. 162.
441Ib., p. 167.

macht!); men moet deskundig zijn; anciënniteit mag geen rol spelen; er zijn meer gezagsdragers dan vroeger nodig; mandaten moeten beperkt zijn qua duur, controleerbaar en niet onherroepbaar; de herkiesbaarheid moet beperkt worden (tot bijvoorbeeld twee termijnen).[442] Macht moet niet radicaal gecentraliseerd worden, omstandigheden verschillen en experimenten kunnen zeer zinvol zijn. Mao Zedong: 'Laat honderd bloemen bloeien'.[443]

Een beslissing is democratisch als ze tot stand komt via een maximale deelname van de belanghebbenden (input), als de noden van alle belanghebbenden tellen en als de gevolgen goed zijn voor hun belangen (output). Democratie is een ideaal waarin wat de mensen willen (input) ook goed voor hen is (output). Maar dat iedereen die hard zijn best doet het kan schoppen tot president of dan toch kan stijgen op de sociale ladder, is een sprookje.

In de moderniteit komen economie en industrie in de plaats van het grootgrondbezit, de cultuur bevrijdt zich van het christelijk geloof en er is volkssoevereiniteit. In de politiek komen stemrecht, een parlement en een rechtsstaat en de grondwet verankert gelijke rechten voor iedereen. Maar de economie is niet democratisch, de liberale democratie is bedrog: de megasystemen willen slechts winst en de werknemer heeft niets te vertellen. *"Het liberale duale stelsel is incoherent. De normen van de democratie worden niet toegepast op het economische gebeuren. (...) De democratie (...) verliest haar autono-*

442Ib., pp. 167-171.
443Ib., p. 174.

mie en gaat tenslotte ten onder, zoals wij in onze tijd zien gebeuren."[444]

Men tracht de democratie wereldwijd te vestigen (nu in 40 van de meer dan 180 staten) maar zonder succes: polarisering (rijk-arm) en geweld nemen toe. Het meerderheidsprincipe lost niet alles op, het vergt ontwikkeling, bestuur op langere termijn en eenheid in visie. En dan is er het democratische Europa: *"Als we weten dat eurocommissarissen na hun ontslag drie- tot vierhonderdduizend euro netto ontvangen, beseffen we hoe de machthebbers denken over de nivellering van de inkomens."*[445] De liberale democratie wordt alhier bedreigd door de mega-economie, Europa en extreemrechts.

M.b.t. het kiessysteem wil Kruithof een systeem dat genuanceerd de wil van elke kiezer weergeeft, wat niet het geval is met een opkomst van dertig percent, die alleen het belang van de sterksten dient. De monarchie is uit de tijd en de scheiding der machten wordt niet gerespecteerd. Door gebrek aan kennis bij de parlementariërs komt de wetgevende macht in handen van de regering die bovendien de top van justitie aanstelt waar het neoliberalisme "le gouvernement des avocats" met hun procedureslagen heeft geïnstalleerd - dat alles alweer dansend naar de pijpen van de economie.

Sociale vooruitgang is te danken aan de niet-geïnstitutionaliseerde macht (stakingsrecht, stemrecht...) die berust bij de basis: zij grondvest de geïnstitutionaliseerde macht en niet andersom.[446] Wat betreft de mensenrechten

444Ib., p. 188.
445Ib., p. 189.
446Ib., p. 192.

schermt het Westen ermee als het in haar kraam past: voor schendingen elders kijkt het de andere kant op of doet ermee mee.[447]

Is de democratie verzoenbaar met het socialisme? Onder de vele strekkingen bekijkt Kruithof het leninisme-stalinisme. *"Lenin heeft een deel van de planeet uit het kapitalistisch wereldsysteem gelicht en van de andere landen geïsoleerd om er een revolutionair project te verwezenlijken."*[448] *"Het internationalisme is helaas problematisch."*[449] Het eenpartijstelsel dat daar wordt voorgestaan is volgens Kruithof niet valabel voor geavanceerde industriële samenlevingen waar pluralisme en diversiteit wenselijk zijn want de sociale bewegingen aan de basis dragen de politiek. De communistische partij is geen massaformatie maar een elite die zich ten dienste stelt van de basis. *"Door die gerichtheid komen de communisten ertoe nieuwe technieken inzake massabeïnvloeding te ontwikkelen."*[450] Er is sterke centralisatie en vanuit de radicale ideologie de neiging tot totalitarisme, berekend op clandestiniteit. Een cruciale vraag is ook voor wie de partij dan opkomt: voor iedereen (maar niet voor de kapitalisten, toplui, zelfstandigen)? *"Het leninisme heeft de marxistische these van de dictatuur van het proletariaat vernauwd tot het principe van de dictatuur van de partij"*[451] en de basis is uit het zicht verdwenen. *"Als er beslissingen worden genomen die velen niet zinnen, zeggen de partijleiders dat zij beter weten wat de massa*

447Ib., p. 193.
448Ib., p. 193.
449Ib., p. 194.
450Ib., p. 196.
451Ib., p. 198.

nodig heeft dan die massa zelf."[452] Het is een *"geloofsleer."*[453] Marx daarentegen beging niet de fout om het politiek boven het economische te stellen: *"Zijn socialisme was een uitloper, een vrucht van een vergevorderd kapitalisme."*[454] De paranoïa van de communisten is te wijten aan het feit dat ze altijd in de clandestiniteit hebben moeten opereren maar dat is uiteraard geen vrijbrief.[455]

8. De nieuwe politieke cultuur

Als reactie op de woelige jaren tachtig en negentig waarin het vertrouwen in onze basisinstellingen een felle klap kreeg, ontstond de wet tegen racisme en het centrum voor gelijkheid van kansen en racismebestrijding.

Van politieke vernieuwing kwam weinig in huis, noch nationaal, noch internationaal, noch op Europees vlak. Verder had de Belgische politiek af te rekenen met verzuiling (apartheid vanwege de katholieke kerk: zelfs duivenmelkersbonden waren katholiek of niet) en met pacificatie. De economie is allesbeheersend maar politici blijven doen alsof zij nog macht hebben.

Er komt postmodernisme, voluntarisme en idealisme, de politiek van de 'goede wil'. Kruithof: *"Vager en inhoudslozer kan moeilijk (...) wat de ondergang van de politiek zelf betekent."*[456] *"De beweging van politieke vernieuwing is geëindigd in versnippering. Men heeft gezondigd tegen de basislogica van maatschappelijke processen:*

452Ib., p. 198.
453Ib., p. 198.
454Ib., p. 199.
455Tekst d.d. 15 maart 2025.
456Ib., p. 211.

eerst is er een sociale beweging, daarna volgt een politieke beweging, slechts uit die ontwikkeling volgt een politieke partij. Door ongeduld verkozen sommigen een omgekeerde volgorde. (...) Dat lukt uiteraard niet."[457]

In de Nieuwe Politieke Cultuur komt de macht toe aan de bewierookte nieuwe burger, maar wie is hij? Er is sprake van een kloof tussen burger en politiek, ongenoegen, een vertrouwenscrisis, antipolitiek. Kruithof onderscheidt verschillende reacties tegen de zich uitbreidende corruptie en fiscale fraude in de politiek en de meest verregaande is die van het apolitisme. *"Mensen van de gevestigde machten spreken over nihilisme, maar vergissen zich. Het gaat over een fundamentele kritiek op het liberale project om de economische gang van, zaken buiten het politieke discours te houden."*[458]

Extremen worden gemeden, iedereen schuift op naar het karakterloze centrum. *"Hoe kun je politieke corruptie effectief bestrijden als andere vormen, bijvoorbeeld financiële, niet hard worden aangepakt? Is het niet zo dat velen zich van vijand vergissen? Dat is niet alleen unfair, maar ook verloren tijd. Wie zei er ook weer dat ons land niet opgewassen is tegen de internationale criminaliteit? Zal de Kredietbank Luxemburg, zetel van kapitalisten die de wet ontduiken, zijn geheimen prijsgeven? Als er een kanker is, moeten we die niet lokaliseren bij garnalen."*[459] *"Vernieuwing op politiek vlak is niet mogelijk als het economisch geweld alles overspoelt."*[460] *"Men beseft niet hoe diep egoïsme en bedrog zich in dat systeem hebben*

457Ib., p. 214.
458Ib., p. 217.
459Ib., pp. 217-218.
460Ib., p. 218 .

genesteld."[461] *"Sinds jaren ervaar ik met bitterheid dat veel mensen blijkbaar niet beseffen op welke onleefbare wereld we afstevenen door het despotisme van het kapitaal."*[462] [463]

9. Nationalisme

In zijn werk over neoliberalisme maakt Kruithof een uitweiding over nationalisme omdat, zoals hij verderop betoogt, het neoliberalisme oorzaak is van een verpaupering waarvan de slachtoffers een extreemrechtse proteststem uitbrengen.

Eerst onderscheidt de auteur volk, natie en staat. Een '*volk*' is een groep mensen met dezelfde afstamming, tradities, zeden, taal en religie; het begrip is wat uit de tijd, nu spreken we over een '*gemeenschap*', meer bepaald van mensen die op dezelfde plek leven, collectieve ervaringen hebben alsook dezelfde politieke instellingen, maar vooral zijn ze verplicht de toekomst samen op te bouwen. Het volk of de gemeenschap heeft een eigen historisch besef en een identiteit, waar vandaan een samenhorigheidsgevoel. Een '*natie*' heeft een identiteit waar men trots op is, soms met superioriteitsgevoelens en met een streven naar autonomie: men wil een eigen staat worden. Het wij-gevoel groeit over eeuwen, vooral bij conflicten met externe groepen. Uit de natie kan een soevereine staat komen met een eigen territorium, gezag, administratie, belastingstelsel, leger, politie en gerecht.

461Ib., p. 219.
462Ib., p. 219.
463Tekst d.d. 16 maart 2025.

Nationalisme is *"een politieke beweging die de eigen natie in het vaandel draagt en daaraan een politiek apparaat, een soevereine staat met zelfbeschikkingsrecht wil toevoegen."*[464] Van *volksnationalisme* is sprake bij een zelfbewust volk dat naar politieke zelfstandigheid streeft. In het geval van *staatsnationalisme* wordt eerst een staat gevormd en pas daarna tracht een elite het volk een samenhorigheidsgevoel op te dringen (zoals in Frankrijk onder de Lodewijken). Er bestaat nationalisme dat mikt op het afbreken van een bestaand staatsverband (zoals het Vlaams nationalisme) en er is nationalisme dat een breder verband wil scheppen (zoals in Duitsland onder Bismarck of zoals het streven naar Europese eenwording na W.O.II). Er zijn vele vormen en het gaat niet noodzakelijk om fascisme of fanatisme.

Vandaag leven miljoenen mensen met totaal verschillende origine op eenzelfde plek zoals in Brussel, Londen, Parijs, New York. Daar is de samenleving multicultureel. Maar wat in Londen gedijt, gedijt niet in Congo: er is geen algemene regel. Het nationalisme is er altijd en overal. Niemand zal afkeuren dat naties zich in het verleden onafhankelijk hebben gemaakt. Maar nationalisme kan *"een ideologisch wapen in handen van heersende elites zijn."*[465] Edoch, *"We weten dat rechtvaardige eisen kunnen misbruikt worden maar daarom moeten we ze niet weggooien. (...) Wie het nationalisme als zodanig verwerpt moet het moedige politieke beleid van mensen zoals Lumumba, Nyerere, Castro afkeuren en dat gaat te ver."*[466]

464Ib., p. 233.
465Ib., p. 237.
466Ib., p. 238.

Heeft een gemeenschap een specifieke *identiteit*? Onmiskenbaar maar men kan zich wel vergissen over de inhoud ervan. *"Het gebeurt dat zelfrespect omslaat in arrogantie en zelfoverschatting, wat kan uitmonden in de principes van 'eigen volk eerst', 'vreemden buiten' en 'Deutschland über Alles'* [anno 2025: 'America First'] *Dat is een misplaatste keuze, geen fataliteit. Nationalisten, die hun identiteit willen veilig stellen, kunnen ook bereid zijn democratische relaties met andere gemeenschappen/culturen te onderhouden."*[467]

Men moet nuanceren: nationalisme kan belangrijk zijn voor emancipatie en ook een eenzijdig Europees nationalisme is een gevaar. Nationalisme kan ook best samengaan met openheid en tolerantie. Er is rechts maar ook links nationalisme dat een bevrijdende functie heeft, bijvoorbeeld in de strijd tegen achterstelling. Rechts nationalisme acht het eigen volk superieur, eigent zich eeuwenoude voorrechten toe ('bloed en bodem'), weert wat vreemd is, is protectionistisch en expansionistisch. Links nationalisme is emancipatorisch, bijvoorbeeld tegenover feodale monarchieën of tegen kolonialisme en imperialisme, zoals bij de Palestijnen of de Koerden.

Er zijn ook rechtse internationalisten. Bij de linkse internationalisten blijkt samenwerking tussen socialisten van andere naties moeilijk: in 1914 stemden Franse en Duitse socialisten voor militaire kredieten, wars van het internationalisme en de oorlog begon. Nationalisme is een nodige tussenstap in de politiek. Waarschijnlijk gaan zich in de toekomst grotere nationale eenheden vormen: Noord-Amerika (- andermaal profetisch schrijft Kruithof 25 jaar

467Ib., p. 239.

geleden: *"Het is niet uitgesloten dat Canada, de Verenigde Staten en Mexico een superstaat zullen vormen.")*[468], Latijns-Amerika, Europa, de Arabische wereld (*"met een ontwikkeld islamitisch gemeenschapsbewustzijn, gericht tegen het Westen en het christendom met zijn imperialistische trekjes")*[469], Afrika bezuiden de Sahara (waar "een pan-Afrikaans nationalisme in ontwikkeling is"[470]), Oost-Azië en dan zijn er nog de restgebieden Australië en Nieuw-Zeeland, Rusland en Midden-Azië.

In Europa is er extreemrechts nationalisme, in Vlaanderen is dat het Vlaams Blok dat een viertal strekkingen verzamelt met als thema's het separatisme en de Vlaamse autonomie, autoritarisme, antisyndicalisme, vreemdelingenhaat, orde en gezag, fascisme, katholicisme en veiligheid. Een cordon sanitaire is verantwoord omdat het VB de democratie bedreigt. *"Als het fascisme dertig tot veertig percent van het electoraat voor zich wint, staat een totale oorlog voor de deur."*[471] Het succes van extreemrechts is te wijten aan het falen van de grote partijen en verweer is pas efficiënt via grote sociaaleconomische investeringen. Zoals reeds gezegd bij de aanvang van deze aflevering, zijn de paupers die bij extreemrechts hun toevlucht zoeken, een vrucht van het neoliberalisme.

Een sociaal Europa met één gemaakte instellingen en een vijftigtal relatief onafhankelijke regio's is een streefdoel. Bij het slot van het hoofdstuk over nationalisme bespreekt Kruithof de toestand van België. *"België is een constructie van de grote Europese mogendheden in 1830*

468Ib., p. 248.
469Ib., p. 248.
470Ib., p. 248.
471Ib., p. 253.

en 1839. (...) Er kan een dag komen dat in het moderne Europese unificeringsproces de structuur van het klassieke België achterhaald zal zijn. Die formule past in ieder geval in ieder geval niet in het concept van een uit zelfstandige regionen samengesteld Europa."[472] [473]

10. Het fort Europa, apartheid en fascisme

Migraties, volksverhuizingen, zijn van alle tijden maar nooit waren er meer vluchtelingen dan vandaag. De trek van het platteland naar de stad volgt uit de opmars van het neoliberalisme.[474] Na de massale rekrutering van gastarbeiders wil men vanaf de jaren zeventig (onder meer wegens stijgende werkloosheid) de immigratie indijken. 125 miljoen mensen verblijven buiten hun land van herkomst en dat zal oplopen tot 1 miljard tegen 2050. Europa kreeg in 1991-1995 2,4 miljoen vluchtelingen, België telde in 1996 900.000 mensen van vreemde herkomst op 10 miljoen inwoners. Dat brengt mensensmokkel mee: een twintigtal criminele benden (Albanezen, Turken, Indiërs, Pakistanen, Bengalezen en Chinezen) (die ook een deel van de prostitutie in Antwerpen bezitten) smokkelen jaarlijks 2 tot 4 duizend illegalen over het Kanaal. Per persoon wordt 100.000 tot een half miljoen frank betaald.[475]

Inzake migratie spelen uitdrijvings- en attractieve factoren een rol. Oorzaken van migratie zijn een hoge bevolkingsdruk, verschillen in welvaart, onveiligheid, oorlogen en cultuurconflicten: er zijn derhalve economische,

472Ib., p. 263.
473Tekst d.d. 18 maart 2025.
474Ib., p. 266.
475Ib., p. 268.

politieke en culturele vluchtelingen. Welvaartsverschillen (polarisatie arm-rijk) is de hoofdoorzaak maar herverdeling van de rijkdom komt er niet; de mensenrechtenverklaring blijkt een lachertje; de migratie van arme naar rijke landen zal nog toenemen.

Het harde liberalisme spreekt zichzelf tegen waar het pleit voor vrij verkeer van kapitaal, goederen en diensten maar niet van mensen en dat leidt tot fascisme. Fascisten wijzen migratie af maar neoliberalen laten het toe als het rendeert: vreemdelingen die vuile jobs aanvaarden of die hoogopgeleid zijn mogen binnen. Maar aldus ontstaat (ook in Europa) apartheid: de verzorgingsstaat voor ingeburgerden en minder rechten voor nieuwkomers. *"De formule economisch libertinisme en menselijke discriminatie is onaanvaardbaar."*[476] Wat betreft het uitwijzingsbeleid: *"Men schijnt ervan uit te gaan* [cf. Samira Adamou] *dat dwangmatige terugkeer kan verzoend worden met humaniteit. (...) Een arrogante beschaving die denkt humaan te kunnen dwingen is op het verkeerde spoor. Met het wezenlijke van de ethiek spotten is satanisch. Het fascisme lonkt achter de deur. (...) Vluchtelingen verdienen geen vijandigheid maar begrip en steun."*[477] Tenslotte wijst Kruithof op nog een andere tegenstelling: *"Enerzijds is er de vlucht van de paupers en politiek verdoemden, anderzijds zijn er de verplaatsingen van de welvarenden, de toeristen. (...) Het neoliberalisme is een verschrikking!"*[478]

476Ib., p. 272.
477Ib., p. 274.
478Ib., p. 276.

Voor autochtonen en allochtonen gelden ongelijke rechten, zowel economisch (arbeid), sociaal (huisvesting), politiek als cultureel (religie, tradities...). Het onderscheid tussen politieke en economische vluchtelingen (sinds de Conventie van Genève, 1954) is klassiek liberaal en achterhaald.[479]

11. Deportatie, apartheid of pluralisme

Jaap Kruithof staat een ogenblik stil bij de met de integratie gepaard gaande Europese samenlevingsmodellen assimilatie, gettovorming en cultureel pluralisme. Assimilatie is diepgaande adaptatie waarbij 'vreemden' *"desnoods tot volgzaamheid worden gedwongen."*[480] Kruithof, verontwaardigd: *"Wij zijn de verdedigers van een superieure cultuur. Onze identiteit is op diepe tradities gevestigd en blijft onveranderlijk. Wij zijn het uitverkoren volk (jodendom) of wij alleen hebben het ware geloof (christendom). We hebben een zending, moeten vreemden bekeren tot onze visie (...). Wie onze waarheid niet aanvaardt is onderontwikkeld of kwaadwillig; wie ons gedrag niet overneemt is achterlijk, primitief. (...) Vreemde culturen zijn inferieur."*[481] Daaruit volgt uiteraard discriminatie: *"Het christelijke kruisteken is normaal, de sluier niet. (...) Het streven naar assimilatie impliceert dwang, repressie, uitroeiing van vreemde particularismen. Het verleden heeft bewezen dat het kan leiden tot deportatie van volkeren en zelfs tot genocide (het nazisme). Het lokt agressiviteit uit, gewelddadig verzet, fundamentalisme, het behoud van de eigen roots."*[482] De historicus verwijst

479Tekst d.d. 20 maart 2025.
480Ib., p. 282.
481Ib., p. 282.
482Ib., p. 282.

naar de vervolging van de Katharen in de dertiende eeuw, naar de godsdienstoorlogen en naar het missiewerk bij de kolonisering. Het geloof werd vervangen door de belijdenis van het neoliberalisme, de 'American way of life'. *"Iedereen moet meedoen met het berekend individualisme, de ongeremde winstdrang en het oeverloos entertainment."*[483] Het assimilatiemodel vergt bovendien heel veel macht en geld.

Kan men de vreemden niet uitroeien of deporteren, dan kiest men voor het tweede (goedkopere) model, het apartheidssysteem: gettovorming of (zelf)opsluiting van bevolkingsgroepen in eigen wijken (joden, Italianen, Turken, Marokkanen, prostituees, homo's...), zichtbaar in de meeste grootsteden. Gesloten werelden met interne economische circuits met eigen spelregels zijn een overlevingsstrategie. De verwilderde neoliberale maatschappij is xenofoob en weert multiculturaliteit. Tegelijk zijn er ook weelderige rijkeluisbuurten met politiebewaking en eigen bewakingsdiensten, wat in de toekomst grote sociale spanningen zal meebrengen. Dit separatisme cultiveert vijandschappen. We kennen het van in Zuid-Afrika, bij ons is verzuiling een vorm ervan.

Het alternatief is de derde samenlevingsvorm: pluralisme (democratisch etnisch en cultureel). *"Zo* [bijvoorbeeld] *moet in Europa de eigenheid van de moslims worden aanvaard en gerespecteerd."*[484] Pluralisme of tolerantie jegens minderheden vergt een zekere welvaart en ontwikkeling en derhalve (door de noodzakelijke overheid gestuurde) sociale hervormingen met antidiscriminatiewet-

483Ib., p. 283.
484Ib., p. 286.

ten en waakzaamheid tegenover allerlei imperialismen. Daarvoor passen de neoliberalen wegens 'te duur'.

Cultuur volgt uit overgeleverde leerprocessen maar is toekomstgericht. Centraal begrip hier is eigenheid of identiteit (van een gemeenschap), wat slaat op gemeenschappelijke kenmerken (zoals afstamming, taal, religie) waarvan men zich bewust is en die men positief waardeert. Een eigenheid verandert vaak mee met veranderende omstandigheden. Cultuur betreft ook territorium en rechten maar emigratie gebeurt meestal uit noodzaak. Monoculturen zijn wijd verbreid, conflicten zijn dan ook legio. Multiculturaliteit heeft met bevolkingsexplosie en met mobiliteit te maken en is derhalve onafwendbaar. *"Wie, zoals het neoliberalisme, die principes laat vallen, geeft het fundamentele project van en democratische wereldsamenleving op."*[485]

M.b.t. territorialiteit telt België drie gebieden waarbij een rijke Franstalige burgerij aasde op Vlaams gebied rond Brussel, dat zij tweetalig wilde maken omdat zij het burgerrecht boven territorialiteit stelde. *"Door de groeiende macht van Vlaanderen en de taalwetgeving ging de expansie niet door. Daaruit blijkt dat het territorialiteitsbeginsel kan gebruikt worden om een arrogante bourgeoisie een halt toe te roepen."*[486]

Er moet een evenwicht zijn tussen het particuliere, het algemene en het universele. Het particularisme wil diversiteit (en derhalve separatisme). Nadruk op eigenheden houdt verband met internationale interdependentie en nadruk op verschillen voedt internationale concurrentie. Het

485Ib., p. 290.
486Ib., p. 291.

universalisme wil wereldeenheid waar particularisme tot chaos leidt. In schema vindt men in de uitersten: bij het particularisme op microniveau het individualisme en bij universalisme op macroniveau het kosmopolitisme of het internationalisme. *"Door de spectaculaire groei van de technologie en de communicatie wordt de wereld een dorp. Niets kan dat proces tegenhouden."*[487] Een democratische en humane wereldorde blijkt de enige werkzame weg, niet het imperialistische universalisme van het christendom.

Nu is er de invasie van een nieuw universalisme, het neoliberalisme. *"Het tracht zijn wetten op te leggen aan de gehele mensheid (...) gesteund door de commerciële media, die het neofascisme en fundamentalisme wel aanvallen, maar over de machtshonger en hebzucht van de transnationale corporaties zwijgen. Miljoenen westerse burgers beseffen zelfs niet dat dit antihumane imperialisme zeer actief is en grote successen boekt."*[488] De natuur en de mensheid komen in het gedrang.

12. Veiligheid

"De bevrediging van de basisbehoeften vergt geborgenheid, bescherming door anderen. (...) Met de term veiligheid wordt een toestand aangeduid waarin de bevrediging van alle basisbehoeften is verzekerd. (...) Een sterke deficiëntie op één wezenlijk deelterrein kan de globale veiligheid teniet doen."[489] In tegenstelling tot statische samenlevingen (derde wereldlanden) zijn dynamische maatschappijen zeer veranderlijk waardoor steeds nieuwe

487Ib., p. 293.
488Ib., p. 294.
489Ib., pp. 295-296.

gevaren opduiken en de toekomst onveilig is. Het model van Smelzer onderscheidt vier bedreigingsniveaus (namelijk inzake sociale faciliteiten, normen, doeleinden en waarden) waarbij onder meer geldt: *"Instabiliteit van de basiswaarden* [gelijkheid, vrijheid, rechtvaardigheid...] *leidt tot een zeer diepgaande onveiligheid en vinden we onder andere terug in burgeroorlogen en revoluties."*[490]

Een kind dat opgroeit in een veilige thuis heeft een stabiele uitvalsbasis en staat derhalve vertrouwensvol in het leven, in tegenstelling tot een kind uit een onveilig gezin dat zich afsluit van de wereld, conservatief is en bekrompen. Maar de 'thuis' is niet langer vanzelfsprekend, met niet te overziene gevolgen zoals angst, wantrouwen, agressie en vluchtreacties. De risicomaatschappij tast het gezag van de overheid aan, het gevaar van burgerwachten en dat van videocamera's loert, verzekeringen zijn alleen voor de rijken, iedereen wordt verdacht, privacy verdwijnt, veiligheid wordt betaald met vrijheid.

Onveiligheid kan lichamelijk en geestelijk zijn, steeds gepaard gaande met stress en betreft het ecologische (zoals natuurrampen), de gezondheid (vervuiling, verkeer, drugs...), de economie (onzekerheid, fraude...), de politiek, het socioculturele en het ideologische.

Betreft de economie organiseert misdaad zich internationaal. *"Door zijn ligging en gedoogbeleid is België het meest getroffen land."*[491] Tot de misdaadhandel behoren drugs, wapens, kernafval, zwendel in petroleum, auto's, diamant, hormonen, geld en mensen. Bijvoorbeeld inzake politiek telt Latijns-Amerika jaarlijks 100.000 politieke

490Ib., p. 297.
491Ib., p. 301.

moorden. De productie van massavernietigingswapens in onder meer Pakistan en India is ongecontroleerd, er is georganiseerd terrorisme maar er is ook het legale geweld van de gevestigde macht. *"Terrorisme is een vorm van verzet. (...) De verzetsstrijders van de Tweede Wereldoorlog, die terroristen waren, worden elk jaar terecht gehuldigd."*[492] Een lange rij Belgische politici komen wegens fraude en corruptie in aanraking met het gerecht dat echter onmachtig blijkt. Zoals in Rusland blijkt de overheid ook hier gecriminaliseerd. Daardoor nemen autoritarisme, fascisering en verrechtsing toe.[493]

Onveilig in de middeleeuwen, werden de steden pas veilig vanaf de jaren zestig van de voorgaande eeuw maar opnieuw onveilig sinds de jaren tachtig: meer mensen mijden zekere stadswijken wegens diefstallen en overvallen maar er is ook verkeersonveiligheid mede door oververzadiging van het wegennet (koning auto). Gebroken gezinnen tasten de veiligheid van kinderen aan, er is gewelddadige kinderporno. *"Kinderen kunnen voor vijftig dollar per postbus worden besteld."*[494] Door vergrijzing zijn ook meer ouderen naast eenzaam en ziek, onveilig. Het onveiligheidsgevoel neemt toe samen met het wantrouwen in de (overheids)instellingen - meer nog bij jongeren dan bij ouderen.

Ideologische onveiligheid heeft dan weer te maken met de geloofsafval en de opkomst van het neoliberalisme. Er is ook weer irrationalisme (charismatische bewegingen) en religieus nihilisme (moeder Theresa's rechtvaardiging

492Ib., p. 303.
493Ib., p. 304.
494Ib., p. 305.

van de machteloosheid). Het verband tussen de neoliberale economie, de verpaupering en de toename van onveiligheid is duidelijk. *"Als de winsthonger zich ongeremd kan uitbreiden zal op de lange duur alles worden gecorrumpeerd."*[495]

Justitie faalt: in slechts vier percent van de gevallen verloopt de behandeling van een crimineel gegeven naar behoren.[496] De internationaal georganiseerde misdaad heeft de overhand en een tegenkracht ontbreekt. Ook de scheiding der machten bestaat niet meer en zo ook de onafhankelijkheid van justitie: opleiding en benoemingen van operatoren zijn in handen van de uitvoerende macht. Ten tijde van Napoleon volgde de rechtspraak de wet, vervolgens kregen de rechters daar de macht en vandaag beslist de advocatuur over de waarheid maar omdat advocaten werken voor particulieren, maken de rijken, de megasystemen, de waarheid.[497]

Justitie krijgt te weinig middelen om onafhankelijk te kunnen werken, wat reeds de infrastructuur, de gebouwen (gerechtshoven, gevangenissen...) verraden. Ook de salarissen van de ambtenaren zijn niet meer in verhouding tot die in de private sector. *"Moet de criminaliteit bevorderd worden ter wille van de business?"*[498] Betreft het politiewerk is er controle en toezicht (en soms ook niet want *"vijftig percent van de bevelen om het grondgebied te verlaten wegens betrokkenheid bij een misdrijf worden*

495Ib., p. 311.
496Ib., pp. 311-312.
497Ib., pp. 313-314.
498Ib., p. 317.

niet uitgevoerd"[499]), echter geen aanpak van onderliggende oorzaken van de misdaden.

Op onveiligheid volgt repressief gewelddadig beleid met kortetermijndoelstellingen. Laksheid leidt tot seponeringen, verjaringen en 'procedurefouten'. Ook de valse papieren zijn een probleem: *"In bepaalde bedrijfstakken zijn twee derden van de douanedocumenten vervalst."*[500] Een versterking van het politieapparaat is nodig maar moet gepaard gaan met een versterking van de democratie.[501]

13. Individualisme

Kruithof situeert individualisering of de ontwikkeling van de ideologie van het individualisme waardoor persoonlijke kenmerken de nadruk krijgen tegenover "massalisering" die mensen ertoe aanzet in alles de kudde te volgen. *"De ideale, maar valse synthese is in onze samenleving die mensen te massaliseren en hen tegelijkertijd de illusie te geven dat ze echt persoonlijk zijn. Dat lukt."*[502]

Het individualiseringsproces ontwikkelt zich krachtig in het westen van de jongste eeuwen: de n.v. komt in de plaats van het familiebedrijf. De vrije tijd wordt ingevuld met vakantie, weekendfeesten en er is privacy voor wie geld hebben. De solidariteit met iedereen maakt plaats voor zelfstandigheid en steun aan exclusief de eigen stand.

499Ib., p. 321.
500Ib., p. 321.
501Tekst d.d. 24 maart 2025.
502Ib., pp. 325-326.

Maar er bestaat ook een andersoortig individualisme van wie op zichzelf aangewezen zijn als gevolg van allerlei vormen van sociale uitsluiting: *"mensen die geen waardig leven krijgen en daarom als enkeling zichzelf moeten redden. (...) Hun levensregel is: wees individualist, zorg voor jezelf en je naastbestaanden, anders verga je."*[503]

In de economie dwingt Bill Gates bewondering af, in de politiek de fascinerende leider: hun privéleven is nieuws. *"Er is een gigantische [media]industrie die superindividuen, stars kweekt"*[504] en wiens commentaar op alles en nog wat ernstig genomen wordt. Empathie met individuen lukt, echter niet met grote groepen van verschoppelingen. Concurrentie, persoonlijke roem en succes vervangen samenwerking. Individualisme is er ook in de kunst waar films en soaps draaien om (Hollywood)stars, er zijn oorlogen om solistencarrières en sporthelden streven ernaar multimiljonair te worden.

Het individualiseringsproces volgt economische dynamieken: industrialisering bracht verhoogde productiviteit en massalisering, de arbeidsdeling nam toe, de tertiaire en de quartaire sector bloeiden, er kwam meer ruimte voor persoonlijke inbreng en verantwoordelijkheid, wat goed was voor de expansie van het kapitalisme. Meer productie, meer koopkracht, een hogere levensstandaard. De creatie door christendemocraten en socialisten van de verzorgingsstaat. *"Iedereen moest verzorgd worden, niemand mocht participeren. Het leek er wel op dat de bur-*

503Ib., p. 327.
504Ib., pp. 327-328.

ger niet meer mocht leven, maar zich moest laten leven."[505]

Maar het Mattheuseffect bleef bestaan. Vanaf de jaren tachtig begon het neoliberalisme de grote verzekeringssystemen af te breken wegens 'te duur': geen gelijkheid meer en dus blijft de klassenmaatschappij bestaan.

Door de individualisering horen steeds meer mensen nergens bij. De lokale cultuur als bindmiddel is verdwenen. De dorpsfiguren moeten wijken voor de vedetten. De mensen worden pendelaars. En het aantal alleenstaanden neemt gestadig toe. *"Vroeger was er maar pret als je met anderen bijeen kwam en samen iets deed. Nu zet je je televisietoestel aan en geniet solitair."*[506]

"Welk soort mens wordt in het westers individualiseringsproces gevormd? Het gaat over een calculerend heerschap dat persoonlijk gewin, genot en macht nastreeft. Hij is (...) selfish. (...) Homo homini lupus: ieder voor zich, één tegen allen. (...) De maatschappelijke onverschilligheid en het apolitisme nemen toe. (...) Mensen worden solipsisten die onder eenzaamheid gebukt gaan. (...) De verheerlijking van het egocentrisme leidt tot excessen."[507]

"In het westen heeft het individualisme een lange geschiedenis achter de rug. De autonome burger was in de Griekse polis al belangrijk. Eeuwen later stelde het christendom een nieuwe god-menseenheid op de voorgrond. (...) De mens was Gods evenbeeld op aarde, ver-

505Ib., p. 330.
506Ib., p. 332.
507Ib., p. 333.

heven boven de andere levende wezens. (...) Ten diepste betekent die theorie dat God mens werd en één mens goddelijk is. Alle personen die hem volgen (...) worden daardoor zelf goddelijk. Een betere ondersteuning van de waarde van de menselijke enkeling kan niet worden gevonden."[508] Bij de joden ligt de klemtoon op het volk, waardoor hun relatie met het christendom nu nog bepaald wordt. Ook het protestantisme, los van de kerk, bracht meer individualisering. Met de moderniteit fundeert het ik de nieuwe redelijkheid in dienst van de vooruitgang. In de negentiende eeuw ontstonden sociale bewegingen (onder meer de arbeidersbeweging) maar na de golden sixties keerde het individualisme terug met het postmodernisme. Het fundamentalisme bood enige weerstand.

"De binding tussen individualisme en westerse welvaart is een realiteit."[509] Eigen belang eerst, het ik als bron van kracht en creativiteit. *"Succes is belangrijker dan goede verstandhouding met anderen."*[510] Persoonlijke macht en genot zijn van tel, de massa wordt als 'de gewone man' geminacht. Het egoïsme neemt toe via de identificatie met de grotere ego's van de eigen stand en natie maar decentreert aldus tegelijk richting internationale gemeenschap. In het liberalisme wordt dat altruïsme verkeerdelijk herleid tot (uitgebreid) egoïsme. Neoliberalisme (de enkeling staat boven de groep) en socialisme (de enkeling maakt deel uit van de groep) staan tegenover elkaar.

Individualisering maakt zelfstandiger maar tegelijk afhankelijker van anderen. *"Het neoliberalisme heeft de*

508Ib., pp. 333-334.
509Ib., p. 335.
510Ib., p. 336.

ontwikkeling van twee menstypen bevorderd. Enerzijds (...) de beschaving van het narcisme, de ziekelijke eigenliefde. (...) De mensenrechten worden vernauwd tot rechten van individuen, groepsrechten worden verwaarloosd of genegeerd. (...) Een ander soort mens (...) is de vrucht van commercialisering en massalisering, van het afstompingsproces dat om zich heen grijpt. De gehoorzame volgeling, het kuddedier in slechte zin."[511]

Na de Industriële Revolutie kwam er een scheiding tussen de economie en het gezinsleven. *"Er ontstond een ideologie die het reële verband tussen de samenleving en het privé-leven versluierde en de moderne enkeling staafde in de waan dat hij vrij en autonoom was."*[512] *"Het loonstelsel werd geschraagd door niet-gemonetariseerde arbeid van moeders en huisvrouwen. Het werk van de vrouw thuis was gratis. Zonder die vorm van marktuitsluiting zou het industriële kapitalisme zich nooit hebben kunnen doorzetten."*[513] Het gezin werd een broedplaats van individualisme en genotzucht en ook een belangrijke consumptieplek.

De klassieke levensritmen verdwijnen. De differentiëring van microleefvormen is toe te juichen in een pluralistische samenleving. Probleem zijn wel de alleenstaanden en het eenoudermodel.

Leuk als sluitstuk van het hoofdstuk over individualisme is Kruithofs bespreking van de (vijf) gezinstypen: het gezin met een seksistische opdeling ((macho-)mannen tegen vrouwen), dat met de generatietegenstelling (ouders

511Ib., pp. 338-339.
512Ib., p. 341.
513Ib., p. 341.

versus kinderen), het freudiaanse gezinstype (vader en dochter tegenover moeder en zoon) dat goed draait, de alliantie van allen tegen één (meestal de huisvader... die nooit thuis is) en het gezin van de hyperindividualisten waarin iedereen zijn eigen gang gaat.[514]

14. Entertainment

Entertainment staat tegenover arbeid en is lust. *"Het doel is de vereniging van arbeid met lust. (...) De andere optie, namelijk een fictieve, luxueuze genotwereld boven en buiten het dagelijkse leven construeren, biedt geen uitkomst."*[515] *"Het verheerlijken van het amusement betekent de consumptie boven de productie plaatsen of ze zelfs los en onafhankelijk daarvan willen ontwikkelen, wat tot fundamentele wanverhoudingen in de menselijke existentie leidt."*[516]

Kruithof onderscheidt drie fasen in de geschiedenis van het vermaak. In de middeleeuwen (feodaliteit) vermaken de edelen en de hogere clerus zich met jachtpartijen, dans, muziek en de gewone man houdt kermissen en spelen; met de opkomst van de bourgeoisie schept die stand een eigen vermaakcultuur en ook het proletariaat heeft zijn amusement; Sinds 1950 tenslotte verdwijnt de vermaakscultuur van adel en clerus alsook die van het volk. *"Alles wordt in één massacultuur geïntegreerd."*[517] Heden explodeert het vermaak: de wereld moet een pretpark worden. *"De zaligheid is een combinatie van klanken, beelden en woorden, van bewegingen (dans), drank,*

514Tekst d.d. 25 maart 2025.
515Ib., p. 350.
516Ib., p. 350.
517Ib., p. 351.

drugs en seks."[518] Het vermaak overspoelt alles. *"Alles moet worden gevierd."*[519] Egotripperij, een vlucht uit de werkelijkheid, de opmars van de spotcultuur, parasitisme. De neoliberale rijken houden feestjes met een prijskaartje van een miljard dollar.

Amusement voor alles is te wijten aan het economische surplus, de marktuitbreiding, de vakantiecultuur en de specifieke entertainmentindustrie. Het succes daarvan volgt uit het frustrerende van de arbeid: de zin ervan wordt niet in vraag gesteld, alles draait om het loon. De impact daarvan op de moraal is niet gering. *"Het Westen heeft het verbod op plezier vervangen door de plicht om te genieten. (...) Dit gouden kalf maakt ons onverzadigbaar. (...) Er is zowaar zelfs een nieuwe beroepscultuur ontstaan: wat tot je eigen opdracht behoort, probeer je zoveel mogelijk door te geven aan ondergeschikten, kennissen en vrienden."*[520]

De kapitalistische markt maakt dat ook amusement concurrentieel wordt: ook m.b.t. amusement is het doel: winnen. Onmacht voedt de hang naar kortstondig genot. Brood en spelen. *"De herauten van de neoliberale wereldorde geloven in uitbuiting via entertainment."*[521] Maar entertainment met maatschappijkritiek wordt door de neoliberalen gefnuikt.

Vermaak is verspilling en vervuiling en vernielt de natuur maar het werkt ook de misdaad in de hand want het gaat om verbruik zonder productie: wie wil genieten zonder te

518Ib., p. 351.
519Ib., p. 351.
520Ib., p. 355.
521Ib., p. 356.

werken, kan het kapitaal daartoe alleen via misdaad bemachtigen.

Amusement is niet creatief, het wordt geprepareerd en passief ondergaan. *"De neoliberale massastructuren domineren."*[522] Het niveau zakt naar dat van de consument, de massamens. De happy few hebben een aparte wereld. *"Wie kiest voor de vrije markt zonder restricties, knielt voor het kapitaal. Met geld kun je mensen overtuigen, kun je bewustzijnsoorlogen winnen. Die logica wordt ook in de wereld van de ontspanning toegepast."*[523] Vermaak als louter verkoopsproduct. *"Er is een wezenlijk verschil tussen cultuur maken en succes najagen."*[524] *"Geen enkele artiest van enig niveau volgt de smaak van zijn publiek. Dat is verraad aan de roeping (...). In de wetenschap gelden analoge normen. Serieuze onderzoekers leggen zich niet neer bij de bestaande waarheid, maar doorbreken en verleggen verworven inzichten."*[525]

Lust is levensnoodzakelijk en antilustfilosofieën zijn daarom uit den boze maar genot is niet de motor van de menselijke ontwikkeling, de band tussen lust en werk mag niet worden doorgesneden (consumptie zonder arbeid) want zonder zinvol werk verliest men zijn menselijkheid en rest slechts misdaad, een vrucht van de neoliberale ingesteldheid.

Het toerisme is nu wereldwijd de tweede grootste economie, de jongste decennia is er massatoerisme dat zich uitbreidt, de mogelijkheden nemen toe, reizen gebeurt mee-

522Ib., p. 358.
523Ib., p. 359.
524Ib., p. 360.
525Ib., p. 360.

stal in passiviteit via touroperators. Elders is het gras groener, we willen iets nieuws, we willen te gast zijn, we willen zon, warmte, we trekken van noord naar zuid. *"Er zijn in de wereld van vandaag twee grote migratiestromen. De eerste wordt veroorzaakt door de geslagenen, de stumperds. Zij vluchten voor burgeroorlogen en trekken van gebieden (...) met werkloosheid en hongersnood naar streken met betere levenskansen. (...) Zij weten niet wat vrije tijd en toerisme is, hebben er geen geld voor. (...) Ze zoeken slechts een uitkomst voor hun ellende. Daartegenover staan de tijdelijke, vrolijke volksverhuizingen. (...). In het vakantieland zijn de prijzen van de goederen en diensten vaak lager dan in het thuisland wat aardig van pas komt. Toeristen zijn parasieten (...) [en] worden meestal afgesloten van de lokale gemeenschappen. (...) Je kunt je best doen om vriendelijk te zijn (...) maar de ander weet dat je rijk bent, tot een andere wereld behoort. Cuba moet zich prostitueren in een grootschalig toerisme om de nodige deviezen te verzamelen. (...) Het moderne toerisme is in grote mate een vorm van bedrog."*[526]

Ook de sport wordt steeds meer gecommercialiseerd en geprofessionaliseerd, profs worden verkocht. *"Met het wereldvoetbal is jaarlijks zo'n 225 miljard dollar gemoeid. (...) Uitzendrechten, kijkcijfers en reclameprijzen (...)."*[527] Het spelkarakter verdwijnt, de natuur en de dieren zijn slachtoffer maar in de topsport ook de mensen.[528]

15. Televisie

526Ib., pp. 365-367.
527Ib., pp. 370-371.
528Tekst d.d. 26 maart 2025.

De verbale cultuur van weleer (met een spreker en een luisteraar, via klanken) werd vervangen door de beeldcultuur (met een schrijver en een lezer, via beelden) omwille van de voordelen van bewaring en verspreiding, die nu echter wegvallen door de ontwikkeling van opname- en distributiemogelijkheden. Daarnaast is er ook nog de beeldentaal en de klankenwereld (muziek). *"Woorden, beelden en klanken beïnvloeden mensen in drie opzichten: cognitief* [betekenissen]*, emotief* [gevoelens] *en actief* [het aanzetten tot daden]*."*[529]

De televisie heeft drie functies: informeren, opvoeden en entertainen. Televisie beperkt de info en selecteert ze: het uitzonderlijke en het negatieve krijgen meer aandacht, het nieuws is oppervlakkig (*"Iedereen praat over alles zonder veel voorbereiding"*[530]), interviews worden tot een dertigste van de duur ingekrompen en derhalve vervalst (Kruithof als ervaringsdeskundige[531]), er is partijdige berichtgeving. *"De repressieve tolerantie werkt gesmeerd: iedereen mag zijn mening kwijt maar het moet duidelijk blijven dat opponenten een klein groepje vormen."*[532] Berichtgeving over de Koerden en Kongo is er niet of eenzijdig, de eenzijdige visie van Hof, Leger en Kerk wordt gepropageerd, PvdA krijgt op geen enkele Vlaamse zender spreekrecht. *"Het establishment spaart vooral zichzelf."*[533] *"Een belangrijk discussiepunt (...) is de verhouding tussen feit en commentaar."*[534] De liberale ideologie

529Ib., p. 377.
530Ib., p. 382.
531Ib., p. 381.
532Ib., p. 381.
533Ib., p. 381.
534Ib., p. 381.

weert commentaren als onwetenschappelijk maar *"zowel bericht als commentaar zijn waardegeladen. Het journaal is niet objectief maar bevat een waardegeladen keuze van feiten (...)."*[535] Meer zenders zijn nodig: *"Slechts via een pluralistische informatie kan de objectiviteit worden verbeterd."*[536]

Wat betreft de educatieve functie van televisie. *"Onze televisie werkt in veel educatieve uitzendingen ideologisch, maar doet alsof ze neutraal is."*[537] Tegelijk met het 'semper excelsior' prediken pedagogen onderwerping, volgzaamheid, gehoorzaamheid, conformisme. *"Scherp uitgedrukt gaat het over afstomping, infantilisering."*[538] *"Mensen met een onafhankelijk oordeel worden zelden tot de studio toegelaten."*[539] *"Als kinderen dagelijks uren voor het scherm zitten verliezen ouders en onderwijsmensen hun moreel overwicht."*[540] En de entertainmentfunctie van televisie weegt veel te sterk door. Onze zogenaamde behoefte aan ontspanning (spelletjes, onbenulligheid) accordeert niet met de slavernij waar de andere helft van de mensheid aan onderworpen is. Met de overwaardering van het encyclopedisme scheppen producers een illusie van educatie. *"Ze beseffen niet dat de rush naar feitenkennis het inzichtelijk denken aftakelt."*[541] De exuberante prijzen voor winnaars van spelletjes voelen corrupt aan. Entertainment schept een gevaarlijke attitude: *"Het leven is een spel, niets moet au sérieux geno-*

535Ib., p. 382.
536Ib., p. 382.
537Ib., p. 382.
538Ib., p. 383.
539Ib., p. 383.
540Ib., p. 383.
541Ib., p. 385.

men worden."[542] Het televisie-entertainment heeft de opium-functie van de godsdienst overgenomen, *"een egocentrische tijdpassering."*[543] De zogenaamde ontspanning verdooft door kijkers in een schijnwereld op te sluiten en *"de meest gewaardeerde idolen zijn vaak de grootste leeghoofden."*[544] De media, de 'vierde macht' hebben een waakhondfunctie maar zij manipuleren. *"Een aantal fundamentele vooroordelen wordt in de media niet op de helling gezet."*[545] *"Onze televisie is in handen van mensen die zichzelf deskundig achten en de buitenstaanders als kijkvee behandelen."*[546] Kijkers moeten kunnen participeren aan het televisiegebeuren en daartoe ook de middelen en de macht krijgen.[547]

Jaap Kruithof: *"Het is voor een enkeling zeer moeilijk om zelfstandig over de wereld na te denken. De bronnen die zijn bewustzijn voeden bieden zo'n geprefabriceerde waar aan dat weinigen in staat zijn erachter te komen hoe de werkelijkheid echt in elkaar zit. Mediagiganten als Rupert Murdoch en Ted Turner rukken op. Met een netwerk van televisiestations, satellietverbindingen, radiozenders en persorganen willen zij de denkwereld beheersen. Zij formeren met privé-kapitaal imperia, die de hele planeet van bewustzijnsinhouden voorzien."*[548] De kloof tussen de wetenden en de onwetenden wordt groter.[549] Er is een veramerikanisering van de wereld. *"Wie*

542Ib., p. 386.
543Ib., p. 386.
544Ib., p. 386.
545Ib., p. 387.
546Ib., p. 388.
547Ib., p. 389.
548Ib., p. 389.
549Ib., p. 390.

geen Engels begrijpt, is een analfabeet."[550] Europa, Zuid-Amerika, Afrika. *"Ook aan de andere kant van de gewezen Berlijnse muur klinkt het gejank van Angelsaksische popsterren. De bedreiging van de panamerikanisering is mondiaal."*[551] Amerikanisering, gevolg van verrechtsing, is commercialisering, neoliberalisme, alle voorrang aan de winst ten koste van inhoud, waarheid en schoonheid. De zo al uitgebuite kijker bootst het allemaal na, versterkt het aldus nog. Het politiek bewustzijn wordt gekraakt. *"Marcuse's eendimensionaliteit als werkelijkheid."*[552] Kruithof spreekt over de kwalijke neoliberalisering van de planeet: *"Het meest benauwende vind ik dat nog maar weinigen in staat zijn dit in te zien, laat staan de moed hebben zich ertegen te verzetten."*[553] [554]

16. Ideologie en ethiek

Na de Franse Revolutie tekenen zich in het Westen vier ideologieën af: liberalisme, sociaal-democratie, fascisme en communisme. Het liberaal politiek stelsel scheidt kerk en staat, erkent de scheiding der machten, de gelijkheid van alle burgers voor de wet en privaat eigendom; de familie is de sociale basiscel. De sociaal democratie behoudt de liberale fundamenten, gedoogt het kapitalisme maar wil een staatsmacht die de vrije markt corrigeert en de rijkdom herverdeelt; zij houdt politiek en economie gescheiden en is pluralistisch; economisch erkent zij werkgevers, werknemers en staat. *"Het fascisme is een politieke reactie* [een verzet van de middenklasse] *in een*

550Ib., p. 390.
551Ib., p. 390.
552Ib., p. 396.
553Ib., p. 397.
554Tekst d.d. 27 maart 2025.

moderne, industriële samenleving die met serieuze moeilijkheden te kampen heeft"[555] - in Duitsland en Italië de economische crisis waar, uit schrik voor het communisme, met de steun van het grootkapitaal, het fascisme allen wist te verenigen in een extreemrechtse politiek, een 'nieuwe orde'.[556] De vrije vakbonden verdwijnen en de overheid (één partij) regeert over de economie en zet grootse plannen op, geen scheiding der machten meer, geen democratie en de eis van absolute trouw aan de leider, de 'redder'. Met een massabewustzijnsindustrie worden alle geesten beheerst: eenheid wordt bekomen met nationalisme en racisme, vreemdelingen worden verdrukt. Het communisme tenslotte (één partij, die van het proletariaat) hanteert staatseconomie en dirigisme door partijleiders. Exit de scheiding der machten, het pluralisme, de vakbonden, de rechtsstaat en de mensenrechten. *"Rusland ging de autoritaire toer op omdat het regiem extern en intern bedreigd werd en de sprong naar de industrialisering een grote sociale cohesie vereiste."*[557] Links kritiseert het Leninisme dat economie en cultuur aan het eenpartijstelsel van de politiek, een politiestaat, onderwerpt. Positief waren wel de overwinning op nazisme en maffia en de sociale voorzieningen, coöperatie in plaats van concurrentie.[558]

Na de heropbouw na W.O.II was er in de jaren zestig een pacifistische beweging maar vanaf de jaren zeventig komt rechts met neoliberale, neoconservatieve en fascis-

555Ib., p. 402.
556Ib., p. 403.
557Ib., p. 406.
558Ib., pp. 406-407. Kruithof plaats alle modellen in schema (pp. 407-409).

tische tendensen.[559] *"Als machthebbers van de wereld zijn de neoliberalen zelfverzekerd en voortvarend. Zij hanteren een stelsel van principes en normen waarin het recht van de sterkste wordt gelegitimeerd. De grote afgoden zijn de vrije markt en de privatisering."*[560] Democratie en vakbonden zijn schijnvertoningen, er is geen medelijden met de zwakkeren. Prestatie, succes en genot staan voorop. Er is meer permissiviteit maar tegelijk consumptiedwang. Goed is wat rendeert.

De traditionele ethiek (van christen- en sociaaldemocraten en groenen) situeert zich in het centrum. *"De traditionelen denken dat ze progressief zijn omdat ze het neoconservatisme verwerpen. In feite laten ze zich conditioneren door de neoliberalen (...). Het zijn meelopers, arrangeurs (...)."*[561] Zij wenden een macht voor die zij niet hebben. Zij brengen lippendienst aan milieubehoud maar laten de economische belangen van het neoliberalisme primeren.

De neoconservatieve moraal kwam er in de jaren tachtig als verzet tegen de moderniteit en is behoudsgezind, vaak religieus en fundamentalistisch met een traditioneel wereldbeeld wars van alle wetenschappelijkheid, een heimwee naar een stabiele eenvoudige wereld. Kapitalistisch, nogal ondemocratisch, nationalistisch, Vlaams Blok en fort Europa, veiligheid boven alles. *"[Neoconservatieven] ethiseren wat niet te ethiseren is en bouwen op dat fundament een onredelijke argumentatie."*[562] Kruithof geeft het voorbeeld van de existentiewijze van homo's en

559Ib., pp. 410-411.
560Ib., p. 411.
561Ib., p. 413.
562Ib., p. 418.

lesbiennes, die niet resulteert uit een vrije keuze. Het microsociale moet gebaseerd zijn op het gezin, andere samenlevingsvormen zijn inferieur. Maar het neoconservatieve ideaal is achterhaald ofschoon zij de uitwassen van het neoliberalisme (*"de schadelijke effecten van de wilde markt zonder humane waarden"*[563]) terecht veroordelen.

De fascistische ethiek (waarvan een opmars sinds de jaren tachtig) heeft te maken met nationalisme en migratieproblematiek maar volgt ook uit het neoliberale beleid en de postmoderne relativeringsdrang. De parlementaire democratie wordt vooralsnog geduld *"omdat het niet anders kan."*[564] Nationalisme, bloed en bodem, territorialiteit, eigen volk eerst en racisme.

De emancipatorische moraal komt met een nieuwe sociale beweging verwijzend naar de Verlichting. Pluralisme en overleg komen in de plaats van paternalisme en autoritarisme; de natuur moet gespaard worden tegen de gevolgen van ongeremd winstbejag. Meer solidariteit en respect voor mensenrechten en nadruk op verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid voor machthebbers in plaats van de beschuldiging van de slachtoffers: *"Een bekend voorbeeld is het verwijt dat werklozen profiteurs zijn die niet willen werken. Dat is een schandelijke omkering van de reële maatschappelijke machtsverhoudingen en waarden, die we met klem bestrijden."*[565] Het is niet zo dat wie het haalt, gelijk heeft omdat gelijk hebben en het krijgen andere zaken zijn. Jaap Kruithof: *"Ik dacht telkens aan de verzetslieden die het eerste jaar van de tweede we-*

563Ib., p. 419.
564Ib., p. 419.
565Ib., p. 425.

reldoorlog al acties ondernamen om het nazisme te bestrijden. In die tijd werd in Europa algemeen gedacht dat de Duitsers de overwinnaars waren en er tegen hun overwicht niets te ondernemen viel. Blijkbaar had die redenering geen invloed op het gedrag van een aantal weerstanders. Velen onder hen waren immuun voor de logica van het halen, en het niet halen. Het was voldoende dat de bezetter ongelijk had om het verzet te organiseren. We gaan door, ook al halen we het niet.

We mogen de onverzettelijkheid van dat morele standpunt best overnemen. Het neoliberalisme is een nefast systeem en zelfs als overwinningen niet voor morgen zijn moeten we ons inzetten in een radicale strijd, zoals de kameraden van 1940."[566] Soms is verantwoorde dwang nodig, bijvoorbeeld inzake verkeersveiligheid.

Het antropocentrisme is een gevolg van het christendom - de menswording van God die meteen de mens vergoddelijkt - en is vooral sinds de Renaissance en dan de Verlichting dominant in het Westen: de mens is de maat van alle dingen, de mens is de nieuwe God. Wetenschap en techniek ontwikkelen zich in een vooruitgangsgeloof, er is de industrialisering en het kapitalisme. De mens berust op zichzelf met de Rede; God en de natuur worden opgegeven. Maar de Rede vindt geen fundamenten voor een ultieme waarheid en zingeving. *"Nooit was de verwarring rond het redelijke in het Westen zo groot als in de jaren negentig."*[567] Er is relativisme en irrationalisme, cynisme en nihilisme, het antropocentrisme faalt.

566Ib., pp. 425-426.
567Ib., p. 429.

Het heeft allemaal te maken met toenemend subjectivisme, verlies van het contact met het object: de mens manipuleert alles. *"We zijn geëvolueerd naar een eenzijdige, willekeurige manipulatie door de mens van al wat object is, behalve - en dat helaas slechts in beperkte mate - van het object dat de medemens voor elk menselijk subject is."*[568] *"Het subjectivisme streeft naar een wereld met objecten die geen echte objecten zijn, omdat ze door het subject zo gemanipuleerd zijn dat ze geen onafhankelijke weerstand kunnen bieden en dat wordt in de moderne westerse samenleving als legitiem aanvaard."*[569] Als toelichting beschouwt Kruithof de theorieën over waarheid, schoonheid en goedheid.

Voor het bepalen van waarheid bestaat naast het correspondentiecriterium en het coherentiecriterium ook het pragmatisch criterium: *"waar is wat ik waar maak. (...) Als ik door een ingreep de werkelijkheid kan veranderen, kan ik onwaarheid omzetten in waarheid. De mens kan zelf waarheid creëren."*[570]

"Met het postmodernisme valt niet te lachen. Als de waarheid een subjectieve machtsbasis krijgt, zijn radicaal relativisme en redeloze willekeur - laten we er eerlijk aan toevoegen: en fascisme - niet te vermijden. (...) Wie het object negeert (...) is stuurloos. Hoogmoed verblindt."[571]

"De kwaliteit van ons cognitieve vermogen kan slechts gehandhaafd worden als we samen beschikken over

568Ib., p. 429.
569Ib., pp. 429-430.
570Ib., p. 430.
571Ib., p. 431.

maatstaven inzake waarheid en onwaarheid. Vroeger leek de wetenschap ons dat houvast te beiden, nu wordt de geldigheid van de kennis meer en meer bepaald door allerlei invloeden op de markt. Onze kennis (...) is een commercieel product geworden. Zelfs de meest onverantwoorde zienswijzen vinden gretige afnemers."[572]

Ook wat betreft de ethiek wordt het goede nu ook door de mens bepaald, door het ik, en dat mondt uiteraard uit in het recht van de sterkste. *"Zonder impact van het object is willekeur niet te vermijden."*[573] Het nieuwsoortige anti-autoritarisme van de jaren tachtig is niet langer emancipatorisch, het is ontaard in een oeverloos relativisme.

De schoonheid tenslotte ontaardde analoog. *"Kunst werd wat x als kunst bepaalt."*[574] En dat is uiteindelijk de markt, het kapitaal, de macht. Zo verdwijnt elke zin. *"We evolueren (...) naar een wereld waarin we alleen nog onszelf ontmoeten. (...) We zijn goden zonder onderdanen."*[575] Alleen cynisme en nihilisme schieten over. Er is demoralisering, onmacht. Alleen het engagement kan ons daarvan verlossen. Nog meer nefast is het nihilisme, het vernietigen om te vernietigen, *"de tegen zichzelf gerichte radicale agressie (...), een gevolg van frustratie."*[576]

Kruithof sluit het hoofdstuk af met een bedenking over religiositeit. De religieuze ervaring betreft een ons overstijgende realiteit (iets *buiten* onszelf) die boeit (fascinans) en beangstigt (tremendum). Dat contrasteert fel met

572Ib., pp. 431-432.
573Ib., p. 433.
574Ib., p. 434.
575Ib., p. 434.
576Ib., p. 435.

het subjectivisme en het antropocentrisme die zich voor de religiositeit afsluiten. *"Het christendom heeft de weg geopend naar het antropocentrisme, tegelijkertijd de gelovige in de waan latend dat die mensgerichtheid kan samenvallen met het behoud van een echte religiositeit. Die gedachte is onhoudbaar omdat daarin de religiositeit, naar mijn gevoel, diep verminkt wordt. Daarom pleit ik voor een nieuwe religiositeit zonder goden en zonder een God-mens. Veel westerlingen hebben de christelijke kerken verlaten. Sommigen denken dat het consequent is om het religieuze ook vaarwel te zeggen. Dat lijkt me geen goede stap."*[577] [578]

17. Orde

Voor de bevrediging van de menselijke behoeften moeten activiteiten georiënteerd en gestructureerd of gestuurd worden volgens zekere normen. *"Zo belanden we bij het begrip* orde. *Het gaat over gehelen van werkzaamheden, gecentreerd rond specifieke belangen. Een orde is een macrosociaal subsysteem waarin bepaalde activiteiten worden bijeengebracht en gestructureerd. Door de binding met gemeenschappelijke waarden, doeleinden en normen bezit zij een interne samenhang. Zij wordt geleid door bestuurders die voor het algemeen beleid zorgen en storingen trachten te vermijden."*[579]

Elke orde heeft een eigen regelsysteem, een wereldbeeld, een zelfbeeld en een ethiek. Zo omvat het universum drie niveaus van orde: de fysische, de biologische (zelfbehoud en reproductie) en de psychische (ervaring, geheugen, be-

577Ib., pp. 437-438.
578Tekst d.d. 29 maart 2025.
579Ib., p. 440.

wustzijn) waarbij de derde afhankelijk is van de tweede, de tweede van de eerste. Wat betreft de menselijke sfeer werden de vier machten (economie, politiek, ideologie en cultuur) hoger beschreven.

In de periode 800-1200 domineerden economie en ideologie. Grootgrondbezitters bezaten samen met de kerk de landbouw (graan, wijn, wol). De ideologie was de religie, God en de kerk, die bepaalden wat waar, goed en schoon was. De christenen schreven de oorsprong van Plato's aangeboren ideeën toe aan God. Aristoteles zijn kennisleer was inductief. Thomas bracht Aristoteles' leer samen met de christelijke.

In de periode 1200-1500 won de staat de machtsstrijd tegen de kerk, er kwamen ketterijen en de Katharen werden uitgeroeid.

Van 1500 tot 1700 veroverde Europa de wereld, er was de moderniteit, de Verlichting, de rede die in de plaats kwam van het geloof, de burger, het individualisme, daarna de industrialisering. In de kerk: schisma's (protestantisme). Het calvinisme (de Bijbel in de volkstaal) bracht meer vrijheid in het geloof; arbeid was geen vloek maar een taak; wetenschap zat in de lift en Newtons wereldbeeld was dualistisch (God en de mens zijn vrij, de natuur is een machine).

Van 1800 tot 1970 werd de economie geïndustrialiseerd met loonarbeid, kapitalisme, massaproductie en verstedelijking. De wetenschap verving de religie. De poging van de Wiener Kreis om wetenschap en kennisleer op de zuivere rede te funderen mislukte. Na W.O.I verschenen in

Europa het fascisme, het nationaal socialisme en het stalinisme.

In de laatste fase, van 1970 tot 2000 [de publicatiedatum van het boek], gaat het neoliberalisme domineren, ook over de ideologie. *"De ontwikkeling van het heelal wordt beheerst door irreversibiliteit, bifurcaties, toeval, kwalitatieve sprongen, niet-repetitiviteit en onvoorspelbaarheid."*[580] De neoliberale ideologie is het hoger beschreven postmodernisme. Het laatste tijdperk, het heden, is het individualisme van de bemiddelden: ieder voor zich, maar het overaanbod ten spijt, ontevreden, rot verwend: barbarij.

Het neoliberalisme is een belangrijke veroorzaker van milieuverloedering en is niet bereid die te stoppen en de politiek heeft daar geen zeg over. De overheid moet ruime bevoegdheden krijgen onder democratische controle om te markt te reguleren, zij is geen dienstknecht van het particulier initiatief.[581]

Het liberale marktdenken zet zich wereldwijd door. Zo bijvoorbeeld is het katholicisme verworden van (in de middeleeuwen) een machtige ideologie met reusachtige economische en politieke middelen tot (vandaag) koopwaar. *"Wat zich niet aanpast aan de maatschappelijke logica, gaat ten onder."*[582] *"Het winststreven bouwde een eigen ethiek op die de andere normatieve strekkingen naar de achtergrond verwees."*[583] *"Telkens opnieuw steken onrealistisch spiritualisme en moralisme de kop op.*

580Ib., p. 448.
581Ib., p. 458.
582Ib., p. 460.
583Ib., p. 460.

[ethisch beleggen e.d.m.] *Dit suste de gemoederen wel, maar is impotent."*[584] Met de cultuur *"ontstonden regelsystemen* [solidariteit] *die zich verwijderden van de biologische mechanismen* ['survival of the fittest'...]*, waaruit ze voortkwamen."*[585] Na de middeleeuwen wilde het Westen de wereld domineren en humaniseren; na W.O.I werden pacifisme en een klasseloze samenleving gepropageerd. Maar sinds de jaren zeventig toonde het kapitalisme zijn ware gelaat van de wilde hebzucht. *"De erfenis van eeuwen werd verloochend."*[586] *"Het neoliberalisme is geen kopie van de biologische orde, maar sluit er in meerdere opzichten bij aan. Voor de verdedigers van de humane moderniteit is het een terugkeer naar een infra-ethisch niveau."*[587] *"De kinderen van de Derde Wereld onder wie er steeds meer in legers moeten vechten, roepen ons toe: 'De biologische orde, waarin onze voorouders zich moesten weren, was minder hard dan de economische orde, die het Noorden ons nu oplegt. Vroeger hadden we, dankzij tradities, een verweer, nu worden we weggemaaid.' In Angola zijn er mensen die van muizen en sprinkhanen leven."*[588]

Maar veel sectoren zijn met de winstlogica niet gediend. *"Mensen vormen mag geen zaak van commercie zijn."*[589] Toch is dat het geval: cliëntelisme in scholen, de opsplitsing in elitescholen en 'gewone'. Het conservatorium van Antwerpen (een agglomeratie met een half miljoen inwo-

584Ib., pp. 460-461.
585Ib., p. 461.
586Ib., p. 462.
587Ib., p. 462.
588Ib., p. 462.
589Ib., p. 462.

ners) telt amper driehonderd leerlingen. *"Het ideaal van de volksopvoeding uit de negentiende eeuw werd opgegeven, het interesseert slechts oubollige idealisten, die zich niet willen aanpassen. Nieuwe tijden, nieuwe principes. De beste rekruten gaan door en worden gelauwerd, de massa wordt aan de VTM overgeleverd."*[590]

Andermaal profetisch: *"De geneeskunde (...) hoort niet thuis in de profitsector. Zou zij nog een toekomst hebben als - ik noem maar wat - een op winst gerichte wereldhandel in menselijke organen op gang komt?"*[591] Hetzelfde geldt voor de wetenschap.

Ook de cultuur moet het ontgelden. *"Economische managers werden culturele dictators. Murdoch, Turner en Berlusconi poogden de wereld van de berichtgeving te beheersen. Bill Gates droomt van een monopolie inzake de reproductierechten van 's werelds grootste musea."*[592] *"[Kunstenaars] moeten (...) de markt veroveren (...), reclame maken voor zichzelf. Het enige dat rendeert, is mensen overhalen te consumeren."*[593] Simpele kost presenteren, aandacht trekken, het niveau aanpassen. *"Met kapitaal kun je bewustzijnsoorlogen winnen."*[594] *"De toekomst ziet er voor de klassieke muziek somber uit."*[595] Kunst wordt afhankelijk van sponsors (voor hun imago doen ze alsof ze cultuur- en milieubewust zijn) en derhal-

590Ib., pp. 462-463.
591Ib., p. 463.
592Ib., p. 463.
593Ib., p. 464.
594Ib., p. 464.
595Ib., p. 464.

ve gecommercialiseerd. Winstbejag maakt alles kapot. Kunst moet laveren tussen elitarisme en populisme.[596]

18. Strategie

De periode 1935-1945 was er een van afbraak, die van 1945-1960 van heropbouw, wapenwedloop (atoombewapening) en dekolonisering. De jaren zestig kenden een hoogconjunctuur, de consumptiemaatschappij begon, televisie kwam op alsook ruimtevaart. Vervolgens waren er de hippiebeweging (studentenrevoltes, RAF, AMADA...), de blackpowerbeweging van Martin Luther King, de Praagse Lente en de capitulatie van de VS in de Vietnamoorlog. Andere sociale bewegingen waren er onder meer rond de natuur, de derde wereld, de vrouwen, het pacifisme, de arbeiders, de daklozen, de leefverbanden en de kunstenaars. Vele rebellen verraadden de beweging en gingen de neoliberale toer op met het neokapitalisme.[597]

De jaren negentig worden getekend door politieke onverschilligheid. De markt legt aan iedereen haar wetten op. Er zijn bewegingen door de overheid, zoals Kom op tegen kanker, civiele bewegingen, achteraf door de overheid gesteund, zoals Greenpeace en Artsen zonder Grenzen en door de overheid bestreden bewegingen zoals Geneeskunde voor het Volk. Er zijn het antiracistisch verzet, de strijd voor de opheffing van de schuldenlast van derdewereldlanden, de Witte Mars voor meer veiligheid en de bewuste consumentenbeweging. Met welke strategie kunnen we de wereld naar wens veranderen? *"Wie voor een rechtvaardige zaak vecht, mag de strijd nooit opge-*

596Tekst d.d. 30 maart 2025.
597Ib., pp. 469-475.

ven."[598] *"We zijn niet tegen mondialisering en globalisering in de eerste [descriptieve] zin, wel tegen de neoliberale versie ervan."*[599]

"De ecologische tijdbom tikt."[600] We moeten eindelijk erkennen dat de natuur een waarde in se bezit, alleen zo kan vervuiling en uitputting worden tegengegaan. Ecosocialisme is nodig, alsook een strenger beleid van de overheid en collectiviseringen (internationalisaties). Risicokapitalisme moet bestreden worden (er wordt gegokt pensioengelden en ander sociaal kapitaal). Ook het bedrijfskapitalisme is bedrieglijk en asociaal. *"Langzamerhand wordt de volgende regel dominant: 'Als je bij ons werkt, moet je al je spaarcenten in ons bedrijf investeren'."*[601]

Wat betreft de arbeid heeft iedereen recht op werk. Uitbuiting en beschadiging van de natuur moeten worden tegengegaan. De neoliberale thesis dat de loonkostvermindering de werkgelegenheid bevordert blijkt dikwijls onwaar. *"Loonkostverlagingen moeten worden in verband gebracht met de productiviteit. (...) Loonkostverlagingen (...) veroorzaken sociale ontwrichting en armoede."*[602]

Een basisinkomen voor iedereen moet verworpen worden omdat dan consumptie en productie ontkoppeld worden. Het is pas de arbeid die de mens bevrijdt van sociale uitsluiting, niet de bedelarij. De (erg dure) maatregel zou de polarisering tussen rijk en arm ook doen toenemen.

598Ib., p. 480.
599Ib., pp. 481-482.
600Ib., p. 484.
601Ib., p. 489.
602Ib., p. 493.

De vakbonden verdienen steun, ze zijn de enige toeverlaat voor de werknemers tegen het winstbejag van werkgevers in het neokapitalistisch bestel. Groepen die solidariteit verdienen zijn vrouwen, senioren, werklozen, daklozen, allochtonen, asielzoekers en sans-papiers. Het syndicalisme moet gemondialiseerd worden.

Wat betreft de markt: dat alles te koop moet zijn, is immoreel. Meer soberheid is aangewezen, rantsoeneringen en autoloze zondagen zijn goed. De markt moet gereguleerd worden, de consument bewust gemaakt. De overheid moet de non-profitsector steunen omwille van het algemeen belang.[603] Wat betreft de tomeloze privatiseringen: *"Als het zo doorgaat staat de privatisering van de atoombusiness ook op het programma. De sector van het kernafval is al in particuliere handen. (...) Met de stijgende macht van de megasystemen zonder voldoende controle wordt de wereld een chaos. Daartegen is coherent en volgehouden overheidsbeleid nodig."*[604]

Betreft het sociaal-politieke veld: de basis zijn de sociale en politieke actiegroepen, die een sociale beweging in gang zetten, waaruit een politieke beweging ontstaat en tenslotte een politieke partij. Kruithof geeft ook de indeling van Eric Goeman die begint met de zelfemancipatiebeweging van de maatschappelijk uitgeslotenen (bijvoorbeeld de vrouwenbeweging), die dan idealistisch wordt en dus universeel (zoals de NGO's), waaruit strijdgroepen ontstaan (zoals de opstandige werklozen en daklozen). Het komt er dan op aan één front te vormen want *"het*

603Ib., p. 498.
604Ib., p. 502.

neoliberalisme creëert in toenemende mate menselijk afval (...).''[605]

De klassieke partijen volgen allemaal het neoliberalisme. Allen plaatsen ze politiek onwetende BV's op hun lijsten om stemmen te trekken. Jaap Kruithof: *''Toen men mij vroeg om aan de grote Witte Mars deel te nemen, wilde ik weten wat het eisenprogramma behelsde. Dat was er niet. Kon er vooraan geen spandoek komen met de eis 'Ontslag van Stefaan Declerck, minister van justitie'? (...) Wij hebben geen eisenprogramma, luidde het antwoord, wij marcheren vanuit een algemeen menselijke verontwaardiging. Ik doe niet mee, was mijn reactie. De witte beweging zakte later als een pudding in elkaar.''*[606] Het neoliberalisme verslaat men niet met zachte maatregelen: er bestaat geen kapitalisme met een menselijk gezicht. Maar er zijn wel sociale liberalen, vaak bij de KMO's. Anderen denken dat een versterking van de *civil society* een antwoord kan bieden, nog anderen denken aan de culturalisten. Maar Kruithof meent dat geen van allen kunnen standhouden tegen de economische logica van het actuele kapitalisme.[607]

Velen geloven dat de grootste vijand het fascisme is, volgens Kruithof is dat eerder het neoliberalisme en het fascisme dankt zijn succes aan die dreiging die daarom eerst moet bestreden worden.[608] De invoering van de Tobintaks (en het derivaat ervan door Attack) is een welkom initiatief alsook de strijd tegen de belastingparadijzen, de kwijtschelding van de schuldenlast van de Derdewereld-

605Ib., p. 508.
606Ib., p. 510.
607Ib., p. 513.
608Ib., pp. 513-514.

landen, de immorele patenteringen, de bestrijding van criminele fondsen en de speculaties rond wisselkoersen. Jaap Kruithof besluit het boek met een geloofsbelijdenis: *"Het geschenk van het leven en de strijd tegen sociaal onrecht zijn de twee peilers van ons bestaan."*[609] [610]

609Ib., p. 522.
610Tekst d.d. 31 maart 2025.

Manufacturing Consent (Chomsky & Herman) – Over de leugenfabriek van de demon van het geld

Aflevering 1: Inleiding

Aan de noordwestelijke rand van de Grote Arabische Woestijn ligt een oase waar Aramees gesproken wordt, de moedertaal van Jezus van Nazareth. Het Aramees voor 'oase' is 'Damascus' (letterlijk; 'geïrrigeerd huis'). Damascus (in de volkstaal: Sjam) is de oudste nog bestaande stad ter wereld. De oudste Aramese koning heette Syros en vandaar noemden de Grieken de Arameeërs: Syriërs. Uit enkele in het Aramees geschreven Bijbelboeken kennen we het woord dat 'geld' betekent, namelijk '*mammon'*.

Het woord mammon komt in de Bijbel vier keer voor, onder meer in het Evangelie volgens Mattheüs (6:24): "*"Niemand kan twee heren dienen: hij zal de eerste haten en de tweede liefhebben, of hij zal juist toegewijd zijn aan de ene en de andere verachten. Jullie kunnen niet God dienen én de mammon."*[611]

Daarmee wordt gezegd dat niemand in staat is om tegelijk te liegen en de waarheid te spreken: de Waarheid is God[612] en het dienen van Mammon betekent handelen tegen de Waarheid in, of liegen. Als de macht van God de

611Volgens de Nieuwe Bijbel Vertaling.
612Johannes 14:6: *"Ik ben de weg, de waarheid en het leven."*

Waarheid is, dan is het enig resterende wapen van Mammon de leugen. Over de manier waarop in deze ingewikkelde wereld (die 'des duivels' is) de leugen zichzelf als waarheid profileert, handelt het boek *Manufacturing Consent* van Noam Chomsky en Edward S. Herman.

De heden zesennegentigjarige Avram Noam Chomsky is een Amerikaans taalkundige, bekend van zijn 'generatieve grammatica', een theorie volgens welke ons taalvermogen aangeboren is, vastligt in ons brein, maar hij is tevens een bekend maatschappijcriticus. Chomsky is van oordeel dat intellectuelen de plicht hebben om de politiek kritisch te analyseren in plaats van ze te legitimeren, wat gebeurt waar zij de kapitalistische ideologie verdedigen.[613] Edward Herman was een Amerikaans economist met als specialiteit de mediaproblematiek. Beide auteurs kritiseerden eerder inzake de berichtgeving de rol van Amerika in de Vietnamoorlog in het boek *Counter-Revolutionary Violence: Bloodbaths in Fact & Propaganda* uit 1973 waarvan echter alle exemplaren vernietigd werden.

Vijftien jaar later, in 1988, publiceerden Edward S. Herman en Noam Chomsky het vandejaar naar het Nederlands vertaald boek *Manufacturing Consent. The Political Economy of the Mass Media,* over het voornamelijk door Herman ontworpen zogenaamde propagandamodel of de manier waarop de massamedia functioneren als propaganda-instrument van de gevestigde orde.[614]

613Cf.: Noam Chomsky (1977). *Language and Responsibility.* New York: Pantheon.

614Noam Chomsky en Edward S. Herman, *Manufacturing Consent. De politieke economie van de massamedia*, vertaling naar het Nederlands door Jan Reyniers, Epo, Berchem 2025. Oorspronkelijk: *Manufacturing Consent. The Political Economy of the Mass Media*,

Over dat boek zegt Chomsky (in een recent interview met Lode Van Oost[615]) dat de media grote bedrijven zijn die een product verkopen aan andere bedrijven. Hun markt zijn andere grote bedrijven, namelijk de adverteerders. Het product dat zij proberen te verkopen aan andere bedrijven, zijn jij en ik, de lezers.

De media zijn derhalve geen bron van informatie maar wel een propagandamachine. Zij fabriceren de instemming met het beleid, wat de nieuwe kunst is in de democratie, die dan gezien wordt als een systeem geleid door een elite die het volk minacht en incapabel acht om met de waarheid om te gaan.

De (Amerikaanse) overheid en de grote bedrijven manipuleren de massamedia teneinde te verhinderen dat wij de waarheid aan de weet komen. Informatie wordt gecensureerd en dat gebeurt middels vijf filters waar zij doorheen moet vooraleer zij ons bereikt.

Wat wij te horen, te zien en te lezen krijgen, is derhalve altijd een afkooksel en een verdraaiing van de feiten: wij worden niet geïnformeerd maar gedesinformeerd; wij worden niet op de hoogte gebracht van de feiten maar wij krijgen telkenmale overheidspropaganda te slikken.

Daarbij is evenwel nergens openlijke dwang te bespeuren maar de informatie is wel afhankelijk van de wetten die de markt beheersen, zij vertrekt van verborgen vooron-

---

Pantheon Books, New York 1988.
615https://www.youtube.com/watch?v=1Ouy8jCfncY&t=1s
Zie ook:
https://www.dewereldmorgen.be/artikel/2025/02/25/chomskys-manufacturing-consent-bijbel-van-elke-kritische-journalist-werd-eindelijk-vertaald/

derstellingen en werkt middels zelfcensuur die bij ons werd ingebouwd.

De manier waarop de massamedia functioneren als propaganda-instrument van de gevestigde orde heet het propagandamodel. Het propagandamodel van Herman en Chomsky maakt duidelijk dat de media weliswaar niet in handen zijn van een dictator maar dan toch van even malafide particulieren en dat zijn meer bepaald de zogenaamde megasystemen waarover Jaap Kruithof schrijft in zijn boek over het neoliberalisme.[616] [617]

2. Inleiding (vervolg)

Het eerste deel is het belangrijkste stuk van het boek, meer bepaald de tekst over het propagandamodel. De auteurs beschrijven daarin op welke manier wij inzake informatie voor de gek gehouden worden zonder dat we het kunnen merken en zonder dat we in staat zijn om het euvel in kwestie te duiden. Zij verklaren hoe een vijftal 'filters' van censuur ervoor zorgen dat wij nimmer de waarheid te horen krijgen doch die versie van de feiten die de elite voor ons prepareert met het oog op onze instemming met het beleid. Wij worden niet alleen beroofd van de waarheid omtrent het wereldgebeuren maar bovendien kunnen wij er ook niet achter komen dat dit het geval is omdat de manier waarop wij belogen worden dit verhindert. De auteurs illustreren vervolgens hun model aan de hand van een aantal gevalstudies waaronder de analyse van de Vietnamoorlog de meest bekende is: hij werd ons verkocht als een democratiseringsproces terwijl het ging om regelrechte genocide. De aandachtige lezer zal de me-

616Jaap Kruithof, *Het neoliberalisme*, Epo, Berchem 2000.
617Tekst d.d. 1 april 2025.

thode van liegen en belogen worden herkennen in de presentatie van tal van historische gebeurtenissen van onze eigen tijd. Het ernstige ongemak dat gepaard gaat met de kennisname van de feiten achter de mediatieke verzinsels is een troef voor de bedriegers die immers heel goed weten dat de massa zich liever wentelt in zoete leugens dan de bittere waarheid te moeten verteren.

Het boek van Chomsky en Herman wordt voorafgegaan door een aantal publicaties van auteurs die zich eerder gewaagd hebben op het gladde ijs van de ontmaskering van de leugenpolitiek die immers niet van gisteren is.

Zo is er het boek *Propaganda* (met als ondertitel: *The public mind in the making,* over wat hij noemde: *the engineering of consent)*[618] uit 1928 van Edward L. Bernays[619] (1891-1995), neef van Sigmund Freud en de vader van de *Public Relations*, wiens inzichten Hitlers propagandaminister Joseph Goebbels zich eigen maakte voor de uitbouw van het fascisme in het Derde Rijk. Bernays werkte voor de Amerikaanse oorlogspropagandamachine - iedereen kent de poster met de bevelende Uncle Sam: “I want you for the US army!” Hij staat bekend als '*the man who brainwashed America'*.

Nog een auteur is de beroemde journalist Walter Lippmann (1889-1974), met *An Inquiry into the principles of*

618Edward L. Bernays, *Propaganda,* Horace Liveright, New York 1928. Een PDF van het boek is ter beschikking op het internet op het volgende adres: https://goodtimesweb.org/industrial-policy/2014/PropagandaedwardBernays1928.pdf

619Over E. Bernays, zie de tien minuten durende video: *A Brief History Of The Man Who Brainwashed America: Edward Bernays:* https://www.youtube.com/watch?v=GdQ6HIzaSm4

the good society[620] uit 1937-1938 met op het titelblad het veelzeggende citaat van John Milton: *"But what more oft, in nations grown corrupt,/ And by their vices brought to servitude,/ Than to love bondage more than liberty -/ Bondage with ease than strenuous liberty."* Zijn meest bekende werk heet *Public opinion*[621] uit 1922, handelend over het beïnvloeden van de publieke opinie door middel van propaganda. *A Test of the News* (1920) van dezelfde auteur laat zien hoe de media over de Russische Revolutie leugens vertelt. Lippmann was ook lid van het propagandabureau van president Wilson, het "Committee on public Informations" waarbij 'public information' naar Chomsky's woorden[622] staat voor 'desinformation'.[623]

3. Actualisering van het propagandamodel

Het boek start met de inleiding bij de uitgave van 2002. Het gaat over het 'propagandamodel' ter verklaring van het functioneren van de media, *"onder meer de functie om diensten te verlenen aan de machtige belangengroepen door wie ze gecontroleerd en gefinancierd worden en hun propaganda te verspreiden."*[624] De macht dringt haar beleid ongemerkt op: *"er wordt personeel met de juiste signatuur geselecteerd"* en er wordt gedefinieerd wat al

620https://monoskop.org/images/9/9f/Lippman_Walter_The_Good_Society.pdf
621https://monoskop.org/images/b/bf/Lippman_Walter_Public_Opinion.pdf
622https://www.youtube.com/watch?v=1Ouy8jCfncY&t=1s
623Tekst d.d. 2 april 2025.
624Noam Chomsky en Edward S. Herman, *Manufacturing Consent. De politieke economie van de massamedia*, vertaling naar het Nederlands door Jan Reyniers, Epo, Berchem 2025, pag. 9. (Oorspronkelijk: *Manufacturing Consent. The Political Economy of the Mass Media*, Pantheon Books, New York 1988.)

dan niet nieuwswaardig is. Eigenaars en adverteerders zijn structurele factoren die mee het nieuws bepalen, samen met de macht voor het leveren van 'deskundigen' die de 'officiële visie' bevestigen en voor het bepalen van de dominante ideologie. Die machtsstructuren bepalen uiteindelijk de inhoud van het werk van de journalisten. De structuren zijn niet alles bepalend maar *"het mooie van het systeem is dat (...) tegengeluiden en storende informatie beperkt en marginaal blijven."*[625]

De centralisering van de media moet vernoemd worden: er zijn steeds minder bedrijven die almaar groter worden en bestuurd door vaklui die oren (moeten) hebben naar de wetten van de markt. *"(...) Ruim twintig bedrijven bezitten vrijwel alle media waar de meeste mensen in de VS hun nieuws halen."*[626] De rol van het individu lijkt uitgespeeld. De bedrijven die het nieuws maken distribueren het ook via de volkscultuurgiganten, geïnteresseerd in entertainment met hoge kijkcijfers. Mede door de explosie van nieuwe technieken is de mondialisering geëxplodeerd. *"Beleidsmaatregelen van de overheid en de consolidatie van de neoliberale ideologie hebben ook een bijdrage geleverd. (...) De neoliberale ideologie vormt de intellectuele grondslag voor beleidsmaatregelen die het voor particuliere transnationale beleggers mogelijk maken om omroepen en kabel- en satellietbedrijven te kopen."*[627]

Inzake cultuur en ideologie gaat het om lifestyle en consumptie, commercialisering en sensatienieuws. Publieke

625Ib., p. 10.
626Ib., p. 12.
627Ib., p. 13.

omroepen vallen zonder geld en moeten ofwel commercialiseren ofwel verdwijnen. De opkomst van het internet heeft dat in zekere zin wel wat tegengewerkt met protestbewegingen alom maar het wordt steeds meer beperkt. *"De privatisering van de internethardware, de snelle commercialisering en concentratie van internetportals en -servers, en de integratie ervan in conglomeraten van andere mediabedrijven (...) plus het feit dat een klein aantal privéondernemingen de nieuwe breedbandtechnologie controleren, dreigen de vooruitzichten van het internet als democratisch medium te beperken."*[628]

Kwaliteitsjournalistiek telt niet langer mee, *"(...) nieuws over oorlogen in het buitenland of hervorming van de welzijnszorg wordt verwaarloosd of zelfs genegeerd."*[629].

Nieuwe technologieën drijven niet alleen de productie op maar verzamelen tevens info over het publiek om advertenties individueel af te stemmen. De privacy verdwijnt; er wordt gekocht met één klik. Dat alles versterkt de toepasbaarheid van het propagandamodel. De advertentieafdeling redigeert het mediabedrijf. Over de verborgen machtsstructuren mag niet worden bericht.[630] Pr-bureaus zijn de nieuwe nieuwsbronnen. Een gedepolitiseerde consumentencultuur komt in de plaats van de politieke publieke sfeer. *"En zo is een wereld ontstaan van virtuele gemeenschappen die door de adverteerders zijn gecreëerd (...) Deze op consumptie en stijl gebaseerde clusters vormen een schrijnend contrast met fysieke gemeenschappen die een sociaal leven en gemeenschappelijke*

628Ib., p. 16.
629Ib., p. 17.
630Ib., p. 18.

belangen delen, en participeren aan een democratische orde. De virtuele gemeenschappen dienen om goederen te kopen en te verkopen, niet om een publieke sfeer te creëren of te ondersteunen."[631]

Alles wordt entertainment en *"entertainment (...) is ook een effectief middel om verborgen ideologische boodschappen te brengen"*[632] en politieke apathie op te wekken ter handhaving van de status quo.[633] Het lijkt alsof het publiek vrijwillig voor entertainment kiest maar *"de burgers in de VS hebben nooit de kans gekregen om zich uit te spreken over de grootschalige overdracht van uitzendrechten aan commerciële bedrijven in 1934."*[634] [635]

4. Actualisering van de casestudies

De inleiding bij de uitgave van 2002 geeft een actualisering van het boek, die hier wordt verdergezet. Na de actualisering van het propagandamodel volgt de actualisering van de casestudies en die betreffen (1°) de verkiezingen in El Salvador, Guatemala en Nicaragua, waarover de berichtgeving partijdig is, wat betekent afhankelijk van het feit of het cliëntstaten betreft; (2°) de desinformatie omtrent een complot van de KGB en de Bulgaren om de paus te vermoorden en (3°) de oorlogen in Indochina (Vietnam, Laos en Cambodja).

Om het beleid te kunnen voortzetten worden slachtoffers van de VS en bondgenoten worden zoveel mogelijk ver-

631Ib., p. 19.
632Ib., p. 20.
633Ib., p. 20.
634Ib., p. 20.
635Tekst d.d. 2 april 2025.

zwegen (cf. bijvoorbeeld de moord op Romero in 1980), terwijl door de vijand gemaakte Amerikaanse en Amerikaans gezinde slachtoffers in de verf worden gezet.

Zo wordt over bondgenoot Turkije gezegd dat het de Koerden 'onderdrukt', terwijl over Sadam Hoessein van Irak gezegd wordt dat hij 'genocide' op hen pleegt.[636] Over het gebruik van het woord 'genocide' in diverse oorlogen geven de auteurs overtuigende tabellen en verklaringen, ook m.b.t. bijvoorbeeld de moorddadige dictatuur van de door de VS gesteunde Soeharto in Indonesië, die verzwegen wordt terwijl die van Pol Pot in Cambodja in de verf wordt gezet... totdat de VS hem in 1978 gaan steunen.

De 'massavernietigingssancties van de VS in Irak (1991-1998) veroorzaakten de dood van een half miljoen kinderen en minister Madeleine Albright zei op de televisie dat die kinderdoden 'het waard waren': het woord 'genocide' was hier derhalve niet van toepassing![637]

Ook inzake nieuws over de verkiezingen wordt gewerkt met twee maten en twee gewichten. Zo bijvoorbeeld inzake de verkiezingen in Nicaragua en in El Salvador: *"staken de mainstream media een handje toe en beschreven de Salvadoraanse verkiezingen als een 'stap in de richting van de democratie' en de Nicaraguaanse (...) als een 'schijnvertoning' (...)"*[638] Dezelfde partijdigheid inzake verkiezingen in Cambodja, Joegoslavië, Kenia, Mexico, Rusland, Turkije en Uruguay.

636Ib., p. 23.
637Ib., p. 26.
638Ib., p. 29.

Onder Reagan (1981-1988) gold Rusland als het 'Rijk van het Kwaad' en de moordpoging op de paus door Agca (13 mei 1981) werd de basis voor propaganda in de Koude Oorlog. *"Agca was een Turkse fascist (...) maar toch 'bekende' hij* [zeventien maanden later in de gevangenis waar gezanten van belangrijke politici hem bezochten] *dat hij was ingehuurd door de KGB en de Bulgaren"*[639], wat de Italiaanse communisten maar *"ook de regering Reagan uitstekend van pas kwam."*[640] Een uiterst verdachte bekentenis. *"Toch accepteerden de mainstream media dit verhaal met een verbazingwekkende goedgelovigheid."*[641] Toen later geen bewijzen van Bulgaarse of Russische betrokkenheid werden gevonden (wat bevestigd werd door getuigenissen van CIA-agenten), zweeg de Amerikaanse media hierover in alle talen. [642] Het bedrog van de media (*The New York Times* en *The Times*) kwam aan het licht maar er volgden geen excuses, de zaak ging in de doofpot.

Na W.O.II steunden de VS tegen de wil van de bevolking in (en dus als agressor) een (anticommunistische) regering in het Zuiden van de toenmalige Franse kolonie Vietnam. *"De media accepteerden probleemloos dat we bescherming boden aan 'Zuid-Vietnam' - een maaksel van de VS, met aan het hoofd een rechtstreeks uit de VS geïmporteerde dictator - tegen de agressie van een andere partij, waarbij die agressor soms Noord-Vietnam, soms de Sovjet-Unie of China was, of het verzet in Zuid-*

639Ib., p. 33.
640Ib., p. 33.
641Ib., p. 34.
642Ib., pp. 34-35.

Vietnam zelf, dat 'interne agressie' pleegde!"[643] De media hadden het echter nooit over Amerikaanse agressie. De oorlog (in 1975 gevolgd door een nog 18 jaar lange boycot) telde 3 miljoen Vietnamese doden, 4,4 miljoen gewonden en miljoenen vergiftigden door chemische wapens. *"Niettemin bleef de visie van Amerikaanse functionarissen en de mainstream media dat de VS goed werk hadden gedaan in de oorlog en het* slachtoffer [!] *waren geweest van agressie"*[644] en in 1992 verklaarde president George Bush niet met vergelding te zullen dreigen![645] De dader-slachtofferrollen werden in de media gewoon omgedraaid.

En dan de berichtgeving over chemische oorlogvoering. In 1961 beval Kennedy (tegen alle verdragen in) de rijstoogst in Zuid-Vietnam te vernietigen met vergif: tien jaar lang werd met 7,5 miljoen liter arsenicum en dioxine (Agent Orange), massale hoeveelheden 'super-traangas' CS, napalm en fosforbommen de landbouwgrond vernietigd met hoofdzakelijk kinderslachtoffers. Hetzelfde gebeurde in Laos en in Cambodja. *"De Cambodjaanse regering klaagde bitter over de schending van haar neutraliteit door deze onmenselijke en illegale actie, maar het land was te klein en te zwak om zijn stem te laten horen of om zich juridisch of anderszins te verdedigen."*[646]

Toen het schandaal al bekend was uitte de media enige kritiek gedurende korte tijd maar (op één uitzondering na) werden de illegaliteit van de acties (oorlogsmisdaden) alsook de gevolgen verzwegen. The Wall Street Journal

643Ib., p. 37.
644Ib., p. 37.
645Ib., p. 38.
646Ib., p. 39.

berichtte over een half miljoen misvormde kinderen maar stelde dat de VS als uitgeputte verliezer van de oorlog zich daar niet om bekommerden. Zuid-Vietnam had geen stem; Noord-Vietnam werd met rust gelaten omwille van de banden met andere landen en de vrees voor publiciteit. Men betreurde alleen dat dit dan toch *"gecontroleerd experiment betreffende de effecten van dioxine op mensen, waar we veel van zouden kunnen leren"*[647] niet te baat werd genomen.

In de jaren tachtig onder Reagan startte men een campagne op om de schuld voor de vergiftigingen in de schoenen van de USSR te schuiven maar die haring bakte niet. *"De Sovjet-Unie is doeltreffend in verband gebracht met het gebruik van dit smerige wapen, door middel van valse bewijzen en met medewerking van de media.* [Zo] *hebben de media de indruk helpen wekken dat de VS (...) het morele gelijk aan hun zijde hadden (...)"*[648] [649]

5. Actualisering van de casestudies (vervolg)

Over wie zich kritisch uitlaten over de Vietnamoorlog wordt gezegd dat ze lijden aan het 'Vietnamsyndroom' en dat ze met hun onredelijk afwijzen van geweld (in de jaren zestig) de democratie schaden. De media die de elite vertolken noemen die jaren zestig 'een donker tijdperk' en ze blijven de VS verschonen, vooral als strijd (aldus *The Washington Post* d.d. 30 april 2000) tegen de opmars van het communisme.[650] De VS mochten de Zuid-Vietname-

647Ib., p. 41.
648Ib., p. 42.
649Tekst d.d. 4 april 2025.
650Ib., pp. 42-43.

zen niet in de steek laten. (!?)[651] Edoch, zoals reeds gezegd, is 'Zuid-Vietnam' een louter bedenksel van de VS. De omkering van daders en slachtoffers gebeurt middels de media. De meeste publiciteit kreeg het boek van McNamara maar *"hij komt niet met morele bespiegelingen of verontschuldigingen voor het feit dat zijn land Vietnam is binnengevallen, genadeloos heeft gebombardeerd en totaal verwoest, en miljoenen onschuldige mensen in een kleine verafgelegen samenleving van boeren heeft gedood en verwond om zijn eigen politieke doelen na te streven."*[652] Nixon kwam bovendien aandraven met de leugen dat Vietnam vermiste Amerikanen krijgsgevangen hielden om de oorlog voort te kunnen zetten en dat alles werd de wereld ook nog eens opgedrongen in films (*The Deer Hunter, Uncommon Valor, P.O.W.: The Escape en Missing in Action*) *"waarin Rambo-achtige helden kwaadaardige Vietnamezen afslachten, en onze verraden en gemartelde krijgsgevangenen redden. In deze films wordt de geschiedenis op haar kop gezet."*[653] Echte foto's van afgeslachte Vietnamezen maken plaats voor gesimuleerde beelden van Amerikanen in de handen van wrede communisten.[654] Die leugens rechtvaardigden na de oorlog nog eens achttien jaar economische oorlog tegen Vietnam. *Vietnam and other American Fantasies* van H. Bruce Franklin kwam nauwelijks aan bod in de pers; *The Necessary War* van Michael Lind daarentegen veroverde alle media. Ofschoon Vietnamoorloghistoricus Lloyd Gardner alle argumenten van Lind kelderde, bleef het

651Ib., p. 44.
652Ib., p. 45.
653Ib., p. 45.
654Ib., pp. 45-46.

boek overeind omdat het de versie van de elite weergaf.[655]

Omdat Nixon en Kissinger moeilijk hun bommenwerpers aan de grond konden laten staan, gooiden zij op het in de oorlog onbetekenende kleine landbouwstaatje Laos twee miljoen ton bommen die 353 dorpen wegvaagden, duizenden burgers doodden en de antipersoonswapens doden nog jaarlijks tot twintigduizend mensen of verminken hen, meestal kinderen.[656]

In Cambodja noemden de VS Pol Pot een 'nieuwe Hitler' maar toen de Vietnamezen hem in 1978 hadden verdreven, kozen ze zijn kant en beschermden hem onder het motto: de vijand van mijn vijand (Vietnam) is mijn vriend. De media zorgden dat het publiek daaromtrent onwetend bleef. Toen Pol Pot overbodig werd voor de VS, veranderden ze weer van koers en de media zorgden voor een passende uitleg, ze verzwegen de vroegere steun van de VS aan Pol Pot die in de media ondubbelzinnig werd afgeschilderd als schurk en moordenaar terwijl Soeharto (in Indonesië) alleen maar een dictator werd genoemd. M.b.t. Pol Pot werd het woord 'slachting' gebruikt, m.b.t. Soeharto: 'zuivering'.[657]

M.b.t. Oost-Timor worden de tweehonderdduizend doden in *The Times* toegeschreven aan *"een wrede burgeroorlog en de daaruit voortvloeiende invasie, door gevechten, executies, ziekten en hongersnood"*[658], zonder dat verantwoordelijken worden genoemd en *"in een volkomen ver-*

655Ib., p. 47.
656Ib., p. 47.
657Ib., p. 51.
658Ib., p. 51.

keerde voorstelling van zaken. De burgeroorlog duurde kort, er vielen weinig doden en de invasie 'vloeide niet voort' uit een wrede burgeroorlog, behalve in de Indonesische propaganda."[659]

De 'verontschuldigende' achtergronden voor het beleid van Pol Pot worden niet vermeld terwijl dat van Soeharto vergoelijkt wordt als *"'gevolg van een mislukte staatsgreep' die 'een golf van geweld ontketende' of 'volgden op een offensief van links'."*[660] *"De journalisten leggen nooit uit waarom een mislukte staatsgreep een grootschalige slachting zou kunnen rechtvaardigen maar de suggestie blijft hangen."*[661] De coup en de genocide van Soeharto in 1965 maakte de VS enthousiast, ze zagen het als een 'lichtpuntje'. *"Daaruit volgde vanzelf dat de media Soeharto 'een goede genocidepleger' vonden."*[662]

Enkele verdere toepassingen. Opiniepeilingen laten zien dat het grote publiek minder defensie-uitgaven wil en meer geld voor onderwijs en sociale zaken maar die mening wordt gefnuikt door de investeerders die een groot defensiebudget wensen.[663]

In de crisis van 1994-1995 in Mexico bleek het volk tegen de NAFTA (Noord-Amerikaans Vrijhandelspact) *"maar de media losten dat doorgaans op door dit feit te negeren."*[664] *"En terwijl de media kritiek leverden op de standpunten die de bonden zouden innemen, maakten ze*

659Ib., pp. 51-52.
660Ib., p. 52.
661Ib., p. 52.
662Ib., p. 53.
663Ib., pp. 54-55.
664Ib., p. 56.

niet bekend wat die standpunten dan wel inhielden."[665] Wereldwijde demonstranten tegen het beleid van WTO, IMF en wereldbank in 1999 en 2000 werden door de media belachelijk gemaakt, *"afgeschilderd als 'agitatoren die overal tegen waren' (US News & World Report), 'terminaal verongelijkt' (The Philadelphia Inquirer), gewoon 'tegen de wereldhandel' (ABC News) en 'veel geblaat en weinig wol' (CNN), maar waarom de demonstranten actievoerden bleef grotendeels onbelicht."*[666] Ze hadden het wel over *"de kledij, het uiterlijk, de lichaamsgeur en de modetrends van de activisten en beweerden 'dat ze geen gemeenschappelijk doel hadden'."*[667] Maatschappijfilosofen werden bestempeld als 'onwetende herrieschoppers', terwijl gezwegen werd over de illegale politietactieken om de protesten in te dammen. *"In werkelijkheid liet de politie de vandalen grotendeels ongemoeid, terwijl vreedzame demonstranten werden afgeranseld"*[668] Geen van de media had daar oren naar. Daardoor *"ontstond er een voedingsbodem voor politiegeweld en ernstige beperkingen van de vrijheid van meningsuiting."*[669] Tussen 1977 en 1999 werden de rijken fors rijker, de armen fors armer; *"de mainstream media merkten nauwelijks op dat alleen een minderheid* [van 'de nieuwe economie'] *had geprofiteerd."*[670]

Nog een toepassing van het propagandamodel: hoe springen de media om met de regelgeving rond de chemische

665Ib., p. 57.
666Ib., pp. 57-58.
667Ib., p. 58.
668Ib., p. 59.
669Ib., p. 59.
670Ib., pp. 61-62.

industrie? In *Silent Spring* beschrijft Rachel Carson het systeem dat de media genormaliseerd hebben tegenover de machtige chemiesector als *"'ons opzettelijk vergiftigen en vervolgens toezicht houden op de resultaten'"*[671], wat betekent dat wij proefkonijn zijn, meer bepaald in 78 procent van de gevallen want dat is het percentage *"van de in de handel zijnde chemische stoffen waarvoor geen gegevens over gezondheidsrisico's beschikbaar zijn (...)"*[672] - een percentage dat bovendien almaar toeneemt. *"Toch beweert de industrie dat de veiligheid (...) wordt gegarandeerd door de regelgeving van het EPA (of het FDA) terwijl ze haar best doet om deze instanties te verzwakken."*[673]

En niemand bekommert zich om het zich ophopen en vermengen van vergiften in het milieu. Alles is toegelaten zolang de toxiciteit niet bewezen is, of dus de logica op haar kop.[674] M.b.t. de industrie gebruiken de media de uitdrukking 'wetenschappelijk verantwoord', m.b.t. de critici hebben zij het over 'pseudowetenschap' of 'onterechte paniekzaaierij'.[675] Idem op vele andere terreinen. De vos bewaakt het kippenhok.

Het besluit luidt dat het propagandamodel nog steeds even actueel is als in 1988 (toen het boek daarover verscheen).[676]

6. Het voorwoord van de auteurs

671Ib., p. 62.
672Ib., p. 62.
673Ib., p. 63.
674Ib., p. 64.
675Ib., p. 65.
676Tekst d.d. 5 april 2025.

Laten we maar meteen de auteurs citeren uit hun voorwoord tot de eigenlijke tekst: *"In dit boek schetsen we een 'propagandamodel' en passen dat toe op het functioneren van de massamedia in de Verenigde Staten. Na vele jaren onderzoek naar de werking van de media zijn we er namelijk van overtuigd geraakt dat ze dienen om steun te werven voor de speciale belangengroepen die de staat en de privésector in handen hebben, en dat we vaak het beste kunnen begrijpen waarom de media bepaalde onderwerpen selecteren, benadrukken of juist verzwijgen, als we ze vanuit dat perspectief analyseren."*[677] De media houden hun objectiviteit staande *"en de meeste intellectuelen geloven dat."*[678] Maar de machthebbers bepalen wat wij mogen weten, hun propaganda kneedt de publieke opinie en reeds Lippmann schreef over hoe een consensus wordt gefabriceerd.

Het eerste hoofdstuk geeft het propagandamodel, de volgende gaan over de toepassingen. Het is een uitvlucht van het establishment om dit weg te zetten als 'complottheorieën'.[679] Meestal zorgen partijdigheid, rechtse ideeën, vooroordelen en kuddegedrag reeds voor de gewenste 'consensus'. Ongewenste opvattingen worden op voorhand uitgesloten uit de massamedia.

Een voorbeeld is de berichtgeving over Nicaragua dat door de VS werd aangevallen, zogezegd om het te demo-

677Noam Chomsky en Edward S. Herman, *Manufacturing Consent. De politieke economie van de massamedia*, vertaling naar het Nederlands door Jan Reyniers, Epo, Berchem 2025, pag. 69. (Oorspronkelijk: *Manufacturing Consent. The Political Economy of the Mass Media*, Pantheon Books, New York 1988.)
678Ib., p. 69.
679Ib., p. 70.

cratiseren: de media verzwegen dat daartoe geen enkele reden was. Vergelijkbaar was de invasie van de VS in Guatemala in 1954 waar ze de staatsterreur steunden. De VS ondermijnden er daarentegen de democratie, alsook in o.m. Brazilië, Chili en de Filipijnen en lieten de media het tegendeel verkondigen. De bevolking kreeg een vertekend beeld van Midden-Amerika én van de bedoelingen van de VS. *"De propagandist mag de ware intenties van zijn opdrachtgever uiteraard niet onthullen."*[680]

De massamedia verzwijgen of accentueren, berichten met wisselende aandacht en toon volgens een zeker patroon; er wordt een vijandbeeld geconstrueerd dat het eigen geweld legitimeert, onder de dekmantel van een nobel streven.[681] Wat de media verzwijgen, weet het publiek uiteraard niet.[682]

7. Het propagandamodel en zijn vijf filters

"In een wereld waarin de rijkdom ongelijk verdeeld is (...) moeten [de media] *systematisch propaganda verspreiden om* [hun] *functie* [amuseren, informeren, waarden en normen bijbrengen] *te kunnen vervullen."*[683] In een staatsbureaucratie is het makkelijk aan te tonen dat de media in dienst staan van de elite maar waar de media in particuliere handen zijn en er geen officiële censuur is, blijft *"de gigantische ongelijkheid in middelen waarover diverse media beschikken"*[684] buiten beeld, alsook *"de gevolgen voor de toegang tot [het] bestel (...) en voor het*

680Ib., p. 73.
681Ib., pp. 74-75.
682Tekst d.d. 6 april 2025.
683Ib., p. 77.
684Ib., p. 77.

gedrag en functioneren daarvan."[685] Het propagandamodel laat zien hoe de macht het nieuws selecteert. Er zijn vijf filters die bepalen wat nieuws is en die elkaar versterken: *"(1°) de omvang, de concentratie van eigendom en de winstgerichtheid bij de belangrijkste mediaondernemingen, en het kapitaal van de eigenaren; (2°) reclame als belangrijkste inkomstenbron van de massamedia; (3°) afhankelijkheid van de media van informatie verstrekt door de regering, bedrijven en 'experts' die gefinancierd en goedgekeurd zijn door deze primaire bronnen en machthebbers; (4°)* flak[686] *als middel om de media te disciplineren en (5°) 'anticommunisme' als nationale geloofsleer en controlemechanisme."*[687] Die censuur is *"zodanig ingeburgerd (...) dat journalisten (...) zichzelf ervan kunnen overtuigen dat ze het nieuws 'objectief' (...) selecteren (...)."*[688] Pas in macroperspectief komen manipulatie en partijdigheid aan het licht.[689]

De eerste filter: omvang, eigenaren en winstgerichtheid van de massamedia

Het verwerven van media wordt belet door het grof geld. Een voorbeeld is de opkomst in het Engeland van de eerste helft van de negentiende eeuw van de radicale arbeiderspers: de elite beschouwde die als een bedreiging en drukte ze met allerlei dwangmaatregelen (o.m. belastingen) de kop in. Toen begin twintigste eeuw Labour opkwam, werd die partij door geen enkele krant gesteund

685Ib., p. 77.
686Flak is scherpe kritiek of tegenstand, oorspronkelijk: luchtafweergeschut (***Fl****ug****a****bwehr****k****anone).*
687Ib., p. 78.
688Ib., p. 78.
689Ib., pp. 78-79.

wegens te hoge investeringskosten (o.m. in machines).[690] De auteurs tonen met cijfermateriaal aan dat ook in de VS zelfs kleine kranten onbetaalbaar werden. De theorie van Ben Bagdikian dat een kleine groep mediabedrijven *"'een nieuw particulier ministerie van Informatie en Cultuur', vormt dat de nationale agenda kan bepalen"*[691] strookt niet met de feiten die door de auteurs bij naam, nauwkeurig en cijfermatig worden beschreven: de 24 winstgerichte topmediabedrijven die 3 televisienetwerken, de grootste kranten en tijdschriften alsook de uitgeverijen van boeken in handen hebben, zijn gemiddeld 2,6 miljard dollar waard en hebben een gemiddelde nettowinst van 183 miljoen dollar. Ze zijn volledig geïntegreerd in de markt, staan onder druk van bankiers, speculanten en adverteerders en zijn derhalve volledig gecommercialiseerd of dus helemaal niet bezig met de waarheid doch slechts met de winst.[692] Ze zijn ook technisch en juridisch afhankelijk van de overheid die hen via die weg disciplineert. Uit cijfers blijkt *"dat 15 van de 95 externe bestuurders van tien grote mediaconcerns vroeger voor de overheid hebben gewerkt. (...) De draaideur - waarbij werknemers van de regelgever vertrokken naar de gereguleerde bedrijven en omgekeerd - was een gangbare praktijk in de periode waarin de oligopolistische structuur van de media en netwerken tot stand kwam."*[693]

De tweede filter: de financiering komt van de adverteerders

690Ib., p. 80.
691Ib., p. 81.
692Ib., pp. 82-85.
693Ib., pp. 92-93.

"Adverteerders kregen de macht om kranten te maken of te breken, aangezien kranten zonder hun steun economisch niet langer levensvatbaar waren."[694] Niet de keuze van de koper maar die van de adverteerder stuurt de media die zich daardoor ook verder concentreert (grotere oplage, minder keuze). Adverteerders hebben minder belangstelling in armere lezers (die geen kopers zijn) zodat de komst van reclame de radicale kranten en de arbeiderspers benadeelt: de pers van het establishment slokt alles op en de Labourpartij verliest stemmen. Vandaar focussen de media ook op de 'kwaliteit' van hun lezers en kijkers: ze gaan na of ze koopkrachtig zijn (met de nieuwe *salestool* CAP of 'Client Audience Profile'.)[695] *"Het idee dat de massamedia 'democratisch' zijn omdat ze een groot publiek willen bereiken, krijgt hierdoor een stevige knauw. Ter vergelijking: de tegenhanger van dit systeem in de politiek zou een naar inkomen gewogen kiessysteem zijn."*[696] Adverteerders programmeren televisie omdat zij de programma's kopen. *"Bijgevolg concurreren de media met elkaar om adverteerders binnen te halen: ze leiden gespecialiseerd personeel op dat adverteerders benadert en zien zich verplicht om uit te leggen hoe hun programma's de behoeften van de adverteerders vervullen."*[697] Concreet: *"Voor een televisieomroep betekent en stijging of daling van de kijkcijfers met één procentpunt een verandering in de reclame-inkomsten van tachtig tot honderd miljoen dollar per jaar."*[698] Zo leidde in 1985 de vertoning van *Hungry for profit* waarin kritiek geleverd

694Ib., p. 94.
695Ib., p. 96.
696Ib., p. 96.
697Ib., pp. 96-97.
698Ib., p. 97.

werd op de activiteiten van multinationals in de derde wereld tot anticiperende zuivering van het programma en zware sancties. De uitzending werd 'antibusiness' en 'anti-Amerikaans' genoemd. Adverteerders zijn conservatief, steunen het establishment, zijn tegen milieukritiek, pro militaristisch en dictatoriaal. Zo werden geplande milieu-documentaires van NBC opgedoekt wegens gebrek aan sponsoring ingevolge kritiek op bedrijven. Intussen worden ze vrijwel onmogelijk.[699]

8. Het propagandamodel en zijn vijf filters (vervolg: de derde filter)

De derde filter: nieuwsgaring in de massamedia

De media hebben uiteraard niet het geld om overal reporters ter plekke te betalen: zij moeten kunnen rekenen op informatiebronnen, vooral te vinden in het Witte Huis, het Pentagon, de ministeries, het stadhuis en de politiekantoren alsook bij grote bedrijven. Journalisten zijn geneigd (ze kunnen moeilijk anders) om dat allemaal voor waar aan te nemen. *"Overheidsorganen en grote bedrijven, de primaire nieuwsbronnen dus, investeren veel in publieksvoorlichting en krijgen daardoor een directe lijn naar de media. Zo heeft het Pentagon een afdeling voor informatie en voorlichting met vele duizenden werknemers en een budget van honderden miljoenen dollars per jaar. Daarbij vergeleken verzinken de middelen van een andersdenkende of een actiegroep in het niet."*[700] *"Alleen het bedrijfsleven heeft de middelen om openbare infor-*

699Tekst d.d. 6 april 2025.
700Ib., p. 101.

matie en propaganda te produceren op dezelfde schaal als het Pentagon en andere overheidsinstanties."[701]

Om hun positie als nieuwsbron te behouden doen zijn veel moeite om het de journalisten makkelijk te maken. *"Persvoorlichters 'geven de journalisten op het juiste moment het materiaal dat door hun team in zijn eigen tempo is geproduceerd'",*[702] wat neerkomt op subsidiëring maar wel met belastinggelden. *"De burgers betalen er dus voor om te worden bestookt met propaganda in het belang van machtige groepen zoals militaire aannemers en andere sponsors van staatsterrorisme."*[703]

"Het is erg moeilijk om autoriteiten waar je afhankelijk van bent voor het dagelijks nieuws leugenaars te noemen, ook als ze totale onzin verkopen."[704] Een van de talrijke voorbeelden van de auteurs: *"Zo weigerde het ministerie van defensie om deel te nemen aan gesprekken over defensiekwesties op de nationale radio als er deskundigen van het Center for Defense Information in het programma zouden zitten."*[705] *"Ze slagen erin om met dreigementen de toegang tot een medium te monopoliseren."*[706]

Wars van het bestaan van uiterst respectabele bronnen die met veel gezag een afwijkende mening verkondigen, bieden overheid en bedrijven ook 'deskundigen' aan die worden ingehuurd. *"Je koopt ze en zorgt er zo voor dat (...)*

701Ib., p. 103.
702Ib., p. 104.
703Ib., p. 105.
704Ib., p. 105.
705Ib., p. 105.
706Ib., p. 105.

het terrein van de opinievorming 'overspoeld wordt met diepgaande academische onderzoeken', voorzien van de gewenste conclusies."[707] *"Door mensen die het gewenste standpunt verkondigen veel aan het woord te laten, verlenen de media ze een zekere status en worden ze vanzelf de eerste keuze als er een mening of analyse nodig is."*[708] Een dankbare spreekbuis van het establishment zijn ook de overlopers die 'het licht hebben gezien'.[709] [710]

9. Het propagandamodel en zijn vijf filters (vervolg 2 en slotwoord)

De vierde filter: Flak en de handhavers

Flak of negatieve reacties op mediazaken brengen schade toe (b.v. boycot) en moeten voorkomen worden. Hoe machtiger een organisatie, hoe groter het vermogen om flak te produceren en aldus linkse reacties te fnuiken, wat gebeurt middels gespecialiseerde bedrijven zoals AIM (*Accuracy In Media*): *"AIM heeft als functie om de media lastig te vallen, en ze ertoe aan te zetten zich te houden aan de agenda van het bedrijfsleven en een onverzoenlijk, rechts buitenlands beleid te steunen."*[711]

De vijfde filter: anti-communisme als controlemechanisme

Anti-communisme is een ideologie waarmee het volk kan gemobiliseerd worden tegen ongeacht welke vijand. *"Als de overwinning van het communisme het ergst denkbare*

707Ib., p. 107.
708Ib., p. 108.
709Ib., p. 108-109.
710Tekst d.d. 7 april 2025.
711Ib., p. 112.

resultaat is, kan de overheid de steun voor het fascisme elders in de wereld rechtvaardigen als het minste van twee kwaden."[712] Iedereen staat onder grote druk om te laten zien hoe anticommunistisch men wel is. Zo bijvoorbeeld pakte de regering van Juan Bosch op de Dominicaanse Republiek de corruptie aan, lanceerde massa-educatie en handhaafde burgerlijke vrijheden voor o.m. communisten en radicalen maar de VS onder Kennedy keerden zich van hem af en vielen de Dominicaanse Republiek binnen om te verhinderen dat hij opnieuw aan de macht kwam.[713] Onder het voorwendsel van het anticommunisme vielen de VS binnen in Guatemala (1947-1954), in Brazilië (1964) en in Nicaragua (1981-1987). Als de haat groot genoeg is, worden bewijzen omtrent misstanden overbodig. Roddel neemt de plaats in van analyses.

Tweedeling en propagandacampagnes

De vijf filters selecteren wat groot nieuws kan worden en de media aanvaarden dit zonder meer. Dissidente meningen gaan door voor ongeloofwaardig, ze zijn 'niet nieuwswaardig'.[714]

Slotwoord

In de vijfhonderd pagina's die nog volgen, worden de (schokkende) gevalstudies (waarvan in de eerste afleveringen alhier reeds de actualiseringen bij de nieuwe uitgave van *Manufacturing Consent* aan bod kwamen) bijzonder gedetailleerd en gedocumenteerd behandeld. Zij zijn onderwerp per onderwerp afzonderlijke besprekin-

712Ib., p. 115.
713Ib., pp. 115-116.
714Ib., pp. 117-118.

gen waard doch hier moeilijk samen te vatten op een min of meer leesbare wijze aangezien het gaat om buitenlandse politiek uit het verleden waarmee wij hier niet zo vertrouwd zijn, meer bepaald de politieke terreur van de VS. We onthouden de meedogenloosheid waarmee zich een politieke logica voltrekt die zich in de toekomst alleen maar lijkt te zullen bestendigen als een fatale 'vrucht' van een niets en niemand ontziend, blind kapitalisme. De actuele ontwikkelingen in de VS maar ook in de overige staten in het 'Westen' in de richting van een regelrecht totalitarisme en fascisme laten niets aan de verbeelding over. De vuurlinie werd reeds gecreëerd en het aantal slachtoffers neemt gestadig toe, met gulzige teugen slorpt de bewapening de welvaart van weleer op: eerst de bijeen gespaarde miljarden, vervolgens de kinderen en alle toekomstdromen. Frappant maar helemaal niet verwonderlijk is wel dat de agressie van het westerse egocentrisme en egoïsme zich niet langer richt of kan richten op de uitgebuite werelddelen van weleer en derhalve suïcidaal of beter: genosuïcidaal is geworden. De Westen brengt zichzelf ten onder.[715]

715Tekst d.d. 9 april 2025.

De transformatie van de wereld

– Ziet gij hoe de wereld nu veranderd is? Ik moet moeite doen om Van Togenbirger te kunnen verstaan en neig mij wat voorover. Op het tafeltje waaraan wij zitten, staan een waterkruik en twee volle glazen.

– Ze hebben het eerst geprobeerd met de preekstoel, dan met onderwijs, met televisie, met de computers en tenslotte met de pandemie maar het sluitstuk is steeds weer de oorlog, dat is de oude beproefde methode om van alle mensen *puppets on a string* te maken. Je kent die hit toch nog?[716]

– De preekstoel is de voorloper van de televisie en met de preekstoel wordt het gesprek van weleer, de dialoog die al uit de Oudheid stamt en waarmee Plato zich een plek heeft veroverd aan de sterrenhemel, eens en voorgoed verminkt: de tweespraak, de gedachtewisseling, die aan de oorsprong van ons denken ligt, wordt verarmd tot éénspraak, en als dat woord nog niet bestond, dan bestaat het nu en éénspraak betekent bevel, imperatief, woord van de imperator, de heerser over het imperium: hij spreekt en duldt geen wederwoord, geen tegenspraak, zijn woorden zijn bevel, de legerscharen luisteren en voeren uit wat hij dicteert, zij gehoorzamen met de monden dicht, hij heeft alle tongen afgehakt, alleen de zijne weergalmt over het strijdperk, alleen zijn taal telt.

716https://youtu.be/FWWC-tqePec

De imperator heeft zich voorzien van duizenden tentakels, onderwijzers, schriftgeleerden, geleerden van zijn schrift, zijn heilige schrift, de enige, heilige algemene schrift en zij zijn zijn duizend echo's die zijn woord nabootsen, vermenigvuldigen, over alle strijdperken ter wereld laten galmen zodat iedereen gehoord heeft wat hij heeft bevolen en zodat iedereen gehoorzaamt en doet wat hij beval. Hij beveelt de massa zoals een hoofd van een lichaam de ledematen beveelt en zij gehoorzamen en voeren uit wat hij zegt, het lichaam onder het hoofd is *a puppet on a string*. Het onderwijs is geboren, de echo's van de imperator worden op hun beurt nagebootst door alle mensen als zij nog kinderen zijn die in blind vertrouwen na-apen wat hen wordt voorgezegd en voorgedaan.

En dan komen de radio en de televisie en met hun komst begint het allemaal een beetje toverachtig te worden: de mensen trachten naar de avond en zij eten snel om dan voor het kastje te gaan zitten, het testbeeld, eerst begeleid door een hoge la, een pieptoon die aanhoudt totdat het uur is aangebroken om dan over te gaan in muziek, want de Tv-zender heeft een orkest dat wijsjes speelt die de show inleiden. Er staan knoppen aan het kastje en door eraan te draaien krijgt men het testbeeld recht, de cirkels rond, de rechthoeken mooi vierkantig, de schakeringen van grijs tussen wit en zwart, zo alles op een rijtje, in afwachting van een presentatrice die toch zeker niet vervormd mag zijn daar zij een filmster is, de filmster immers wordt geboren met de komst van de Tv, zij is een machtig wapen, heeft gezag vanwege het feit van de toverij want allen kunnen wij haar zien, de duizenden kijkers in het ganse land en zij ziet ons niet, al krijgt men wel die verdomde illusie.

– Ten tijde van de preekstoel was er ook eenrichtingsverkeer maar het was nog niet zo geperfectioneerd als in het begin van de voorgaande eeuw dat met de kijkbuis het geval werd: men werd geacht te zwijgen en te luisteren naar meneer pastoor en dat deed men ook, één enkele uitzondering niet te na gesproken, zij heette 'de blauwe madam' vanwege haar liberale overtuiging, en op een keer tijdens de preek veerde zij plots recht en riep waar gans de kerk het hoorde: “Waar er zo gelogen wordt, blijf ik niet!”, waarop zij prompt naar buiten stapte uit de kerk, een vreemde stilte nalatend van twee of drie seconden. Welnu, de televisie heeft de éénspraak geperfectioneerd: reageren is niet langer verboden, het is immers onmogelijk geworden om de dictator van antwoord te dienen. De kijkers kijken en als de filmster overschakelt van praten naar zingen, veranderen zij allemaal in kleuters en zij zingen gewoon mee.

– Computers verbieden de antwoorden van de massa niet en zij maken ze ook niet onmogelijk want zij gaan nog een stapje verder: zij schenken, te nemen of te laten, de illusie dat iedereen antwoorden kan en gehoord wordt door de imperator, de imperator mundi, en als kers op de taart spotten ze ook nog eens met jan met de pet door hem in een onmogelijk keurslijf te dwingen: jan met de pet denkt te kunnen antwoorden en dat doet hij ook maar er wordt hem wel gevraagd dat hij zijn mond houdt als hij antwoordt; zijn stem telt immers helemaal niet mee, hij dient les te halen bij een instructrice, typeles zoals dat heet, om op een toetsenbord zijn krom gewerkte handen, zwijgend en alleen door norse vloeken onderbroken, wat hij zeggen wilde om te zetten in een getokkel vanjewelste

totdat hij er de kramp van, krijgt. Ja, zo spotten ze andermaal met jan met de pet en met an met de pet.

– En dat was nog niet genoeg, er moest dan ook nog een pandemie komen en wat niemand geloven kon, gebeurde, en nu zijn er nog mensen die niet geloven kunnen dat het effectief gebeurd is: iedereen, de wereld rond, werd letterlijk gemuilkorfd. Verboden uit uw kot te komen en wie het toch doet: duizend euro boete. Verboden nog op straat te lopen. Verboden elkaar te naderen op minder dan anderhalve meter. Verboden te praten. Verboden het masker af te zetten (uitgezonderd de rokers). En na, hoe lang heeft het geduurd, dat spel? Hoeveel doden heeft het gemaakt? Na dat spel een andere wereld, en dat wilde ik zopas zeggen maar niet zonder het eens op te rakelen omdat wonder boven wonder de meeste mensen het allang vergeten zijn. Maar zij vergaten ook, mijn beste, hoe het was voordien, en bijgevolg zien zij niet meer wat er veranderde, wat hen ontnomen werd, wat ons allemaal ontnomen werd. Hier en daar is er nog eentje die zegt: maar waar zijn allemaal die cafés naartoe? Als we met iemand willen praten, moeten we ons abonneren op hoe heet die provider ook weer? En moeten we achter een klavier gaan zitten, tikken, wat zeg ik? Tikken met een robot, ja, een robot staat ons nu te woord en het is net een mens, zo zegt men ons: gij zult het verschil niet eens merken!

Bij die woorden slaat Van Togenbirger met een vuist op tafel, de twee glazen vallen om alsook de kruik, het drietal rolt van het tafelblad, wij doen geen moeite om de ramp te voorkomen, de glazen breken in stukken tegen de stenen vloer, het water maakt mijn broek nat en mijn mouwen en ook die van Van Togenbirger en hier be-ein-

digen wij dan ook het gesprek en gaan wij elk ons weegs om ons te gaan verversen en terwijl wij naar buiten lopen, horen wij de bommen ontploffen in de straten, op de pleinen en op het tuinpad van mijn vader.[717] [718] [719]

717https://youtu.be/3UZYrLK9o6s

718*MANUFACTURING CONSENT* vandaag in de praktijk: Hoe de VRT oorlogsmentaliteit opdringt met de taal als glijmiddel: https://www.dewereldmorgen.be/artikel/2025/04/01/hoe-de-vrt-oorlogsmentaliteit-opdringt-met-de-taal-als-glijmiddel/ ; De valse narratieven doorgeprikt: hoe migratie echt werkt: https://lavamedia.be/de-valse-narratieven-doorgeprikt-hoe-migratie-echt-werkt/?utm_source=ActiveCampaign&utm_medium=email&utm_content=Goedemorgen+[FIRSTNAME],+het+is+zaterdag+5+april&utm_campaign= ; Britse censuur, mediatactieken voor de NAVO-oorlogskoorts, het Zuiden terug arm en onderdanig: https://www.dewereldmorgen.be/artikel/2025/04/04/britse-censuur-mediatactieken-voor-de-navo-oorlogskoorts-het-zuiden-terug-arm-en-onderdanig/ ; Panopticum Corona: https://blogimages.seniorennet.be/tisallemaiet/attach/170161.pdf

719Tekst d.d. 10 april 2025.

Trump en Harvard

Trump en Harvard: de politiek die de wetenschappelijke waarheid stuurt. Tenminste, als het zo is dat er nog een wetenschappelijke waarheid bestaat. Kijk maar naar de coronacrisis die het kamp der wetenschappers in twee verdeelde, en welhaast fifty-fifty, aangezien de helft van de huisartsen eraan dachten om hun praktijk op te doeken. Alleen werd die politiek rebelse helft geweerd uit de media, die immers politiek bezit zijn.

Maar die malaise bestaat al langer, getuige de verdeeldheid omtrent onder meer het darwinisme. En dat aldaar de politiek de wetenschappelijke waarheid stuurt, mag ontegenzeggelijk blijken uit het pleidooi destijds van Johan Braeckman die van de politiek een subsidie in de wacht sleepte voor de promotie van het darwinisme, daarbij voorbijgaand aan het aperte onverstand waarvan die daad getuigd heeft want wie zou het in zijn hoofd halen om pakweg de stelling van Pythagoras te gaan promoten?

Komt daarbij dat deze overijverige lui de postjes bezetten die boven elke discussie verheven principieel voorbehouden zijn aan mensen die de universaliteit van de waarheid verdedigen en derhalve de open debatcultuur. Wat betreft dat laatste zorgde de genoemde 'wetenschapper' er ook al voor dat reuzen zoals Heinrich Heine en Voltaire zich omdraaiden in hun graf, met name door te pleiten voor een spreekverbod voor mensen met een visie die afwijkt van de 'politiek gestuurd wetenschappelijke' (!) die zich

in de media (die de hare is) aanprees met het inmiddels beruchte devies, recht uit het dystopische universum van George Orwell: “Luister alleen naar het officiële nieuws!”

In het zog van Chomsky en Herman, incluis hun voorgangers uit het begin van de twintigste eeuw, en zij allen geruggensteund door Karl Marx, wijst Jaap Kruithof er in “Het neoliberalisme” op dat in een kapitalistisch bestel, gedreven door blinde hebzucht, uiteindelijk een suïcidale economie elke handel en wandel africht op de bodemloze put waarmee zij samenvalt.

Via de corrupte massa in het democratisch bestel dicteert het geld de wet en de waarheid. Zelfvoldane doch impotente politici mogen doen alsof zij het zijn die deze zaakjes regelen: dat is het overeengekomen loon dat zij ontvangen in ruil voor hun hoererij. Niet Trump is aan de macht, niet de politici: in het kapitalisme regeert de economie en wel als een heuse 'religie', wat 'overgave' betekent, want de hebzucht is zoals elke andere verslaving onverzadigbaar en zij wordt niet gestuurd door mensen doch door begeerte die, zoals wij alleen heel goed weten, blind is.[720]

720Tekst d.d. 16 april 2025.

Van dezelfde auteur (selectieve bibliografie)

- *And the Light shineth in darkness. Christian metaphysics and ethics in contrast with today's physicalism*. Serskamp, 2003. ISBN:90-77532-03-X.

- *Concentratiekamp Europa. Artikels februari 2016- februari 2017*. Serskamp, 2017.

- *Dans met de duivel : vijf novellen* (*De tumor; De beheerder van het labyrint; Dans met de duivel; De sleutel; De neuzen van Tsjernobyl).* Serskamp, 2005. ISBN: 90-77532-23-4.

- *De burcht*, Serskamp, 2009.

- *De gijzeling van Mithras. Een verdediging van het Christendom tegen het kerkendom,* Serskamp 2005.

- *De goede deur en andere verhalen,* Serskamp 2006.

- *De laatste reis en andere verhalen,* Serskamp 2007.

- *De onderwereld,* roman, Serskamp 2007.

- *De tumor*, novelle, in: *Ouverture I (*Verhalenbundel samen met andere auteurs), Wespelaar, 1986. ISBN: 90-5020-002-8.

- *De wrat,* novelle, Pandora, Wespelaar 1986. ISBN: 90-5020-001-X.

- *Dead-line. Over de grenzen van de tijd en het neerstrijken van de engelen*. Serskamp, 2004. ISBN:90-77532-09-9.

- *Duizend uit de duizend. Portretten in potlood*, Serskamp, 2014.

- *Excuseer mijnheer maar u bestaat niet meer. Teksten d.d. juni 2014 t/m februari 2018,* Serskamp, 2018.

- *Het chagrijn van de schimmen* (roman), Pandora, Wespelaar 1987. ISBN: 90-5020-006-0.

- *Het eeuwige vuur en andere verhalen* (geïllustreerd), Serskamp, 2014.

- *Het eeuwige vuur en andere verhalen. Verhalen 2006 - januari 2012*, Serskamp, 2014. ISBN: 90-9077532.

- *Het einde der tijden. Over de betekenis der dingen in het licht van de Omega,* Serskamp, 2003. ISBN: 90-77532-01-3.

- *Het goede zoeken. Christelijke filosofie voor adolescenten,* Serskamp, 2003. ISBN: 90-77532-05-6.

- *Het grote interview met Omsk Van Togenbirger en andere teksten. Artikels d.d. 11 april 2021 tot 7 maart 2022 en andere teksten*, Serskamp 2022.

- *Het Licht schijnt in de duisternis. De werkelijkheid is een creatie, geen constructie*. Serskamp, 2003. ISBN:90-77532-04-8.

- *Het nationalisme en de dood. Artikels 2 februari 2024 t/m 1 mei 2024*, Serskamp 2024.

- *Het vermoeden van Goldbach. Een bewijs*, Serskamp, 2004. ISBN: 90-77532-07-2. Tweede uitgave: Serskamp 2005, ISBN: 90-77532-17-X.

- *Het vierde zegel. Over de tekenen des tijds*, Serskamp, 2006. ISBN: 90-77532-25-0.

- *Het wordt geregeld. Over abortus en euthanasie*, Serskamp, 2006. ISBN: 90-77532-24-2.

- *In galop doorheen de tijden. Teksten d.d. juni 2014 t/m februari 2016*, Serskamp, 2016.

- *Is er leven na de dood?* Serskamp, 2007 (2006).

- *Kwibus. Zestien verhalen*, Serskamp, 2005. ISBN: 90-77532-22-6.

- *Mathematica Christiana. Over wiskunde en teleologie*. Serskamp, 2003. ISBN:90-77532-06-4.

- *Metamanagement voor iedereen. Het beste uit de preventieve gezondheidsleer.* Serskamp, 2003. ISBN: 90-775332-02-1.

- *On life after death. A treatise*, Serskamp, 2007. (Oorspronkelijke titel: *Is er leven na de dood?*)

- *Over de productie van frontsoldaten. Artikels maart 2023 t/m 1 februari 2024*, Serskamp 2024.

- *Over de werkelijkheid van de geest*, Serskamp, 2007.

- *Over Muziek*, Serskamp 2005.

- *Schepping. De werkelijkheid is een creatie, geen constructie*, Serskamp, 2003.

- *Spiritus. Over de werkelijkheid van de geest*, Serskamp, 2010.

- *The Goldbach conjecture demonstrated*, Serskamp, 2005 (Een vertaling van: *Het Vermoeden van Goldbach. Een bewijs*. Tweede, bijgewerkte uitgave). ISBN: 90-77532-18-8.

- *Trans-atheïsme. De metafysica van het lam. Een christelijk geïnspireerde verrijzenis uit het hedendaags materialisme,* Serskamp, uitgave d.d. Juli 2018 (2003). ISBN : 9090171819.

- *Van muzen, mensen en muizen* (roman), Pandora,Wespelaar, 1991. ISBN: 0-5020-022-2.

- *Van libricide naar genocide, Over de uitbraak van W.O.III. Artikels van 6 maart 2022 tot 9 maart 2023*, Serskamp 2023.

- *Van ruilmiddel tot God. Enkele bedenkingen over het geldwezen*, Serskamp, 2014.

- *Wachten* (roman), Pandora, Wespelaar, 1988. ISBN: 90-5020-009-5.

- *Zo zweeft de wereld en andere artikels*, Serskamp, 2014.